This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

2235
103.5

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

Bible. Pongue. Old Test. Selections

(1879.)

/Mpongwe Scriptures/

THE BOOKS

OF

ECCLESIASTES, SONG OF SOLOMON,

DANIEL, AND THE MINOR PROPHETS,

TRANSLATED INTO

THE MPONGWE LANGUAGE,

AT THE

GABOON AND CORISCO MISSION, GABOON, WEST AFRICA.

NEW YORK:
AMERICAN BIBLE SOCIETY,
INSTITUTED IN THE YEAR MDCCCXVI.

1879.

2235.103.5

Harvard College Library

Sept. 23, 1910

Gift of the

British & Foreign Bible Society

ECCLESIASTES GE OKAMBI.

EWONJO I.

1 Agamba m'Okambi, y'oŋwa wi Devid, oga go Jeruselĕm.

2 Oŋwei w'oŋwei, buli' Okambi, oŋwei w'oŋwei; yodu *nle* oŋwei.

3 Oba nde wi re nl'oma gw'ijanji sĕ sodu si janjo ndĕ g'odolongo wi nkombe?

4 Mbamba *mari* yi piaganla, mbamba *nyĕnlĕ* yi bia: ndo ntye yi doanla pĕkĕpĕkĕ.

5 Nkombe yi tângwa kĕ, kâ nkombe kwa, nl'anlĕgize fwinlia go mbori yĕ ya tângwa nl'ayĕ.

6 Ompunga wi kĕnda g'olomba, avâ fwinlia go nkâmi; wi fwizaṽiza pĕkĕpĕkĕ, kâ ompunga fâ fwinlia ga nta r'igâmi nyĕ.

7 Ilâvi yodu yi pova go mbenle mpolo; ge mbenle y'ayonlia; go mbora pila nl'ilâvi, gogo fwinlia yo.

8 Yâma yodu yi *re* ralie nl'ijanja; oma ay*a*lie kâgunlie yo: intyâ nyi pa jora nl'ijenla, ge nlâ oroi ralie nl'ijâgâ.

9 Eza zi re pila pa, *nle* zo zi be fâ doanla; nl'eza zi re dendo pa, *nle* zo zi be fâ dendo; zy'ezâm' ezânla g'odolongo wi nkombe.

10 R'ezâma zi bulio 'nlĕ, Yenlare zinlâ *ezam*' ezânla? zi re pila pa gw'alonga, go bosyo yazyo.

11 Zye sijonginlia si *yama* longa; ge fâ doanla sijonginlia s'*isaon* yi re go bia, nla yo yi be fâ nuunla bia.

12 ¶ Mi' Okambi, mi avegag' oga wi Isreĕl go Jeruselĕm.

13 Nle be pa mi' orĕmi wam go buta, nla go kĕlagĕl' imia g'oŋwanja w'isaon yodu yi janjo g'odolongo w'orowa: njuke mpolo mĕyinlâ yi re Anyambiĕ pa pa gor' awa' w'anlaga go kĕnlizo go yo.

14 Mi are jenla pe vilo yodu yi janjo g'odolongo wi nkombe; vonla, yodu oŋwei nl'isyugazyuga s'inlinla.

15 Eza zi re regâ z'avâ k*u*manlio: nl'eza zi belo z'ar*a*ngizo.

16 Mi avikili nl'orĕmi wam imĕ inlĕ, Vonla, mi are bia pa go mbora mpolo, nl'alĕng' imia viaganlo nla *waodu* wa longe pili nla miĕ go Jeruselĕm: iñ, orĕmi wam w'amĕn' imia nl'ikotiza.

17 Nl'aṽenli mi' orĕmi wami go m' imia, nli nkende nl'edâsyu: mi agotizi inlĕ, sinlâ kĕ si syugazyuga s'inlinla.

18 Kânde gw' im' ijenge nl'ekĕṽe zenge: nl'ayĕ o bunl' ikotiza a bunli aŋandi.

EWONJO II.

1 Mi awulinl' orĕmi wam inle, Oviro, mbe kĕnlizâ nli mbia; sambo lĕng' igeṽa: nla vonla nyinlâ kĕ oŋwei.

2 Mi awuli g'oŋwanja w'akĕ 'nle, *mĕzâ* eranlia, nla gw' igeṽa 'nlĕ, nyi dend' ande?

3 Mi awuti g'orĕmi wam go p'oku' wam gw' ivĕ, ge orĕmi wam w'amĕni nl' imia; nla go kota ngwasi edâsyâ, kao mi tâ jenle mbia mĕyânlâ gor' awa w'anlaga, yi be dendo wao g'odolongo w'orowa intyugu si mĕnlâ yao sodu.

4 Mi avanginl' oku' wam vilo volo; mi anloginl' oku' wam inago; mi aṽĕnl' oku' wam intyaga s'igâli:

5 Mi aṽĕnl' oku' wam intyaga

nl'intyaga si rere, nl'aṽënli mië rere go sodu y'anlângâ m'ilonda yodu.

6 Mi avanginl' oku' wam vero y'anlingo, go tëvizag' iga nyi bage rere:

7 Mi alënginl' *oku' wam* inyongo nl'inyong' inyanto, nl'inyongo janlo go nag' wam; mië ke, mi avegagi nl'egumb' ivolo nyi vugunlia volo nli yango, viaganlo nla waodu wa longi nla mië go Jeruselëm

8 Mi agenjinl' oku' wam syika yapupu nla yatenlatenla, nl'igumba nyi tândo nl'oga nli mbëi yi ntye: mi alënginl' oku' wam inyemb' inloñe, nl'inyemb' inyanto, nl'arânda m'awa' w'anloñe g'ibeka nl'abeka.

9 Yenlâ aroenli mië om' âmpolo nl'avenda polo viaganlo nla waodu wa longi nla mië go Jeruselëm: imi' sam kë s'ariganli nla mië.

10 Nl'ezâm' edu z'arândio nl'antyâ mam, Mi *bangwanla* nla zo, Mi *simbi'* orëmi wam avila gw'igeṽ' edu; kânde orëmi wam w'ayenlagi mbia gw'ijanji sam sodu; nla nyinlâ nle mbëi yam gw'ijanji sam sodu.

11 Be ponla mi' ijanja sodu si re agâ mam janja pa, nla go vilo y'aroenlo mië go janja; nla vonla, sodu oŋwei nl'isyugazyuga s'inlinla, kâ aloanl' oba g'odolongo wi nkombe.

12 ¶ Nle be kegwa mië go ponl' imia, nl'itanla, nl'edâsyâ kânde omâ bie song' oga *kâ denda* së? vanganle ndaga yi re dendo pa nl'iñâri.

13 Ṽâṽâ jenla mië 'nlë, imia si kev' edâsyâ ga nte kev' ozange ageve mpiri

14 Antyâ m'oma wi mia *re* gw' ewonjo zë, ndo edâsyu zi kanganla go mpiri: ṽâṽâ ajenla mië 'nlë ndaga mo yi re gore waodu.

15 Abulia mië g'orëmi wam inlë, Nt'are yo gor' edâsyu, yenlâ re yo vanganle gore mië; ndo mi avegagi nl'imia viaganlo se? Awuli mië g'orëmi wam inlë, yinlâ kë oŋwei.

16 Kânde zye sijonginlia gor'oma w'okeli viaganlo nl'edâsyu pëkëpëkë; njenlaga 'nlë isaon yi *re* vënlâ, gw'intyugu si bia yi be deṽanlo. Nd' *oma* w'okeli e juwa g'edâsyu së?

17 Sambo mi aviki eñënlâ: kânde ijanja si janjo g'odolongo wi nkombe si r'ekëṽa gore mië. Kânde sodu oŋwei nla si syugazyuga s'inlinla.

18 ¶ Iñ, mi avik' ijanji sam s'ayanjio mië g'odolongo wi nkombe: kânde m'be tiga so gore oma o bia go nyumi yam.

19 Nla mande be mia vendetua e be doanl' *oma* wa simia g'edâsyu? ge e be panginl' ijanji sam sodu s'ayanji mië, nla s'atevo mië oku' wam simia g'odolongo wi nkombe. Sinlâ kë oŋwei.

20 Sambo mi aganganlagi go pang' orëmi wam poz' ijanja s'ayanjo mië g'odolongo wi nkombe.

21 Kânde re oma o r'ijanji së gw'imia, nl'ikotiza nl'ogore; ge gor' oma re ay*a*nja go so, e be tiginlë so go mbëi yë. Winlâ kë oŋwei nl'ibe s'ipolo.

22 Kânde ezande zi re nl'oma gw'ijanji së sodu, nl'isyugazyuga s'orëmi wë, si re ye janja pa g'odolongo wi nkombe?

23 Kânde intyugu së sodu si r'ekëṽa, nl'injuke së aŋandi; iñ, orëmi wë wi *bânga* sijâwa ogwëra. Winlâ ke oŋwei.

24 ¶ Zye' mbia gor' oma viaganlo nla go nya, nla go jânga, kâ inlinli nyë jenle mbia gw'ijanji së? Yinlâ kë mi ajenla yo 'nlë, ya pila g'ogâ w'Anyambië.

25 Kânde mande o re kâ nya, ge mande oñâri o re kâ nĕgiza vĕnlâ viaganlo nla mié?

26 Kânde *Anyambié* e p'oma o re mbia gw'antyâ mĕ, imia nl'ikotiza, nl'igeṽa; ndo gor' omâ mbe e pe njuke, go kenja nlâ go kuminlia, kĕ pĕ yo *ayĕ o re* ombia g'ozyo w'Anyambié. Yinlâ kĕ oŋwei nl'isyugazyuga s'inlinla.

EWONJO III.

1 G'*osaon* edu wi re nl'igwĕra, nl'egombe go mondâ edu g'odolongo w'orowa.

2 Egombe zi janlo, nl'egombe zi juwa; egombe zi bĕnla, nl'egombe si todunle *ya yi re* bĕnlo pa:

3 Egombe zi jonla, nl'egombe zi jinga; egombe zi syazya nl'egombe zi noga;

4 Egombe zi denla, nl'egombe zi jânla; egombe z'iwâga nl'egombe zi jinla;

5 Egombe zi fal' ado, nl'egombe zi kuminli' ado ta; egombe zi syangunla, nl'egombe zi tig' isyangunla;

6 Egombe zi dĕnga, nl'egombe zi pero; egombe zi penjavenja, nl'egombe si fala;

7 Egombe zi jarunla, nl'egombe zi tuma; egombe zi doanla dâ, nl'egombe zi kamba:

8 Egombe zi tânda, nl'egombe zi bika; egombe z'igâvi nl'egombe z'afñĕnje.

9 Oba' nde wi re nl'ayĕ o janja, go zo zi janjinlo ndĕ?

10 Mi are jenla pe njuke yi re Anyambié pa pa gor' awa w'anlaga go kĕnlizo go yo.

11 Are panga pa *ezâm'* edu eṽia gw'egombe zĕ; are kĕ dovia pe ntye gw'irĕmi yao, yenlâ re om' edu am*i*' evilo zi r'Anyambié panga pa avila gw'ipakilia agĕnda go nuunla.

12 Mi avoro inlĕ zye mbia go yo, ndo gor' *oma* go jenl' igeṽa, nla go janje mbia gw'eñĕnlâ zĕ.

13 Nla kĕ 'nlĕ om' edu ga nye kĕ jânga, kĕ jenle mbia y'ijanji se sodu, yo *nle* mpagaga y'Anyambié.

14 Mi avoro inlĕ ezâm' edu zi dendo nl'Anyambié, zi be doanla pĕkĕpĕkĕ, zy'ezâma zi kundo gogo, zye kĕ ezâma zi tombo gogo: nl'Anyambié denda yenlâ 'nlĕ, *anlaga* wi ga rie g'ozyo wĕ.

15 Ndaga yi re pila pa, yi re vĕnlâ *nlĕnlâ:* nli ndaga yi re go doanla, ya pili: nl'Anyambié bambia isao' yi re piaganla pa.

16 ¶ Nla viaganlo, mi ayenli g'odolongo wi nkombe mbora y'ijĕkĕlia, *inlĕ*, ibe s'*avegagi* ṽâṽâ; nli mbora y'ogore inlĕ ipava s'*avegagi* ṽâṽâ.

17 Mi awuli g'orĕmi wam 'nlĕ Anyambié e be jĕkĕli' agore nl'arĕgâ: kânde *r*'egombe z'osaon edu nl'evilo edu.

18 Mi awuli g'orĕmi wam g'oŋwanja wi ndoanli y'awa w'anlaga inlĕ, Anyambié e ga gĕnlize wao, kâ wao jenla 'nlĕ waomĕ s'inyama.

19 Kânde ndaga yi bia gor' anlaga, yo bia gor' inyama; vanganle ndaga ñâri yi bia gore wao; ga nte juw' oñâri, yenlâ juw' oñâri; Iñ waodu wi re oŋwei omo; yenlâ re om'azye viaganlo nl'inyama: kânde yodu oŋwei.

20 Waodu wi kĕnda mbora mo; waodu w'irâi, waodu kĕ wi fwinlia go ntyĕngĕ.

21 Or'avoro inlinla ny'oma nyi pande mpandaga mande? nl'inlinla nyi nyama nyi suminla go ntye?

22 Gambĕnlĕ mi ajenla inlĕ zy'osaon wi r'ombia, ga nte oma e jenl' igeṽa gw'ijanji sĕmĕ; kânde mĕyâ nle mbĕi yĕ: kânde mande be bagĕ go jenla nte be toa go nyumi yĕ?

EWONJO IV.

1 Nl'aṽinli mië nl'avikili oṽangatio wodu wi dendo g'odolongo wi nkombe: nla vonla antyânli mao waṽangatiago, kâ w'aloanla nl'ozindio; nla g'ozamba wi bangatia wao *avegagi* mbao; ndo wi pegaga nl'ozindio.

2 Yenlâ mi asuminlie bende yi re juwa pa, viaganlo nla wabâ wi pare bâ vënlâ.

3 Iñ, mbiambiï gore yë viaganlo nla wâo aṽanli, o re e pa pila, o re e pa jenl' ijanj' ibe si dendo g'odolongo wi nkombe.

4 ¶ Nl' aṽâ pikili mië injuke sodu, nl'evilo edu za gore, inle go yinlâ oma e jenlo ŋandi nl'oganganlo wë. Yinlâ kë *nle* oŋwei nl' isyugazyuga s'inlinla.

5 Edâsyu zi pur' agâ më ta, kâ yë ny'ozyonli wëmë.

6 Mbia kwë *nle* ntyâme ralie nl' okendekendi, viaganlo nl ntyâme mbanli ralie nl'injuke nl'isyugazyuga, s'inlinla.

7 ¶ Nle be fwinlia mië, nl' ayenli mië oŋwei g'odolongo wi nkombe.

8 Re oñâri *anka*, nla zyele w'aṽanli; iñ, azye nl' oŋwanla ge oŋwângwë; ge zyele ntyai gw'ijanji së; ge nlâ intyâ nyë nyi jora nl'igumba: nlâ *yë bulia* nlë, Mi janjinla mande nl' aṽonliz' inlinli nyam mbia? Yinlâ kë oŋwei, iñ, yo nle ŋjuke mpolo.

9 ¶ Aṽanli wi re mbia viaganlo nl' oñâri: kânde wi *re* nl'ipa sibia gw' ijanji sao.

10 Kânde ja w'aposwa, oñâri e be nungunle ndeg' wë: ndo azyili gore yë o r'anka j' aposwa: kânde azye nl' oŋwënlë go nângunlië.

11 Kë nlë, j' aṽanli w'ananla ta, gamběnlë w'adënge mpio: ndo oñâri kâ dënge mpio ayë *anka* së?

12 Nla j' oñâri akevë, aṽanli wao kâ kumanla gore yë: nl'ogâli wi nkâle ntyaro wi *sunge* taṽo.

13 ¶ Viaganlo *nle* elëngë nl' oŋwa w'imia, nl' oga onlërâ w'edasyu, o re ay*d*lie tevunlo.

14 Kânde avila go ntyogo e bia go panginla; nl'*ayë* o janlo gw'inlângâ nyë e doanl' elëngë.

15 Mi avikili waodu wabâ wi kanganla g'odolongo wi nkombe, nl' oŋwa w'aṽanli o kumanli go mbore yë.

16 Zyele ntyai gor' anlaga waodu, vanganle waodu wi re pila pa g'obosyo yao: wao kë wi be songa, wi be jenl' igeṽa gore yë, Reti yinlâ kë oŋwei nl'isyugazyuga s'inlinla.

EWONJO V.

1 Venjavenje ntyozyo yâ jâ ñ'akënda go nago y'Anyambië, kâ doa' nëganëga go jâgâ, viaganlo nla go pe ntyago yi dâsyu; kânde wi *mia* nlë wi janj' ibe.

2 Aloa' nëganëga nl'ogwanli wâ, kâ orëmi wâ w'aloa nëganëga go kâgunl' igamb' edu g'ozyo w'Anyambië; kânde Anyambië *are* g'orowa, nl'awë go ntye; sambo agambi mâ mi ga loanle amëwâ.

3 Kânde nyilinlo yi pila gw'ibunla s'ijanja; nl'inyoi ny' edâsyu *nyi mio* nl' ibunla s'agamba.

4 Jâ ñ'atang' orango gor' Anyambië, al*i*nge go pa wo: kânde azye nl'itânda go re dâsyu: va orango wi re wë tanga pa.

5 Re mbia vâ wë go do'ar*a*ng' orango, viaganlo nla go tanga kâ av*a*.

6 Ar*i*g' ogwanli wâ pang' ozyonle wâ fwema; ge wë bulinli Oṽâṽi 'nlë, *a toa* sifwema; go ntinl' ande yi be bendinl' Anyambië inyoi nyâ, nl' ayiliz' ijanja s'agâ mâ?

7 Kânde go nkândâ y'inyilinlo nl'agamb' amenge gogo r'agamba mi syâlâ fâ amenge: ndo ri' Anyambiě.

8 ¶ Jâ m̃'ajenl' ibangatia s'iyunge, nl'isapilia sipolo s'ivanga nl' ogore gw'inlângâ, am*a*ma go ndaga mě: kânde *ayě o r'*inyanga viaganlo ayě bandaminla; *re* kě oŋwěnlě viaganlo nl'ayě.

9 ¶ Ndo inyenla si ntye si re gore waodu: oga *ayěmě* e nyezo nl'intyaga.

10 Ayě o tânde syika yapupu e be jorio nle syika yapupu; nlâ yě o tânde yenge nl'ibunla; yinlâ ke oŋwei.

11 Jâ igumba ny'abunla, wao kě wi bunla wi nya nyo; nli mbia nde *yi re* gor' inlivisi ya nyo, kao dadie go jenla *nyo* nl'antyâ mao?

12 Antyâvinlâ m̃' omâ janja mi re onligi, vanga anya oŋwâ zâma ge s'ipolo: ndo ibunl' igumba s'enlam̃i nyi be *tige* nanla.

13 Re ndaga mbe yi nkazya *yi* re mię jenla pa go ntye, *yo nlě*, igumba nyi penjavenjo gor' inlivisi gw' inkazyi sao mě.

14 Ndo igumba měyâ nyi bundakanla nli njuke y' ibe; kâ yě janl' oŋw'anlom̃e nl'ezâma fâ gw'intyâmě sě.

15 Ga nt'aṽienlię gw'iwumu nyi ngi yě e ga fwinlia kě tele ga nt'aṽienlię, e be *bang'* ezâma z'ijanji sě zi kěnda nl'ayě go ntyâm̃ě yě.

16 Yinlâ kě ndaga yi nijuke mpolo, gw'isaon yodu nt'aṽienlię yenlâ be fwinlię; nl'oba nde wi re nl'ayě o janjinlag' ompunga?

17 Intyugu sě sodu kě e nya go mpiri, nl' *are* nl' ekěṽ' evolo nl'egunlu, nli nkanli yě.

18 ¶ Vonla osaon wi re mię jenla pa; re mbia mě, g'oma go nya nla go jânga, nli jenle mbia y'ijanji sě si re yě bânga pa g'odolongo wi nkombe, intyugu s'em̃ěnlâ zě sodu s'avenlio ye nl'Anyambię, kânde měyâ *nle* mběi yě.

19 Om'edu kě o re Anyambię pa p'iboŋwa nl'igumba nl'aṽe ngulu yi nya nla nyo, nli bânge mběi yě, nla go jenle mbia gw'ijanji sě; sinlâ nl'idavia s'Anyambię.

20 Kânde e be jonginl' intyugu s'em̃ěnlâ zě polo; kânde nle Anyambię are jivirě pa gw' igeṽa ny'orěmi wě.

EWONJO VI.

1 Re sifwema si re mię jenla pa g'odolongo wi nkombe, so kě si *re* dira polo nl'anlaga:

2 Oma o re Anyambię pa pa iboŋwa, nl'igumba, nl'idubo, kâ yě av*e*l' ezâma gw'inlinli nyě go yâma yodu yi belo ndě, ge Anyambię e pě ngulu go nya yo, ndo yi nyo nl'ogěnda: winlâ oŋwei, yo kě nkanli mbe.

3 ¶ Jâ m̃'ajanla nkama y'*awanla* aloanl' impum̃' imienge, kâ intyugu s'impum̃i yě doa' sinyenge, kâ inlinli nyě ny'ayora nli mbia, nla kě *inlě*, azye' nla siběnlo; mi bulia *nlě* inyem̃e nyi mpiaganlaga nyi re viaganlo nl'ayě.

4 Kânde e bia nl'oŋwei, nl'agěnda nli mpiri, nl'ini nyě nyi be doanla ralie nli mpiri.

5 Ndo e pa jenle nkombe, ge mi' *osaon edu;* nyinla nyi re nl'ijâwa viaganlo nla měwânlâ.

6 ¶ Iñ, vanganl' adoanla ntâzen y' impum̃ia nyângâ mbanli, ge ayenle mbia; waodu wi kěnde mbora mo?

7 Ijanja s'oma sodu si re g'ogwanli wě, ge ibela s'inlinla s'ayore?

8 Ande zi re nl'oma w'imia viaganlo nl'edâsyu? ande zi re nl'oyange or'avoro kanganla g'obosyo yi mângi wabâ?

9 ¶ Mbia kwĕ viaganlo *nl'*ijenla s'antyâ nl'ibolanganla s'ibela; winlâ kĕ oŋwei nl'isyugazyugia s'inlinla.

10 Eza zi re pila pa zi re teto pa, zo kĕ z'amienlo inlĕ, zo oma; ge kĕ e be *s*ungakanla nl'ayĕ o re ngulu viaganlo nl'ayĕ,

11 ¶ Re isaon imienge yi bunlio agamba mi syâlâ fâ, oma ande o re mbiambiĭ?

12 Kânde mande o re kâ mia eza zi *re* mbiambiĭ nl'oma gw'em̃ĕnlâ *zinlâ*, intyugu sodu s'em̃ĕnlâ zĕ eṽe si piaganla g'iviri? kânde mande o re kâ bulinli' oma nte be toa go nyumi yĕ g'odolongo wi nkombe?

EWONJO VII.

1 In'iṽia nyi *re* viaganlo nl'agali mi nkango; nli ntyugu y'ijuwa viaganlo nli ntyugu yi janl' oma.

2 ¶ Re mbia go kĕnda go nago y'iwâga, viaganlo nla go kĕnda go nago yi ntyago: kânde meyâ nle ntyai y'anlaga waodu; nl'oma wabâ e be fela *nyo* g'orĕmi wĕ.

3 Ekĕṽa zi r'eṽia viaganlo nl'akĕ: kânde vâ ekĕṽa z'ozyo, orĕma wi doanlizo mbiambiĭ.

4 Orĕma w'oma w'imia wi *re* go nago y'iwâga; nd'orĕma wi dâsyu wi re go nago y'akĕ.

5 Re mbia go jâgâ orevunlo w'imia, viaganlo nla gor'oma go jâgâ evanda zi dâsyu.

6 Kânde ga nt'are itodua s'arĕnde gw'inu gw'iwongo nyi ntyuanla, yenlâ *re* akĕ m'edâsyu: winlâ kĕ oŋwei.

7 ¶ Rĕti ibangatio si pang'oma w'imia tanla; nli mpagaga yi jiliz'orĕma.

8 Mbia kwĕ *nle* ntyai yi ndaga, viaganlo nl'ipakilia sa yo; nl'inlinla ny'isindinla nyi re viaganlo nl'inlinla ny'ekale.

9 Aloanla gw'inlinli nyâ nĕganĕga go benda; kânde egunlu zi doanla go ntonlo yi dâsyu.

10 Awulia nlĕ, ndaga nde yi re intyugu s'alonga s'avegagi mbia viaganlo nla sinlâ? kânde o pa bambia nl'imia g'oŋwanja wi ndaga yinlâ.

11 ¶ Imia si re sibia g'ijiga; nla *so re* inyenla gore wao wi jenle nkombe.

12 Kânde imia so nguṽa; nl'anliva kĕ nguṽa; ndo ipendio s'ikotiza *nle*, imia p'em̃ĕnlâ gore wao wi re nla so.

13 Vikil' ijanja s'Anyambie; kânde mande o re kâ kumanlia eza gore, zi re yĕ panga pa rĕgâ?

14 Go ntyugu y'ombiambiĭ yenl' igeṽa, ndo go ntyugu yi njuke vikilia; Anyambiĕ kĕ are dovia pa yinlâ swaswa go mĕyânlâ, go ntinla nlĕ oma alĕng' osaon go nyumi yĕ.

15 Yinlâ yodu mi are yo jenla pa gw'intyugu s'oŋwei wam; re *oma* w'ogore o pera g'ogore wĕ, nla re om̃'âmbe o dav' *intyugu* sĕ gw'ibe sĕ.

16 Aloanl' ogore polo mĕ, ge pang' oku' wâmĕ imia s'ipolo; O tâ jiliz' oku' wâmĕ sĕ?

17 Ay*a*nj' ibe polo mĕ, ge doanl' edâsyu o tâ juwa egombe zâ *v*iagagarâ sĕ?

18 Re mbia 'nlĕ gote ndaga yinlâ ngwasi; iñ, aromb' ogâ wâ avila go ndaga yinlâ; kânde ayĕ o tia Anyambiĕ e be kâgwa avila go sodu.

19 Imia si jâliz' oma w'imia viaganlo nl'igomi ny'*anlaga* wi ngulu wi re go nka mpolo.

20 Kânde zyel' oma w'ogore go ntye, o dende mbia kâ aṽ*e*ma.

21 Av*a*ndaminla kĕ gw'agamba modu mi kambo: o vende jâgâ nyongo yâ yi tâwâ:

22 Kânde gombe yenge kĕ orĕmi wâmĕ w'avoro inlĕ, awĕ awĕmĕ onlângâ mĕmo o re tâwa p'amâri.

23 ¶ Yinlâ yodu mi are yo syilia pa nl'imia; Mi awuli nlĕ, m'be doa' nl'imia; ndo s'aroenli bo avila gore mĕ.

24 Eza zi re bo, nl'orâng' ompolo, mande o re kâ mia zo?

25 Mi avenl' orĕmi wam go mia, nla go kĕlagĕla, nla go but' imia, nli ntinla *y' isaon*, nla go m'ibe s'edâsyu, vanganl' edasyu nl'itanla;

26 Kâ mĕ dĕnge nonle viaganlo nl'ijuwa, omanto o r'orĕmi wĕ s'imondo nl'asyinga, nl'agâ mĕ g'igoro: om' edu o tândia Anyambĕ, e be pera avila gore yĕ; nd' om' âmbe e be koto nle yĕ.

27 Vonla, mi adĕngi yinlâ, (buli' okambi) *ntangag'* omâri omâri, go mie ntango;

28 Yi pĕ buto nl'inlinli nyam, kâ mi' alĕnga: onlom' omâri avila go ntâzen re mĕ dĕnga pa; nd' omanto avila go ntango mĕyâ yodu, m'pa dĕnga.

29 Vonla! yinlâ dadie, yi re mĕ jenla pa, inlĕ, Anyambĕ avang' onwânlaga gore; ndo wi re dĕnga p'isaon imienge.

EWONJO VIII.

1 Mande o *re g'oma* w'imia? nla mande o re avoro ibĕngunla s'osaon? imia s'oma si pang' ozyo wĕ bamba, ndo ekali z'ozyo wĕ zi be kalua.

2 Mi *pâ mondâ* go penjavenj' ivanga ny'oga, nla *mĕvânlâ* g'onwanja w'orango w'Anyambĕ.

3 Aloa nĕganĕga go dubua g'ozyo we: aloanla go ndaga mbe; kânde e dende nte tândĕ.

4 Mbora yi re igamba ny'oga, *vâvâ* re ngulu: nla mande o re kâ bulinlĕ nlĕ, O denda sĕ?

5 Om' edu o penjavenj' ivanga e be dĕnga ndaga mbe: nl'orĕma w'oma w'imia wi syilia agombe ta nl'ijĕkĕlia.

6 ¶ Kânde go ndagi edu r'egombe nl'ijĕkĕlia, sambo aguga m'oma mi r'ampolo gore yĕ.

7 Kânde amie osaon wi be doanla: kânde mande o re kâ bulinlĕ nte be toa?

8 Zye' oma o re nli ngulu gw'inlinla go simb' inlinla; ge doanla nli ngulu go ntyugu y'ijuwa: zyele sipera gw'igâvi mĕnyânlâ; g'ibe toliza wao wi re po pa go so.

9 Yinlâ yodu mi are yo jenla pa, nl'av' orĕmi wam gw'evilo edu zi re dendo g'odolongo wi nkombe: r'egombe zi re om' omâri e pangi-nl' omâri go nkaz' iyĕmĕ.

10 Nla yenlâ ayenli mĕ om' âmbe e bĕnlo, o re bia pa nl'agĕnda avila go mbora y'orunda, nl'alevanlo wao go nka mpolo gw'alendi wao yenlâ. Winlâ kĕ onwei.

11 Kânde ijĕkĕlia gw'ibe yi sunge doanlizo nĕganĕga, sambo irĕma y'awa w'anlaga yi re ralie go so go janj' ibe.

12 ¶ Vang' om' âmbe ajanj' ibe nkama y'inyângâ, k'*intyugu* sĕ si davizo, mi'avoro nlĕ be doanla mbiambiĭ nla wao wi tia Anyambĕ, wi tia g'ozyo wĕ.

13 Ndo be doanla mbiambiĭ nl'anlag' avĕ, ge nlĕ e be daviz' intyugu *sĕ*, *si re* g'iviri; kânde e tia g'ozyo w'Anyambĕ.

14 Re ndaga y'isyâlâ fâ yi dendo go ntye; gor' *anlag'* avĕia, kâ yo doanla g'ijanja s'*anlag'* avĕ; re kĕ *anlag'* avĕ ijanji sao si re g'anlaga w'agore. Mi awuli, nlĕ, yinlâ kĕ onwei.

15 Nl'asuminli mĕ igevĕa, kânde om' azyele nli ndaga mbia g'odolongo wi nkombe, viaganlo nla go nya, nla go jânga, nla go jenle mbia; kânde mĕyâ yi be doanla

nl'ayě gw'ijanji sě intyugu s'eñěnlâ zě, s'avenlio yě nl'Anyambiě g'odolongo wi nkombe.

16 ¶ Gw'avenli miě orěmi wam go kotiz' imia, nla go jenl' ijanja si janjo go ntye: (kânde *re kě nlě* zye oñanda ge ogwěra go jenla antyâvinlâ nl'antyâ mě):

17 Nl'avonli miě evilo z'Anyambiě zodu, inlě oma ay*d*lie mie ijanja sodu si janjo g'odolongo wi nkombe: kânde vang' oma ajanja go buta *zo*, ay*d*lize děnga; iñ viaganlo bo; vanganle oma w'imia apikilia go mia *zo*, ay*d*lie mie *zo*.

EWONJO IX.

1 Kânde gw' *isaon* yinlâ yodu mi' avikili g'orěmi wam go mieza sinlâ sodu, inlě agore, nl'anlaga w'imia nl'ijanji sao sodu, *re* g'ogâ w'Anyambiě, zyele om' omia itânda g'ibika go yodu yi *re* g'obosyo yao.

2 *Isaon* yodu yi *toa* egâlanli mo gore waodu: *re* ndaga mo gor'aṽia nla gor'aṽe; gor'aṽia, gore yě o re pupu, nla gore yě nli nanga; gore yě o dende ntyago, nla gore yě o re e dende ntyago: ntare ombia yenlâ r'om' âmbe; nl'ayě o tâṽa g'ayě o fang' orango.

3 Sinlâ s'ibe gw' *isaon* yodu yi re dendo pa g'odolongo wi nkombe, inlě, *re* ndaga mâri gore waodu; iñ, irěma kě y'awa w'anlaga yi re ralie nl'ibe, nl'itanla si *re* gw' iřěmi yao go pa re wao bâ, nla viaganlo ṽâṽâ *wi kěnda* gw' ijuwa.

4 ¶ Kânde gore yě o re jongo pa nli mângi wi re bâ waodu, gogo r'ibekelio: kânde mboa yabâ yi re viaganlo nli lion yi re juwa pa.

5 Kânde mângi wabâ w'avoro nlě wi be juwa: ndo mângi re juwa pa wi m*i*e mpângâ, wao kě wi zye nla sipa; kânde ijonginli sao s'adeṽanlio.

6 Kě itândi sao, nl'ibiki sao, nli ŋandi yao, y'aperi; ge fâ doanla nli mběi go kânlakâ go *ndag'* edu yi janjo g'odolongo wi nkombe.

7 ¶ Gěnde nkoṽi yâ, nye mpěmbi yâ nl'igeṽa, kâ jâng' ivě nyâ nl'orěma w'itânda; kânde Anyambiě věnlâ abâng' ijanji sâ.

8 Ingâi sâ si ga loanle ntyugw' edu pupu; kâ ewonjo zâ z'*a*vel' agali.

9 Loanla nl'igeṽa nl'oŋwanto o tândo ndâ intyugu sodu s'eñěnlâ s'oŋwei wâ, si re yě pâ pa g'odolongo wi nkombe, intyugu s'oŋwei wâ sodu: kânde mběi yâ yo měyâ gw'eñěnlâ zinlâ, nla gw'ijanji sâ si bângo ndâ g'odolongo wi nkombe.

10 Ezâm' edu zi děngo nl'ogâ wâ go denda, lenda zo nli ngulu yâ; kânde zy'evilo, ge mondâ, ge ipikilia, g'imia, g'oronginlo go kěndo ndâ.

11 ¶ Mi aṽinyi, nl'ayenla g'odolongo wi nkombe, inlě, olembianlo wi zyele gore mângi anlěge, g'igâvi gore mângi wi ngulu, ge mpěmba gore mângi w'imia, ge iboŋwa gore mângi w'ikotiza, g'ipoginla gore mângi w'akěngě; ndo egombe nl'inyanga yi bia gore waodu.

12 Kânde oma ami' egombe zě: ga nte koto ṽěrě go mbuzya mbe, ga nte koto inyânli go mondo; yenlâ koto awa w'anlaga gw'egomb' eṽe, ja za bia něganěga gore wao.

13 ¶ Imia sinlâ kě so re miě jenla pa g'odolongo wi nkombe, nl'*a*yenlanli so sipolo gore miě:

14 Avegagi nkala nyango nl'anlaga wakwě go yo; nl'aṽienl' og' ompolo go bânga yo, nl'anlog' izir' impolo go yo.

15 Go nkala mě avegag' oyungi w'oma wa simia, nl'ayě gw'imi' sě

azunginli nkala, ge jongil' oma elěngě měmo mězâ.

16 Nl'awuli mię inlě, Imia si re viaganlo nli ngulu: yenlâ re imia s'elěngě mezâ si pědio, kâ agambi mě m'ayáganlo.

17 Agamba mi *mángi* w'imia mi jâganlo g'okendekende viaganlo nl'edingo zę o panginl' edâsyu.

18 Imia si re viaganlo nl'imianga y'igâvi: nd'om' âmbe oñâri e bundakanle mbia nyenge.

EWONJO X.

1 Intyinli si re juwa pa, si pang' agali mi nkango m'aganga bânla: *yenlá re* ntyěmbâ nyango gore yě o re teto pa gw'imia nl'idubo.

2 Orěma w'oma w'imia wi *re* g' og' onloñię wě; nd' orěma w'edâsyu g'oga wě onyantwě.

3 Iñ kě, ja oñ' edu o r'edâsyu e kanganla go mpânla imi sě si perě, kâ yě bulinl' oñ' edu nlě ayě edâsyu.

4 Ja inlinla ny' omâ panginla ny'abendinlâ, arige mbori yâ; kânde evoyě zi pânlie gunlu volo.

5 Re sibe *si* re mię jenla pa g'odolongo wi nkombe, *si re* ga sifema avila gore oñ' o panginla:

6 Edâsyâ zi re nl'idirio s'ipolo, nl'oma w'iboŋwa e doanla gw'iloanlo nyi ntye.

7 Mi' ajenl' inyongo gw'inkavala, nl'injalię si kěnda ga s'inyongo go ntye.

8 Ayě o tumb' ivemba e be poswa go nyo; nl'ayě o jonl' ogomba, oñamba wi be noñě.

9 Oñ' edu o tomb' ado e be jâgâ nkazyâ nla mo; *nl'* ayě o jarunl' ikonli e be jâgâ nkazya nla so.

10 Ja oŋwanga w'adoanle tula, kâ ayě avoria wo tuatua, gamběnlě avâ pe wo ngulu nyěnlě: ndo imia si re si bia go teva.

11 Rěti oñamba wi be noñia avonlo fâ; nl' eroanle ntyango zi zyel' eṽia mě.

12 Agamba m'ogwanla w'oma w'imia, mo nl'idavia; ndo inlumbu y'edâsyu yi be měnlě ayěmě.

13 Ipakilia s'agamba m'ogwanli wě nl'edâsyâ: nli ntyai y'elâmbě zě *nle* mbe y'itanla.

14 Idusyâ kě zi re ralie nl'agamba: om' awulize nte be toa; nli nte be toa go nyumi yě, mande o re kâ bulinlię?

15 Ijanja s'edasyu si jasiza waodu, kânde amie nte be kěndě go nka mpolo.

16 ¶ Azyile gore wě, ntye, ja Og' iwâ *nle* oŋwârumbe, nl' injalię sâ nye ny' ibanga!

17 Ozavinlo gore wě, ntye, ja Og' iwâ oŋwanla w'avolo, nl' injalię nye gw'egombe go ngulu, ndo aranga gw'ibângo timbili!

18 ¶ Ogera w'ato' ompolo nago yi bânla; nl'omosya w'agâ nago yi tugwa.

19 ¶ Ntyago yi pango gw'akě, nl'ivě nyi pange mbia: ndo anlivа mo kěndiz' *isaon* yodu.

20 ¶ Arávʼ oga, nyawě, vanganle gw'ipikili sâ; arávʼ enlañi go nântye yâ: kânde nyânli y'igonlo yi toanl' inyoi, nla yi re nl'ampava yi be takilia ndaga.

EWONJO XI.

1 Věnle mpěmbi yâ go wogo y'anlingo: kânde o be děnga yo intyugu sinyenge viaganlo.

2 Va mběi gor' orâgenlo, nla gor' enlanlai kě; kânde o mie ibe si be doanla go ntye.

3 Ja vindi y'ajonlia nli ningo, yi savua *yomě* go ntye: ja erere z'aposwa g'olomba, ge go nkâmi mbora yi poswa nl'erere, ṽâṽâ be doanla zo.

4 Ayě o pikili' ompunga e be

bĕnla; nl'ayĕ o ponle vindi e be tenla.

5 Nt'are wĕ o mie mpânlâ y'inlinla, ge nte *pome* pa gw'iwuñu ny'oñâ re nl'inyeme: yenlâ re o mie vilo y'Anyambiĕ, o vangi waodu.

6 Ibanga vĕnl' olondi wâ, nli nkolo azimbi' ogâ wâ; kânde o mie vendetua yi be bowunlia, yinlâ ge mĕyânlâ, ge yo ṽanli yi *be* doanle ṽia mpanginli mo.

7 ¶ Rĕti ozange wi r'onligi, nli *ndaga* mbia mĕ gw'antyâ go ponle nkombe:

8 Ndo jâ ñ' adoanl' impum' imienge, ayenle mbia go yo yodu; e ga vikilie intyugu si mpiri; kande si be doanla sinyenge. *Isaon* yodu yi biâ y'oŋwei.

9 ¶ Yenl' igeṽa iwanjâ wĕ, gw'erumbe zâ; kâ orĕmi wâ sindiâ gw'intyugu s'erumbe zâ, nl'aganganla gw'impânlâ s'orĕmi wâ, nla g'ozange w'antyâ mâ: ndo mia 'nlĕ, gw'*isaon* yinlâ yodu Anyambiĕ e be bagâ gw'ijĕkĕlia.

10 Sambo romb' ekĕṽa avila g'orĕmi wâ, kâ tomb' ibe avila g'ozyonli wâ: kânde ekĕikĕi nl'erumbe oŋwei.

EWONJO XII.

1 Yonginli' vĕnlâ Ovangi wâ gw'intyugu s'erumbe zâ, vâ r'intyugu imbe si pa bia, g'impuma syusya piĕrĕ, go be bulia' nlĕ mi'azye nl'itânda go so;

2 Vâ re nkombe, g'ozange, g'ogwĕli, g'igĕgĕnli yi pa jilanganlio, ge yindi fwinlia go ningo:

3 Go ntyugu yi be tataminla mângi penginle nago, nl'anlaga wi ngulu syonl' ikui yao mĕ, nli mângi kila jasa kânde wi re awĕwâ, nla wao wi dâdinla gw'asyangala jilanganlio.

4 Nl'agugi mi be nunjo gw'agala, ja inyoi nyi kilinla ny'apânla, kâ yĕ nângwa nl'inyoi nyi nyânli, nl'awanto wi jembo pânlio;

5 Go be tia wao *ya yi* re londui, nl'itia si *be doanla* go mpânlâ, nl'erere zi almân zi be punjinla, nl'osyakampazya wi be doanl' iroanlo, nl'ibela si be pera: kânde oma e kĕnda go ntye yĕ yabo, nli mângi pang' iwâga wi tĕlarĕla gw'agala:

6 Ge nl'ogâli wi syika yapupu purunlo, ge ntyĕnge yi syika ya tenlatenla jonlo, g'imâgi jonlo gw'evero, ge ntyonle taṽa go mbenle.

7 Gambĕnl' irâi y'afwinlia go ntyĕngĕ ga nt'avegagi yo: kâ inlinla fwinlia gor' Anyambiĕ y'avenli nyo.

8 ¶ Oŋwei w'oŋwei, buli' Okambi; yodu oŋwei.

9 Nla viaganlo kĕ, kânde Okambi aroenli simia anlĕnjag' anlag' imia; iñ, avoganlagio mbiambiĭ, awuta, aloanliz' inkogo sinyenge mbiambiĭ.

10 Okambi awuti go dĕng' agamba mi bângo: nla *mĕmâ* m'arĕndio m'avegagi gore, vanganle agamba m'orĕti.

11 Agamba m'imia mi re g'iñiang' iruenli, nla ga s'intyângâ dirinlo pa nl'ivanginli y' iŋando yi re po pa nl'ovenjavenji omo.

12 Nla viaganlo kĕ, nl'agamba minlâ, oŋwanli am revunlo: go pange yango yenga gogo zyele ntyai; nl'inĕng' ipolo so s'ijasa s'izyonle.

13 ¶ Azuĕ ga yâgânli ntyai yi ndaga yodu: ri'Anyambiĕ kâ penjavenj' ampangi mĕ: kânde zinlâ nl'evilo zodu z'oma.

14 Kânde Anyambiĕ e be bag' ijanja sodu gw'ijĕkĕlia nli ndag' edu yi re gw'iyumbunlo, *ya doanle* mbia ge *ya doanle* mbe.

EVANDA ZI SŎLOMŎN.

EWONJO I.

1 Evanda zi vanda, zi re zi Sŏlomŏn.

2 E ga zâmbe mĭĕ nl'isâmba s'ogwanli wĕ: kânde itândi sâ si re viaganlo nl'ivĕ.

3 Kânde inkango s'agali mâ si re s'imbia; ini nyâ nyi re ga ya yi nkango jiro pa; sambo yenlâ tândo wĕ nl'azyali.

4 Lura mĭĕ, kâ zuĕ songâ; Oga abângi mĭĕ gw'inântye sĕ y'igonlo; azuĕ be jenl' igeva nli mbia gore wĕ; azuĕ be suminl' itândi sâ viaganlo nl'ivĕ. Wi be tândâ nl'ogore?

5 Mi *are* vîâvîâ, ndo nl'eranga, anluĕ awawanto wi Jerusalem, g'inago s'akuku si Kida, g'inlambizambe yi Sŏlomŏn.

6 Avonlanli mĭĕ, kânde mi are vîâvîâ, kânde nkombe yi re bambinla pa mĭĕ; awângwĕ wam bendinla mĭĕ; aloanliza mie go penginl' intyaga s'igâli; *ndo* ntyaga yamimĕ mi penjavenja yo.

7 Wulinlia mĭĕ, irânda ny'inli' nyam, nkove nli yi nyezâ, nli mbore yi jâwizâ *olembi* wâ nkolo: kânde mĭĕ kâ doanla g'omâ re kegwa pa g'ozamba sĕ nl'ilemba y'iganganlo ya?

8 ¶ Jâ o mĭĕ, awĕ y'eranga gw'anto, gĕndaga nl'intyozyo s'olemba, anyeza awâmbonli wâ gw'inago s'akuku s'ivenjavenji y'adâmbĕ.

9 G nkândâ y'inkavali yi ntyonle yi Fero yo kĕnlizo mĭĕ nl'awĕ, irândi nyami.

10 Ambugu mâ mi r'eranga nli ya vîa yi syika, ompele wâ nl'impang' imbia si *syika yatenlatenla.*

11 Azu' are panginlâ p'impanga si syika yatenlatenla nl'aroki mi syika yapupu.

12 ¶ Go *doanl'* oga tu go tavoro yĕ, agali mam mi pazanganle nkango gogo.

13 Igĕwa ny'aka mi nkango nyo nl'irândi nyam gore mĭĕ, e be nanl' ogwĕra wodu go gare y'ambĕnlĕ mam.

14 Irândi' nyam a *re* gore mĭĕ g'ita nyi kamfaya gw'intyaga s'igâli si Engĕdai.

15 Vonla, o r'ombia, irândi nyam; vonla, o r'ombia; o *re* nl'antyâ m'ibembe.

16 Vonla o r'eranga, irândi nyam; iñ, o r'ombia; odo wazyo kĕ wi *re* mbezyo.

17 Ibimi si nago yazyo so sida, nl'intĕvĕ atanda.

EWONJO II.

1 Mĭĕ *NLE* rose yi Syarŏn, nl'ilanga ny'idĕdĕ.

2 Ga ntare ilanga gw'arĕndĕ, yenlâ r'irândi' nyam gor' awawanto.

3 Ga nt'ar' oba go rere y'iga, yenlâ r'irândi nyam gor' awanlofie. Mi aloanli tu gw'iviri nyĕ nl'itândâ sipolo, nl'aroenl' olondi wĕ onligi g'ogwanli wam.

4 Avagi mĭĕ go nago y'ivĕ, nli ntyangi yĕ gore mĭĕ *nl'*irânda.

5 Nyeza mĭĕ nli dukatânda, yâwiza mĭĕ nl'aba; kânde mi jâgâ nl'irânda.

6 Ogâ wĕ onyantwĕ wi *re* jyĕza p'ewonjo zam, nl'ogâ wĕ onlofiĭĕ wi durinla mĭĕ.

7 Mi sombia nluĕ awawanto wi Jeruselĕm, nli ntyeri nl'inkambi s'orove, inlĕ avendanli, nlâ jĕm' itândi sam, kao atânda.

8 ¶ Inyoi ny'irândi nyam! vo-

nla, e bie dogwaga gw'inomba, dogwaga go sadomba.

9 Irândi nyam are ga nkambi, ge ga ntyeri: vonla, e kumanla go nyuma y'oziri wazyo, e dâdinla gw'isyangala, ntuminliaga gw'isyangala.

10 Irândi nyam agambi, awulinlia mië nlë, Nlângwa, irândi nyam, wam w'eranga, kâ bia.

11 Kânde, vonla, enlofmo z'apiaganli, iningo s'apiaganli agëndaga;

12 Iflâurs s'abowunli go ntye; nl' egombe z'ijemba *s'inyânli* z'abienli, inyoi ny'ibembe ny' ajâganlio go ntye yazyo;

13 Mponde y'ajanl' ilondi yë, nl'igâli yi re nl'ilonda yi pe nkango *mbia*. Gumanla, irândi nyam, wam w'eranga, kâ bia.

14 ¶ Ibembi nyam, *nyi re* gw'igëla y'ado, gw'*imbora* s'ayumbunlo s'impandinlo, mi ga yenl' ozyo wâ, mi ga yâg' inyoi nyâ; kânde inyoi nyâ nyi r'onligi nl'ozyo wâ ombia.

15 Rombinl' azu' isingi, yesingi yango, yi bundakanl' igâli: kânde igâli yazyo y'apunjinli.

16 ¶ Irândi nyam *nl'*inyam, mië kë iyë: e nyeza gw'alanga.

17 Kao owenja w'anungunla, kâ iviri daṽa, gegwa irândi nyam, kâ doanla ga ntyeri, ge nkambi nyango gw'inomba si Bitha.

EWONJO III.

1 G' ogwëra g'odo wam mi awutië o tândo nl'inlinli nyam: Mi awutië, ndo mi dëngë.

2 M'be nângwa vënlâ agënda go nka mpolo gw'agala, nl'impânlâ s'ompuzyu m'be butë o tândo nl'inlinli nyam: Mi awutië, ndo mi dëngë.

3 Mângi wi penginle nkala w'alëngi mië: *awulinli mië wao* inlë, Anlu' ajenlë o tândo nl'inlinli nyam?

4 Mië piaganla pa wao *kwë*, alëngi mië yë o tândo nl'inlinli nyam; Mi agotië, kâ mi ar*i*gë dië, kao aṽagi mië yë go nago yi ngwë yam, go nântye y'omâ yanli mië.

5 Mi sombia nluë awawanto wi Jerusalëm, nli ntyeri nl'inkambi s'orove, inle, aṽendanli, nlâ jëm' itândi *sam*, kao atânda.

6 ¶ Mandë winlâ o bia avila gw'iga g'inyara ny'otutu, pango pa nli nkango nli nkeṽa yi nkango, nli mpira yodu yi masen?

7 Vonl' odo wë, wi Sŏlomŏn; vingo wo re skoa s'anlofme ntyaro s'anlaga wi ngulu, vëmba wi Isreël.

8 Waodu wi re nl' ikwara, kekiza pa gw'igâvi: om' edu *are* nl'okwari wë gw'ivëvënli nyë, g'onwanja w' itia s'ogwëra.

9 Oga Sŏlomŏn avanginl' okuwëmë ntyonle y'erere zi Lëbenŏn.

10 Avang' amëngâ ma yo mi syika yapupu, iloanlo nyi syika yatenlatenla, Ompugo wa yo nli purpil, garegare kando pa nl'itânda, gor awawanto wi Jeruselëm.

11 Gëndaganli anluë awawanto wi Ziŏn, nla vonla oga Sŏlomŏn nli korowa y'awonlizo yë nle ngië go ntyugu ye yi tâm' ijomba, nla go ntyugu y'igeṽa g'orëmi wë.

EWONJO IV.

1 Vonla, o r' ombia irândi nyam; vonla, o r' ombia; o *re* nl'antyâ m'ibembe gw'asari mâ: itue sâ si re g'olemba wa simbonli, wi bowunlia go nomba yi Giliëd.

2 Anâ mâ mi *re* g'olemba *w'adâmbe* mi re shënginla-pa m'apila go jovunlo; go mo modu mi janl' ampazya, zyele nyi nkele go mo.

3 Inlumbu yâ yi *re* ga nyângë yatenlatenla, nl'igambi nyâ iṽia; ambugu mâ mi *re* ga ntyonle yi pomigranët gw'asari mâ.

4 Ngâri yâ yi *re* ga mbora ndo-

ndui yi Devĭd y'imianga y'igâvi, gogo re banlio pa ntâzen y'inguva, inguva sodu s'anlaga wi ngulu.

5 Ambĕnle mâ ambanli mi *re* ga ntyeri nyango mbanli si re ampazya, si nya gw'alanga.

6 Koanga owenja w'adĕla, kâ aviri dava, m'be boŋwa go nomba yi mŭr, nla gw'esâdomba zi nkeva.

7 Or' ombia, irândi nyam; zyel' iboke gore wĕ.

8 ¶ Gâgwa nla mĭĕ avila go Lĕbenŏn oñanto wam, nla mĭĕ avila go Lĕbenŏn: vonla avila go ntyai yi Amana, avila go ntyai yi Syinir nli Hĕrmŏn, avila gw'ibulungu y' iliân, avila gw'inomba s'injĕgâ.

9 O re bânga p' orĕmi wam, oŋwângwĕ wam oŋwanto, oñanto *wam;* o re bânga p'orĕmi wam nl'antyâ mâ, nli mpanga mâri y'ompele wâ.

10 Mĕpinli nde yi re nl' irândi nyâ oŋwângwĕ wam oŋwanto, oñanto wam! mĕpinli nde yi r'itândi sâ viaganlo nl'ivĕ! nli nkango y'agali mâ mi nkango viaganlo nli ndag' edu nyi nkango!

11 Inlumbu yâ, oñanto *wam*, yi tuezinla g'ekoka z'onlĕmbĕ: onlĕmbĕ nl' ambĕnlingo mi *re* g'onlĕmĕ wâ; nli nkango y'ingâi sâ ga nkango yi Lĕbenŏn.

12 Ntyaga yi re kombinlo pa, nle oŋwângwĕ wam oŋwanto, oñanto *wam*; mbenle yi re nunjo pa, evero zi re bĕbo pa.

13 Owângâ wâ wo ntyaga yi pomigranets, nl' ilond' imbia; kanfaya, nli nard mbia,

14 Spikenard, nli safrân; kalamâs, nli sinemân, nli rere via y'aka mi nkango; mŭr nli alos, nli ya via yi nkango yodu.

15 Evero za sintyaga, mbenle y'anlingo m'egombe zodu, nli yelâvi avila go Lebenŏn.

16 ¶ Nl'ângwa, ompunga wi nkâmi; kâ pĕvinla awĕ olomba; vĕvinla go ntyagi yam, kâ nkango pazanganla. Irândi nyam ga vie go ntyagi yĕ, go bie ny' ilondi yĕ imbia.

EWONJO V.

1 Mi abienli go ntyagi yam, oŋwângwĕ wam oŋwanto, oñanto *wam:* Mi are kuminlia pa mŭr yam, nli yâmi yam yi nkango; Mi anyenl' ekoki zam z'onlĕmbĕ nl' onlĕmbĕ wam; Mi ajâng ivĕ nyam nl'ambĕlingo: nyanli indego; yânganli, iñ, yânganli polomĕ arânda.

2 ¶ Mi nanla, nd' orĕmi wam wi re bala: inyoi ny' irândi nyam nyo doka, *inle* Nlungunla gore mĭĕ, oŋwângwĕ wam oŋwanto, irândi nyam, ibembe nyam, wam w'ogore: kânde ewonjo zam zi re ralie nl' ompĕmbĕ, nl' asari mam nl' adâdâ m'ogwĕra.

3 Mi atombi ngâi yam yi koto; m'be bâra yo sĕ? mi are jovunla p' intyozyo sam; mbe feviza so sĕ?

4 Irândi nyam avel' ogâ wĕ g'ompogonli *nl'iguge*, kâ iwuñu nyam pizya g'oŋwanji wĕ.

5 Mi anlângwi go nungunla gw' irândi nyam; kâ agâ mam tuezinle mŭr, nl' iñenlo yam nli mŭr mbia yi nkango, gw' impenle yi mpâga.

6 Mi anlungunli gor' irândi nyam; ndo irândi nyam aluo akĕndagi: inlinli nyam ny' avoswi gw' agambiĕ; mi awutiĕ ndo mi dĕnge; mi avĕliĕ ndo e jivira mĭĕ.

7 Mângi penginla w' aganganlagi go nka mpolo w'ajenli mĭĕ, w' awoli mĭĕ, w'awânji mĭĕ; anlaga w'avenjavenja g' ozira w' awânginli mi' onlamba *w' ozyo wam.*

8 Mi sombia nluĕ awawanto wi Jeruselĕm, jâ anlu' adĕng' irândi nyam, kâ bulinlianli yĕ nlĕ, mi jâgâ nl' irânda.

9 ¶ Ezande ze nl' irândi nyâ

viaganlo nl' irândi *nyĕnlĕ?* Awĕ o r' eranga gor' anto? Ezande zi re nl' irândi nyâ viaganlo nl' irândi *nyĕnlĕ?* go sombiâ zwĕ yenlâ?

10 Irândi nyam ar' ogĕngilia ntyinla gw' ambugu, ayĕ *re* viaganlo gw' igomi nyi ntâzen.

11 Ewonjo zĕ zi *re ga* syika mbia yatenlatenla; itue sĕ si re sijenge nl' ijilanganla ga revĕn.

12 Antyâ mĕ mi re g' antyâ m'ibembe, g'ilâvi y'anlingo, jovunla pa nl' ambĕnlingo alendo mbiambiĭ:

13 Ambugu mĕ mi re g'odo wi ya yi nkango, g'iflâur si nkango inlumbu yĕ yi re g' alanga, yi tuezinle mŭr mbia yinkango.

14 Agâ mĕ mi *re g'* iñoro yi syika yatenlatenla yi re datizo pa nli bĕryl: iwuñu nyĕ nyi *re* ga mpunji mbia yi re dimbinlo pa nli safair:

15 Agolo mĕ mi *re g'* amĕngâ mi marble, dovio pa go pondoñia yi syika yatenlatenla: edidi zĕ zi *re* ga Lĕbenŏn, imĕpa g' atanda:

16 Ogwanli wĕ wi *r'* onligi ompolo: iñ ar' osaon' edu ombia. Nyinlâ *nl'* irândi nyam, nla winlâ *nle* ndeg' wam, oŋwânwanto wi Jeruselĕm.

EWONJO VI.

1 Irândi nyâ are kĕnda pa gwĭ, Awĕ eranga mĕ gw'anto? Irândi nyâ are kalŭnlio pa nla gwĕ? inle azwĕ ga wutĕ nl'awĕ.

2 Irândi nyam are kĕnda pa go ntyagi yĕ, gw'ado minkango, go nya gw'intyaga nla go kuminli' alanga.

3 Miĕ nl' irândi nyam, nl' irândi nyam iyam: e nya gw'alanga.

4 ¶ O r' ombia irândi nyam ga Tirza, nl'idubo ga Jeruselĕm, ereria g'*igâvi* nl'intyanga.

5 Romb' antyâ mâ gore miĕ, kânde m'akevi miĕ: itue sâ si *re* g'olemba w'imbonli wi bowunlia avila go Giliĕd:

6 Anâ mâ mi *re* g'olemba w'adâmbĕ wi panda avila go jovunlo, go mo idâmb' edu nyi janl' ampazya, zyel' iñâri nkele go mo.

7 Ga ntyonle yi pomigranĕt yenlâ jenlanl' ambugu mâ gw'asari mâ.

8 Re agomi m'inkonde orova, nl'agomi m'inkângĕ enlanlai, nl'azyali ntango fâ.

9 Ibembi nyam, wâm o re e pa feva are omo; ayĕ nl'omo wi ngiĕ, o tândo ndĕ ayĕ o yanliĕ. Awawanto w'ayenliĕ, kâ wao savinlĕ; iñ, inkonde, nl'inkângĕ w'azavinliĕ.

10 ¶ Mandĕ winlâ o bamba g'ibanga, eranga g'ogwĕli, nkĕrĕ ga nkombe, nl'ereria g'igâvi nyi re nl'intyanga?

11 Mi azuminli go ntyaga y'ilonda go jenl' ilonda y'odĕdĕ, nla go jenla vendetua igâli y'apunjinli nl'ipomigranĕt gw'iflâur.

12 Mi *m'agaga*, inlinli nyam ny'avangi miĕ g'intyonle s'Ammenadib.

13 Vinlia, vinlia, Syulamait; vinlia, vinlia, kâ zwĕ ponla gore wĕ. Anluĕ be jenl' ande gw'Syulemait? Ga nkândâ y'agâvi ambanli.

EWONJO VII.

1 Mĕpinli nde yi r' intyozyo sâ nl'intyozyo satanga, Oŋwânwanto wi njaliĕ! intyângakanlo s'ambĕvĕnli mâ si re ga ya yi sâlâwâlâ, ijanja s'agâ m' omâ r'avoro janja.

2 Irârâ nyâ nyi r'egâlanli g'elas zi re nkotinlo fâ, zi re zi bele felo s'ijânga: iwuñu nyâ nyi r' egâlanli g'okondo w'oresi wi re vingovingo nl'alanga.

3 Ambĕnle mâ ambanli mi *re* ga ntyeri nyango mbanli si r'ampazya.

4 Ompele wâ wi *re* ga mbora ndondui yi mpunji; antyâ mâ mi re *g*'eliva zi vĕrĕ zi Hĕsbŏn, piĕre nl'ogomba wi Bath-rabim: ompombo wâ wi re ga mbora ndondui yi Lĕbenŏn yi ponla go Demaskŏs.

5 Ewonjo zâ zi re nl'awĕ, zi *re* ga Kamĕl, nl'itue s'ewonjo zâ tenlatenla; oga âre koro vâvâ.

6 Mĕpinli nde yi re nl'awĕ nl'eranga ta, irânda gw'itânda!

7 Elavinli zâ zinlâ zi re g'oyila, nl'ambĕnle mâ g'akataka m'ilonda *y'igâli*.

8 Mi abulia nlĕ, m'be kĕnda go oyila, m'be kot' ampari ma wo: vĕnlâ ambĕnle mâ mi be doanla g'akataka m'ogali w'ilonda, nl'anlango m'ompombo wâ g'aba;

9 Nl'onlĕmĕ w'ogwanli wâ g'iv' ivia gor' irândi nyam, nyi suminla nl'onligi, mpangag' inlumbu ya wao wi nanla kamba.

10 ¶ Mĕ y'irândi nyam, nl'ibeli sĕ si *re* gore mĕ.

11 Yogo, irândi nyam, azuĕ ga gĕnde g'orove; azuĕ ga loanle gw'inki nyango.

12 Azuĕ ga nlângwe ibanga ntye mpiri gw'intyaga s'igâli; azuĕ ga yenle vendetua igâli y' ajanli, vendetua aba m' apunjinli, nl'ipomigranĕt punjinla: vâvâ be pa mĕ wĕ itândi sam.

13 Imandreke si pe nkango, nla gw'agugi mazyo r'anlânga modu m'*ilondi* mbia, imiânla, nl'ilungu, yi re mĕ penjavenjâ pa, irândi nyam.

EWONJO VIII.

1 O ga vâ loanle nlĕ awĕ oŋwângwĕ wam, O yâng' iwĕnle nyi ngwĕ yam! jâ mi tâ dĕngâ gw' igala, m'be sâmbâ; ifi m'be pĕdio.

2 M'be kĕndiâ, avagâ go nago yi ngwĕ yam, o be nĕnja mĕ: mpâ go jânga ivĕ nyi nkango nyi pomigranĕt yam.

3 Ogâ wĕ oŋyantwĕ wi be doanla syĕzo pa nl'ewonjo zam, nl' ogâ wĕ onlofiĕ wi be syangunla mĕ.

4 Mi sombia nluĕ, anluĕ awawanto wi Jeruselĕm, ay*a*gimianli, ge nângunl' irândi *sam* kao atânda.

5 Mande winlâ o pila avila gw' ig' ivolo, jĕza pa gor' irând' inyĕ? Mi anlângunliâ go ntye y'oba: vâvâ agâgunlio wĕ nle ngi yâ; vâvâ agâgunlĕ wĕ ayĕ o yanliâ.

6 Loanliza mĕ g'ibĕbo g'orĕmi wâ, g'ibĕbo g'ogâ wâ: kânde itânda si re ngulu g'ijuwa; ŋandi yi re ngosyu g'oronginlo: amingilia ma vâvâ mo amingilia m'ogonli, mi re nl' elongo evolo.

7 Anlingo amenge m' anlimiz' itânda, nlâ intonda dâminlia so: jâ fi' ap' igumba nyi nagwĕ nyodu gw' itânda, yi be doanle sipĕdio.

8 ¶ Azu' are nl'oŋwângwĕ oŋwanto orumbe, ndo azye nl' ambĕnle: azuĕ be denda sĕ nl' oŋwângwĕ wazyo go ntyugu yi be kambo yĕ?

9 Jâ *adoanl'* ozira, azuĕ be noga gorĕ yĕ nago yi syika yapupu: jâ *adoanl'* iguge, azuĕ be nunja nyo nl' itimbe s'ikume.

10 Mi ozira, nl' ambĕnle mam mi re ga mbora ndondui; yenlâ re mĕ gw' antyâ mĕ g'ofiâri o re dĕnga pe nkĕngâ.

11 Sŏlomŏn avegagi nle ntyaga y'ilonda go Beal-hamŏn, avenli ntyaga y'igâli gore mângi penjavenja; om' edu gw' ilonda avegagi go baga ntâzen yi *mbĕi* syika yapupu.

12 Ntyagi yam y'igâli, yi re

yam, yi *re* go bosyo yam: awě Sŏlomŏn lěnge ntâzen, nla wao wi pejavenj' ilonda nkama mbanli.

13 Awě o doanla gw' intyaga, iganganlo wi poganlio inyoi nyâ: vanga mię jâgâ *nyo*.

14 ¶ Nlěgiza, irândi yam, kâ doanla ga ntyeri, ge nkambi nyango gw' inomba si ya yi nkango.

DANIĚL.

EWONJO I.

1 G' ompuña w' iraro w' ipanginla si Jehoiakĭm oga wi Juda, aṽienli Něbukadněza oga wi Babylŏn go Jeruselěm go pingwavingwa yo.

2 Nl' avenle Jehova Jehoiakim oga wi Juda g' oga wě, nl' erenli z' intyěnge si nago y'Anyambię, s' aroanlio ndě go ntye yi Syaina go nago y'anyambię yě; nl' avagię intyěnge go nago y' igumba y'Anyambię yě.

3 Nl' agambi oga gore Aspenaz ewonjo z' ivěngunle yě nlě, e ga ṽag' *awěwá* w' awa wi Isreěl nl' ilonda y' oga nli nlañi:

4 Awanla mpělâ fâ, nli měpe jenlo, nl' avonlo gw' imia sodu, nl' avonlo m' imia nl' ikotiza s' iněnga, mângi wi re nli nyanga nyi kumanla go nago mpolo y' oga, wao wi re kâ něnjo imia nli nkambinli y'Ikaldia.

5 Nl' aloṽiago wao nl' oga inya si ntyugu, gw' inya s' oga nl' avila gw' ivě ny' ayângago ndě: yenlâ anyezago wao impuñ' iraro, inlě go ntyai ya yo, wi ga gumanle g' ozyo w'oga.

6 Ndo gore mângi sinlâ avegagi gw' awa wi Juda, Daniěl, Hananaia, Misyaěl, nli Azaraia:

7 Gore wao avenlio ana nl' enlañi z' ivěngunli: kânde avenli Daniěl *ina* nyi Běltisyaza, nla gore Hananaia nyi Syedrak; nla gore Misyaěl nyi Misyak, nla gore Azaraia nyi Aběd-nigo.

8 ¶ Ndo Daniěl agengi nl' orěmi wě, inlě, e be fevez' oku' wě nli mběi y' inya s' oga: ge nl' ivě ny' ayângo ndě, yenlâ aṽambię enlañi z' ivěngunle inlě, aveviz' oku' wěmě.

9 Ndo Anyambię aṽagi Daniěl gw' imępinlo nl' itând' iděle nl' enlami z' ivěngunle.

10 Nl' awulinlio Daniěl nl' enlañi z' ivěngunle inlě, mi tia reri am y' oga, o re doṽia pa inyi sâ nl' ijângi sâ, kânde ezande nlě ajenl' azyo manli ekěṽa viaganlo nl' awanla wi re g'ozambi wâ? anluě venda periza, mię ewonjo zam gor' oga.

11 Nl' awulinli Daniěl Mělzar, o lovio nl' enlañi z'ivěngunle gore Daniěl, Hananaia, Misyaěl, nl' Azaraia inlě,

12 Gěnliz' inyongo sâ, Kâkâlâ, igomi ny'intyugu, kâ wao pa zuwě osyuka wi nyo zuwě nl' anlingo mi jânga.

13 Gamběnle azyo mazyo mi ga vonlo ndâ, nl' azyo m' awa wi nya mběi y' inya s' oga; kâ dendinl' inyongo sâ ga nte jenlâ.

14 Yenlâ 'ayivirię nli ndaga yinlâ, agěnlizi wao vâ igomi ny' intyugu.

15 Nla go ntyai y'igomi ny' intyugu azyo mao m' ayenlio ambia nl' ipâma g' ozyonli, viaganlo nl' awa-

nla waodu w'aluo w'anyenli mběi y' inya s' oga,

16 Yenlâ awângi Mělzar mběi y' inya sao, nl'ivě ny' avâ jângio wao: nl' avenli wao inyi teno.

17 ¶ Nla gore awanla winlâ anlai, Anyambiě avenli wao ikotiza nl' avonlo nl' iněnga sodu nl' imia; nli Daniěl avegagi nl' ikotiza gw' ijenla sodu nl' inyilinlo.

18 Go ntyai y' intyugu y' awulio nl' oga, inlě, e ga yinginlia wao, enlaṁi z' ivěngunle aṽagi wao g' ozyo wi Něbukadněza.

19 Nl' oga ayiragi nla wao elâmbě, ndo gore waodu, děng' oma egâlanli ga Daniěl, Hananaia, Misyaěl, nl' Azaraia: yenlâ agumanli wao g' ozyo w' oga.

20 Nla gw' isaon yodu y' imia nl' ikotiza, y'aṽambio wao nl' oga, alěngi wao igomi nyi nyângâ, viaganlo nl' aganga nl'astrâlogers waodu w' avegagi gw' inlângâ nyě.

21 Nl' aloanli Daniěl koanga g' ompuṁ' olonga w'oga Sairus.

EWONJO II.

1 Nla g'ompuṁa wi mbanli y' ipanginla si Něbukadněza ayilinli Něbukadněza inyilinlo y' azyugazyug' inlinli nyě; nl'arombinlio antyâvinlâ mě.

2 M'azombi' oga go fweli' aganga nli mângi w' imia nl' intyěnle, nl' Ikaldian go tuminlia oga inyilinlo yě. Yenlâ aṽienli wao agumanle g'ozyo w'oga.

3 Nl' awuliṅlio wao nl' oga inlě, mi ayinlinli nyilinlo nl' azyugazyug' inlinli nyam, go mie nyilinlo.

4 Nl' agambi Ikaldian gor' oga nli nkambinli yi Siria, oga, loanla go kânlakâ: wulinlia inyongo sâ nyilinlo, nl' azuě be tuminliâ iběngunla.

5 Nl' ayivir' oga awulinlia Ikaldian inlě, osaon w'apiaganli avila gore miě; kao anluě mieza miě nyilinlo, nl'iběngunla sa yo, anluě be tenlo simběi, nl' inago sanli si be doanl' ayela.

6 Ndo j'anluě tuminlie nyilinlo nl'iběngunla sa yo, anluě be bânga gore miě idavia, nl'ipa, nl' ivend' ivolo; yenlâ ruminliâ miě nyilinlo nl' iběngunla sa yo.

7 Nl'avâ jiviri wao awulia inlě, oga e ga wulinl' inyongo sě nyilinlo, gambě' azuě atuminlie iběngunla sa yo.

8 Nl'ayiviri oga awulia inlě, mi avoro giligili anluě be niv' egombe, kânde anluě jenla 'nlě osaon w'apiaganli gore miě.

9 Ndo ja nluě amieza miě nyilinlo, o wulio oṁâri gore nluě; kânde anluě are kekiza p'agamba m'inloka nl'isapilia, go kamba g'ozyo wam, kao egombe z'agalui; sambo wulinlianli miě nyilinlo, kâ miě mia 'nlě, anluě kâ tuminlia miě iběngunla sa yo.

10 Nl'ayiviri Ikaldian g'ozyo, w'oga inle, Zyel' oma go ntye o re kâ tuminlia ndaga y' oga; yenlâ re zyel' oga, ge ovanginli, ge enlaṁi, o bambia isaon y' onlângâ měwinlâ gor' ogangi edu, ge oma ponl' igěgěnli, ge Kaldian.

11 Osaon wi' bambio nl' oga osaon oyâle, nl' azyel' oma o re kâ tuminlia yo gor' oga, kao inyambiě, si zyele nl' idoanla g'ozyonli.

12 Go ntinla yinlâ oga aṽendi polo nl'ereria, nl'azombia go jiliz' *anlaga* w' imia waodu go Babylŏn.

13 Nl' agěnd' igamba nlě, *anlaga* w' imia wi ga yonlo; nl' awuti wao Daniěl nl'iganganlo yě go jonlo.

14 ¶ Nl'ayiviri Daniěl nli mondâ nl'imia gore Ariâk ngâwě y'iyonlisi y'oga, o luo kâgwa pa go jonl' *anlaga* w'imia go Babylŏn:

15 Ayivirię awulinlie Ariâk ngâ-

wë y'oga inlë, Igamba ny'oga nyi nëga yenlâ së? Nl' amiezi Ariâk Daniël ndaga.

16 Nl'ayinginli Daniël, aṽambia oga nlë, e ga vë egombe, kâ yë miez'oga ibëngunla.

17 Nl'agëndi Daniël go nag' wë, amiezi ndaga gore Hananaia, Misyaël, nli Azaraia, iganganlo yë:

18 Inlë wi' ga ṽamb' ikësyi gore Anyambië y'orowa g'oŋwanja w'osaon w'iyumbunlo winlâ, inlë, Daniël nl'iganganlo yë w'ayilizo, nli nkândâ mo nli *mângi* w' imia go Babylŏn.

19 ¶ Egombe më ndaga y'amiezo Daniël gw'ijenla s'ogwëra. Nl' azavinli Daniël Anyambië y' orowa.

20 Nl' ayiviri Daniël awulia nlë, Ozavinlo gw'ini ny' Anyambië, go kânlakâ nla go kânlakâ: kânde imia nli ngulu nle yë:

21 Nla e kalunlie gombe nl' intyugu; e syonli' aga, kë pandi' aga; e p'imia gore mângi w'okeli, nl'imia gore mângi w' ikotiza:

22 E tuminlia isaon y' orânga nl' iyumbunlo: avoro eza zi *re* go mpiri, nl' ozange wi doanla nla yë.

23 Mi pâ akeṽa nl' azuminliâ, awë Anyambië, y' ireri sam, o re pa pa mië imia nli ngulu nl' amieza mië *vënlâ* isaon y' aṽambio zuë wë: kânde o re mieza pa zuë ndaaga y' oga.

24 ¶ Yenlâ ayinginli Daniël gore Ariâk, aloṽio nl' oga go jliz' *anlaga* w'imia go Babylŏn: agëndië awulinlië yenlâ nlë, Ayiliz' *anlaga* w'imia go Babylŏn: yinginlia mië gor' oga, kâ mië tuminlia oga ibëngunla.

25 Nl' ayinginlio Daniël nle Ariâk g' ozyo w'oga nl' inëga, nl' awulinlië inlë, mi' are dënga p'oma gw' imbwedi si Juda o be miez'oga ibëngunla:

26 Nl'ayiviri oga awulinlie Daniël, ini nyë nlë Bëltësyaza inlë, O re ngulu yi mieza mië nyilinlo y'ayenlio mië nl' ibëngunla sa yo?

27 Ayiviri Daniël g'ozyo w'oga awulia inlë. Iyumbunlu nyi bambio nl' oga, ny' awulio gor' oga nl'anlaga w'imia nli mângi w'imia nl'aganga, nl'intyënli:

28 Ndo re Anyambië g'orowa o tuminlia yumbunlo, amiez' oga Nëbukadnëza isaon yi toa gw'intyugu sinuunla. Nyilinlo yâ nl' ijenla s'ewonjo zâ, g' odo wâ, se sinlâ;

29 Gore wë, oga, ipikili sâ s'avienli *g'ogu* wâ, g'odo wâ, inlë isaon yi be toa g'obosyo: nl'ayë o tuminlia ayumbunlo nl' amiezâ isaon yi bia.

30 Ndo gore mië, iyumbunlo yinlâ yi tuminlio mië g'oŋwanja w' imia si re nla mië, viaganlo nl' om'edu o re bâ, ndo gw' inyangi *nyao* wi be tuminlia oga ibëngunla, kâ wë miâ ipikili s'orëmi wâ.

31 ¶ Awë, oga, oñ'ajenli, nla vonla, oganla mpolo. Oganla mpolo winlâ, wi re nli jâmbua polo, w' agumanli g' ozyo wâ; nl'edidi za zo *z'avegagi* ereria.

32 Ewonjo z'oganla winlâ *z'avegagi* syika yatenlatenla mbia, ntonlo yë nl' agâ më syika yapupu, iwumu nyë nl' ambëvënli më nyënlië,

33 Agolo më oŋwanga, nl' intyozyo së mbëi oŋwanga nli mbëi y'orâi.

34 Oñ' ajenli kao ido ny'atenlo ogâ fâ, ny'awoli oganla gw'intyozyo së s'oŋwanga nl' orâi, nl' amâgunla so s'imbëi.

35 Gambënle oŋwanga, nl' orâi, ñli nyënlië, nli syika yapupu, nli syika yatenlatenla, y'amâgunlo s'imbëi ta, nl' aroenli yo ga wulu yi mbora yi jar' oresi; nl' ompunga w'aroanli wo, nla dëngo mbora go yo; nl'ido ny'awol' oganla ny' aro-

enli nomba mpolo, ayonlie ntye yodu.

36 ¶ Nyilinlo ye yinlâ; nl'azuě be bulia iběngunla sa yo g'ozyo w'oga.

37 Awě, Oga, o *re* oga w' aga', kânde Anyambiě y'orowa are pâ p'inlângâ, ngulu, nl' ivenda.

38 Nla go mbori' edu yi doanl' awa' w' anlaga, inyama s'orove, nl' inyânli s'orowa si re yě pâ pa gw' agâ mâ, nl' are dovîâ pa go panginia yo sodu. Awě *nl'* ěwonjo zi syika yatenlatenla yinlâ.

39 Go nyumi yâ, be kumanla inlângâ nyěnlě inyango viaganlo nla wě, nl'inlângâ nyararo nyi nyěnliě, nyi be panginla go ntye yodu.

40 Nl'inlângâ ny'anlai nyi be doanl' iyâle g'oŋwanga: kânde ga nte jarunl' oŋwanga s'imběi nl'ageva; ya yodu nla g' oŋwanga wi jarunla ya yinlâ yodu; be jarunlo nyo s'imběi arukia.

41 Ga nt'ayenliâ intyozyo nl'iñenlo y'intyozyo, mběi y'iwonlo, nli mběi oŋwanga, yenlâ re inlângâ nyi be keranlo; ndo be doanla go nyo ga ngulu y'oŋwanga, kânde o jenl' oŋwanga bundunlo pa nl'iwonlo.

42 Ga nt'avegagi iñenlo y'intyozyo mběi y'oŋwanga, nli mběi y'iwonlo, *yenlâ* inlângâ be doanla mběi jâla, nli mběi děla.

43 Kânde ga nt'ayenliâ oŋwanga bundunlo pa nl'iwonlo, wi be bundunla ikui yao nl' ilonda y' anlaga: ndo wi be datanla ta, vanganle ga nt'are oŋwanga wi bundunla nl'iwonlo.

44 Nla gw' intyugu s'aga winlâ Anyambiě y'orowa e be dov' inlângâ, ny' ayilizo go kânlakâ; nl' inlângâ nyi tigo gor' anlag' awěnlě, ndo nyi be jarunla simběi, nl' ayiliz' anlângâ minlâ modu, nyi be doanla go kânlakâ.

45 Kânde ga nt' are wě, jenla pa inlě, ido ny'arenlio avila go nomba, agâ fâ, ny'ayarunli simběi oŋwanga nli nyěnliě nl' iwonlo, nli syika yapupu, nli syika yatenlatenla; Anyambiě mpolo are mieza pa oga isaon yi be toa g'obosyo: nli nyilinlo yi *re* giligili, nl' iběngunla so yo, rěti.

46 Nl' avoswa oga Něbukadněza g'ozyo wě, nl' azavinli Daniěl, azombia inlě, ntyago yi ga yiro gore yě nl'anlango m'onligi.

47 Nl' ayivirio Daniěl nl'oga inlě, Rěti Anyambiě yâ nle Anyambiě y'inyambiě, nli Rerě y' aga, nl' arumînli w'isaon y' iyumbunlo, kânde o vegagi nli ngulu yi tumini' osaon w'iyumbunlo winlâ.

48 Nl'oga avangi Daniěl omâ mpolo, nl'avenliě idavîa sijenge sipolo, nl'alovîě ovanginli gw' inlângâ nyodu nyi Babylŏn, nl'ewonjo zi nlañi gor' anlaga w'imia go Babylŏn.

49 Nl'avambi Daniěl oga inlě, kâ yě dovîa Shadrak, Misyak nl' Abědnigo gw' ewonjo z' isaon y' inlângâ nyi Babylŏn: ndo Daniěl *aloanli tu* g' ompombanla w'oga.

EWONJO III.

1 Něbukadněza y'oga avangi oganla wi syika yatenlatenla, gw'idondua agomi mi kubit orova, nl' evendinli ikubit orova; nl'alovîě wo g'odědě wi Dura, gw'inlângâ nyi Babylŏn.

2 Nl'aroñi Něbukadněza y'oga go datize inlañi, nl'igâvěn, nl'ingâwě, nl'iyěkěli, nl'ivenjavenji y'anliva, nl'ikambi, nl' iyonlisi, nl'ivanginli yodu y'anlângâ, go bia gw'ijekanla s'oganla w'alovîo nli Něbukadněza oga.

3 Věnlâ nlañi, nl'igâvěn, nl'igâwě, nl'iyěkěli, nl'ivenjavenji y'anliva, nl'ikambi, nl'iyonlisi, nl'iva-

nginli yodu y'anlângâ, w'alatizo gw'ijekanla s'oganla w'alovio nle Něbukadněza oga. Nl'agumanli wao g'ozyo w'oganla w'alovio nli Něbukadněza.

4 Nl'arong' eromi nli ngulu inlě, Anluě are sombio pa, anluě anlaga, anlângâ, nl'inkambinli inlě,

5 Egombe zi jâgâ nluě kânět, orěru, ntyambi, sakbŭt, ŋâmbi, dŭlsima nl'anlângâ m'abeka modu, anluě ga voswa go ntye azavinl' oganla wi syika yatenlatenla w'alovio nli Něbukadněza oga.

6 Nl'om'edu o re e poswa go ntye azavinla, igwěra měmo e be falo go garegare y'inu, nyi baminla nl'ogonli.

7 Yenlâ, gw'egombe mě, gw ayâgio anlaga inyoi nyi kânět, orěru, ntyambi, sakbŭt, ŋâmbi, nl' anlângâ m'abeka modu, anlaga waodu, anlângâ nl'inlěmě w'avoswi go ntye azavinla oganla wi syika yatenlatenla w'alovio nli Něbukadněza y'oga.

8 ¶ Yenlâ gw' egombe mě, avienli Ikaldian sinyěwâ piěrě azâziz' Iju.

9 Nl'agambi wao awulinli Něbukadněza inlě, Oga, loanla go kânlakâ.

10 Awě, oga, o re panga p'ivanga, inlě, om'edu o be jâgâ nyângâle yi kânět, orěru, ntyambi, sakbŭt, ŋâmbi, dŭlsima, nl'anlângâ modu m'abeka, e ga voswa go ntye azavinl' oganla wi syika yatenlatenla;

11 Nl'om' edu o re e poswa go ntye nl'azavinla inlě, e ga vungo go garegare y'inu, nyi baminla nl'ogonli.

12 R'Iju sinyěwâ si re wě dovia pa gw' ewonjo z'indaga s'inlângâ nyi Babylŏn, Syadrak, Misyak nl' Abĕd-nigo; mângi sinlâ, oga, wi jâginlo wě: wi janjinl' inyambiě sâ, nlâ savinla oganla wi re wě dovia pa, wi syika yatenlatenla.

13 ¶ Nl'azombi Něbukadněza nl' ereria nl'egunlu go bage Syadrak, Misyak nl' Abĕd-nigo. Nl'avagi wao mângi sinlâ g'ozyo w'aga.

14 Nl'agambi Něbukadněza awulinla wao inle, re giligili Syadrak, Misyak nl' Abĕd-nigo, inlě, anluě ayanjinle inyambiě sam, nlâ savinle aganla wi syika yatenlatenla wi re miě dovia pa?

15 Věnlâ ja nlue akekiza, gw' egombe zi jâgâ nluě nyângâlě yi kânět, orěru, ntyambi, sakbŭt ŋgâmbi, nli dŭlsima, nl' anlângâ m'abeka modu, kâ poswanli go ntye azavinl' oganla wi re miě dovia pa; *kwěkwě:* ndo j'anluě.azavinla, anluě be pungo igwěra mě go garegare y'inu nyi baminla nl' ogonli; nl' Anyambiě mande o be sunginla nluě avila gw' agâ mam.

16 Nl' ayiviri Syadrak, Misyak, nl' Abed-nigo awulinlia oga inlě, Něbukadněza, azuě azy'isyâlâ nyi jâginlo wě go ndaga yinlâ.

17 Jâgâ y'adoanla *yenla*, Anyambiě yazyo, o savinlo zuě are ngulu yi sunginla zuě avila gw' inu nyi baminla nl' ogonli; nl' e be sunginla *zuě* avila gw' agâ mâ, oga.

18 Ndo ja zye nlânla, yi ga mio gore wě oga, azuě ayanjinla anyambiě sâ, nlâ savinl' oganla wi syika yatenlatenla wi re wě dovia pa.

19 ¶ Nl'ayonli Něbukadněza nl' ereria, nl' edidi g' ozyo wě z'agalui gore Syedrak, Misyak nl' Abĕd-nigo; *yenlâ* agambi, nl' azombia inlě, wi ga yegerie inu nyângâ orâgenlo viaganlo nte baminla nyo nl' imâri.

20 Nl'azombiě mângiě wi sâzyě wi ngulu viaganlo go kora Misyak Syedrak nl' Abĕd-nigo, avunga wao go garegare y' inu nyi baminla nl' ogonli.

21 Ndo anlomi winlâ w'agorio

nl' ingai sao nl'ikandi yao, nli pokolo yao, nl' ingâi sao iñâri, nl' avungio wao go garegare y' inu ny' aṽaminli nl' ogonli.

22 Yenlâ kândenlĕ ozombio w' aga w' avegagi nĕganĕga, nl' inu mpio mpolo, ibaminla s'ogonli s'ayonli mângi mĕsânlâ w' awânge Syedrak Misyak nl' Abĕd-nigo.

23 Nl'anloñi winlâ araro Syedrak, Misyak nl' Abĕd-nigo w'avoswi koro pa, go ntye go garegare y' inu ny' aṽaminli nl' ogonli.

24 Nl'amami Nĕbukadnĕza oga, agumanla nĕganĕga agamba, awulinl' ikambi yĕ inlĕ, azuĕ pung' anlag' araro koro pa go garegare y' agonli? Nl' ayiviri wao awulinli' oga inlĕ, giligili oga.

25 Nl'ajivirié awulia nlĕ, Vonla, mi jenl' anlag' anlai purunlo pa kĕndagĕndaga go gare y'ogonli, wi zye nli nkazya; nl'edidi z'oma w'anlai zi re ga Oŋwa w'Anyambié.

26 ¶ Nl' asyusyi Nĕbukadnĕza piĕrĕ g'ogwanla w' inu ny'aṽaminli nl'ogonli, *nl'* agambié awulia, inlĕ, Syadrak, Misyak, nl' Abĕd-nigo, anluĕ inyongo s'Anyambié y'igonlo, yogonli, gâgwanli, kâ bianli *gunlu.* Nl'. agâgwi Syadrak, Misyak, nl' Abĕd-nigo avila go garegare y'ogonli.

27 Nli nlañi ivanginli nl'ingâwĕ, nl'ikambi y'oga, datiza pa ta, w'ayenl' anlaga winlâ, wi re gw'ikui yao ogonli wi pegaga nli ngulu, nlâ orue w'ewonjo zao pezyo pa, nl'ingâi sao si kaluo, nl'anlango m' ogonle mi piaganli gore wao.

28 Nl'agami Nĕbukadnĕza awulia nlĕ, Ozavinlo gore Anyambié yi Syadrak, Misyak, nl' Abed-nigo, o re toña p'ovâvi wĕ, nl'azunginl' inyongo sĕ s'avekelié, nl'agalunl' igamba ny'oga, aṽ'ikui yaomĕ inlĕ, wi janjinla ge savinl' anyambié edu, kao Anyambié yaomĕ,

29 Sambo mi pang' ivanga, Inlĕ anlagi edu, inlângâ, nl' inlĕñié, mi kamb' igamba nyi sir' Anyambié yi Syadrak, Misyak, nl' Abed-nigo, wi be tenlarenlo, nl'inago sao si be pang' iyela: kânde nlĕ, zyel' Anyambié nyĕnlę o re kâ sunginla yenlâ.

30 Nl' avendiz' oga Syadrak, Misyak, nl' Abed-nigo gw' inlângâ nyi Babylŏn.

EWONJO IV.

1 Nĕbukadnĕza y'oga gor' anlaga waodu, anlângâ, nl' inlĕñié, wi doanla go ntye yodu; Añĕnje mi ga wunle gore nluĕ.

2 Mi avikili nlĕ, re mbia go tuminlia lingilio nl'isaon yi mamo y' ayanjinlo mié nl' Anyambié y' igonlo.

3 Mpendinli nde yi *re* lingilio yĕ! nlĕ ngulu nde yi *re* isaon yĕ yi mamo! inlângâ nyĕ nyi *re* go kânlakâ, nl' ivende nyĕ nyi *re* gw' imbamba nl' imbamba.

4 ¶ Mié Nĕbukadnĕza, mi avegagi nl'ijâwa go nag' wam, avenda go nag' wam mpolo;

5 Mi ayenli nyilinlo y' ariezi mié, nl'ipikilia g'odo wam nl'ijenla s'ewonjo zam s'azyugi mié.

6 Yenlâ avangi mié ivanga go bag' *anlaga* w'imia waodu go Babylŏn g'ozyo wam, inlĕ wi ga vĕngunle mié nyilinlo.

7 Nl' aṽienli aganga, nli *mâng*i w'imia. Nl' Ikaldia, nl' intyĕnli: nl' arakili' mié nyilinlo gw'azyo mao: ndo wi mieza mié ibĕngunla sa yo.

8 ¶ Ndo go nuunla aṽienli Daniĕl g'ozyo wam, ini nyĕ Bĕltisyaza, egâlanli z' ina ny' anyambié yam, o *re* nl'inlinla ny'anyambié y' orunda; nl' awuli mié nyilinlo g' ozyo wĕ, inlĕ,

9 Bĕltisyaza, ewonjo z' aganga, kânde mi avoro nlĕ, inlinla ny'

anyambiĕ y' orunda nyi *re* gore wĕ, zye' ndaga y' iyumbunlo yi syâkaliâ, wulinlia, mie ijenla si nyilinlo yam yi re miĕ jenla pa, nl'ibĕngunla sa yo.

10 Yenlâ *avegagi* ijenla s'ewonjo zam g' odo wam: Mi ayenli, nla vonla erere go garegare yi ntye, nli ndondiunli ya zo y' *avegage* mpolo.

11 Erere z'avoñi, nl' aroenli ngulu, nl' idondua nya zo ny' aluki koanga g' orowa, nl' ijenla sa zo go ntyai yi ntye yodu:

12 Ijavi sa zo s' *avegagi* mĕpe jenlo, nl' ilonda ya zo imienge, nla go zo *avegagi* sinya gore waodu; inyama s' orove s' alĕng iviri g' odolongo wa zo, nl' inyânli s' orowa s' aloanli gw' ampari ma zo, nl' izyonli yodu y' anyezo go zo.

13 Nl' ayenli miĕ ijenla s' ewonjo zam g' odo wam, nla vonla, Ovĕmbisi nl' oma w'orunda azuminli avila g'orowa:

14 Nl'arongiĕ nli ngulu, awulia yenlâ, nlĕ, veg' erere, kâ tenl'ampari mĕ; zyugazyug' ijavi sĕ, avazanganl' ilondi yĕ: inyama si ga lubue g'odolongo wa zo, nl'inyânli avila gw' ampari ma zo.

15 Ndo rig' ekumu z'irambi yĕ go ntye, vanganle elango z'oŋwanga nli nyĕnliĕ, gw' amanl' alĕle m'orove, kâ mo tĕvia nl'ompĕmbĕ w'orowa nli mbĕi yĕ yi ga *loanle* nl'inyama s'iga gw' amanli mi ntye.

16 Orĕmi wĕ wi ga galunlo avila g'orĕma w'oma, kĕ p'orĕma wi nyama; kâ nyângâ orâgenlo si ga viaganlo gore yĕ.

17 Ndąga yinlâ yi *re* nl'ivanga ny' ivĕmbisi, nl' isombia v'igamba nyi mângi w'orunda: go ntinla nle, mângi wi re bâ kâ mia nlĕ Oma w'Igonlomĕ e panginla gw' inlângâ ny' anlaga, ava nyo gor' om' edu o tândo ndĕ, nl'alovia go *panginla* nyo anlag' avĕ polomĕ.

18 Nyilinlo yinlâ miĕ oga Nĕbukadnĕza mi are jenla pa. Vĕnlâ awĕ, Bĕltisyaza rakilia ibĕngunla sa yo, kânde *mângi* w'imia waodu w'inlângâ nyam wi *jâ*lie bĕngunla miĕ yo: ndo awĕ *re* ngulu, kânde inlinla ny' anyambiĕ y'orunda nyi *re* nla wĕ.

19 ¶ Nli Daniël, ini nyĕ *nle* Beltisyaza — amami v'igwĕra nyi nkâla iñâri, nl'ipikili sĕ s' azyugiĕ. Agambi oga awulinlia nlĕ, Beltisyaza, ari*ge* nyilinlo ge ibĕngunla sa yo syugâ. Ayiviri Bĕltisyaza awulia nlĕ, Reri yam, nyilinlo yi re gore wao wi numbâ, nl'ibĕngunla sa yo si re gor' ilovalovi yâ.

20 Erere z'ayenlio ndâ, z'avoñi, z'avegagi nli ngulu, elonduinli gwa zo z'aluki g'orowa, nl' ijenla nla sa zo go ntye yodu:

21 Ijavi sa zo s'*avegagi* mĕpe jenlo, nl'ilonda ya imiĕnge, nl' avegagi go zo inya gore waodu: inyama s'orove s'aloanli g'odolongo wa zo, nl'inyânli s'orowa s'alĕng' aloanlo mao gw'ampari ma zo:

22 *Nle* wĕ oga, o re poñia pa alĕnge ngulu: kânde ipendi sâ s'apoñi aluki g'orowa, nl' ipanginli sâ go ntyai yi ntye.

23 Nla ga nt'are ayenli oga Ovĕmbisi nl'oma w'orunda suminlaga avila g'orowa, awulia nle: Veg' erere, ayiliza zo; ndo rig' ekumu z'iramba ya zo go ntye, vanganl' elango z'oŋwanga nli nyĕnliĕ, gw' amanl' alĕle m'orove: kâ zo tĕviza nl'ompĕmbĕ w'orowa, nli mbĕi yĕ yi ga *loanle* nl'inyama s'orove kâo nyâng' orâgenlo piaganlo gore yĕ.

24 Ibĕngunla se sinlâ, Oga, nl'ivanga ny' Oma w'Igonlogonlue, nye

nyinlâ; nyi re bia pa gore reri yam oga:

25 Inlĕ, wi be kâmbizâ avila gor' anlaga, nli ndoanli yâ yi g'aloanle nl' inyama s'orove, wi be pangâ ny'amanli g'inyar' inofie, kâ wĕ tĕvizo nl'ompĕmbĕ w'orowa, nli nyângâ orâgenlo be piaganla gore wĕ, kao o mia nlĕ, oma w'Igonlogonlue e panginla gw'inlângâ ny'anlaga, ava nyo gor' om' edu o tândo ndĕ.

26 Ga nt'azombio wao go tiga ekumu z'iramba y'erere: inlângâ nyâ nyi g'aloanle giligili gore wĕ, awĕ mia pa inlĕ, irowa yi panginla.

27 Sambo, Oga, mondâ yam yi ga wângo nle wĕ, wal' ibe sâ v'orĕti, nl'ipavi sâ nli tuminlie nkĕngâ gor' ikugi, vendetua si be davĭz' oduĕrĕ wâ.

28 ¶ *Isaon* yinlâ yodu y'avienli gore Nĕbukadnĕza y'oga.

29 Go ntyai y'igomi ny'agwĕli nl'agwĕl' imbanli, aganganlié go nago mpolo y'inlângâ nyi Babylŏn.

30 Nl'agambi' oga awulia nlĕ, yinlâ aranga Babylŏn mpolo, yi re mié noga pa vâ nago y'inlângâ vâ ngulu y' inyangi nyam, nla vâ olubo w'ipendi sam?

31 Gw' *avegag'* igamba g'ogwanla w'oga, avosw' inyoi avila g'orowa *inlĕ*, Oga Nĕbukadnĕza, gore wĕ re kambo pa nlĕ; Inlângâ ny'adubui' avila gore wĕ.

32 Wi be kâmbizâ avila gor' anlaga, nl'iloanlo nyâ nyi *be doanla* nl'inyama s'orove; wi be pangâ ny' amanli g'inyare nofie, nli nyângâ orâgĕnlo be piaganlo gore wĕ, kao o mia nlĕ, Oma w'Igonlogonlue e panginla gw'inlângâ ny'anlaga, ava nyo gor' om' edu o tândo ndĕ.

33 Nl'igwĕra mĕ osaon w'aroenli gore Nĕbukadnĕza: nl'agâmbizo ye avila gor' anlaga, nl' any' amanli g'inyar' inofie, nl' oku' wĕ w'arĕvizo nl'ompĕmbĕ w'orowa, kao alavi' itui sĕ *g'ibowa* si ngwanyânli nl'ifĕri sĕ *g'akosyo* m'inyânli.

34 Nla gw'isula s'intyugu, mié Nĕbukadnĕza, mi arombinli antyâ mam g'orowa, nl' ikotizi sam s'avĭnli' gore mié, nl'azavinli mié Oma w' Ingonlue nl'azuminli mié nl'alubĕ, o doanla go kânlakâ o re ipanginli sĕ sipanginla s'egombe zodu, nl'inlângâ nyĕ nyi re gw'imbamba nli mbamba,

35 Nl'iloanlo yi ntye jenlo ga nyawĕnyawĕ, e dend' egâlanli zi ntândinli yĕ go mbĕli y'orowa, nla *gor'* iloanla yi ntye: nla zyel' omâ re kâ simbia ogâ wĕ, ge bulinlié inle, O dend' ande?

36 Gw' igwĕra mĕmo ogu wam w'avĭnyi gore mié; nla v'ipenda s'inlângâ nyam, olubo wam nl'onjĕlĕnjĕlĕ wam w'avĭnyi gore mié: nl'anlofie w'imondâ sam nl' inlafi yam w'awuti mié: nl'aloanlizo mié gw' inlângâ nyam: nl'olubo mpolo w' agundio mié.

37 Vĕnlâ mié Nĕbukadnĕza, mi suminlia avendia nl'alub' Oga w'orowa, ijanji sĕ sodu si r'omiĕnlĕ, nl'impânlâ sĕ ijĕkĕlia; nl'are ngulu yi syonlia wao wi kanganla nl'ekale.

EWONJO V.

1 Bĕlsyaza y'oga avangi ntyago mpolo gore ntâzen y'inlafi yĕ, ayâng' ivĕ gw'azyo mi ntâzen.

2 Gw' alembi Bĕlsyaza ivĕ, azombié go bag' intyĕnge si syika yatenlatenla nla yapupu s'awângio nli reri yĕ, Nĕbukadnĕza go nago mpolo y'Anyambié y'*avegagi* go Jeruselĕm; inlĕ, oga, nli nlafi yĕ, nl'anto wĕ, nl'ikângĕ sĕ wi ga yângage nla so.

3 Nl'avagi wao intyĕnge si syika yatenlatenla s'awângio avila go nago mpolo y'Anyambié, y'*avegagi* go

Jeruselëm, nl'ayâng' oga nli nlañi yë nl' anto wë, nl'ikângë së go so.
4 W'ayâng'ivë, azuminlia anyambië si syika yatenlatenla nla si syika yapupu, si nyënlië, simianga si rere, nla s'ado.
5 ¶ Nl'igwëra më, awowunli iñienlo y'ogâ w'oma, arënda swaswâ nl'oŋwanga w'ojo g'ozira wi nago mpolo y'oga: nl'ayenli oga erenle z' ogâ z'arëndi.
6 Nl'agalunl' onjëlënjëlë w'oga, nl'ipikili së s'azyâkâlië, yenlâ re intyângakanlo s'ini yë y'awangwanli nl'ampuvi më m'alokanli.
7 Yenlâ Oga arongi nli ngulu go bag' aganga, Ikaldia, nl' intyënli. *Nl'*agamb' oga, awulinlia *anlaga* w'imia wi Babylŏn, inlë, Om' edu o be tangunl' irëndâ yinlâ, aruminlia mië ibëngunla sa yo, e be bârizo nl'angâla, nli mpanga yi syika yatenlatenla g'ompele wë, kâ yë doanla enlañi ziraro gw'inlângâ.
8 Nl'ayinginli *anlaga* w'imia w'oga waodu; ndo wi jâlie tangunl' irëndâ, ge miez' oga ibëngunla sa yo.
9 Nl'oga Bëlsyaza azyugi polo, nl'onjëlënjëlë wë w'agalui gore yë, nli nlañi yë w'amami polo.
10 ¶ *Nd'* og' oñianto v'igamba ny' oga nli nlañi yë, aŏienli go nago yi ntyago: *Nl'*agambi' og' oñianto, inlë, Oga, loanla go kânlakâ: ipikili sâ si ga *rig'* azâkâliâ, ge onjëlënjëlë wâ kalunlio.
11 R'oma gw'inlângâ nyâ o re nl'inlinla ny'inyambië s'orunda; nla gw'intyugu sa reri yâ, ozange nle ikotiza, nl'imia, g'imia s'inyambië, s'alëngio gore yë; s'alëngio nl'oga Nëbukadnëza ya reriâ, y'oga, *mi bulia* nlë, reria avangi ewonjo z' aganga, mângi w'imia, nl'Ikaldia, nl'intyënli;
12 Kânde inlinl' iñia, nl'imia, nl'ikotiza, nl'ibëngunla s'inyilinlo, nl'ituminlia s'irënd iyâle, nl'itenl' impaga, s'alëngio nli Daniël mëmo, avëtio nlë, Bëltisyaza; vënlâ Daniël e ga ŏeyo, kâ' yë tuminliâ ibëngunla.
13 Nl'aŏagio Daniël g'ozyo w'oga. *Nl'*agambi' oga awulinlie Daniël, inlë, Awë *nle* Daniël mëwâ o re gw'awa w'imbwedi si Juda, o ŏagio nle reri yam avila go Judia?
14 Mi are jâgâ pa g'oŋwanji wâ, inlë, inlinla ny' inyambië nyi *re*, nl'awë, nl'ozange nl'ikotiza nl'imibia s'alëngio gore wë.
15 Ndo vënlâ anlaga w'imia, nl'intyënli w'avagio gore mië, inlë, wi ga rangunl' irëndâ yinlâ, amieza mië ibëngunla sa yo, ndo wi jâlie tuminlia mië ibëngunla s'osaon:
16 Mi are jâgâ pa g'oŋwanji wâ, inlë, awë kâ bëngunla, arenl' impaga; vënlâ ja o re nli ngulu yi tangunl' irëndâ, nl'amieza mië ibëngunla sa yo: o be bârio nl'angâla nli mpanga yi syika yatenlatenla g'ompele wâ, kâ wë doanl' enlañi ziraro gw' inlângâ.
17 ¶ Nl'ayiviri Daniël awulia g'ozyo w'oga inlë, Idavi' sâ si ga loanle gor' awëmë, nl' av' ipi sâ gor' om' oŋwënlë; ndo m'be tangunl' irëndâ gor' oga, amiezë ibëngunla.
18 Awë, oga, Anyambië y' igonli gonlue avenli Nëbukadnëza ya reriâ, inlângâ, nl'ivenda, nl'iduba, nl'inyanga;
19 Nla g'oŋwanja w'ivenda ny'avenlio ndë yë, anlaga waodu, nl'anlângâ nl'inlëñë, w'arataminli nl'arienli g'ozyo wë: ayonl' om' edu o tândo ndë; nl' om' edu o tândo ndë avenjavenji bâ; nl' om' edu o tândo ndë e pendië; nl' om' edu o tândo ndë e syonlië *go ntye.*
20 Ndo gw' arombinl' orëmi wë, nl'ogu wë jâlizo pa nl'ekale, arombio avila gw'eka, nl'awânginlo yë ivendi nyë:

21 Nl'agâmbizo yĕ avila gor' awa w'anlaga; nl'avangi' orĕmi wĕ g'inyama, nl' iloanle nyĕ y'*avegagi* nl'iburu s'iga; nl'anyezo yĕ nl' amanli g'inyare inoñe, nl'okui wĕ w' arĕvizo nl' ompĕmbĕ w'orowa; kao amienli nlĕ, Anyambiĕ y'igonlomĕ avanginli gw'inlângâ ny' anlaga, kâ yĕ doṽia nyo gor' omedu o tândo ndĕ.

22 Nl'awĕ oŋwanliĕ, Bĕlsyaza, o syonl' orĕmi wâmĕ, vanganle o mienli *isaon* yinlâ yodu;

23 Ndo o re tombinla p'oku' wâ gore Rerĕ y'orowa; nla wi re baga p'intyĕnge si nagwĕ g' ozyo wâ, nl'awĕ nli nlañi yâ, nl'anto wâ, nl'inkângĕ sâ, anlu' are jânga p'ivĕ go so; nl' o re suminlia p'anyambiĕ yi syika yapupu, nla ya tenlatenla, nla yi nyĕnliĕ, nl'oŋwaŋga, nl'erere, nl'ado, si re si jenla nlâ jâgâ, ge mia; ndo Anyambiĕ yi re nl' oŋwei wâ g'ogâ wĕ, nl' onlivi w'impânlâ sâ sodu, o pa pendiĕ:

24 Nl'aroñio erenle z'ogâ avila gore yĕ; nl'irĕndâ yinlâ y'avegagi tĕndo pa.

25 ¶ Nla yinlâ nl'irĕndâ y'arĕndio inlĕ, MENE, MENE, TEKEL, UPHARSIN.

26 Ibĕngunla s'osaon se sinlâ 'nlĕ: MENE; Anyambiĕ are tanga p'inlângâ nyâ, amĕnliza nyo.

27 TEKEL; inle, O re pesyo pa nl' adodo kâ dĕngo nli mbelaga.

28 PERES; Inlângâ nyâ nyi re keranla pa, avo go re Imidi nli Ipŭrsia.

29 Nl'azombi Bĕlsyaza, nl'awâri wao Daniĕl nl'angâla, aṽele mpanga yi syika yatenlatenla g'ompele wĕ, nl'aṽoginlagi anlaga inlĕ, e ga loanl' enlañi zi raro gw' inlângâ.

30 ¶ G'ogwĕra mĕmo ayonlio Bĕlsyaza oga w'Ikaldia.

31 Nl'awângi Deriŭs y'Imedia awâng' inlângâ, ṽâ agomi m'impuñi' oroṽa nl'impuñi' imbanli g'onlĕrâ.

EWONJO VI.

1 Derius arândi go doṽia gw'inlângâ, nkama nl'agomi mi nlañi ambanli, kâ wao panginla gw'inlângâ nyodu;

2 Nla gw'ewonjo zi mângi sinlâ ivanginli iraro, (gore wao Daniĕl *avegag'* olonga;) nli nlañi yi ga vâ bambio ntango gore wao, kâ oga ayâgizo nkaza.

3 Ndo Daniĕl yinlâ avinjo viaganlo nl'ivanginli nli nlañi, kânde inlinl' ivia ny'*avegagi* nla yĕ; nl'avikili oga go doṽiĕ gw'ewonjo z'inlângâ nyodu.

4 ¶ Ndo'ivanginli nli nlañi w'awuti ndaga gore Daniĕl g'oŋwanja w'inlângâ; ndo wi dĕnga ndaga ge ntyĕmbâ: kânde gw' *avegagiĕ* giligili, dĕngo mbe g'ifwema gore yĕ.

5 Yenlâ awuli mângi sinlâ inlĕ, azuĕ be dĕnge ndaga gore Daniĕl, yinlâ g'oŋwanja w'inlângâ, kao azuĕ dĕnga *yo* gore yĕ gw'ivanga ny'Anyambiĕ yĕ,

6 Yenlâ alatanli ivanginli nli nlañi gor' oga awulinliĕ yenlâ inle; Oga Deriŭs, loanla go kânlakâ.

7 Ivanginli yodu y'inlângâ, igâvĕn, nli nlañi, iwondisi, nl'ingâwĕ, yi re datanla pa ta go doanlize ntyale y' oga, nla go pang' ivanga jâla inlĕ, om' edu o be bamb' inkâlâ gor' anyambiĕ edu ge gor' oma ṽâ agomi m'intyugu araro, kao gore wĕ, oga, e be pungo g'obulungu w'iliân.

8 Ndo oga, loanliz' ivanga, kâ ndingil' irĕnda, inlĕ, ny'agalunlo, egâlanli' z' ivanga ny' Imidia nl' Ipŭrsia, nyi re nyi kalua.

9 Yenlâ alingili Deriŭs oga, irĕndâ nl'ivanga.

10 ¶ Ndo gw'amienli Daniël inlë, irëndâ y'alingilio, ayinginli go nag' wë, asyangale zange go nântye yë g'ozamba wi Jeruselëm, 'alovi akâ tâlâ nyângâ ntyaro g'owenja, nl'agambinla, nl' avinliz' akeva g'ozyo w'Anyambië yë, ga nt'alendië gw'alonga.

11 Nl'alatanli mângi mësinlâ, alënge Daniël nkambinlaga, nl'agwenlag' inkâlâ g'ozyo w'Anyambië yë.

12 Nl'avienli wao piërë, agamba g'ozyo w'oga g'oŋwanja w'ivanga ny' oga; O pa dingil' ivanga nlë, om' edu a be bamb' *inkâlâ* gor' anyambi' edu g'oma vâ agomi mi ntyugu araro, kao gore wë, oga, e be falo g'obulunge w'iliân? Nl' ayiviri oga awulia inlë; osaon wi *re* giligili, egâlanli z'ivanga ny' Imidia nl' Ipürsia, nyi re ny' ag*a*lue,

13 Nl'ayiviri wao agamba g' ozyo w' oga inlë, Daniël mëyânlâ, yi *re* gw' awa' w' imbwedi si Juda, azy' isyâlâ nla wë oga, g' ivanga nyi re wë dingilia pa, ndo e pang' inkâlâ së nyângâ ntyaro g'owenja.

14 Ndo gw' ayâgi' oga agamba *minlâ*, avendinl' oku wëmë polo, âlovi' orëmi *wë* gore Daniël go sunginlë: nl'ayanji polo koanga gw' avoswi nkombe go sunginlë.

15 Yenlâ alatanli mângi sinlâ gor' oga, nl'awulinlia oga inlë, oga o voro nlë, ivanga ny' Imidia nl' Ipürsia nyi re nlë, Zyele ntyale gw' ivanga nyi re oga doanliza pa nyi re kâ kalunlio.

16 Yenlâ agambi' oga nl'avagi wao Daniël, avungë g'obulungu w'iliân; Nd' oga agambi awulinlia, Daniël inlë, Anyambië yâ yi janjinlo ndâ pëkëpëkë, e be sunginlâ.

17 Nl'avagio ido, alovio g'ompombanla w'obulungu; nl'avëbio nyo nl' oga nl'elingilio zëmë, nl'elingilio zi nlami yë, kâ ndaga y'ag*a*lua g'oŋwanja wi Daniël.

18 ¶ Yenlâ agëndi' oga go nag 'wë mpolo, aviaganl' ogwëra nli peng' esonge: b*a*go kë abeka g'ozyo wë, nl'alubui antyâvinlâ më avila gore yë.

19 Yenlâ anlângwi oga ayenjinla, agënda nëganëga g'obulungu w'iliân.

20 Ndo gw'awoŋwë g'obulungu, arongi nl'inyoi ny'edingo gore Daniël: *nl'*agambi oga awulinlie Daniël, inlë, Daniël, nyongo y'Anyambië yabâ, Anyambië yâ yi janjinlo ndâ pëkëpëkë, are nli ngulu yi sunginlâ avila gw' iliân?

21 Ndo Daniël awulinli oga inlë, oga, loanla go kânlakâ.

22 Anyambië yam are tomia p'ovâvi wë, nl'anlunj' agwanla w'iliân inlë, s'ay*â*giza mië nkazya; kânde mi dëngo nli ntyëmbâ g'ozyo wë, nlâ kë g'ozyo wâ, oga, m' pa dende ndaga mbe.

23 Nl'oga ayenli mbia polo g'oŋwanji wë, azombia inlë, Daniël e ga rombo avila g'obulungu. Yenlâ arombio Daniël avila g'obulungu, nli nkazyi edu yi dëngo gore yë, kânde avekelie Anyambië yë.

24 ¶ Nl'azombi' oga, nl'avagi wao mângi mësânâ w'azâzizi Daniël, nl'avungio *wao* g'obulungu w'iliân, wao, awanliao, nl'anto yao; ndo iliân s'agevi wao, amâgunle pi yao yodu simbëi wao v*i*agaga râ go ntye y'obulungu.

25 ¶ Yenlâ arëndi Deriüs y'oga ezango gor' anlaga waodu, anlângâ nl' inlëmë, yi doanla go ntye yodu; Amienje mi ga wunle gore nluë.

26 Mi' pang' ivanga, inlë, Gw' ipanginli edu s'inlângâ nyam anlaga wi ga rataminle nl'aria g'ozyo w'Anyambië yi Daniël; kânde ayë *nl'* Anyambië yabâ, nla jâlajâla go kânlakâ, nl'inlângâ nyë *nyi re* ny'ayilizo, nl'ipanginli së si *be doanla koanga* go ntyai.

27 E dandunla nl'azunginla, nla e janje lemba nl'isaon yi mamo g'orowa nla go ntye, o re sunginla pe Daniël avila go ngulu y' iliân.

28 Yenlâ agëndi Daniël winla gw' ipanginla si Deriŭs, nla gw'ipanginla si Sairŭs y'Ipŭrsian.

EWONJO VII.

1 G'ompum' olonga w'ipanginla si Bëlsyaza y'oga wi Babylŏn, Daniël ayilinlo nyilinlo, nl'ijenla s'ewonjo zë g'odo wë; nl'arëndë nyilinlo, *nl'*arakili agamba.

2 Agambi Daniël awulia inlë, mi ayenli gw'ijenli sam ogwëra, nla vonla, impung' inlai y'orowa y'asungakanli go mbenle mpolo.

3 Nl'avandi nyama simpolo nlai avila go mbenle, arang' onlâng' omo.

4 Nonga y'*avegagi* ga liân, nl'ampava mi ngwanyânli: nl'avonli mië koanga gw'alulio ampavi më, nl'arombinlo yo go ntye, nl'agumanlio gw'intyozyo g' oma, nl'avenlio yo, orëma w'oma.

5 Nla vonla nyama nyënlë, yi mbanli, egâlanli ga bear, nl'arombinli y' oku' wë g'ozamb' oñâri, nla *y'avegagi* nli pa yi banja iraro, g'ogwanla ntyâ anâ ma yo: nl'awulinlio yo nle wao yenlâ inlë, Gumanla kâ ny'ozonl' imienge.

6 Yinlâ piaganla pa, mi avonli, ayenla nyënlë, egâlanli ga njëgâ, y'avegagi nl'ampava mi njâgânli, anlai go nyuma; nyama kë y'avegagi nli wonjo nlai; nl'avenlio yo ipanginla.

7 Yinlâ piaganla pa, mi ayenli gw' ijenla s'ogwëra, nla vonla, nyama y'anlai, ereria, nl'ereri' evolo, nli ngulu mpolo; y'avegagi nl'anâ ampolo m' oŋwanga; y' anyenli ayarunla simbëi, nl'ayari ntango y' ariganli nl'agolo më; y'*avegagi* onlângâ nli wë, avila gw'inyama sodu s'*avegagi* g'obosyo ya yo; nla y'avegagi nl'igomi nyi mengo.

8 Nl'avikili mië imengo, nla vonla, awowunli mengo nyënlë nyango avila go gare ya so, g'obozyo wa yo aluo atodunlo mengo ntyaro gw' imengo inonga nl'iramba; nla vonla, go mengo yinla *avegagi* antyâ g'antyâ m' oma, nl'ogwanla wi kamb' isaon impolo.

9 ¶ Avonlagi mië koanga gw' avosyunlio ka, nl'Onlërâ w'intyugu aloanli tu, ingâi së s'*avegagi* pupu, ga sino, nl'itue s'ewonjo zë g'imia imbia y'adâmbe; eki zë z'*avegagi* g'ogonli wi baminla, nl'intyonle së g'ogonli wi piaga.

10 Olâvi w'ogonli w'agâgwi avia avila g'ozyo we; ntâzen y'intâzen s'ayanjinlë; nl'igomi ny'intâzen, igomi ny'intâzen s'inyângâ s'agumanli g'ozyo wë; ijëkëlia salovio, nli yango nungunlo.

11 Nl'avonli mië, g'onwanja w'inyoi ny' agamb' ampolo m' agambio nli mengo: nl'avonli mië, *vanganla* kao ayonlio nyama, nl' okuë w'ayilizo, awalo g'ogonli w'aviagagi.

12 Ndo g'oŋwanja w'inyar' iñâri, ipanginli sao s'awânginlio wao: ndo ñënlâ yao y'alavizo vâ oŋwâlingo, nl'egombe.

13 Mi ayenli gw'ijenla s'ogwëra, nla vonla, *omâri* egâlanli z'Oŋwa w'oma avienli nli vindi y'orowa, nl'avia gor' Onlërâ w'intyugu, nl'avagi wao yë piërë g'ozyo wë.

14 Nl'avenlio yë ipanginla, nl'ivenda, nl'inlângâ, inlë, anlaga waodu, anlânga nl'inlëñë, wi ga yanjinlë: ipanginli së so nl' ipanginla sakânlakâ, si re s'aviaganle, nl'inlângâ nyë ny' ayilizo.

¶ 15 Mië Daniël mi'ayenl' ekëva gw'inlinla go garegare y'oku' *wam*, nl'ijenla s'ewonjo zam s'azyâkâli mië.

16 Mi' avienli piërë gor' oñâri

gore wao w'agumanli piërë, avambië ogiligili w'*isaon* yinlâ yodu. Yenlâ awulinlië mië, amieza mië ibëngunla s'isaon[6]:

17 Inyam' impolo sinlâ nlai, so *nle* aga anlai, *wi* be kumanla avila go ntye.

18 Ndo iyambui y'Oma w' Igonluigonlui yi be bâng' inlângâ, nl' anliv' inlângâ, go kânlakâ, vanganle go kânlakâ nlâ go kânlakâ.

19 Yenlâ aveli mië mia ogiligili wi nyama yanlai y'avangwanli avila gw' inyam' inyënli sodu, ereri evolo, anâ më m' avegagi m' oŋwanga nl'ifëri së nyënlië; y'ayilizi ayarunla s'imbëi, nl' ayara y'ariganli nl'intyozo së:

20 Nla gw' igomi ny' imengo s'*avegagi* gw' ewonjo zë, nla g'oŋwanja wi mâri y' agâgwi' nla g' ozyo wo avoswe ntyaro; vanganle g' oŋwanja wi mengo mëyâ y'avegagi nl' antyâ, nl'ogwanla w' agambag' isaon' impolo më, nl'ediді z'avonli nli ngulu viaganlo nl'iffnâri.

21 Nl'avonli' mië, nli mengo mëmo y' avang' igâvi nl' iyâmbui, agëva wao;

22 Kao Onlërâ w' intyugu avienli, nl' avenlio ijëkëlia gor' iyâmbui y'Oma w'Igonlo më; nl' avienli egombe z' anliv' iyâmbui inlângâ.

23 Yënlâ awulië, inlë, Nyama yinlai yi be doanla inlângâ ny' anlai go ntye, nyi be bangwanla avila gw' anlâng' affnâri modu, ayilize ntye yodu nl'ayara yo, kâ yë jara yo go ntye, nl' ayarunla yo s'imbëi.

24 Nl'igomi ny' imengo avila gw' inlângâ nyinlâ, *nle* igomi ny' aga *wi* be kumanla: nl' oŋwënlë be kumanla g' nyumi yao: kâ yë bangwanla avila gw' alonga nl' e be kev'ag'araro.

25 Nla e be kamb'agamb' *ampolo* gor' Oma w' Igonlo më, e be kângiz' iyâmbui y'Igonlo më, nl' avikilia go kalunl' egombe nl' ampanga; nla wao be po gw' agâ më, kao egombe nli gombe nl' ikera s'egombe.

26 Ndo ijëkëlia si be doanla, nla wi be tomb' ipanginli së, go suliza nla go jiliza so, koanga go ntyai.

27 Nl'inlângâ, nl'ipanginla, nl'ipenda, s'inlângâ g'odolongo w'orowa wodu, yi be po gor' anlaga w' iyâmbui y'Oma w' Igonluigonlue, inlângâ nyë nyo nl' inlângâ nya kânlakâ, nl' ipanginlâ sodu si be janjinlë nl'ayâgenlo yë.

28 Ntinla y' osaon yi re koanga vënlâ. Ndo gore mië Daniël, ipikili sam s'azyâkâli mië polo nl' ozyo wam w'agalui gore mië, ndo mi avenjavenj' osaon g'orëmi wam.

EWONJO VIII.

1 G' ompuffia w'iraro w'ipanginla si Bëlsyaza y'oga ijenla s'awowunli' gore mië, *vanganli gore* mië Daniël, ijenl' idonga s'awowunli gore mië piaganla pa.

2 Mi ayenli gw'ijenla: nl' aroenli gw' ayenli mië, inlë, mi' *avegagi* go Syuzan, go nago mpolo y'avegagi gw' inlângâ nyi Ilam; nl'ayenli mië gw' ijenla, inlë, mi avegagi g'olâvi wi Ulai,

3 Ṽavâ arombinli mië antyâ mam, nl'ayenla, nla vonla, agumanli g'ozamba w'olâvi idâmbe inloffie ny'avegagi nli mengo *mbalni;* nli mengo *mbanli* s'*avegagi* si ndondui; ndo mâri y'*avegagi* ndondui· viaganlo nli mâri, nli ndondui më y'anuunli nl'ibowunlia.

4 Mi ayenl' idâmb' inloffie nkâmbisaga go poswa nli nkombe, nla

go nkâmi nla g'olomba; yenlâ zyele nyama kâ kumanla g'ozyo wě, pegaga k'oma o vegagi nli ngulu yi sunginla avila g'ogâ wě: ndo alendi egâlanli zi ntândinli yě, nl' aṽendiě polo.

5 Nla gw' avikiliagi miě, vonla, mbonli nlomẽ y'avienli avila go kwa nli nkombe, g'ozyo wi ntye yodu, nla yi kota go ntye: nli mbonli y'*avegagi* nli mengo y'elumi ntyâ antyâ mě.

6 Nl'aṽienli yo gor' idâmbe nlomẽ ny'avegagi nli mengo *mbanli*, ny'ayenlio miě kumanla pa g'ozamba w'olâvi nl'agěnda nli mango gore yě nl'egunlu zi ngulu yě.

7 Nl'ayenli miě yě bia piěrě nl'idâmb' inlomẽ, nl'azyugio nl' egunlu gore yě, nl' awol' idâmbě, nl'amâgunl' imengo sě mbanli; nl'idâmbě nyi pegaga nli ngulu yi, kumanla, g'ozyo wě, nl'avosyunliě yě go ntye kâ yě jarě nl'agolo, nla pegaga oma o re kâ sunginl' idâmbe avila g'ogâ wě.

8 Yenlâ mbonli nomẽ y'avendi mpendaga polo: ndo gw' alěngiě ngulu, mengo y'amâgunlio: nla go mbora ya yo awowunli imengo s'elumi nlai.

9 Nl'avila go mâri go so awowunli oŋwâ mengo, y'avendi polo, g'ozamba w'olomba, nla g'ozamba wi tângwe nkombe nla g'ozamba wi *ntye* mbia.

10 Nl'aṽendi yo polo, *vanganle* koanga go mběli y' orowa; nl' avosyunli yo mběli nyěwâ nl'igěgěnl' imiěwâ go ntye, ayara yo nl'agolo.

11 Iñ, avendi *okuwě* koanga gor' ovanginli wi mběli, nl' *ijir' inya* si ntyugu edu s'arombio nle-yě, nli mbora yi nag' wě y' orunda y' avosyunlio.

12 Nli mběli y'avenlio *yě* go sir' *ijir' inya* s'intyugu edu g'oŋwanja w'ipava nl'avali orěti go ntye, nl'agěnlizi yo kâ yo penda.

13 ¶ Nl' ayâgio miě oyâmbui omâri kamba; nl'agambi oyâmbui oŋwěnlě gor' *oyâmbui* měwânlâ o gambi, inlě. Olingo sanli wi *be doanla* ijenla g'*onwanja* w'*ijir'inya* si ntyugu edu, nl' ipava si pang' ewoga go pe nago mpolo, nli mběli ta go jaro nl'agolo?

14 Nl'awunlinliě miě, inlě, kao ntâzen mbanli nl' ikama s'intyugu ntyaro; gamběnlě nago mpolo y' ajâmbunlio.

15 ¶ Nl'aroenli, gw' ayenli miě, *vanganle* miě Daniěl, ayenl' ijenla, nl'awute mpivinli, egombe mě, vonla, agumanli' gore miě g'egâlanli z' oma.

16 Nl'ayâgio miě inyoi ny'oma go garegare y' izamba y' Ulai, ny'aweli awulia nlě, Gebriěl, vang' *onlome* winlâ kotiz' ijenla.

17 Yenlâ azyusyě piěrě go mbora y'avegago miě gore: nla gw' aṽienliě, mi arienli avoswa g'ozyo wam go ntye: ndo awulinli miě, inle, Gotiza, oŋwa w'oma; kânde gw' egombe zi ntyai *be doanl'* ijenla.

18 Nla gw' agambagiě nla miě, mi avegagi gw' antyâvinlâ ampolo, g'ozyo wam go ntye: ndo agoti miě, nl'agumanlia miě.

19 Nl'awuliě, inlě, vonla, m' be miezâ nte be doanla go ntyai nuunla y'egunlu: kânde ntyai yi *be doanla* gw' egombe zi re teto pa.

20 Idâmbě nomẽ ny'ayenlio ndâ nli mengo *mbanli nle* aga wi Midia nli Pŭrsia.

21 Nli mbonli mbe *nle* oga wi Grisya: nli mengo mpolo yi re go mbame yě, *nl'*og' olonga.

22 Ndo měyâ mâgunlo pâ, gw' agumanli anlâi go mbora ya yo, be kumanl' anlângâ anlai avila gor' inlângâ, ndo aranga go ngulu yě.

23 Nla gw' egomb' enuunla s'ipa-

nginli sao, go be bunl' ivavisi polo, oga w'ozyo w'ereria nl'ikotize wirië, be kumanla.

24 Nli ngulu yë yi be doanle mpolo, ndo aranga nli ngulu yëmë: nl' e be jiliza nli *njilizi* yi mamo, nl'agënda mbiambiï nl'ayanja, nla e be jiliz' ingulungulu nli mângi w'orunda.

25 Nla gw' avonlo më e be pang' itemiza kënda mbiambiï g'oga wë; nla e be pendi' *oku' wëmë* g'orëml wë, nla e be jiliz' awengë ṽ afiënje; e bë kumanla kë gor' Oga w'aga; ndo e be mâgunlo ogâ fâ.

26 Nl'ijenla si nkolo nla s'ibanga s'awulio si *re* giligili; sambo nlunj' ijenla; kânde si *be doanla* ṽâ intyugu s'inyenge.

27 Nla mië Daniël, mi agwenl' oge, nl'ayâgâgâ s'intyugu *sinyëwâ:* avila ṽâṽâ mi agumanli ayanj' evilo z'oga; nla mi 'amam' ijenla, ndo si kotizo nl'oma.

EWONJO IX.

1 G'ompufi' olonga wi Deriüs oŋwâ wi Ehasuirüs, y'awanla w' Imidia, o vangi' oga gw'inlângâ ny' Ikaldia.

2 G'ompufi' olonga w'ipanginli së, mië Daniël mi agotizi nli yango ontango w'impufia, gw' aṽienli igamba nyi Jehova gore Jerëmaia y' ovâgisi inlë, e be suliz' agomi m'impufi' orâgenlo gw'ipanga s'ewoga go Jeruselëm.

3 ¶ Nl'aloṽi mië ozyo wam gore Jehova Anyambië go buta nl' ikambinla, nli kwenl' inkâlâ, nl'ipeng' esyonge, nli pinda, nl'ombu:

4 Nl'agambinli mië gore Jehova Anyambië yam, nl'avang' imëmi sam, nl' awulia inlë, Jehova Anyambië mpolo nla y' ereria, penjavenjage njeka nli nkëngâ gore wao wi tândë, nla gore wao wi penjavenj' isombi së;

5 Azu' are fwema pa, nli dende mbe, ayanj' ibe, nl' azu' are paṽa pa, vanganle nli dubw' avila gw' intyale sâ, nl' avila gw' ijëkëli sâ:

6 Azuë poganlio kë inyongo sâ ivâgisi, y'agambi gw'ini nyâ gore agi wazyo, nlafi'i yazyo, nl' ireri sazyo, nla gor' anlaga waodu wi ntye.

7 Jehova, orëti wi re gore wë, ndo 'gore zuë ntyânli yazyo ga nt'are nlënlâ winlâ; gor' anlofie w' Iju, nla gor' iloanla yi Jeruselëm, nla gore Isreël yodu, *wi re* piërë, nla *wi re* bo, gw'anlângâ modu mi re wë kâmbiza pa wao, g'oŋwanja w' ipaṽi sad si re wao paṽa pa gore wë.

8 Jehova gore zuë re ntyânli y'ozyo, gor' agi wazyo, gore nlafi'i yazyo, nla gor' ireri sazyo, kânde azu'are fwema pa gore wë.

9 Gore Jehova Anyambië yazyo r' ekëṽa nl'inyeza, vanganle azu'are paṽa pa gore yë;

10 Azuë poganlio inyoi nyi Jehova, Anyambië yazyo, go kanganla gw' ampangi më, m'aloṽinlo ndë zuë gw'azyo mazyo nl' inyongo së aganga.

11 Ifi, Isreël yodu yi re paṽa p' ivangi nyâ, vanganle nli dubua, inlë, kâ w' avoganlio inyoi nyâ: go ntinla yinlâ, ozavo wi re jiro pa gore zuë, nl'orango wi *re* tëndo pa gw'ivanga nyi Moses nyongo y'Anyambië, kânde azu'are janja p'ibe gore yë.

12 Nl'are doanliza p'agambi më, m'agambo ndë gore zuë, nla gor' iyëkëli yazyo y'ayëkëliagi zuë, nli baga gore zuë mbe mpolo; kânde g'odolongo w'orowa wodu pa dendo nli mâri ga nt'are dendo pa go Jeruselëm.

13 Ga *nt'are* tëndo pa gw'ivanga nyi Moses, mbe yinlâ yodu yi re bia pa gore zuë: ndo azuë pang'

ikâmbinli sazyo g'ozyo wi Jehova Anyambiě yazyo, inlě, azue ga gegwe avila gw' ipaṽi sazyo, agotiz' orěti wâ.

14 Yenlâ Anyambiě are běmba pa mbe, nl'aṽaga yo gore zuě: kânde Jehova Anyambiě yazyo ar'ogore gw' ijanji sě sodu si janjo ndě: kânde azuě poganlio inyoi nyě.

15 Ndo Jehova Anyambiě yazyo, yi re baga p' anlagi wě avila go ntye y'Ijipt nl'ogâ wi ngulu, nl' o re děnga p' elumi, nla ga nt'are nlěnlâ winlâ; azu' are fwemâ pa nl'ayanje mbe.

16 ¶ Jehova egâlanli z'orěti wâ wodu, mi kwenlâ inkâlâ inlě, egunlu zâ nl' ibendi sâ yi ga gegwe avila go nkali yâ mpolo Jeruselěm, nombi yâ y'orunda; kânde g'oŋwanja w'ibe sazyo nla g'oŋwanja w'ipaṽi, s'ireri sazyo, Jeruselěm nli mângiâ wi *re toa* p'oreṽo gore waodu *wi re* vingovingo zuě.

17 Ndo věnlâ, Anyambiě yazyo, voganlio ikambinla nl'inkâlâ si nyongo yâ, kâ bambiz' ozyo wâ go nag' wâ y'orunda yi r'ewoga, g'oŋwanja wi Jehova.

18 Anyambiě yam, voganli' oroi wâ nl' ayâgâ; nungunl' antyâ mâ, kâ ponle wogi yazyo, nli nkala mpolo yi re fwelio pa nl' ini nyâ; kânde azuě *tu*minl' inkâlâ sazyo g'ozyo wâ g'oŋwanja w'orěti wazyo mě, ndo g'oŋwanja w'ikěsyi sâ sipolo.

19 Jehova, voganlio: Jehova, nyeza; Jehova, voganlio nl'alenda; avenginla, g'oŋwanji wâmě, Anyambiě yam: kânde nkali yâ nli mângi yâ wi re fwelia pa nl'ini nya.

20 ¶ Nla gw'agambagi miě nl'agambinlaga, nl' amĕmag' ibe sam, nl'ibe si mângi wi Isreěl, nl' arumінliag' inkâlâ sam g'ozyo wi Jehova Anyambiě yam g'oŋwanja wi nomba y' orunda y'Anyambiě yam;

21 Iñ, gw'agambinlagi miě, vanganle oma Gebriel, o yenlio miě gw'ijenla gw'ipakilia, ayě sombio pa go dogwa něganěga, avati miě gw'egombe y'ijir' inya si nkolo.

22 Nl' awulinlie *miě* nl' agamba nla miě, inlě, Daniěl, mi are bia pa go pâ ovonlo nl'ikotiza.

23 Gw'ipakilia s' inkâlâ sâ ozombio w'aṽienli, nla mi are bia pa go *miezâ*; kânde o *re* tândo pa polo: sambo gotiz' osaon, kâ pikilia ijenla.

24 Agomi m'amenja mi syânâ orâgenlo mi re teto pa gor' anlagi wâ, nla go nkali yâ mpolo y' o runda, go mĕnliz' ipaṽa, nla go suliz' ibe, nla go pang' imĕpanlo g'oŋwanja w'ipaṽa, nla go jinginlia ogore w' akânlakâ, nla go bĕba ijenla, nl'ipâga, nla go sagio Orundorundue.

25 Mia sambo kâ kotiza *inlě*, avila gw'ikâgwa s'ozombio go fwinliza nla go noge Jeruselěm koanga gore Mĕsaia y'Ovanginli, *be doanla* syânâ orâgĕnlo, nl' agomi mi syânâ oroṽa nli syânâ mbanli: igala nyi be fâ nogo, nl' ogomba, vanganle go gombe yi njuke,

26 Nl'agomi mi syânâ oroṽa nli syânâ mbanli piaganla pa, Mĕsaia e be tenlo, kwĭ, ndo aranga g'oku' wĕmĕ; nli mângi w'ovanginli o be bia, wi be jilize nkala nli nago mpolo; nli ntyai ya yo yi *be doanla* nli ntonda, nla go ntyai y'igâvi woga yi re teto pa.

27 Nla e be doanlize njeka nl' awenge ṽâ syânâ mâri: nla go garegare yi syânâ e be pang' ijir' inya nl'idavia, manla, nla gw'ipuga si ya yi biko e be panga so ewoga, vanganle koanga gw'isu-

liza, nl' osaon wi re teto pa wi be jiro gw' ewoga.

EWONJO X.

1 G'ompuñia w'iraro wi Sairâs y'oga wi Pŭrsia osaon w'aruminlio gore Daniël, o ṽeliago inlë, Bëltesyaza; nl'osaon w'*avegagi* giligili, ndo egombe z'aretiò z'*avegag*' ela; nl' agotizië osaon, nl' alëng' ikotiza s'ijenla.

2 Gw' intyugu mësânlâ mië Daniël mi alenla ṽ'isyânlâ si ntuntu nytaro.

3 Mi ny*a* inya s'ibia, mi b*â*nga k'ozyonle ge jâng' ivë g'ogwanli wam, mi as*a*g' okui wam kë, kâo syânlâ si ntuntu ntyaro s'amënlizo.

4 Nla gw'agomi mi ntyugu ambanli nli ntyugu nlai s'ogwëli olonga, gw' avegagi mië piërë nl' olâvi ompolo, wo *nle* Hidikël;

5 Yenlâ arombinli mië antyâ mam, nla vonla, mi' ayenli onloñie bârio pa nli nkëmbâ yapupu, nl'oni wë w'*avegagi* bârio pa nli syika ya tenlatenla yi Ufaz:

6 Oku' wë w'*avegagi* egâlanli ga bërël, nl'ozyo wë ga ibowunlia si njalitoṽa, nl'antyâ më g'ijo y' ogonli, nl'agâ më nl'intyozyo së s'avegagi ga nyënlië yi re jâmbunlio pa, nl'inyoi ny'agambi më egâlânli g'inyoi nyi nkândâ mpolo.

7 Nla mië dadie Daniël mi' ayenl' ijenla; kânde anlaga w'avegagi nla mië wi jenl' ijenla; ndo isyugiazyugia polo s'avoswi gore wao, yenlâ aṽangi wao agë syâmbunla.

8 Yenlâ ariganli mië dadie, ayenl' ijenl' ipolo sinlâ, nla *tí*ganle ngulu go re mië: kânde erangi zam z' agalui gore mië sibânla, nla mi dënge ngulu.

9 Ndo mi ayâgio inyoi ny'agambi më: nla gw' ayâgio mië inyoi ny'agambi më, mi'avegagi gw' antyâvinlâ ampolo g'ozyo wam, nl'ozyo wam go ntye.

10 ¶ Nla vonla, mi' avatio nl'ogâ, w'aloṽi mië gw' ampuvi mam nla gw'intyâmë s'agâ mam.

11 Nl'awulinlië mië inlë, Daniël omâ tândo polo, gotiz' agamba mi kambo mië nla wë, kâ kumanla gore; kânde mi' atoñio gore wë. Nla gw'agambië nla mië, igamba nyinlâ mi agumanli tatañinlaga.

12 Yenlâ awulinlië mië inlë, Aria Daniël; kânde avila go ntyugu nonga y'aloṽio ndâ orëmi wâ go kotiza, nla go tevunl' oku' wâ g'ozyo w'Anyambië yâ, agambi mâ m'ayâganlo, nla mi are bia pa g'oŋwanja w'agambi mâ.

13 Ndo enlañi z' inlângâ ny' Ipŭrsia alegi mië agomi mi ntyugu ambanli nli ntyugu mâri; ndo vonla, Maikël, enlañi eñiâri go nlañi volo, aṽienli go nungunla mië; nl' ariganli mië ṽâṽâ nl'aga wi Pŭrsia.

14 Vënlâ mi abienli go pangâ kotiza nte bë toa gor' anlagi wâ gw'intyugu inuunla: kânde ijenla si *re* gw'intugu *sinyenge*.

15 Ndo gw' agambië agamba minlâ gore mië, mi' aloṽi ozyo wam go ntye, agalu' iñañu.

16 Nla vo*n*la, *omâri* o vegagi nl'edidi z' awa' w'anlaga aṽat' inlumbu yam: yenlâ anlungunli mi ogwanli wam, agamba, nl'awulinlië agumanli g'ozyo wam inlë, reri am, ṽâ ijenla këvi yam y'aṽinyi gore mië, nla m'pa penjavenje ngulu yam.

17 Kânde nyongo ya rerë yam yinlâ kâ kamba nli rerë yam yenlâ së? kânde gore mië, nëganëga *tí*ganle ngulu nla mië, pa *tí*ganla kë oŋwei gore mië.

18 Yenlâ avâ bienli aṽata mië, *omâri* egâlanli g'edidi z'oma, nl'ayâlizë mië.

19 Nl'awulia inlë, omâ tândo polo aria; añiënje mi ga *loanle* gore wë;

loanla nli ngulu, iñ, loanla nli ngulu. Nla gw'aluo yě akambi nla mię, mi' alěngi ngulu; nl'awulia inlě, reri yam e ga gambe; kânde o re děngiza pa mię ngulu.

20 Nl'awulię inlě, ovoro gw'abia mję gore wě? ndo věnlâ m'be fâ fwinlia go noa ni'enlañi zi Půrsia; ndo mię kěnda pa enlañi zi Grisia e be bia.

21 M'be tuminlâ nt'are těndo pa gw' irěndâ y' omięnlę; ndo zyel' oma o re nla mię gw'isaon yinlâ, kao Maikěl enlami zanli.

EWONJO XÎ.

1 Mię kě g'ompuñ' olonga wi Derius y' Imidi, *vanganle* mię, mi agumanli go doanlizě nla go jâlię.

2 Ndo věnlâ m'be tuminlâ omięnlę. Vonla, pare go kumanl' ag' araro go Půrsia; ndo w 'anlai e be boŋwa viaganlo nla waodu; nla ṽâ ngulu yě g'oŋwanja w'agumbi mě, e be jagimia waodu gw'inlângâ nyi Grisia.

3 Ndo be kumanl' oga wi ngulu, o be panginla nl'inyang' ivolo, kâ yě dend' egâlanli zi ntândinli yě.

4 Ndo go be kumanlě, inlângâ nyě nyi be pazanganla, kâ nyo kero gw' impung' inlai y' orowa; ndo aranga gor' awanlię, g'egâlanli z' inlângâ nyě nyi be panginlo ndě; kânde inlângâ nyě nyi be todunlo, vanganle gor' añâri tombare pa měwânlâ.

5 ¶ Nl'oga w'olomba e be [doanla jâla, nl'*emâri* gore nlami yě; nla e be doanla nli ngulu viaganlo nl'ayě, nl' aloanla nl' ipanginla; ipanginli sě si be doanla ipanginla sipolo.

6 Nla go ntyai y'impuñia wi be datanla ta; kânde oŋwânwanto w' oga w'olomba e be bia gor' oga wi nkâñi go pang' ompanganlo; ndo e be penjavenje ngulu y' ogâ; ayě kě e be kumanla; ge ogâ wě; ndo e be tigo, ayě nla wao w'avagię, nla yě, o yanlię, nl'ayě o yâlizě go gombe *yinlâ*.

7 Ndo avila gw'ivari ny'irambi yě, be kumanl' *omâri* go mborię, o be bia nli mběli, nla e be jinginla go nago njâle y'oga wi nkâñi, nl' anloa nla wao, kâ yě keṽa:

8 Nl'ayě kě e be toanla s'imbwedi go Ijipt, inyambię sao, nl nlami yao, nli ntyěnge njonli sao si syika yapupu nla ya tenlatenla; nla e be kângwa impuñ' imienge *viaganlo* nl'oga wi nkâñi.

9 Yenlâ oga w'olomba e be bia gw' inlângâ *nyě*, aṽinya go ntye yěmě.

10 Ndo aw'anloñie wi be syugazyugo, nl'alatiza nkândâ y'imběli simpolo: ndo *omâri* e be bia giligili, nl'ayambunlia, nl'aviaganla pâkâsâ: gamběnlě e be fâ fwinlia nl'azyugazyugo, *vanganle* go mborię njâle.

11 Nl'oga w'olomba e be syugo nl'egunlu, nla e be kâgwa anloa nl'ayě, *vanganle* nl'oga wi nkâñi: nla e be datize nkândâ mpolo; ndo nkândâ yi be po g'ogâ wě.

12 Ndo ayě tomba pa nkândâ, orěmi wě wi be tombinlo; kâ yě posyunlia agomi mi ntâzen *amenge;* ndo e be děnge ngulu *nla yo*.

13 Kânde oga w'olombo e be fwinlia, alalitze nkândâ mpolo viaganlo nli nonga, kě bia giligili gw' impuñia s'inyěwâ piaganlo pa nli mběli mpolo nl'anliv' amenge.

14 Nla go gombe měyânlâ be kumanl' awenge gor'oga w'olomba: igwěrisi y' anlagi wâ be pend' ikui yaomě go doanliz' ijenla, ndo wi be poswa.

15 Yenlâ oga wi nkâñi e be bia avange sadomba, awâng' inkal' impolo si re kombinlo pa; nl agâ

m' olomba mi be dënge ngulu, yi keva, Vanganle anlagi wë, be doanla ngulu yi keva.

16 Ndo ayë o bia gore yë e be dend' egâlanli zi ntândinli yëmë, ndo be kumanl' oma g'ozyo wë; kâ yë doanla go ntye y'ivenda; yomë mo yi be sulizo nl'oga wë.

17 E be dovi' ozyo wë kë go jinginla nli ngulu y'ipanginli së sodu, nli mângi w'agore nla yë: Yenlâ be dendë, nla e be pë onwawanto w' anto, go fevizë: ndo e be kumanla *g'ozambe wë*, ge doanla gore yë.

18 Osaon yinlâ piaganla pa e be fwiz' ozyo wë gw'inënge, nl'awânga sinyenge; ndo enlafi gw'inyangi nyë e be pang' ipëdia s'avëdio yë manla; ipëdio sëmë fâ e be panga *yo* fwinlia gore yë.

19 Yenlâ e be fwiz' ozyo wë g'ozamba wi mbora njâle yi ntye yëmë; ndo e be pofio nl'ibaku kâ yë poswa, alëngo.

20 Yenlâ be kumanla go mborië omâ bâng' oba *gw*'ivenda ny' inlângâ; ndo intyugu sakwë e be jilizo, aranga nl'egunlu, ge gw'igâvi.

21 Nla go mborië be kumanl' omâ mbe, ndo gore yë be p'olubo w'inlângâ: ndo e be jinginla nl' amënje nl'awâng' inlângâ nl'onëmbâ,

22 Nl'agâ mi ntonda wi be povizo avila g'ozyo wë, nl'amâgunlo; ifi, enlafi zi njeka kë.

23 Njeka *pango* pa nl'ayë, e be janja nl'itemiza; kânde e be panda, nl' alënge ngulu, nl' anlag' awëwâ.

24 E be jinginla nl'amënje vanganle gw' imbor' impâme s'inlângâ; nl' e be dend' *osaon* wi re wi dendo nl' ireri së, ge irerë s'ireri së; e be pazanganla gore wao ifianlo, ntambi, nl'anliva; *in* e be bond' imondâ go mbora yi ngulu va onwâlingo.

25 E be syugazyuge ngulu yë nl' evëmbi zë gor' oga w'olomba, nl' imbëli mpolo: nl'oga w'olomba e be syugazyugo gw' igâvi nl' imbëli mpolo më; ndo e be kumanla: kânde wao be bonde mondâ gore yë.

26 Ifi, wao wi nye mbëi y'inyi së, wi be jilizë, nli mbëli yë yi be jambunlia; nl'awenge wi be poswa ayonlo.

27 Irëma y'aga winlâ avanli yi be datanla go dend' orogo, kâ wao kamb' inoka go tavoro mo; ndo yi be kënda mbiambii; kânde ntyai yi *be doanla* gw' egombe zi re teto pa.

28 Egombe më e be fwinlia go ntye yë nl' anliv' afienge; nl'orëmi wë wi be sire njeka y'orunda; nl' e be dend' isaon impolo, nl' afwinlia go ntye yëmë.

29 Gw'egombe teto pa, e be fwinlia nl' avia g'ozamba w'olomba; ndo si be doanla g'idonga, ge g''inuunla.

30 ¶ Kânde afiatanga mi Kyitim mi be bia go *nloa* nl'ayë: yenlâ e be jenl' ekëva, avinlia, nl'oloanla nl'egunlu go njeka y'orunda; yenlâ be dendo ndë: vanganle e be fwinlia nl'amëpanla nla wao wi fale njeka y'orunda.

31 Imbëli si be kumanla g'ozambi wë, nla si be fevize nago y'orunda yi ngulu, nl'âromb' *ijir'inya* si ntyugu' edu, kâ wao dovia isëkë si pang ewoga.

32 Mângi janj' ibe go njeka y'orunda wi be fevizo ndë nl'idândâlia; ndo anlaga wi mia Anyambië yao wi be toa' ngulu alend' *isaon' impolo.*

33 Mângi w'imia gore anlaga wi be nënj' awenge; ndo wi be poswa nl'okwara, nl'ibaminla, nl'imbwedi, nl'ifianlo, intugu *sinyenge.*

34 Ndo go be poswa wao, wi be

nungunlo nl'inungunlo sijango; ndo awenge wi be tiganla gore wao nl'idândâlia.

35 Nl'awëwâ gore wao wi kotiza wi be poswa, go kënliza wao, nla go jâmbunlia, avangâ wao pupu, vanganle gw'egombe zi ntyai; kânde egombe zi pare teto pa.

36 Nl'oga be dend' egâlanli zi ntândinli yë; e be pendi' oku' wëmë, azuminli oku' wëmë gw'igonlo ny' anyambi' edu, kâ yë kamb' isaon yi mamo go sir' Anyambië y' inyambië, kâ yë pandinla kao egunlu z' amënlizo; kânde isaon yi re kenjo pa yi be dendo.

37 Ayë e be doanla nl'isyâlâ nl'Anyambië y'ireri së, ge nl'ijongunla s'anto e be naka anyambië edu; kânde e be pendi' oku' wëmë gw'igonlo nya sodu.

38 Ndo go ndoanlinli yë e be dub, Anyambië y'imbëli; nl'anyambië yi rë yi mio nl'ireri së, yo be dubo'ndë nli syika yatenlatenla, nla yapupu, nl'ado mi njonli nli ya ṽia.

39 Yenlâ be dendo ndë gw'imbor' injâli nl'anyambië nyânla, yi be mëmo ndë awunliz' ivendi nyë: e be panga wao pangini' awenge, nl'agere ntye vâ njonli..

40 Nla gw'egombe zi ntyai oga w'olomba e be pinjë: nl'oga w'inkâmi e be bia gore yë g'efizagëngë, nl'intyonle nl'anlofie wi nkavala, nl'afiatang' amenge; e be jinginla gw'anlângâ, nl'ayambunlia kâ yë piaganla.

41 E be jinginla kë go ntye y'ivenda, nl'*anlângâ* amenge mi be jilizo, ndo minlâ mi be pera avila g'ogâ wë, *vanganle* Idâm nli Moab, nli nlafiti y'awa' wi Amön.

42 E be nyânyunl' ogâ wë kë gw'anlângâ; nli ntye y'Ijipt yi be pera.

43 Ndo e be doanla nli ngulu gw'anliva mi syika yatenlatenla nla yapupu, nla go ya yi njonli yodu yi Ijipt: nli mângi Libia nli mângi wë Ithopia: wi *be doanla* gw'abâ më.

44 Ndo ntyango avila go tângwe nkombe, nl'avila go nkâmi yi be syugë; Yenlâ e be kënda nl'egunlu evolo go bundakanlia, nla go jiliz' awenge via.

45 E be doṽia ikanji yë yi nagwë mpolo ntyâ y' imbenli go nomba y'orunda; nla y'ivenda; ndo e be bia go ntyai, gë zyele oma o be nungunlë.

EWONJO XII.

1 Nla gw'egombe më be kumanla Maikiël enlâfi' evolo o kumanla gor' awa' wi mângiâ: be doanl' egombe zi njuke, onlângâ wi njuke wi re wi pa doanla nl' ifiâri nyi ga doanl' inlângâ *vanganle* gw'egombe mëmo: nla gw'egombe më anlagi wâ wi be dandunlo, om' edu o be dëngo tëndo pa gw'ezango.

2 Nl' awenge gore wao wi nanla go ntyëngë yi ntye, wi be nângwa, awëwâ gw' efiëënlâ zakânlakâ, nl' awëwâ go ntyânli nl'ipëdio sakânlakâ.

3 Nla wao wi doanl' imia wi be bamba g'ibamba s'orowa; nla wao wi kalunli' awenge g'orëti g'igëgënli go kânlakâ.

4 Ndo awë Daniël, nunj' agamba, kâ bëb' ezango, *vanganle* koanga gw'egombe zi ntyai: awenge wi be pule mango vënlâ nla vâvâ, nl' imia si be bunlio.

5 ¶ Egombe më mië Daniël mi' avonli, nl' ayenla, vâvâ agumanli awënlë aṽanli' omâri g'ozamba winlâ w'ezyenli z'olâvi, nl'omâri g'ozamb' omâri w'ezyenli z'olâvi.

6 Nl'*omâri* awulinli omâ' vegagi

bâra p' ampĕla, o vegagi gw'anlingo m' olâvi, inlĕ, Olingo sanli *wi be doanla go* ntyai y'isaon yi mamo yinlâ.

7 Nl'ayâgio mĕ omâ vegagi bâra p'ampĕla o *vegagi* gw'anlingo m'olâvi; gw'arombinlĕ ogâ wĕ onlofmĕ nl'ogâ wĕ oŋyantwĕ g'orowa, arang' orango nla yĕ o doanla go kânlakâ, inlĕ, *yi ga loanle* gw'egombe, gombe, nl' erenle z'egombe; ndo go be duo yĕ amĕnlizi go pazanganle ngulu yi mângi w'orunda, *isaon* yinlâ yodu yi be mĕnlizo.

8 Nl'ayâgio mĕ, ndo mi kotiza; yenlâ awuli mĕ inlĕ, Reri yam, ntyai yi *isaon* yinlâ yi *be doanla* sĕ?

9 Nl'awulĕ inlĕ, gĕndaga, Danĕl; kânde agamba mi re nunjo pa, nl' avĕbo koanga gw'egombe zi ntyai.

10 Awenge wi be doanla jâmbunlio pa, aṽango pupu, nl'agĕnlizo: ndo aṽe wi be janj' ibe; nla zyele oma gor'anlag' aṽe o be kotiza; ndo anlaga w'imia wi be kotiza.

11 Nl'avila gw'egombe zi be tombo *ijir'inya* si ntyugu edu, nl' isĕkĕ si pang' ewoga doṽio pa, *be doanle* ntâzen y'intyugu mâri nl' inkama s'intyugu mbanli nl' agofmi m'intyugu enlâgom.

12 Ozavinlo gore yĕ o penginla, avia go ntâzen y'intyugu nli nkama s'intyugu ntyaro nl'agomi mi ntyugu araro nli ntyugu ntyanli.

13 Ndo gĕndaga koanga go *be doanle* ntyai; kânde o be jâwa, nl'agumanla gw'eganlo zâ go ntyai y'intyugu.

HOSIA.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny' aṽienli gore Hosia, oŋw' onlofmĕ wi Birai, gw'intyugu si Uzzaia, Jotyiam, Ahaz nli Hĕzekia, aga wi Juda, nla gw' intyugu si Jĕroboam oŋw' onlofmĕ wi Joasi, oga w' Isreĕl.

2 Ipakilia s'igamba nyi Jehova nli Hosia. Nl'agambi Jehova nli Hosia inlĕ, Gĕ' bânge gore wĕ oŋwanto wi ṽoṽe nl'awanla wi ṽoṽe; kânde ntye yi re janja p'ibe s'ipenga polo, dubuag' avila gore Jehova.

3 Yenlâ agĕndiĕ awânge Gomĕr oŋwâwanto wi Diblaim; ovundigi, ayanlĕ oŋwâ nlofmĕ.

4 Nl'awulinlio yĕ nli Jehova inlĕ, veli' ini, nyĕ inlĕ Jĕzreĕl: kânde atiganli oŋwâlingo gambĕnlĕ mi afwilize ntyinla yi Jĕzreel go nago yi Jehu, kâ mĕ pang' inlângâ nyi nago yi Isreĕl manla.

5 Be toa go ntyugu mĕ inlĕ, m'be mâgunl' elendinla zi Isreĕl go'odĕdĕ wi Jĕzreĕl.

6 ¶ Nl'avundigĕ nyângâ nyĕnlĕ, nl'ayanl' oŋwâfmanto. Nl'awulinlio yĕ nl'Anyambiĕ inlĕ, Ṽel' ini nyĕ 'nlĕ, Lo-ruhama: kânde m'be poginle nago yi Isreĕl nyĕnlĕ; ndo m'be tomba wao ṽia.

7 Ndo m'be poginle nago yi Juda, nla m'be sunginla wao ṽâ Jehova Anyambiĕ yao, nla m'be sunginla wao nl'elendinla, ge nl' okwara, ge nl'igâvi, nli nkavala ge nlâ anlofmĕ wi nkavala.

8 ¶ Ndo ayĕ tomba pa Lo-ruhama gw'iwĕnlĕ, avundigi ayanl' oŋwâ nlofmĕ.

9 Ndo *Anyambiĕ* awuli inlĕ. Ṽel' ini nyĕ nlĕ Lo-ammi, kând'

anlu' arang' anlagi wam, nla m'be doanl' *Anyambiĕ* yanli.

10 ¶ Ndo ntango y'awa' w' Isreĕl yi be doanla ga ntyĕngĕ yi ntyuva, yi zyele ngulu kĕnlizo ge tangizo; nla be toa inlĕ, go mbora y'awulinlio wao inlĕ, Anlu' arang' anlagi wam, *vava* be bulinlio wao inlĕ, *Anluĕ nl'*awanla w' Anyambiĕ yabâ.

11 Egombe mĕ awanla wi Juda nl' awanla w' Isreĕl wi be datizo ta, alov' ikui yaomĕ ewonjo emo, kâ wao panda avila go ntye; kânde ntyugu yi Jĕzreĕl yi *be doanle* mpolo.

EWONJO II.

1 Wulinlianli' awareri anli, Ammi; nl' awângianli anto, Ru-hama.

2 Nlĕgiranli ngi anli, nlĕgiranli; kânde azyele ofmanto wam, miĕ kĕ mi' azyel' onlofmi wĕ; e ga vai' evove zĕ avila g'ozyo wĕ, nl' ibando sĕ avila gw' ambĕnle mĕ.

3 Mi vende syorunlĕ tele, alovie ga go ntyugu y'ayanlio yĕ, avangĕ g'iga, alovie egâlanli ga ntye yakaka, nl'ayonlĕ nl'esyove.

4 Nla m' be poginl, awanliĕ; kânde wao awanla w'evovĕ.

5 Kânde ngi yao are janja p'evove: ayĕ o vundigi wao are janja pe ndaga yi ntyânli; kânde awul' inlĕ, m' be song' arândi mam, m' avenli *miĕ* mpĕmbi yam nl' anlingo mam, imi yam y'adâmbe, nli linĕn yam, agali mam nl'ijângi sam.

6 ¶ Yenlâ, vonla, m'be nunje mpânlâ yâ nl'ogomba w'arĕnde, nl' avang' ogomba w'ado, inlĕ, kâ y' aleng' impânlâ sĕ.

7 Nl' e be song' arândi mĕ, ndo e be kota wao; e be buta wao ndo e be dĕnga *wao;* yenlâ e be bulia inlĕ, m'be kĕnd' avinlia gor' onlofme wam olonga, kânde egombe mĕ mi *avegagi* mbiambiĭ viaganlo nl' egombe zinlâ.

8 Kânde e mia du inlĕ, mi avenliĕ imba, nl'ivĕ, nl'agali, awunlie syiki yĕ yapupu nla yatenlatenla, y' agekizo wao gore Beĕl.

9 Sambo m'be fwinlia aromb' imbi, sam gw'igwĕra nya so, nl'ivi nyam gw'egombe za nyo, m'be fâ fwinliz' imi yam y'adâmbe nli linĕn yam *po pa* go pug' o tele wĕ.

10 Nla vĕnlâ m'be tuminl' ibe sĕ, g'ozyo w'arândi mĕ, nla zyele oma o be sunginlĕ avila g'ogâ wam.

11 M'be panga k' igevi nyĕ manla, intyugu sĕ s'intyago, agwĕli mĕ, amânla, nl'isyânâ nl' intyago sĕ s'orunda.

12 M'be jiliz' igâli yĕ nli rere yi fig, gw' awulio ndĕ nlĕ, sinlâ nl'ipi sam s'avenlio miĕ nl'inkângĕ sam: nla m'be pango yo iga, nl'inyama s' orove si be nya yo.

13 M'be fwinliza gore yĕ intyugu si Belim gw'avezinlo ndĕ wao aka mi nkango; nl'awârie oku' wĕ nl'ifmoro yĕ y' aroi, nl'ado mĕ mi njonli, nl'azong' arândi mĕ, nl'alevanla miĕ, bulie Jehova.

14 ¶ Sambo, vonla, m' be syârie, nl'avagĕ gw'ig' ivolo, agamba nl'ayĕ agamba m'isindia.

15 M'be pĕ intyagi sĕ s'ivĕ avila vava, nl'odĕdĕ wi Akâ vâ iguge ny'igufmu: nl' e be jemba vava, ga gw'intyugu s'erumbe zĕ, nla ga go ntyugu y'agâgwĕ avila go ntye y' Ijipt.

16 Nla be toa go ntyugu mĕ, bulie Jehova inlĕ, o be fwelia miĕ inlĕ, Isyi; kâ o *va* fwelia miĕ nyĕnlĕ inlĕ Beeli.

17 Kânde m'be tomb' ana mi Beelim avila g'ogwanli wĕ, nla mi be jonginlio nyĕnlĕ nl'ini nyao.

18 Nla go ntyugu mĕ m'be pange njeka gore wao nl'inyama s'iga, nl'inyânli s'orowa, nli ya yi danda-

landa go ntye: m' be mâgunl' elendinla nl'okwar' iwâra nl'igâvi avila go ntye, nla m'be panga wao naala go ntye nl'añĕnje.

19 Nla m'be kwĕlâ gore mĕ go kânlakâ; iñ, m' be kwĕlâ gore mĕ nl'orĕti, nl'ijĕkĕlia, nli nkĕngâ y'itânda, nl'ikĕsyi.

20 M'be kwĕlâ gore mĕ vanganle nl'ogore; kâ wĕ mie Jehova.

21 Nla be toa inlĕ, go ntyugu mĕ, bulia Jehova, m' be jâgâ, m' be poganli' orowa, nla wi be poganlio ntye;

22 Nli ntye yi be poganlio imba, nl'ivĕ, nl'agali: nla wi be poganlio Jĕzeĕl.

23 Nla m'be nyĕnyĕ gore mĕ go ntye; nla m'be poginlĕ o re e duo apoginlo; nla m'be bulinlia *wao wi re* wi pegag' anlagi wam, inlĕ, anluĕ mângi am; nla wi be bulia inlĕ, *Awĕ* Anyambĕ yam.

EWONJO III.

1 Yenlâ awulinlio mĕ nli Jehova inlĕ, gĕnda kâ fâ tând' oŋwanto o tândo nli ndeg *wĕ*, o pare eṽoṽe, egâlanli z'itânda si Jehova gor' awa' wi Isreĕl, wi ponl' inyambĕ si nyĕnlĕ, arând' akopa m' ivĕ.

2 Yenlâ akolinlĕ mĕ ṽâ igomi nyi *renle* nli *renle* tanli yi syika yapupu, nla *vâ* egĕnlizo nl'erenle z' egĕnlizo zi bale;

3 Nl'awulinli mĕ yĕ, inlĕ, o be doanla nla mĕ intyugu sinyenge; o be dende' eṽoṽe, o be doanla gor' onloñe *onwĕnlĕ*, yenlâ *be doanla* mĕ kĕ gore wĕ.

4 Kânde awa' wi Isreĕl wi be doanl' intyugu s'inyenge oga fâ, enlañi fâ nl' ijira s'inya fâ, nl' oganla fâ, nli ĕfâd fâ, nli tĕrefim *fâ*.

5 Avila ṽâṽâ, awa' wi Isreĕl wi be fwinlia, awute Jehova Anyambĕ yao, nli Devid ogi wao; kâ wao tie Jehova, nl'ombi wĕ gw'intyugu, iniaunla.

EWONJO IV.

1 Voganlionl' igamba nyi Jehova, anluĕ awa' w' Isreĕl; kânde Jehova are nl'ozyâzyâ nl'ilioanli yi ntye, kânde zyel' ogiligili m'bĕ ekĕṽa, ge imia s'Anyambĕ go ntye.

2 Nl'itang' irango, nl'inoka, nl'ijonla, nl'ijufa, nl' ibanda, nla wi podunla, nl' intyinla si bwatĕ intyinla.

3 Yenlâ ntye yi be pang' iwâga, nl'omedu o doanla go yo be kânga nl' inyama s'orove, nl' inyânli s'orowa; iñ, ṽĕrĕ yi mbenle kĕ yi be tombo.

4 Ndo zyele omâ sungakanla, ge sĕmb' oñâri: kânde anlagi wâ wi *re* ga wao wi sungakanla nli minisĕ.

5 Samb' o be posw' oñanda, nl' ovâgisi kĕ be poswa nl'awĕ ogwĕra, kâ mĕ jilize ngi yâ.

6 ¶ Anlagi wam wi re jilizo pa kânde wi zyele nl'imia; kânde o re fala p'imia, mĕ kĕ m'be falâ, kâ wĕ aloanlĕ minisĕ gore mĕ; kânde o re deṽanla p'ivanga ny'Anyambĕ yâ, m'be deṽanla kĕ awanlâ.

7 Ga nt'avegagi wao bunla pa, nlânlâ ayanji wao ibe, gore mĕ; *sambo* m'be kalunl' ivendi nyao go ntyânli.

8 Wi nya ibe s'anlagi wam, kâ wao doṽ' irĕmi yao gw'ibe sao.

9 Nla ṽâṽâ be doanla, egâlanli g'anlaga, egâlânli ga minisĕ: nla m'be tevunla wao g'oŋwanja w'impânlâ sao, nla aṽinlize wao egâlanli z' ijanji sao.

10 Kânde wi be nya, kâ w' ayoma: wi dend' ibandanla kâ w' awunla: kânde wi re tiga pa go bandaminle Jehova.

11 Ibandanla nl'ivĕ, nl'iṽ' inyânla yi bâng' orĕma.

12 ¶ Anlagi wam wi bamb' imondâ gor' ikanla, kâ nkâgu yao takilia gore wao; kânde inlinla ny'

ibandanla nyi re panga pa *wao* go fwema, nla wi re kenda pa nl' ipenga avila gor' Anyambiĕ yao.

13 Wi jir' intyago gw' igonlo ny' inomba, avez' aka mi nkango go sadomba gw'intinla s'imbimo nl'ikanla, nl' iĕlm, kânde iviri nyao nyi *r*'iṽia; sambo, awanli anl' anto wi be janj' ipengo, nl'anto anli wi be dend' eṽoṽe.

14 M'be *t*evunl' awm̃ato anli ja w'ajanj' ibandanla, ge anto wanli ja w'adend' eṽoṽe: kânde waomĕ wi re keranla pa nli bandanliĕ, kâ wao jir' intyago nli ṽoṽe; sambo, anlaga wi re wi kotiza, wi be poswa.

15 ¶ Vanganle wĕ, Isreĕl oma adend' ibandanla, Juda av*e*nda, kâ aṽ*i*anli go Gilgal, ge panda go Bĕth-evĕn, ge tang' orango inlĕ, Jehova are bâ.

16 Kânde Isreĕl asĕlĕli go nyuma g'izyale nyi nyare yi fwinlia go nyuma; ndo Anyambiĕ be nyeza wao g'oŋw' idâmbe go mbora mpolo.

17 Ifraim *are* jongo pa gw'ikanla; rigĕ diĕnga.

18 Ijângi sao sa to' akanda; wi re janja p'eṽoṽe pĕkĕpĕkĕ: nlam̃i yĕ nli ntyânli wi tânda inlĕ, "Ṽanli."

19 Ompunga wi re korĕ pa gw' ampavi mĕ, kâ wao jenle ntyânli g'oŋwanja w' ijiri sĕ s'intyago.

EWONJO V.

1 Yâgânli nyinlâ, Iminisĕ; kâ poganlionlio, anluĕ nago y'Isreĕl; kâ jâgânli anluĕ nago y'oga; kânde ijĕkĕlia s'abienli gore nluĕ, kânde anlu' avegagi mondâ go Mizpa, nl'isinga pura pa go Tebâ.

2 Nl'ivavisi yi re panga p'ojili polo, m' be tevunla wao waodu.

3 Mi avoro Iraim, nli Isreĕl e jumbunlo miĕ: ndo vĕnlâ Ifraim om̃' adend' ibandanla, nli Isreĕl are feva pa.

4 Wi be k*e*nj' indendinli sao go fwinlia gore Anyambiĕ yao; kânde inlinla ny' ibandanla nyi re go garegare yao, kâ w' am*i*e Jehova.

5 Nl'ekale zi Isreĕl z'atuminli g'ozyo wĕ; sambo Isreĕl nl'Ifraim be poswi gw'ibe sao. Juda kĕ be poswa nli wao.

6 Wi be kĕnda nl'ilembi yao y'adâmbe nl' ilembi yao y' inyare go bute Jehova; ndo wi be dĕngĕ; are dubua p'avila gore wao.

7 Wi re janja pa nl'itemiza gore Jehova: kânde wi re janla p' awanla w' agĕnda: vĕnlâ ṽâ ogwĕli wi be jilizo wao nl' imbĕi sao.

8 Rongizanli orĕru go Gibia, nl'orâmbâ go Rema; ronganli nli ngulu go Bĕth-evĕn, go nyumi yâ Bĕnjemin.

9 Ifraim be doanl' ewoga go ntyugu y'orevunlo: mi are mieza p' osaon wi be doanla giligili gor' imbuve si Isreĕl.

10 Nlam̃i yi Juda y' avegagi ga wao wi tomb' elingilio: *yenlâ* m' be jir' egunlu zam gore wao egâlanli g' anlingo.

11 Ifraim *are* bangatio nl' arukio gw' ijĕkĕlia, kânde ayiviri kanganla g' ozombio.

12 Sambo mi doanla gore Ifraim g'esyĕnginlabama, nla go nago yi Juda g'ibânla.

13 Gw'ayenl' Ifraim nkanli yĕ, nla gw'*ayenli* Juda eṽori zĕ, yenlâ agĕndi Ifraim go Isirian nl' arominli gor' oga Jerĕb; ndo e pegaga nli ngulu yi jingâ, m'bĕ tolizâ nl' eṽori zâ.

14 Kânde m' be doanla gore Isreĕl ga liân, nla g'oŋwâ liân go nago yi Juda: miĕ, *vanganle* miĕ m' be sazunl' agĕndaga, m' be tomba, nla zyel' oma o be sunginlĕ.

15 ¶ M' be kěnd' aṽinlia go mbori am, kao w'aměm' ibe sao, kâ wao but' ozyo wam; gw'azyingo mao wi be buta mia něganěga.

EWONJO VI.

1 Okanli, azuě ga ṽinlienli gore Jehova; kânde are jarunla pa, kâ yě jing' azuě; are bola pa, kâ yě korinla zuě.

2 Ntyugu mbanli piaganla pa e be toliza zuě: go ntyugu yi ntyaro e be nângunlia zuě, kâ zuě doanla bâ g' ozyo wě.

3 Gamběnlě azuě be mia, *jâgâ* azuě azonga go mie Jehova: ikâgwi sě si re kekizo pa g' ibanga; kâ yě bia gore zuě ga ningo, ga ningo nonga *nli* nuunla go ntye.

4 ¶ Ifraim, mi ga lend' ande gore wě? Juda, mi ga lend' ande gore we? kânde ombi wanli wi *re* g' evindi z'ibanga, nla g'ompěmbe w'ibanga wi kěndaga.

5 Yenlâ mi are panla pa *wao* nl' ivâgisi; mi' are jonla pa wao nl'agamba m' ogwanli wam: nl'ijěkěli sa si *re* g' ozange wi kâgwa.

6 Kânde mi bele nkěngâ, arang' ijira s'inya; nl' imia s' Anyambiě viaganlo nl'ijir' inya si pezyo.

7 Ndo egâlanli g'anlaga wi re pava pe njeka: ṽâṽâ wi re janja pa nl'itemiza gore miě.

8 Giliad yo *nle* nka-mpolo ya wao wi janj' ibe, nl' avevizo nli ntyinla.

9 Kânde ga nte syâte inkândâ s' igwěrisi azyât' oma, *yenlâ* nkândâ y' iminisě yi jonla go mpânlâ ta, kânde wi janj' ibiko.

10 Mi are jenla pe ndaga y' ereria go nago yi Isreěl; ṽâṽâ re ibandanla s' Ifraim, Isreěl are feva pa.

11 Juda kě, are doṽia p' itenla gore wě, go be fwinliza miě imbwedi s' anlagi wam.

EWONJO VII.

1 Gw'aveli miě jinge Isreěl, gambě alěngio ibe s' Ifraim, nl' ibe si Semeria: kânde wi janj' inoka; kâ ofe jinginla, nl' inkândâ s'igwěrisi bundakanla gw' igala.

2 Wi pikilia gw'irěmi yao, *inlě*, mi jonginlia ibe sao sodu; věnlâ ijanjinli saomě s'akombinli wao; si re g' ozyo wam.

3 Wi jenliz' oga igeṽa nl' ibe sao, nl' awa w' aga nl' inoki sao.

4 Waodu *nle* bandanliě, g' inlu nyi jâgizo mpio nl' oviki, o tige jâgiza, ayě panga pe mpěmba, kao yi re duma pa.

5 Go ntyugu y'ogi wazyo, nlafmi yi re pangě nl' ijâgâ nl' imbute s' iṽě; anyânyunli ogâ wě nl'ivědi.

6 Kânde wi re kekiza p'irěmi yao g'inlu, go pe syâta wao: oviki wao ananl' antyâvinlâ ogwěra wodu; ibanga yi pia g'ogonli wi baminla.

7 Waodu w'atoenli nli mpio g'inlu, ayiliz' iyěkěli yao; ogi wao waodu wi re poswa pa: zyele oma gore wao o fwelia gore miě.

8 Ifraim, are bundunle p'okuwěmě nl' anlaga; Ifraim *nle* keki yi re yi kalunlo.

9 Agěnda w' anyenli ngulu yě, kâ amia; ifi, ijuwe si re nyěnyo pa gore yě, ndo amie.

10 Nl'ekale zi Isreěl zi takilia g'ozyo wě: kâ w' aṽinlia gore Jehova Anyambiě yao, mbě butě g'oŋwanja w'*isaon* yinlâ yodu.

11 Ifraim kě are ga menga y'otefmu, orěma fâ: wi fwelia go Ijipt, wi kěnda go Asyiria.

12 Go be kěnda wao, m' be syamb' isingi nyam gore wao; m'be syonlia wao go ntye g' inyânli s'orowa; m'be siṽa wao ga nt'are ŋando yao jâgâ pa.

13 Ayzile gore wao! kânde wi

re fanga p' avila gore mië: Ijiliza gore wao! kânde wi re pava pa gore mië: vanga mi adandunla wao, wi pë kamb' inoka gore mië.

14 Nla wi pa tonga gore mië nl'irëmi yao, gw' arongi wao gw'ado mao: wi datiz' ikui yao gw' imba nl'ivë, kâ wao pava gore mië.

15 Ndo vanga mië akora pa ayâliz' agâ mao, wi bondinla mië njuke.

16 Wi fwinlia, *ndo* aranga gor' Oma w'Igonluigonluë; wi r'egâlanli g'elendinla z' itemiza: nlañi yao yi be poswa nl'okwara g'oŋwanja w'ibenda s'onleñë wao: yinlâ *be doanl'* isyëlia sao go ntye yi Ijipt.

EWONJO VIII.

1 Ṽel' orâmbâ g'ogwanli wâ. *E be bia* ga ngwanyânli go nago yi Jehova, kânde wi re jonla pe njeki yam avav' ivangi nyam.

2 Isreël be tonga gore mië, inlë, Anyambië yam, azu' avoro wë.

3 Isreël are fala p'*osaon wi r'* ombia: olovalova be kâmbizë.

4 Wi re pandia p' oga, ndo aranga vâ mië: wi re panga pe nlañi kâ mi amía; wi re panga p'ikanla nli syiki yao yapupu nla yatenlatenla, inlë, kâ wao tenlizo.

5 ¶ Oŋwanyare wâ, Semeria wi re falâ pa; egunlu zam z' abaminli gore wao: olingo sanli wi *be doanlo* nluë ogara fâ?

6 Kânde w'*avegagi* kë avila gore Isreël; okëngëkëngë ayë vangi wo: sambo *wo* aranga Anyambië: ndo oganla wi Semeria wi be jarunlo simbëi.

7 Kânde wi re nyënya p'ompunga, wi be tenl' efizagëngë wi zye nl' ntongo; ipunjinla si *ja*nl' inya; jâgâ yi tâ janla, gambënlë agënda wi be mënla yo.

8 Isreël are mënlo pa: ndo wi be doanla gor' anlângâ ga ntyënge yi re yi zyele *nle* mbia.

9 Kânde wi re kënda pa go Asyiria, buru y' iga ay'anka: Ifraim are kola p'arânda,

10 Iñ, vanganle wi re kola pa gw'anlângâ, vënlâ m' be datiza wao, kâ wao jenl' ekëva oŋwâlingo g'oŋwanja, w'iroanlo ny'oga wi nlañi,

11 Kânde Ifraim are panga pe seka yenge go janj' ibe, iseka si be doanla gore yë gw'ifwema.

12 Mi are tëndinlë pa isaon' impolo y'ivangi nyam, *ndo* w'arangi yo, inlë, isaon imiânla.

13 Wi jir' izyonle *vâ* ijir' inya s'intyago sam, anya yo; ndo Jehova e b*â*nga wao; vënlâ e be jonginl' ibe sao, avinl' ifemi sao; wi be fwinlia go Ijipt.

14 Kânde Isreël are devanla p'ovangi wë, nl'anlog' inago mpolo kâ Juda bunliza inkal' injâle: ndo m' be toñ' ogonli gw'inkali së; kâ wo nya inago mpolo sa so.

EWONJO IX.

1 Ayenl' igeva Isreël, vâ mbia, g'anlag' *amënlë;* kânde o re kënda pa njanjag' evove avila gor' Anyambië yâ, o re tânda p'ipa go ndëkë edu y'imba.

2 Ndëkë nli mbora y' ivë yi be nyeza wao, nl'ivë nyânla nyi be nokinla wao.

3 Wi be doanla go ntye yi Jehova; ndo Ifraim be fwinlia go ntye yi Ijipt, kâ wao nye *ya* y'isëkë go Asyiriâ.

4 Wi be jir' *intyago* s'ivë gore Jehova, e be b*â*nga so kë; intyago sao si *be doanla* gore wao ga mpëmba yi mângi denla; waodu wi nya yo wi be fevizo: kânde inya s'inlinli nyao si be b*i*a go nago yi Jehova.

5 Anluë be denda së go ntyugu y'orunda, nla go ntyugu yi ntyago yi Jehova?

6 Kânde, vonla, w' akěndagi g'oŋwanja w'ijiliza; Ijipt be datiza wao ta, Mĕmfis be bĕnla wao: *imbor'* imbia si syiki yao yapupu, si be nlivo nl'ifalifa, arĕndĕ mi *be doanla* gw'ikanji yao.

7 Intyugu s'ijĕkĕlia ' s'abienli, intyugu si ngâkâ s' abienli; Isreĕl bĕ mia, ovâgisi nl' edâsyu, oma w'inlinla atanli, g'oŋwanja w' ibunla s'ibe sâ, nl'inumb' ipolo.

8 Ovenginli y' Ifraim y'*avegagi* nl' Anyambiĕ yam: *nd'* ovâgisi *nle* isinga ny'ombenla gw' impânlâ sĕ sodu, *nl'*inumba go nago y' Anyambiĕ yĕ.

9 Wi re feviza p'*ikui yao* polo, ga nt' avegagi gw'intyugu si Gibia: *yenlâ* e be jonginliâ ibe sao, e be fwinliz' ifwemi sao.

10 Mi alĕngi Isreĕl egâlanli g'ilonda y'igâli gw'ig' ivolo; Mi ayenl' ireri sanli g'ivânde ilonga ny' ilonda y'erere zi fig, gw'iyanli nyĕ ilonga; ndo w'agĕndi gore Beĕpiâ alov' ikui yao go ntyânli *mĕyânlâ;* ndo isĕkĕ *sao* s'avegagi nt' arândi wao.

11 Gore Ifraim, ivendi nyao nyi dogwa ga nyânli, avila go njanli, nl'avila gw' iwumu, nl'avila gw'ipundiga.

12 Vanganle w'ajanl' awanli yao m' be panga wao junlo, inlĕ, Râ arĕganl'oma: iñ, azyile kĕ gore wao jâgâ mi adubua gore wao!

13 Ifraim, ga nt'ayenli miĕ Tairâs, are bĕnlo pa go mbora mbia: ndo Ifraim e be janl' awanliĕ gor' oyonlisi.

14 Ṽa wao, Jehova; o be p'andĕ? Ṽa wao iwumu ny' isapilia nl'ambĕnle makâka.

15 Ibe sao sodu si re go Gilgâl; kânde ṽâṽâ, aṽiki miĕ wao: g'oŋwanja wi fevinli y'ijanji sao m'be syuga wao avila go nag' wam, m'be tânda wao nyĕnlĕ: nlaṁi yao yodu *nl'* ivavisi.

16 Ifraim are bola pa, irambi yao yi re joma pa, wi be janl' ilonda; iñ, vanganle w'ajanla, m' be jonla *vanganl' ilonda* y'itânda y'iwumu nyao.

17 Anyambiĕ yam be fala wao, kânde wi jâgínlo yĕ: wi be doanl' iveravera gw'anlângâ.

EWONJO X.

1 Isreĕl ar' ogâ' orevo o janl' ilonda g'okuwĕmĕ; egâlanli zi mbunli y'ilondi yĕ, are bunlia pe seka; egâlanli z'ombia wi ntye wi re panga p'ikanl' imbia.

2 Orĕmi wao wi re keranla pa; vĕnlâ wi be dĕngo nli ntyĕmbâ; e be syazye seki yao, e be bundakanli ikanli sao.

3 Kânde vĕnlâ wi be bulia, inlĕ, azuĕ azye nl'oga, kânde azuĕ *tio* Jehova; oga be dend' azuĕ ande?

4 Wi re kamba p'agamba, w'atang' orango w'inoka nli pange njeka: yenlâ ijĕkĕlia s'atowanli ga hĕmlŏk gw'amemba m'orove.

5 Iloanli yi Semeria yi be tia g'oŋwanja w'awâ inyare si Bĕthevĕn, kânde anlaga wa yo wi be denlinla yo, nl'iminisĕ sa yo s'ayenli mbia go yo, g'oŋwanja w'ivenda nyo, kânde ny'adubui avila go yo.

6 Wi be toanlizo kĕ gw' Asyiria g' eza zi mpagago gor' oga Jerĕb, Ifraim be bânge ntyânli, kâ Isreĕl jenlizo ntyânli nli mondâ yĕmĕ.

7 *Gore* Semeria, ogi wĕ are tenlo pa g'ivunli gw'anlingo.

8 Imbor' indondui si Avĕn kĕ, ibe si Isreĕl, si be jilizo: irĕndĕ nl' ofalifa yi be bia go seki yao; kâ wao bulinl' inomba inlĕ, ṽunganli zuĕ; nli sadomba, inlĕ, Voswanli gore zuĕ.

9 Isreĕl o re fwema pa avila gw'intyugu si Gibia ṽâṽâ agumanli wao: igâvi go Gibia gor' awa' w'ibe, nyi kota wao.

10 Gw'ijongunli yam inlĕ, mi tâ

tevunla wao; nl'anlaga wi be datanla gore wao, go be kora waomě gw'amembi mao ambanli.

11 Ifraim *nle ga* nyare nyanto *yi re* nĕnjo pa, yi tânda go jar' *imba;* ndo mi aviaganli g'ompele wě w'eranga; m'be pang' Ifraim panda; Juda be tumbe ntye, kâ Jekâb saga imběi sě si ntye.

12 Nyěnyanli gw'ikui yanlimě nl'agore, renlanli nli nkěngâ; rumbanli ntyěngě yanli yi re yi pa janjo: kânde atoenli egombe zi bute Jehova, kao abia anlâgiz' orěti gore nluě.

13 Anluě are tumba p'ibe, anluě are tenla p'ifwema; anlu' are nya p' ilonda y'inoka: kânde o ṽekeli go mpânlâ yâmě, nl'ibunla s'ingulungulu yâ.

14 Sambo edungu zi be nlângw' avila gor' anlagi wa; nl'inago sâ injâla s'ado si be bundakanla ga nt'awundakanli Syalman, Bětharbel go ntyugu y'igâvi: ngwě y'ayarunlio s'imběi gw'awanliě.

15 Yenlâ be dende Bět-ěl gore nluě g'oŋwanja w'ibe sanl' ipolo: gw'ibanga oga w' Isreěl e be tenlo kwĭ.

EWONJO XI.

1 Gw'egombe *z'avegag'* Isreěl oŋwanla, mi arândiě, nl'aṽeli oŋwanli am avila go Ijipt.

2 *Ga* nt'aṽeli wao, yenlâ agěndi wao avila gore wao: w'ayiri ijir' inya gore Belim, kâ wao pez' aka mi nkango gw' ikanla si mpanlago.

3 Mi alěnj' Ifraim kě go kěnda, nkotaga wao gw' agâ mao; ndo wi mia inlě, mi ayingi wao.

4 Mi aluri wao nl'igâli y'oma, nl'igoro y'itânda; nla mi avegagi gore wao ga mângi wi tombe mpanga avila gw'ambugi mao, kâ mi adoṽ' inya gore wao.

5 ¶ E be fwinlia go ntye y' Ijipt, ndo oma w' Asyiria be doanl'ogi wě, kânde w'aviki go fwinlia.

6 Nl'okwara wi be doanla gw'inkali sě impolo, kâ wo sulize inloki yě, anya *wao*, g'oŋwanja w'imondâ saomě.

7 Nl'anlagi wam wi re kenja pa go fwinlia nli nyuma avila gore mię: vanganle w'aṽelia gore Oma w'igonlo mě, zyele ta be pendia wao.

8 M'be falâ sě Ifraim? m' be sunginlâ *sě* Isreěl? m' be pangâ g' Adma sě? m' be doṽiâ ga Ziboim sě? Orěmi wam wi re kalua pa go gare yam, inligi sam si nkonde s'abaminli ta.

9 M'be dend' ereria z'egunlo zam, m' be fwinlia go jiliz' Ifraim: kânde mię *nle* Anyambię, arang' oma; Oma w'Orunda go garegare yâ: kâ mi ayinginla go nka' mpolo.

10 Wi be songo Jehova: e be kungul' egâlanli ga liân, go be kungulě, gamběnlě awanla wi be tataminla, avila go kwa nli nkombe.

11 Wi be tataminla ga nyânli avila go Ijipt, nla ga ibembe avila go ntye y' Asyiria: nla m'be doanliza wao gw'inago sao, bulie Jehova.

12 Ifraim e pingwavingwa mię nl' inoka, nli nago y' Isreěl nl'itemiza: ndo Juda e pě panginla nl' Anyambię, nl' ar' ogiligili nl' iyâmbui.

EWONJO XII.

1 Ifraim e ny' ompunga, asong' ompunga wi pila go tângwa nli nkombe: e bunliz' inoka nl'ijiliza ntyugw' edu; kâ wao pange njeka nli mângi w' Asyiria, nl'agali mi toanlio go Ijipt.

2 Jehova kĕ are nl'ozyâzyâ nli Juda, nla e be tevunle Jekâb gw' egâlanli z'impânlâ sĕ; e be fwinlizĕ egâlanli z'injanjinli sĕ.

3 ¶ Agot' oŋwângiĕ go ntumbu, gw'iwumu, nla ṽâ ngulu yĕ avegagi nl'evĕmba gor' Anyambiĕ:

4 Iñ, avegagi nli ngulu gor' enjĕl, nl' ageṽi: alenli, agwenlĕ inkâlâ: alĕngiĕ go Bĕth-el nla ṽâṽâ agambiĕ nl'azuĕ;

5 Vanganle Jehova Anyambiĕ yi mbĕli; Jehova *nle* ijonginli sĕ.

6 Sambo, ṽinlia gor' Anyambiĕ yâ: venjavenj' ijĕkĕlia nli nkĕngâ, kâ penginl' Anyambiĕ yâ pĕkĕpĕkĕ.

7 ¶ Ayĕ nle masen, idodo y'ipita yi re g'ogâ wĕ: e tânda go pitakanlia.

8 Nl'awul' Ifraim inlĕ, mi apagi, mi are dĕnga pe yâma: gw'ijanji sam sodu wi be dĕng' ifwema si re sibe.

9 Nla miĕ *o re* Jehova Anyambiĕ yâ avila go ntye y' Ijipt, be pangâ doanla gw'ilako, ga gw'intyugu si ntyago s'orunda.

10 Mi are kamba pa kĕ nl'ivâgisi, nla mi are bunliza p' ijenla, agâmbe gâmba nl'ogâ w'ivâgisi.

11 Re sibe *go* Giliad? giligili wao nl'osaon wa nyawĕnyawĕ: wi jir' inyar' inoñe go Gilgâl: iñ, seki yao yi *re* g'akonda gw'amemba m' itove.

12 Nl'aṽangi Jekâb go ntye yi Syiria, nl'ayanji Isreĕl ṽ' oŋwanto, nl' avenjavenjĕ *adâmbe* g'oŋwanja w'oŋwanto.

13 Nl'agâgunli' Jehova, agâgunlie Isreĕl ṽ' ovâgisi avila go Ijipt, nl' avenjavenjo yĕ nl'ovâgisi.

14 Ifraim aṽendiĕ nli nonle mpolo; sambo e be tige intyinliĕ gore yĕ, nli ntyĕmbâ yĕ yo be fwinlizo nle Anyambiĕ yĕ gore yĕ.

EWONJO XIII.

1 Gw'agambi Isrĕĕl, avegagi s'itataminla, aṽendi' oku' wĕmĕ go Isreĕl; ndo gw'aṽemiĕ go Beal, ayuwi.

2 Ndo vĕnlâ wi fwema viaganlo, nla viaganlo, wi re panginla p'ikui yao ikanla si re janginlio pa, si syika yapupu, nl' ikanla egâlanli z'ikotizi saomĕ, sodu s'ijanja s'akĕngĕkĕngĕ: wi bulia g'oŋwanja wa so, inlĕ, mângi wi jir' inya wi ga zâmb' awânyare.

3 Sambo wi be doanla g'evindi z'ibanga, nla ga ompĕmbĕ w'ayenjinla wi piaganla, ga wulu yi pĕvizo nl'efizagĕnge avila go ndĕkĕ, nla g'otutu avila gw' ekuma.

4 Ndo miĕ *pare* Jehova Anyambiĕ yâ avila go ntye y'Ijipt, kâ amía anyambiĕ nyĕnlĕ kao miĕ: kânde zyel' ozyunge kao miĕ.

5 ¶ Mi amienliâ gw' ig'ivolo, go ntye y'esyov' eṽolo.

6 Egâlanli z'orove wao, yenlâ ayorizo wao: nl' ayori wao nl' irĕmi yao y'avendi; yenlâ re wi re deṽanla pa miĕ.

7 Sambo m'be doanla gore wao ga liân: m'be ponla *wao* ga njĕgâ go mpânlâ.

8 M'be datanla nla wao ga bear *yi re* junlo pa *nl'awanliĕ*, ayarunla wao ikuga s'irĕmi yao, ṽâṽâ be nya miĕ wao ga liân: nyama y'iga yi be sazunlâ wao.

9 Isreĕl o re jiliza p'oku' wâmĕ; ndo gore miĕ *nle* inungunli sâ.

10 M'be doanl' ogi wâ: omâ *ngwĕnlĕ* o re kâ sunginlâ gw' ink' impolo sa sodu are gwi? nl'iyĕkĕli yâ yi bulio nlâ inlĕ, vanli miĕ oga nl'ivanginli?

11 Mi avenliâ oga gw' egunlu zam, nl'arombĕ gw' ibendi sam.

12 Ipaṽa s'Ifraim si *re* koro pa; ibe sĕ si *re* jumbunlo pa.

13 Keṽa y'oñanto o sĕli syângĕ

yi be bia gore yĕ: azyele oŋwânlomĕ w'imia; kânde aloanle oling' ola go mbora y'ijarunla s'awanla.

14 M'be dandunla wao avila go ngulu y'oronginlo; m'be sunginla wao avila gw' ijuwa: Ijuwa, m' be doanle vungi yâ; Oronginlo m' be doanl' ijilizi sâ; ikalua s'orĕma si be jumbunlo avila gw' antyâ mam.

15 Vanganle ajanl' ilonda gor' awarerĕ, ompunga wi bia avila go tângwa nli nkombe, ompunga wi Jehova wi be bia avila gw'ig' ivolo, nli mbenle yĕ yi be kaminla, nl' evero zĕ zi be doanla kaka: e be bundakanl' injonli s'intyĕnge sodu simbia.

16 Semeria be kalua ewoga; kânde are pava pa gore Anyambiĕ yĕ: wi be poswa nl'okwara, awanli wao wi be jarunlo s'imbĕi, nl'anto' wao nl'ameme wi be jarunlo go gare.

EWONJO XIV.

1 Isreĕl, ṽinlia gore Jehova Anyambiĕ yâ; kânde o re poswa pa nl'ibe sâ.

2 Wânga nla wĕ agamba, aṽinlia gore Jehova: wulinliĕ inlĕ, Romb' ipava sodu, kâ bânga zuĕ nli nkĕngâ; yenlâ azuĕ be pâ intyago s'inlumbu yazyo.

3 Asyur be sunginla zuĕ, azuĕ bĕ panda gw' inkavala: azuĕ kĕ, azuĕ be bulinlia ijanja s'agâ mazyo nyĕnlĕ, inlĕ, *anluĕ nl'*inyambiĕ sazyo: kânde awa' wi r'irerĕ fâ w'alĕng' ekĕṽa nla wĕ.

4 ¶ M' be jing' ijĕrui sao, m' be tânda wao polo; kânde 'nlĕ, egunlu zam z'aṽinli' avila gore yĕ.

5 M' be doanla g' ompĕmbĕ gore Isreĕl: e be punjinla g' ilanga, agâgunli' irambi yĕ ga Lĕbenŏn.

6 Ampari mĕ mi be kĕnda, nl' erangi zĕ zi be doanla g' erere zi âliv, nli nkango yĕ ga Lĕbenŏn.

7 Wao wi doanla g'odolongo w'iviri nyĕ wi be fwinlia; wi be tola *g'*imba, nl' avunjinla egâlanli g'ogâli w'ivĕ; nkango yĕ yi be doanla g'ivĕ nyi Lĕbenŏn.

8 Ifraim e be bulia inlĕ, ande zi be fâ denda miĕ nl'ikanla? mi are jâgâ pa, nl'ayenlĕ; mi ar' egâlanli g'itand' ivezyo. Ilondi yam yi dĕngo avila gore wĕ.

9 O re nl' imia mande, inlĕ, e ga gotiz' isaon yinlâ? nl' okeli inlĕ, e ga gotize yo? kânde impânlâ si Jehova si *re* gore, nl' ogore e be kanganla go so: ndo ivavisi yi be poswa go so.

JOĔL.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova nŋ' aṽienli gore Joĕl y'oŋwa wi Pityuĕl.

2 Yâgânli nyinlâ, anlu' anlĕrâ, kâ poganlionli, anluĕ du anlaga wi ntye. Ndaga yinlâ yi re pila pa gw'intyugu sanli, ge vanganle gw'intyugu sa reri sanli?

3 Wulinlianli awanli anli g'oŋwanja wa yo, kâ awanli anli *bulinlia* awanli yao, nl'awanli yao mbamba nyĕnlĕ.

4 Eza zi r'ogu witâkunla tiga pa, zo re nyo pa nl'osakampazyo; nl'eza zi re tigo pa nl'osakampazyo, zo re nyo pa nl'ogu wi re nli mia; nla za tigo nl'ogu wi re nli mia, zo nyo nl'imândâ.

5 Nlângwanli, anluĕ yânga, kâ denlanli; kâ tonganli, anluĕ du

inyângi s'ivë, g'oŋwanja w'iv' inyânla; kânde nyi re tenlo p'avila gw'agwanli manli.

6 Kânde inlângâ nyi re bia pa go ntye yam, ngulu, nli ntango fâ, anâ mao mi *re* anâ mi liân, nla are agëgâ mi liân mpolo.

7 Are bundakanla p'ogâli wam, nl'aromb' ebanda zi mponde yam: are panga pa yo tele, awala *yo;* ampari ma yo m' akalui pupu.

8 ¶ Lenla g'izyali nyi re bâra pa pinda gor' onlom̃e w'erumbe së.

9 Ijirinya s'inya, nl'ijirinya s'ijânga si re tenlo p'avila go nago yi Jehova; iminis' impolo, iminisë si Jehova lenl' iwâga.

10 Orove w'abundakanli, ntye yi denla; imba si bundakanla: iv'inyânla ny'akaminli, agali mi poa.

11 Yenlanli ntyânli, anlu' imbilo; ronganli anluë mângi pang' igâli y'ivë, g' oresi nli balë; kânde egombe zi tenla z'orove za bundakanla.

12 Agâli w'ivë w'ajomi, erere zi mponde za jomi; erere zi pomigranët, oyila, kë, nl'erere zi oba, *vanganle* rere yodu yi re g' orove ya jomi: kânde igeva ya jomi avila gor' awa, w'anlaga.

13 Gekizanli ikui yanli më, nl'alenla, anluë iminisë: ronganli iminisë si âlta: yogo nlanlenli ogwera wodu nli syësyëgë, anlue iminisë s'Anyambië yam: kânde ijirinya sinya, nl'ijirinya s'ijânga si re simbio pa avila go nago y'Anyambië yanli.

14 ¶ Vanganl' esonge z'orunda, alatanlo ombia w'orunda, latizanli anlërâ nl'anlaga wi ntye *waodu go* nago yi Jehova Anyambië yanli, kâ denlanli gore Jehova,

15 Azile go ntyugu! kânde ntyugu yi Jehova y' atoenli piërë, yi be bia g' oyilizo avila gore ny'Ongulungulu më.

16 Everë zi *t*enlo gw'antyâ mazyo, *in*, igeva, nli mbia avila go nago y'Anyambië yazyo?

17 Ilonda yi re bânla pa go ntye, inago si penjevenj' inya s'atoenli sintevo, inago sinya si nyare sa syazyo; kânde imba sa bundakanli.

18 Inyama si tonga ande! ilemba y'inyare yi jenle njuke kânde si zye nl'inya; iñ, ilemba y'adâmbe yir' irevo.

19 Jehova, gore wë be denlo mië: kânde ogonli w'apezyi amanli m'iga, nl'ibaminla s'apezye rere yodu y'orove.

20 Inyama siga sodu si denla gore we: ilâvi y'anlingo yodu ya poenli, nl'ogonli w'apezye rere nl'amanli modu m' iga.

EWONJO II.

1 Ronganl'orëru go Zaiön, kâ boginlanli mboginla go nombi yam y'orunda: anlaga waodu wi ntye wi ga rataminla: kânde ntyugu yi Jehova yi bia, kânde *y'atoenli* piërë;

2 Ntyugu yi mpiri nl'iwombe, ntyugu y'ivindi nli mpiri mpolo, g'ovanga wi tuminlia gw'inomba: anlag'avolo nla wi ngulu; onlângâ më wi pa pila nl'iñari, ge fâ doanla oŋwënlë onlângâ më, *vanganle* gw'impuma y'imbamba sinyenge.

3 Ogonli wi pia go bosyo yao; nla go nyumi yao elongo zi dumbula: ntye yi *re* ga ntyaga yi Idën go bosyo yao, nla go nyumi yao ig'ivolo irevo; iñ, zy'ezâma zi pera wao.

4 Ibowunli sao si re ga sibowunla s'inkavala; g'anlaga wa s'inkavala, yenlâ be pula wao mango.

5 Ga nyângâlë ya s'intyonle gw'intyai s'inomba, yenlâ be dogwa wao, ga nyângâlë y'ibaminla s'ogonli wi pezye wulu g'anlaga wi

ngulu wi re kumanla pa gw'inkândâ s'igâvi.

6 Go jenl'azyo mao anlaga wi be jenle nkazya mbe: azyo modu mi be kalua viâviâ.

7 Wi be pule mango g'anlaga wi ngulu; wi be pand' ogomba g'anlaga w'igâvi; wi be kěnda omedu gw'impânlâ sě, kâ w'ayonl' inkândâ sao:

8 Zyel'omâ pindi' oñâri; wi be kěnda omedu go mpânlâ yě: jâ w'aposwa g'okwara, wi be bânjanla.

9 Wi be kěndagěndaga go nka' mpolo; wi be pul emango g'ozira, wi be panda gw'inago; wi be jinginlaga gw'asangala g' ofe.

10 Ntye yi be syugiazyugia gw'azyo mao; orowa wi be tataminla: nkombe nl'ogwěli yi be jilanganla, nl' igěgěnli yi be simbi' ozange wao:

11 Nli Jehova e be kâgunl'inyoi nyě go bosyo yi nkândâ yě: kânde olako wě wi r'ompolo: kânde *are* nli ngulu ayě o dend' igambi nyě; kânde ntyugu yi Jehova yi re mpolo, nl'ereria; mande be kumanla go yo?

12 ¶ Sambo věnlâ kě, bulie Jehova galuanli gore miě nl'irěmi yanli yodu, nli peng' esonge, nl'edingo nl'iwâga:

13 Kâ jarunlanl' irěmi yanli, ndo arang' ingâi sanli, kâ kegwanli gore Jehova Anyambiě yanli: kânde are nli nkěngâ nl'ipoginla, e silebenda, nl'ombi' impolo, nl'ikalunliě gw'ibe.

14 Mande o re kâ mia ja e be fwinlia, kě nige nkondi, nl'arig' ozavinlo go nyumi yě; *vanganle* ijirinya si nya, nl'ijirinya si jânga gore Jehova Anyambiě yanli?

15 Ronganl' orâmbâ go Zaiǒn, vanganl' esonge z'orunda, vanganli olatanlo w'orunda:

16 Latiz' anlaga, yâmbunlie nkândâ, latiz' anlěrâ, latiz' awanla, nla wao wi jâng' amběnle: onloñi' o jomba e ga gâgwe avila go nântye yě, nl'oŋwanto avila go nântye yě.

17 Iminis' impolo, iminisě si Jehova, wi ga lenle ntyâ evungu ntyâ âlta, kâ wao bulia 'nlě, Rig' anlagi wâ, Jehova, kâ av*a* ijigi sâ go ntyânli, kâ anlângâ panginla wao: mbulinli nde yi re wao kâ bulia gor' anlaga 'nlě, Anyambiě yao are nla gwi?

18 Gamběnlě Jehova adoanle ŋandi go ntye yě, nl'avoginl' anlagi wě.

19 Iñ, Jehova e be jivira, nl'awulinli anlagi wě 'nlě, Vonanli, m'be baga nluě imba, nl'ivě, nl'agali, kâ nluě jora nla yo: kâ mi av*a* panga nluě ntyânli gor' anlângâ,

20 M'be tomba bo avila gore nlue nkândâ y'igâvi yi nkâñi, nl'agěndizě go ntye yi nkele ntevo, nl'ozyo wě go mbenle yi re go nkova yi tângwa nli nkombe, nli nyumi yě go mbenle yi nkova mâri; nl'ompunli wě wi be boŋwa, nl'anlango mě ambe mi be boŋwa, kânde are denda pa isaon impolo.

21 ¶ Arianli ntye; yenlanli mbia nl'igeva: kânde Jehova e be dend' isaon impolo.

22 Arianli inyama s'orove: kânde amanli m'ig'ivolo mi punjinla, kânde erere zi janl' ilondi yě, mponde nl' ogâli wi kâgunlie ngulu yao.

23 Yenlanli mbia sambo, anlu' awa wi Zaiǒn, kâ jenlanl' igeva gore Jehova Anyambiě yanli: kânde are nluě pa pa iningo inonga nli nkěngâ, nla e be pang' iningo suminla gore nluě, ningo nonga, nl' iningo nuunla g'ogwel' olonga.

24 Nl' inděkě sodu si be jonlia nl'oresi, nl'imbor' ipiara si be pova nl'ivě nl'agali.

25 M'be pa nluě y' impuffa yi r'

isakampazyo nya pa, ogu wi re nl'imia, nl'imândâ, nl'ogu wi pama, nkândâ yam y'igâvi yi re mië tofia pa gore nluë.

26 Nla nluë be nya gw'ijenge, nl'ayora, nl'azuminl' ina nyi Jehova Anyambië yanli, yi re denda p' isaon yi mamo gore nluë, kâ anlagi wam w'ayenle ntyânli.

27 Kâ nluë mia 'nlë mi *are* go gare yi Ìsreël, inlë mië *nle* Jehova Anyambië yanli nla zyel'oŋwënlë: nl'anlagi wam wi be jenle ntyânli.

28 ¶ Be toa *nlë*, m' be jir' Inlinli nyam gor' izyonle yodu; nl'awanlianli anlofie nl'awanliani anto wi be pâga, anlërâ wanli wi be jilinlo inyilinlo, awanjâ manli mi be jenl' ijenla sa bore:

29 Nla kë gor' inyongo, nla gor' inyongo inyanto gw'intyugu më m'be jir' Inlinli nyam.

30 M'be teve lemba gw'irowa nla go ntye, ntyinla, nl'ogonli nli nyëngâ y'otutu.

31 Nkombe yi be kalunlio go mpiri, nl'ogwëli go ntyinla, ntyugu mpolo yi Jehova y'ereria viagaga râ.

32 Be doa *nlë*, omedu o be fwelia gw'ina nyi Jehova e be sunginlo: kânde go nomba yi Zaiön nla go Jeruselëm be doanl' isunginlo, ga nta re Jehova bulia pa, nli mbëi yi re tiganla pa yi be fwelio nle Jehova.

EWONJO III.

1 Kânde vonla, gw'intyugu mësânlâ, nla gw'egombe mëzânlâ, go be fâ baga mië mbwedi yi Juda nli Jeruselëm,

2 M'be datiz' anlângâ modu kë, azyonlia mo g'olânga wi Jiyosyafat, m'be sâzya nla wao gogo g'oŋwanja w'anlagi nl'ijigi sam Isreël, yi re wao pazanganla pa gor' anlângâ modu, nl'agere ntye yam

3 Wi re punga p'eganlo gor' anlagi wam; nla v'oŋwâ nlofie gw'evovevove, agol' oŋwâ ŋwanto nl'ivë, kâ wao jânga.

4 Ifi, ande zi re nluë nla mië, Taire, nli Zaidön, nli ntye yodu yi Palëstin? anluë kâ fwinliza mië ngâkâ? jâ anluë fwinliza mië ngâkâ, nëganëga m'be fwinlize ngâkâ yanli go wonjo yanli;

5 Kânde anlu' are bânga pe syiki yam yapupu nla yatenlatenla, nl'awânga gw'inago sanli s'anyambië, yâmi yam via:

6 Awa kë wi Juda nla wi Jeruselëm anlu' are kola pa wao gor' Igrisians, kâ nlue tomba wao bo avila go nkovi yao.

7 Vonla, m' be tomba wao avila go mbora yi re nluë kola pa wao, kâ mië fwinlize ngâkâ yanli go wonjo yanli më:

8 M' be kola awanlianli anlofie nl'anto go ntye y' awa wi Juda, kâ wao kola wao gore mângi Sebia, gor' anlaga wa bo: kânde Jehova are kamba pa yenlâ.

9 ¶ Vazanganlanli ndaga yinlâ gor' anlângâ; Gekizanl' igâvi, nlângunli' anlaga wi ngulu, anlaga w'igâvi waodu wi ga syusye piërë; wi ga vande gunlu:

10 Runlanl' imiangi yanli yi tumbe ntye gw'ikwara, nl'ingâwâ sanli gw'agânga: omâ re dëla e ga wulie 'nlë, mi ajâli.

11 Latanlanli, nl'avia, anluë du anlângâ, kâ datanlanli ta vingovingo: gogo vang' anlagi wâ wi ngulu suminla, Jehova.

12 Anlângâ mi ga yëmo, kâ mo bia g'olânga wi Jiyosyafat; kânde vavâ be doanla mië go jëkëli' anlângâ vingovingo.

13 Velanl' osëlë, kânde ntyaga ya bândi: yogonli, zuminlanli; kânde mbore piarinla yi re ralie, ivâma nyi pova; kânde ibe sao s'apendi.

14 Sinkândâ, sinkândâ g'olânga w'ijĕkĕlia: kânde ntyugu yi Jehova yi *re* piĕrĕ g'olânga w'ijĕkĕlia.
15 Nkombe nl'ogwĕli yi be jilanganlio, nl'igĕgĕnli yi be simbi' ozange wao.
16 Jehova kĕ e be kungula go Zaiŏn, nl'agâgunl' inyoi nyĕ avila go Jeruselĕm; irowa nli ntye yi be tataminla: ndo Jehova ayĕ *be doanl'* ijongunla s'anlagi wĕ, nli ngulu y'awa wi Isreĕl.
17 Gambĕnlĕ anlu' amia 'nlĕ, miĕ *nle* Jehova Anyambiĕ yanli, yi doanla go Zaiŏn, nombi yam y'orunda: gambĕnlĕ Jeruselĕm e be doanl' orunda, kâ agĕnda w'av*i*aganla vâvâ nyĕnlĕ.
18 ¶ Be doanla go ntyugu mĕ, inlĕ, inomba si be syonlia iv' inyânla, nli sadomba pov' anbĕnlingo, nl'ilâvi yi Juda yodu yi be pov' anlingo, kâ evero kâgw' avila go nago yi Jehova, kâ zo tĕviz' olânga wi Syitim.
19 Ijipt e be doanl' ewoga, nli Idom e be doanl' iga nyi nkele, go mbao gor' awa wi Juda, kânde wi re poviza pa ntyinla y'ofmâr' ogara fâ, go ntye yao.
20 Ndo Juda e be doanla go kânlakâ, nli Jeruselĕm vâ mbamba nli mbamba.
21 Kânde m'be jâmbunlie ntyinli yao *yi* re mi pa jâmbunlia: kânde Jehova e doanla go Zaiŏn.

EMŎS.

EWONJO I.

1 Agamba mi Emŏs o vegagi nli mângi penjavenj' ilemba wi Tikoa, m'ayenlio ndĕ g'oŋwanja wi Isreĕl gw'intyugu si Ŭzaia oga wi Juda, nla gw'intyugu si Jeroboam y'oŋwa wi Joas oga wi Isreĕl, impufm' imbanli isyugiazyugia si ntye *v*iagaga râ.
2 Nl'awulĕ inlĕ, Jehova e be kungula avila go Zaiŏn, nl'agâgunl' inyoi nyĕ avila go Jeruselĕm; nl'aloanlo mi mângi penjavenj' adâmbe mi be denla, nli ntyai yi Kamĕl yi be joma.
3 Yenlâ bulie Jehova; gw'ipava ntyaro si Demaskŭs, nla si nlai, m'be k*e*gunl' *azyingo* ma yo; kânde wi re kila pe Giliad nl'imianga yi kilina.
4 Ndo m'be tofm' ogonli go nago yi Hezeĕl, wi be pezy' inago s'impolo si Bĕn-hedad.
5 M'be jonla kĕ ogomba wi Demaskŭs, nl'arenl' anlaga avila g'orove wi Aven, nl'âyĕ o kote nkâgu avila go nago yi Idĕn: nl'anlaga wi Siria wi be kĕnda simbwedi go Kŭr, bulie Jehova.
6 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Geza, nla si nlai, m'be k*e*gunl' *azyingo* ma yo; kande wa wângi s'imbwedi imbwedi sodu, go *pa* wao go Idom:
7 Ndo m'be tofm' ogonli g' ozira wi Geza, wi be pezy' inago s'impolo sa yo:
8 M'be tenl' anlaga avila go Asdŏd, nl'ayĕ o kote nkâgu go Askilŏn, m'be k*e*gunl' ogâ wam go sire Ikron: nli mbĕi yi Filistins y'ariganli yi be pera, bulie Jehova Anyambiĕ.
9 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Tairŭs, nla si nlai, m'be k*e*gunl' *azyingo* ma yo; kânde w'a-

ṽenl' imbwedi sodu go Idom, kâ w'avikiliâ njeka y'oŋwângwĕ:
10 Ndo m'be tom̃'ogonli g'ozira wi Tairŭs, wi be pezy'inago s'impolo sa yo.
11 Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Idom, nla si nlai, m'be kegunl' *azyingo* ma yo; kânde agâmbiz' oŋwângiĕ nl'okwara, nl'awal' ipoginla sodu, nl'egunlu zĕ za zazyunli ntyug' wedu, nl'avenjavenjĕ egunlu zĕ pĕkĕpĕkĕ:
12 Ndo m'be tom̃'ogonli go Timan, wi be pezy'inago s'mpolo si Bozra.
13 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro s'awa wi Amon, nla si nlai, m' be kegunl' *azyingo* ma yo; kânde wi re jarunla p'anto nl'oŋwanla wi Gilĕd, kâ wao dumbinla gw'izambi yao.
14 Ndo m' be baminl' ogonli g'ozira wi Raba, kâ wo pezy'inago sa yo, nli mboginla go ntyugu y'igâvi, nl'ogula go ntyugu y'efizagĕngĕ:
15 Nl'ogi wao e be kĕnde mbwedi, ayĕ nl'injaliĕ sĕ ta, bulie Jehova.

EWONJO II.

1 Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Moab, nla si nlai, m'be kĕgunl' *egunlu* za yo; kânde avezyi pa y' oga wi Idom g'ombu.
2 Ndo m' be tom̃'ogonli go Moab, kâ wo pezy'inago s'impolo si Kiriât; nli Moab e be juwa nli nyângâlĕ, nli mboginla, nl' inyoi ny' orâmbâ:
3 M' be tenl' oyĕkĕli avila go gare ya yo, nli jonl' injaliĕ sodu nl'ayĕ, bulie Jehova.
4 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Juda nla si nlai, m' be kegunl' *egunlu* za yo; kânde wi re pava p' ivanga nyi Jehova, kâ w'avenjavenj' isombi sĕ, nl'inoki sao s'avangi wao go fwema, gw'intyale s' aganganlago nle reri sao:
5 Ndo m' be tom̃'ogonli go Juda, kâ wo pezy' inago si Jeruselĕm.
6 ¶ Yenlâ bulie Jehova; Gw'ipava ntyaro si Isreĕl, nla si nlai, m' be kegunl' *egunlu* za yo; kânde w' agol' orĕti nli syika yapupu, nl'oyunge gw'iwâra nyi ntyozyo;
7 Mângi pĕguma go ntyĕngĕ yi ntye gw'awonjo z'oyunge, agalunle mpânlâ y' okendekende: onlom̃e nla reri yĕ wi be jinginla go nyongo *mĕmo*, go bundakanl' ini nyam ny'orunda:
8 Wi nanla gw'inlamba, yi re dimbinlo pa go panganla nli âlta edu, wi jâng' ivĕ ny'ogara go nago y' anyambiĕ yao.
9 ¶ Yenlâ ayilizi miĕ Amoraite gw'azyo mao, elavinli *z'avegagi* g'oyila, nli ngulu g'imbimo; ndo mi ayilizi olondi wĕ avila gw'igonlo, nl'irambi yĕ avila go ntye.
10 Mi aṽagi nluĕ kĕ avila go ntye yi Ijipt, agĕndi' anluĕ agomi m' impum' anlai gw' igi'volo, go jige ntye yi Amoraite.
11 Nl' anlâgunl' miĕ gw'awanliâ ivâgisi, nl'awanjâ manli Inazerait: Zyele yenlâ anluĕ awa wi Isreĕl? bulie Jehova.
12 Ndo anlu' avenl' Inazerait ivĕ go jânga; azomb'ivâgisi nlĕ, Avâganli.
13 Vonlanli, mi are bangatio pa gore nluĕ, ga ntyonle yi re bangatio pa ralie nl'ata.
14 Sambo ndogwaga yi be pera avila go nĕganĕga, nl'ongulungulu ayâlie ngulu yĕ, ge oma w' inyanga sunginl' oku'wĕmĕ:
15 Nlâ yĕ kumanla ayĕ o nâz'elendinla; *nl'ayĕ* o *re* nl' ogolo nlĕge azunginl' okuwĕmĕ: ge yĕ o pande nkavala sunginl' oku'wĕmĕ.
16 *Nl'ayĕ* o *re* nl'evĕmba gore mângi ngulu e be fanga tele go ntyugu mĕ, bulie Jehova.

EWONJO III.

1 Yâgânl' igamba nyinlâ nyi re Jehova kamba pa g'oŋwanji wanli, awa wi Isreël; gor'anlaga waodu wi re mië baga pa avila go ntye yi Ijipt, inlë.

2 Awë dadie awë re mië mia pa gw' imbuve si ntye sodu: sambo yenlâ m'be jenlizâ azyingo gw'ibe sâ sodu.

3 Aŭanli kâ kanganle nkândâ mo, kao wa kwezanganla?

4 Liŏn yo kâ kungula gw'iga, yo nyama fâ? liŏn nyango yo kâ tonga g'obulungu wë, yo y'agote zâma?

5 Nyânli yo kâ poswa go mondo go ntye, gogo azy' isinga? *omâri* kâ bânge mondo go ntye, kâ yë awâng' ezâma du?

6 Orâmbâ wo kâ tongo go nka mpolo, kâ anlaga w'a*ria*? kâ doanle ndaga mbe go nka mpolo, kâ Jehova doanla inlë, e d*e*nda *yo?*

7 Rëti Jehova Anyambië e be dende mpângâ, ndo e kâgunlie rungu yë, yodu gor' inyongo së ivâgisi.

8 Liŏn y' akunguli, o be do' a*ria* mande? Jehova Anyambië akambi, mande kâ tig' ipâga?

9 ¶ Gerizanli gw'inago simpolo si Asdâd, nla gw'inago simpolo si ntye yi Ijipt, awulia inlë, Latanlanli ta gw' inomba si Semeria, nli vonla nyângâlë mpolo yi re go gare ya wao, nl'ovangatio wi re go gare ya wao.

10 Kânde w'am*ie* go janj' orëti, bulie Jehova, o kenje mbao nl'ikwëra gw'inago sao.

11 Sambo yenlâ bulie Jehova Anyambië; Oloŭaloŭi *wi be* doanla vingo go ntye; kâ yë syonlie ngulu yâ avila gore wë, nl' inago simpolo sâ si be kwëro.

12 Yenlâ bulie Jehova; Ga nte bâng' ovenjayenji w'adâmbe ambëvanli ambanli g'ogwanla wi liŏn, ge mbëi y'oroi; yenlâ be tombo awa wi Isreël wi doanla go Semeria go ntulungu y'odo, nla go Demaskŭs g'odo.

13 Yâgânli, kâ takilianli go nago yi Jekâb, bulie Jehova Anyambië, Anyâmbië yi mbëli.

14 Gambënlë, go ntyugu më, yi be fwinlizi mië ipava si Isreël gore yë, m'be fwinlize kë âlta si Bët-ël: nl'imengo si âlta si be tenlo, avoswa go ntye.

15 M'be bole nago y'enlomo, nli nago yi ntyanja; nl'inago s'impunji si be pera nl'inaga, s'impolo si be doa nli ntyai, bulie Jehova.

EWONJO IV.

1 Yângânl' igamba nyinlâ, anluë inyare si Beshan, si *re* go nomba yi Semeria, wi bangat' iyunge, wao wi jar' elëngë; wi bulinl' ivanginli yao nlë, Ŭaganli, kâ zuë jânga.

2 Jehova Anyambië are tanga p'orango nl'orund'iwë, inlë, vonla, intyugu si be bia gore nluë, inlë e be bânga nluë nl'alâwâ, nl'awanli anli nl'alâwâ.

3 Anluë be kâgwa gw'azege, *nyar'* edu *songe* mâri; kâ nluë fala *so* go nago mpolo, bulie Jehova.

4 ¶ Yogonli go Bët-el go pava; wunlizanl' ipava go Gilgal; kâ baganl' ijirinyi sanli bang' edu nli mbëi *yanli* y'igomi impumi' edu iraro viaganlo:

5 Kâ pang' ijirinya s'akeŭa nli lëvën, kâ bulia nli takilia intyago simpagaga. Onlângâ wi tândo nluë, wo winlâ anluë awa' wi Isreël, bulie Jehova Anyambië.

6 ¶ Nla mië kë mi are nluë pa p'ijâmbua s'anâ gw'inkali sanl' impolo, nli but' inya gw' imbori sanli sodu: ge anlue pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

7 Nla mië kĕ mi are simbinla pa nluĕ ningo, *gw'avegagi* agwĕli amĕnlĕ araro gw'itenla: nl'avangi mië ningo nâga go nka mpolo mâri, kâ mië panga inlĕ y'anl*â*ga go nka mpolo nyĕnlĕ: iningo sanlâgag' ozamb' omâri, nl'ozamba w'aroenl' iningo s'anl*â*ga, w'ayomi.

8 Yenlâ nkala mpolo mbanli *ge* ntyaro s'agĕndagĕndagi go nka mpolo mâri, go jâng'anlingo; ndo wi jora: ge anluĕ pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

9 Mi are bola pa nluĕ nl'ijoma nl'itowa: jâ intyagi sanli, nl'intyagi sanli s'igâli, nli rere yanli y'imponde, nli rere yi oliv y'abunla, ogu w'imia wi jiliza yo: ge anlu' avinia gore mië bulie Jehova.

10 Mi are baga pa gore nluĕ vunga ga ntyale yi Ijipt: awanjâ manli mi are jonla pa wao nl'okwara, nl'awâng' inkavali sanli; mi are panga p'ompunla w'ikanji yanli bia kwanga gw'izâgunli yanli y'impombo: ge anluĕ pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

11 Mi are bonla pa nluĕ bundu, ga nt'awonl' Anyambië Sâdŏm nli Gomâra, ndo anlu' are g'inyingilia nyi mpio nya tombo gw'inu: ge anluĕ pa fwinia gore mië, bulie Jehova.

12 Sambo, yenlâ be dendinla mië wĕ Isreël: kânde m' be denda yenlâ gore wĕ, gekiza go datanla nl'Anyambië yâ, Isreël.

13 Kânde vonla, ayĕ ovang' inomba, nl'avang' ompunga, nl'awulinl' oma nt' ar' ipikili sĕ, o pange mpiri y'ibanga, ayare wogo londui yi ntye, Jehova, Anyambië y'imbĕli, *nl'*ini nyĕ.

EWONJO V.

1 Yâgânl' igamba nyinlâ nyi re mië bânga pa gore nluĕ, *vanganl'* edingo, nago yi Isreël.

2 Izyali nyi Isreël ny'aposwi; e be fâ nangwa nyĕnlĕ; are biko pa go ntye yĕ; *zye'* om' ânângunlië.

3 Kânde yenlâ bulie Jehova Anyambië; Nka mpolo y'agĕndi *nli* ntâzen yi be tiganle nkama, nla y'agĕndi nli nkama yi be tiganl' igomi go nago yi Isreël.

4 ¶ Kânde yenlâ bulie Jehova go nago yi Isreël, Wutanli mië, gambĕnlĕ anlu' atola:

5 Aw*u*tanli Bĕt-ĕl, nlâ jinginla go Gilgal, av*i*aganla go Birsyiba; kânde Gilgal e be kĕnde mbwedi, nli Bĕt-ĕl e be doanl' eza z'isyâlâ fâ.

6 Wutanli Jehova, gambĕnlĕ anlu' adoa bâ; e vende todua g'ogonli go nago yi Josĕf, nl'ayiliza *yo*, oma fâ nlima *yo* go Bĕt-ĕl.

7 Ayĕ o kalunl' ijĕkĕlia gw'ikaza, nl'arig' orĕti go ntye,

8 *Wutanli yĕ* o vang' igĕgĕnl' orâgenlo nli Oriân, nl'agalunl' iviri ny'ijuwa, gw' ibanga, nl'avang' omanda mpiri nl'ogwĕra: o fey'anlingo mi mbenle, nl'ayira mo g'ozyo wi ntye: Jehova *nl'*ini nyĕ:

9 Ayĕ o jâliz' eza zi re bundakanla pa ta nla zi ngulu, yenlâ zi re bundakanla pa, zi be sire mbora njâle.

10 Wi bikĕ o zĕmbagi gw'iguge, wi numb' oma o kamb' orĕti.

11 Ṽâ re nl'ijari sanli se *re* gor' iyunge, kâ nluĕ bânginlĕ aroanlo m'oresi: anlu' are noga p'inago nl'ado mi mpanlago, ndo anluĕ be doanla go so; anlu' are bĕnla p'intyag' imbia s'ilonda, ndo anluĕ be j*â*ng' ivĕ nya so.

12 Kânde mi avoro ibunla s'ipavi sanli, nl'ibe sanl' ipolo: wi kâmbiz' agore, wi bâng' inoka, kâ wao tomb' oyunge avila g'ompombanla, *avila go'rĕti wao.*

13 Sambo oma w'okeli e be doanla dâ gw'egombe mĕ; kânde zo egomb' eṽe.

14 Wute mbia, ndo ar*a*ng' ibe, kâ nluĕ tola: yenlâ Jehova, Anyambiĕ y'imbĕli, be doanla nl'anluĕ, ga nta re nluĕ kamba pa.

15 Vik' ibe, kâ tânde mbia, kâ doanliz' ijĕkĕlia g'ompombanla: vendetua Jehova Anyambiĕ y'imbĕli e be poginle mbĕi yi Josĕf.

16 Sambo, Jehova, Anyambiĕ y'imbĕli, Jehova, abulia yenlâ; Edingo zi *be doanla* gw'agala modu; kâ wao bulia gw'impânlâ indondui sodu, inlĕ Eñ! Eñ! kâ wao fweli' onlofñe o jombanla go denla, nl'onlângâ wi re nl'okeli w'edingo go tonga.

17 Gw'intyaga s'igâli sodu *be doanl'* edingo: kânde m'be kĕnda pâkâsâ gore wĕ, bulie Jehova.

18 Azyili gore nluĕ yi bele ntyugu yi Jehova! ntyai nde yi *re* yo gore nluĕ? ntyugu yi Jehova yi *re* mpiri, nl'ozange fâ.

19 G'omâ fanga avila gore liŏn, kâ bear datanla nl'ayĕ; ge jinginle go nago, avit'ogâ wĕ g'ozira, ka ofñamba nomĕ.

20 Owenja wi Jehova wi *be doanle* mpiri, nl'ozange fâ? vanganle mpiri mpolo', nl'ozange fâ go wo.

21 ¶ Mi bika, mi ped' intyugu sanli s' intyago, m' be n*u*nl' idatanli sanli s' ekĕva.

22 Vang' anluĕ ap' intyago sanli s' ipezyo nla s' inyama m' be b*á*nga so; m'be n*a*k' intyago si pezyo sanli s' inyam' impâme.

23 Romba avila gore miĕ nyângâlĕ y' ivandi yâ: m' be j*á*gâ inyoi ny' intyambi yâ.

24 Ndo ijĕkĕlia si ga vove g' anlingo, nl'orĕti g' olâvi wi pova.

25 Anluĕ are pa pa miĕ ijiri nya nl'intyago gw' ig'ivolo agomi m' impuma anlai, nago yi Isreĕl?

26 Ndo anluĕ are toanla p' okanja wi Molâk yanli nli Tyiun ikanl' isanli, ogĕgĕnli w' anyambiĕ yanli, wa vanginlo nlu' ikui yanli mĕ.

27 Sambo m' be panga nluĕ kĕnda simbwedi go Demaskŏs, bulie Jehova, or' ina nlĕ, Anyambiĕ y' imbĕli.

EWONJO VI.

1 Azyile gore wao *wi re* duĕrĕ go Zaiŏn, avekelie nomba yi Semeria, *si fwelio* inlĕ, avolo mĕ w'anlângâ, gw'avili nago yi Isreĕl!

2 Viaganlanli go Kalne, kâ jenlanli; avila vâvâ kâ kendaganli go Hemat mpolo: kâ suminlanli go Gati y' Ifilistins: wi r'ambia viaganlo nl' anlângâ minlâ? g'izambi yao viaganlo ipenda nl'izambi yanli?

3 Anluĕ yi pange ntyugu y'ibe doa bo, avang' iloanlo nyi mbao go bia piĕrĕ;

4 Wao wi nanla gw'ado m'impunji, nl'anyânyunl' ikui yaomĕ gw' ado mao, nl'anya awa'dâmbe avila g'olemba, nl'awa' nyare avila go nago y'inyare;

5 Wi jenle mbia gw'inyoi nyi ntyambi, *nl'*avanginl' ikui yaomĕ ya y'abeka, ga Devid.

6 Wi jâng' ivĕ gw'intyĕng' inyango, nl'ayir' ikui yaomĕ nl'agel' ambia mi nkango: ndo wi jenl' ekĕva gw'ikâmbizo si Josĕf.

7 ¶ Vĕnlâ sambo wi be kĕnda simbwedi nl'alongo wa kĕnd' imbwedi, nli ntyago ya wao wi nyânyunl' ikui yaomĕ yi be tombo.

8 Jehova Anyambiĕ are tanga p'orango nl' okuwĕmĕ, bulie Jehova Anyambiĕ y'imbĕli, mi bik' onjĕlĕnjĕlĕ wi Jekâb, nl'avik' inago s'impolo sĕ: gambĕnlĕ m'be sunginle nka mpolo nl' ezâm'edu zi re go yo.

9 Be dao inlĕ, jâ atiganl' igomi ny' anlofñe go nago mâri, wi be juwa.

10 Nli mbalo y'oma e be bângě, nl' ayě o be pezyě, kâ yě kâgunle pa avila go nago, nla bulia gore yě o re gw' izamba zi nago inlě, *Re onwěnlě* nl'awě? kâ yě bulia inlě, nyawě. Gamběnlě e be bulia inlě, Nlunj' ogwanli wâ: kânde azuě *tet*'ina nyi Jehova.

11 Kânde, vonla, Jehova e sombia, kâ yě bole nago mpolo nl' azege, nli nago nyango nl'igěla.

12 ¶ Inkaṽala so kâ pule mango gw' ido? *oma* kâ tumbe ntye *gogo* nli nyare? kânde anluě are kalunla ijěkělia go ntyua, nl' olonda w'oměti gw'are mi hěmlak.

13 Anluě yi jenl' igeva go ndaga yi syâlâ fâ, wi bulia inlě, Azuě pa bâng' imengo nl' ingulu sazyo mě?

14 Ndo vonlanli, m' be nângunla nluě inlângâ, nago yi Isreěl, bulie Jehova Anyambiě y' imběli; wi be kâmbiza nluě avila go jinginla yi Hemat g' olâvi w' ig'ivolo.

EWONJO VII.

1 Yenlâ re Jehova Anyambiě tuminlia pa miě; nla vonla, are panga p'isakampazyo gw'ipakilia s'ipunjinla s'ampari mi nuunla; nla vonla, *yo* nle ampari anluunla oga ṽia nli sua.

2 Nl' aroenli wao ṽia nli tenl' amanli mi ntye, awuli miě nlě, Jehova Anyambiě, nyeza, mi akwenlâ nkâlâ: Jekâb e be nângwa nla mande? kânde ar'oŋwango.

3 Jehova agalunli go ndaga yinlâ: Yi be doanla, bulie Jehova.

4 ¶ Yenlâ re Jehova Anyambiě tuminlia pa miě: vonla, Jehova Anyambiě, e fwelio go sâza nl'ogonli, kâ wo pez' orâng' ompolo, nla nye mběi.

5 Be bulia miě nlě, Jehova Anyambiě, loa duěrě, mi akwenlâ nkâlâ: Jekâb e be nângwa nla mande? kânde ar'oŋwango.

6 Jehova agalunli go ndaga yinlâ: Yinlâ yi be doanla kě, bulie Jehova Anyambiě.

7 ¶ Yenlâ aruminliě miě: nla vonla, Jehova agumanli g'ozira wi re *pango* pa nl'ogâli w'egěnlizo, nl'ogâli w'egěnlizo g'ogâ wě.

8 Nl'awulinlio miě Emŏs, nle Jehova inlě, o jenl'ande? Nl'awuli miě inlě, Ogâli w'egěnlizo. Be bulie Jehova 'nlě, Vonla, m'be dimbinl' ogâli w'egěnlizo go gare y'anlagi wami Isreěl: m'be fâ *p*iaganla gore wao nyěnlě:

9 Nle mbora ndondui yi Aisak yi be doanl' ewoga, nl'inago si syânâ si Isreěl si be doanla si ntevo; kâ miě kumanla go sire nago yi Jiroboam nl'okwara.

10 ¶ Amazaia yi minisě mpolo yi Bět-ěl, aroṁ' igende gore Jiroboam y'oga wi Isreěl, inlě, Emŏs are bonda pe mondâ gore wě go gare yi nago yi Isreěl: ntye yi zye nli ngulu yi penjavenj' agambi mě modu.

11 Kânde yenlâ bulie Emŏs, Jiroboam e be juwa nl'okwara, nli Isreěl rěti e be bângo mbwedi avila go ntye yao mě.

12 Amezaia awuli kě gore Emŏs, awě ovâgisi, gěndaga, ṽanga go ntye yi Juda, kâ ny'inya gogo, kâ pâga gogo:

13 Ndo aṽâ *pâ*ga nyěnlě go Bět-ěl: kânde yo *nle* mbora y'oga y'isavinla, nla yo *nle* mbora y'oga y'ijěkělia.

14 ¶ Be jivire Emŏs gore Amazaia, mi *p*egag' ovâgisi, ge oŋwâ w'ovâgisi; ndo miě oma w'olemba, nl'omâ kuminl' ilonda yi sikemore:

15 Nl'awângio miě nle Jehova gw'azongi miě olemba, nl'awulinlio miě nle Jehova 'nlě, Gěndaga go pâginle mângi yami Isreěl.

16 ¶ Sambo věnlâ yâg' igamba nyi Jehova: O bulia 'nlě, a ṽâ *pâ*-

ga nyĕnlĕ g'oŋwanja wi Isreĕl, avel' igambi *nyá* go nago yi Aisak.

17 Sambo yenlâ bulie Jehova; Oŋwanto wâ e be doanl' eṽoṽeṽoṽe go nka mpolo, awanliâ anlofme nl'anto, wi be poswa nl'okwara, kâ ntye yâ kero nl'ogâli; o be juwa go ,ntye yi re fevizo pa: nli Isreĕl e be kĕnde mbwedi go ntye yĕ.

EWONJO VIII.

1 Yenlâ re Jehova Anyambiĕ tuminlia pa miĕ: nla vonla, otonda w'ilonda yi ntyanja.

2 Nle be bulie 'nlĕ, Emŏs o jenl' ande? Abulia miĕ nlĕ, Otondo w' ilonda yi ntyanja. Be bulinlio miĕ nle Jehova 'nlĕ, Ntyai y' abienli gor' anlagi wam wi Isreĕl; m' be fâ *p*iaganla gore wao nyĕnlĕ.

3 Vanda yi nago mpolo y'Anyambiĕ yi be doanle mboginla go ntyugu mĕ, bulie Jehova Anyambiĕ: *be doanle* bende yenge go mbori edu; wi be punga yo mpânlaga dâ.

4 ¶ Yâgânli nyinlâ anluĕ yi mĕnle lĕngĕ, vanganle go pange lĕngĕ yi ntye poswa,

5 Inlĕ, Ogwĕl' oŋwânla wi be nifme ntyugu nde, kâ zuĕ kol' imba? nli syânâ, kâ zuĕ kenj' oresi, avang' egĕnlizo ezango, nli syĕkel mpolo, avang' ododo w' inoka go pita?

6 Kâ zuĕ kol' iyunge ṽâ syika yapupu, nli lĕngĕ gw' iwâra nyi ntyozyo, nla gole nkizi y'oresi?

7 Jehova are tanga p'orango nl' onjĕlĕnjĕlĕ wi Jekâb, Rĕti m' be devanl' ijanji sao.

8 Ntye yi be syugazyuga go ndaga yinlâ, kâ omedu deula o doanla go yo? kâ yo panda ralie ga ntonda ge ijambunlia s' anlingo; kâ yo falo alâminlio, g'ijambunlia s'Ijipt.

9 Be doanla go ntyugu mĕ, bulie Jehova Anyambiĕ, inlĕ, m' be pange nkombe poswe nkombanyondo, kâ miĕ jilanginle ntye ofmand' ompolo;

10 M'be kalunl' intyago sanli gw'ambâga, nli vandi yanli yodu gw'edingo; m' be bage sĕsĕkĕ y'inlamba gw'ina yodu, nl'akanga go wonjo yodu: m' be panga wo g'iwâga ny' oŋwanl'omo, nl'intyai ya yo ga ntyugu yi nonle.

11 ¶ Nla vonlanli, intyugu si bia, bulie Jehova, Anyambiĕ m' be toffie njanla go ntye, arange njanla mpolo y'inya, g'esyove z'aulingo, ndo yi jâgâ agamba mi Jehova:

12 Wi be kanganlaga avila go mbenle agĕnda go mbenle, avila go nkâmi vanganle go tângwa nli nkombe, wi be kĕnda go but' igamba nyi Jehova, kâ w'alĕnga nyo.

13 Go ntyugu mĕyâ azyali ambia, nl'awanjâ wi be kwa sike nl'esyove.

14 Wao wi tang' orango ṽâ mbe yi Semeria, awulia inlĕ, anyambiĕ yâ y'oganla, Dan are bâ; nl'onlângâ mĕ wi Biir-syiba wi re bâ; wi be poswa, kâ w'aṽâ k*u*manla nyĕnlĕ.

EWONJO IX.

1 Mi ayenli Jehova kumanla pa go âlta: be bulie 'nlĕ, Wol' enlofmiĕ zi nago gw' igonlo, kâ amĕngâ syugazyuga: kâ tenla mo go wonjo, modudu; m' be jonle mbĕi nuunla nl'okwara: ayĕ o pera gore wao, *a*vere, nl'ayĕ o tola gore wao e be s*u*nginlo.

2 Vanganle wa tumba gw' ilombo, ogâ wam wi be bânga wao; gogo; vanga w' apanda g' orowa, m' be syonlia wao go ntye.

3 Vanganle w' asyâmbunla go ntyai yi Kamĕl, m' be buta, agâgunla wao gogo; vanganle w' ajumbunlo avila g'ozyo wami go mbenle ntye, gambĕnlĕ mi asombi ofmamba, kâ wo ta wao:

4 Vanganle w' akěnda simbwedi gw' azyo m' iloṽaloṽi yao, gamběnlě mi asombi okwara, kâ wo jiliza wao: m' be doṽi' antyâ mam gore wao gw' ibe, ndo ar*a*nga gw' ambia.

5 Nli Jehova Anyambiě y' imběli *nle* yě o bwate ntye, kâ yo janginlia, nla waodu wi doanla go yo wi be denla: kâ yo pandinla g' ijambunlia s' anlingo; kâ yo nim̃izo g' ijambunlia s' Ijipt.

6 *Nle yě* o nlog' inděkě sě g' orowa, nl' alěnge mběli yě go ntyě; ayě o fwelia anlingo mi mbenle, ayira mo g' ozyo wi ntye: Jehova nl' ini nyě.

7 Anlu' azye g' awa wi Ityiopia gore miě, awa wi Isreěl? bulie Jehova. Mi azye kâgunle Isreěl avila go ntye yi Ijipt? nli Ifilistins avila go Kaftâ, nli Isirians avila go Kŭr?

8 Vonla, antyâ mi Jehova mi *re* gw' inlângâ nyi janj' ibe, m'be jiliza nyo avila g' ozyo wi ntye; kao, be doanla mi ay*i*lize nago yi Jekâb via, bulie Jehova.

9 Kânde vonla, m'be sombia, m'be sěviě nago yi Isreěl avila gor' anlângâ modu, ga nte kanjunlo *imba* gw' eganjunla, ge vanganle intyâ imo ny' av*o*swe go ntye.

10 Anlag' aṽe w'anlagi wam wi be juwa nl' okwara, wi bulia inlě, Ibe si zyele nli ngulu yi bânga ge dega zuě.

11 ¶ Go ntyugu mě, m' be tombinl' okanja wi Devid wi re poswa pa, nl' anlunj' azege ma yo; m'be nângunl' ikanji yě, m' be fâ noga yo g' intyugu inonga.

12 Kâ wao jige mběi y' atiganla yi Idom, nl'anlângâ modu, mi fwelio gw' ini nyam, bulie Jehova yi denda sinlâ.

13 Vonla intyugu si bia, bulie Jehova, inlě omâ tumbe ntye e be kot' omâ tenla, nl' omâ jar' ilonda y'ivě, ayě o běnl' ilonda nl' inomba si be twezinl' ivě ny' onligi, nli sadomba yodu yi be janginlia.

14 M' be fâ bag' imbwedi s' anlagi wam wi Isreěl, kâ wao nlog' inkala si re jilizo pa, nl' ayiga *so;* wi be běnl' intyaga s' ilonda y' ivě, nl' ayâng' ivě nya so; wi be běnla kě intyaga, any' ilonda ya so.

15 M'be běnla wao go ntye yao, kâ s' aṽâ todunlo nyěnlě go ntye yao y' avenli miě wao, bulie Jehova Anyambiě yâ:

OBADAIA.

EWONJO I.

1 Nyilinlo yi Obadaia. Yenlâ bulie Jehova Anyambiě g'oŋwanja wi Idom; Azu' are jâgâ pa ntyango avila gore Jehova, nl' oṽâṽi wi re tom̃o pa gor' anlângâ, Nlangwanli, kâ zuě kumanla gore yě gw' igâvi.

2 Vonla, mi are kângiâ pa gor' anlângâ: o re pědio pa polo.

3 ¶ Ekale z'orěmi wâ zi re temizâ pa, awě o doanla gw' ado mi re jarua pa, o re nl' iloanlo nyě gw' igonlo; o bulia g' orěmi wě 'nlě, O be syonlia miě go ntye mandě?

4 Vanganle o pendi' *oku' wâmě* ga ngwanyânli, jâgâ oma doṽia ikundu nyâ gw' igěgěnli, avila ṽâṽâ m' be syonliâ, bulie Jehova.

5 Jâ ife y' abia gore wě, jâ igwěrisi ogwěra, (ntenlinle nde yi be tenlo wě!) wi tâ jufa kao w' ajora? jâ mângi wi datiz' ilonda y' ogâli

w' abia gore wĕ, w'arigize ilond' *imiĕwâ?*

6 *Isaon* yi Isâ yi re kĕlagĕlo pa sĕ! isaon yĕ y' iyumbunlo yi re buto pa *sĕ!*

7 Anlofie waodu w'alatanli nl' awĕ w' abiezâ *koanga* g'okumba, mângi w'avegagi nl' awĕ nl' afiĕnje w'atemizâ, agevâ; *mângi wi nya inyi* sâ w' apurinliâ mondo: *zyel'* ofiâri o re nla sikotiza.

8 Go ntyugu mĕyânlâ, bulie Jehova, m' be jiliza vanganla *anlaga* w'imia avila go Idom, nl' ikotiza avila go nomba yi Isâ?

9 *Mângiâ* wi ngulu, Timan, wi be sum' akete, go ntinla 'nlĕ, omedu go nomba yi Isâ e be jilizo nli njonlago.

10 ¶ G'oŋwanja wi mbao *yâ* gor' oŋwângiâ Jekâb, o be pugo nle ntyânli, kâ wĕ tenlo go kânlakâ.

11 Go ntyugu y' agumanliâ g'ozamb' ofiâri, go ntyugu y'aroanl' agĕnda imbwedi isâzyĕ sĕ, nl' ayinginl' agĕnda gw'aguge mĕ, nl'avung' eganlo go Jeruselĕm, vanganle o *vegagi* g'ofiâri gore wao.

12 Tâtâ o ponla go ntyugu y'oŋwângiâ go ntyugu y'aroenlĕ ogĕnda; ge nlâ wĕ jenl'igeva gor' awa wi Juda go ntyugu y' ijilizi sao; ge nlâ wĕ kamba nl'ekale go ntyugu y'azyile.

13 O tâ jinginla gw'iguge nyi mângi yam go ntyugu y'azyile mao; ifi, o tâ ponla gw'ikâmbizo sao go ntyugu yi njuke yao, nlâ kot'agumbi mao go ntyugu y'azyile mao.

14 Nlâ wĕ kumanla gw'amarakanlo m'impânlâ go tenla mângi waveri; nlâ wĕ pinla wao w'ariganli, gore yĕ go ntyugu y'azyile.

15 Kânde ntyugu yi Jehova yi re piĕrĕ gor' anlângâ modu: ga nta re wĕ denda pa, yenlâ be dendinlo wĕ: ipi sâ si be fwinlia gw'ewonjo zâmĕ.

16 Kânde ga nta re nluĕ jânga pa go nombi yam y'orunda, *yenlâ* be jângag' anlângâ pĕkĕpĕkĕ; ifi, wi be jânga, kâ wao mĕnla, kâ wao doanla ga nta re wi doanla nli fiâri.

17 Ndo go nomba yi Zaiŏn be doanl' idandunlo, gogo be doanl' orunda; nli nago yi Jekâb yi be niv'ijigi sao.

18 Nago yi Jekâb yi be doanl' ogonli, nli nago yi Josĕf s'ibaminla, kâ nago yi Isâ ekumu, wi be bakiza gore wao, ayiliza wao; kâ ariganl' oma go nago yi Isâ; kânde Jehova are bulia pa.

19 Nla *wao* w'olomba wi be nlive nomba yi Isâ; nla *wao* w'odĕdĕ y'Ifilistins: kâ wao niva itove si Ifram, nl'itove si Semeria: Bĕnjĕmin e be nlive Giliĕd.

20 Nl'imbwedi s'imbĕli sinlâ s'awa wi Isreĕl, wi be nlive mângi Kenenait, vanganle go Zerĕfati; nl'imbwedi si Jeruselĕm, si *re* go Sĕfarad, si be nliv'inkala s'olomba

21 Nl'izyunge yi be bia go nomba yi Zaiŏn go jĕkĕlie nomba yi Isâ; nl'inlângâ nyi be doanla nyi Jehova.

JONA.

EWONJO I.

1 Vĕnlâ igamba nyi Jehova ny'avienli gore Jona y'oŋwa wi Amitai, inlĕ,

2 Gumanla, gĕnda go Niniva, nka mpolo mĕyâ, kâ tonginla yo; kânde ibe sao s'apandi gore miĕ.

3 Ndo Jona agumanli go fanga

go Tarsis avila g'ozyo wi Jehova, nl'azuminla go Jŏppa; nl'alĕngiĕ owatanga wi kĕnda go Tarsis: yenlâ avenliĕ ipa s'ogĕndâ, nl'azuminla go wo, go kĕnda nla wao go Tarsis avila g'ozyo wi Jehova.

4 ¶ Ndo Jehova aromi ompung' ompolo go mbenle, nl'aroenl' ogul' ompolo go mbenle, yenlâ owatanga w'aroenli go jila.

5 Arienli mângi owatanga, arong' omedu gor' anyambiĕ yĕ, aval' igumba ny'*avegagi* g'owatanga go mbenle go javuria *yĕ* nla wao. Ndo Jona aluo asuminli g'ompulungu w'owatanga; anlânla bu, antyâvinlâ ampolo.

6 Yenlâ avienli ngâwĕ y'owatanga gore yĕ, awulinliĕ 'nlĕ, o pivia sĕ, awĕ onlanlisi? nlângwa, veli' Anyambiĕ yâ, vendetua Anyambiĕ e be pikilia zuĕ, kâ zu'ay*u*wa.

7 Awuli' omedu gor' oganganlo wĕ 'nlĕ, oviro, azuĕ pung' eganlo, kâ zuĕ mie ntinla ya mande yi *re* njuke yinlâ gore zuĕ. Nl'avungi wao eganlo, nl'agwenl' eganlo gore Jona.

8 Be bulinlia wao yĕ inlĕ, Wulinlia zuĕ, kâkâlâ, ntinla y'omâ *re* baga p'ibe sinlâ gore zuĕ; evilo zi janjo ndâ ande? o pila gwi? inlângâ nyâ mande? Anlagi wâ wamande?

9 Nl'awulinliĕ wao 'nlĕ, miĕ oŋwâ Hibru; mi tie Jehova, Anyambiĕ y'orowa, y'avangi ntyuva, nli *ntye* yakaka.

10 Nl'arienl' anlomie nl'itia sipolo, awulinliĕ inlĕ, o re denda p'osaon winlâ sĕ? kânde anlomie w'amienli inlĕ, avangi avila g'ozyo wi Jehova, kâ aluo abulinli wao.

11 ¶ Be bulinlia wao yĕ inlĕ, Azuĕ ga lendâ sĕ, kâ mbenle dimbinla zuĕ odĕmbĕ? kânde mbenle y'abendi viaganlo nl'aroenli isinga sipolo s'ogula.

12 Nl'awulinliĕ wao 'nlĕ, Wânganli miĕ, kâ falanli miĕ go ntyuva; kâ mbenle dimbinl' odĕmbĕ gore nluĕ: kânde mi avoro 'nlĕ ogul' ompolo winlâ wi *re* gore nluĕ g'oŋwanji wami.

13 Ndo anlomie w'anlugi polo go bag' owatanga go ntye; ndo wi *ja*lia; kânde mbenle y'avendi, nl'azing' ogula gore wao.

14 Yenlâ arongi wao gore Jehova, awulia 'nlĕ, Jehova kâkâlâ *ari*ga zuĕ juwa gw'emĕnlâ z'oma winlâ, az*d*ziza zuĕ ntyinla y'ogara fâ: kânde awĕ Jehova o re denda pa ntândinli yâ.

15 Yenlâ awângi wao Jona, awalĕ go mbenle, nl'arigi mbenle benda.

16 Arienli anlaga Jehova polo, ayiri wao ijirinya gore Jehova, avanganl' impanganlo.

17 ¶ Ndo Jehova aluo akekizi evĕrĕ evolo go mĕnle Jona. Nl'avegagi Jona gw'iwumu ny'evĕrĕ ntyugu ntyaro nl'igwĕr' iraro.

EWONJO II.

1 Nl'agwenli Jona Jehova Anyambiĕ yĕ inkâlâ avila gw'iwuma ny' evĕrĕ,

2 Awulia inlĕ, mi arongi ntinla nl'azyingo mam gore Jehova, ayâginlo yĕ miĕ; avila go gare y'ilombo mi arongi, *nl'*ayâgâ wĕ inyoi nyam.

3 Kânde o re fala pa miĕ g'orânga, go garegare yi mbenle; intonda s'avingwavingwi miĕ: antombinli mâ nl'ikevi yâ yodu y'anlâganli miĕ.

4 Nl'awuli miĕ inlĕ, mi are falo pa avila gw'antyâ mâ; vanga nlânlâ m'be fâ ponla go nago yâ y'orunda.

5 Anlingo m'avingwavingwi miĕ, *vanganle* gw'inlinla: orânga w'anlâgi miĕ vingovingo, inkunlagunla sa gor' ewonjo zam.

6 Mi azuminli gw'intye s'inomba; ntye nl'igoro yĕ y'agombinli miĕ go kânlakâ; vanga nlânlâ o re baga

p'efiĕnlâ zam avila gw'ibânla, Jehova Anyambiĕ yami.

7 Gw'agwenl' inlinli nyam oge go gare yam, mi ayonginli Jehova: nl'inkâlâ sam s'ayinginli gore wĕ, go nag'wâ y'orunda.

8 Wao wi penjavenj' isaon y'inoka, wi fale nkĕngâ yaomĕ.

9 Ndo m'be jir'inya gore wĕ nl'inyoi nyi p'akeva; m'be pe *eza* zi re miĕ panganla pa. Isunginla si re gore Jehova.

10 ¶ Agambi Jehova nl'evĕrĕ, nl'arovi zo Jona go *ntye* yakaka.

EWONJO III.

1 Nl'avienl' igamba nyi Jehova gore Jona nyângâ y'imbanli, inlĕ,

2 Gumanla, gĕnda go Nineva nka mpolo mĕyânlâ, agambinla yo ikambinla si sombia miĕ wĕ.

3 Yenlâ agumanli Jona, agĕnda go Nineva, ga nta r'igamba nyi Jehova. Nineva avegagi nka mpolo mĕ y'ogĕndâ wi ntyugu ntyaro.

4 Nl'avakili Jona go jinginla go nkala ogĕndâ wi ntyugu mâri, nlarongiĕ, inlĕ, Atiganl' agomi m'intyugu anlai, gambĕnlĕ Nineva ajilizo.

5 Yenlâ ayiviri mângi Nineva ayivira Anyambiĕ, nl'avang' epengesonge, awâr' onlamb' onlâmbĕ, avila gor' omâ mpolo mĕ agĕnda gor' oŋwango mĕ gore wao.

6 Kânde igamba ny'avienli gor' oga wi Nineva, kâ yĕ kumanl' avila gw'eki zĕ, alimbinl' onlambi wĕ, avug' *okuwĕmĕ* nl'onlamb' onlâmbĕ, aloanla tu g'ombu.

7 Nl'agambizĕ *nyo* go kerizo go Nineva yodu, nl'ivanga ny'oga nli nlafi yĕ, inlĕ, Ar*ig*' oma ge nyama, ipa, ge olemba, demb' ezâma: ar*iga* wao nya, ge jâng anlingo.

8 Nd' oma nli nyama ga vugo nl'onlamb' onlâmbĕ, aronga nli ngulu gor' Anyambiĕ: ifi, wi ga vize omedu avila go mpanli yĕ mbe, nl'avila go mbao yi *re* gw'agâ mao.

9 Mande o re kâ bulia *vendetu*' Anyambiĕ kâ fwiza nl' agalunla, nl'alubua avila gw'egunlu zĕ z'ereria, inlĕ, azu' avera.

10 Nl'ayenl' Anyambiĕ ijanji sao, inlĕ, wa fwizi avila go mpânlâ yao mbe; nl'agalunli Anyambiĕ avila gw'ibe s'awulio ndĕ inlĕ, e be dendinla wao; kâ yĕ av*d* denda so nyĕnlĕ.

EWONJO IV.

1 Nd'osaon w'avendizi Jona mbendizi mbe, nl'avendiĕ egunlu evolo.

2 Nl'agambinlĕ gore Jehova, nl'awulia 'nlĕ, kâkâlâ Jehova, nyinlâ nyi pegag' igambi nyam, gw'aluo miĕ go ntye yam? Yenlâ avâ fangi miĕ go Tarsis: kânde mi amienli 'nlĕ, awĕ Anyambiĕ y'ikĕsyi, nl'ipoginla, sile benda, nli nkĕngâ mpolo, nl'ikalua avila gw'ibe.

3 Yenlâ sambo, Rera, kâkâlâ romb' efiĕnlâ zam avila gore miĕ; kânde *re* mbia gore miĕ go juwa viaganlo nli doanla bâ.

4 Be bulie Jehova 'nlĕ, O denda mbiambiĕ go benda?

5 Nl'agâgwi Jona avila go nka mpolo, aloanla g'ozamba wi tângwa nli nkombe go nkala, nl'anlogiĕ vâvâ okanja, nl'aloanliĕ gogo zoli gw'iviri, go jenla nte be toa go nkala.

6 Jehova Anyambiĕ avangi mbambi, avanga *yo* panda gore Jona, go doanl'iviri gw'ewonjo zĕ, go sunginlĕ avila gw'ekĕvi zĕ. Ayenli Jona igev' ivolo g'oŋwanja wi mbambi.

7 Ndo Anyambiĕ agekizi ogu gw'arângwi nkombe ibang' ifiâri, awole mbambi kâ yo juwa.

8 Nl'aroenli gw'arângwi nkombe, Anyambiĕ agekiz' ompung' oyâle wi bolo; nl'awoli nkombe gw'e-

wonjo zi Jona, agw'oge, nl'avelĕ juwa, awulia 'nlĕ, *re* mbia gore mĕ go juwa viaganlo nli doanla bâ.

9 Nl'awulinli Anyambĕ Jona inlĕ, O denda mbiambĕ go benda g'oŋwanja wi mbambi? Nl'awulĕ 'nlĕ, mi denda mbiambĕ go benda, *vanganle* go juwa.

10 Nl'awuli Jehova 'nlĕ, o re poginlą pe mbambi, yi re wĕ o pa *j*anjinla yo, ge pomiza yo; y'avom̃i g'ogwera, nl'avera g'ogwera.

11 Mi azye nli ngulu yi tige Nineva, nka mpolo mĕyânlâ, yi re viaganlo nli nkama nl'agomi mi ntâzen ambanli m'anlaga wi ręw'am*ie* ogâ nlom̃iĕ, ge onyantwĕ, nla *ke* vuginlią yenge.

MAIKA.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny' aṽienli gore Maika yi Morastyait, gwi'-ntyugu si Jotham, Ehaz, nli Hĕzikaya aga wi Juda, ny'ayenlio ndĕ g'oŋwanja wi Semeria nli Jeruselĕm.

2 Yâgânli, anlaga waodu; voganlionli ntye, nl' ibunla sa yo: Jehova Anyambĕ e ga loanl' oyenli g'oŋwanji wanli, Jehova avila go nag' wĕ y'orunda.

3 Kânde vonla, Jehova e kâgwa avila go mborĕ, e be suminla, ayara go wogo londui yi ntye.

4 Nl'inomba si be janginlio g'odolongo wĕ, nl'idĕdĕ yi be janginlia g'eponga g'ogonli, g'anlingo mi jiro go mbora y'ololoṽa.

5 Kânde isaon yinlâ yodu yi re g'oŋwanja w'ipava si Jekâb, nla g'oŋwanja w'ibe si nago yi Isreĕl. Ipava si Jekâb ande? arange Semeria? wogo londui yi Juda ande? Aranga Jeruselĕm?

6 Sambo m'be pange Semeria g'okondo w'orove, nla g'owângâ wi ntyaga, nla m'be jira' ado ma yo g'odĕdĕ, kâ mĕ bounli' azanga ma yo.

7 Ikanla si panlo sa yo si be mâgunlo si mbĕi, nl'ipa sa yo, si be pezyo nl'ogonli, nl'ikanla sodu sa yo m'be jiliza so: kânde e datiza *so* nl'ipa s'eṽoṽe, nla si be fwinlia gw'ipa s'eṽoṽe.

8 Sambo m'be denla nl' aronga; m'be kĕnda tele nl'ovâzi; m'be tonga g'imbâma, nli denla ga kuru.

9 Kânde evori zĕ z' ay*á*lie jingo; kânde z'abienli go Juda; are bia pa g'om̃pombanla w'anlagi wam, go Jeruselĕm.

10 ¶ Ar*a*kilianli *yo* go Gath, al*e*nlanli du; go nago yi Afra, gaval' okuwâmĕ go ntyĕngĕ.

11 Ṽiaganlanli anluĕ iloanla yi Sâfa, nli ntyânli yâmĕ g'obue; iloanla yi Zeanan yi b*ia* du gw'edingo zi Bĕth-ezĕl; e be dĕnga gore nluĕ mbora yi doanla.

12 Kânde iloanla yi Meroth y'avenginli go mbia; ndo mbe y'azuminli avila gore Jehova, g'ompombanla wi Jeruselĕm.

13 Awĕ oloanla wi Lakis, gorinle ntyonle go nkavala nĕge: ayĕ nl'ipakilia s'ibe gor' oŋwâ m̃anto wi Zaiŏn: kânde ipava si Isreĕl s'alĕngio gore wĕ.

14 Yenlâ o be pe mpago go Morĕsyĕth-gath: inago si Akzib si *be doanl'* inoka gor' aga wi Isreĕl.

15 Vanga nlânlâ, m'be bag' oyigisi gore wĕ, Oloanla wi Morĕsya; e be bia gw' Adâlam ivenda nyi Isreĕl.

16 Vang' ikanga, kâ tenl' itue, g'oŋwanja w'awanliâ alĕle; vend' ika-

ng' inyâ ga ŋwanyânli; kânde w'akëndi simbwedi avila gore wë.

EWONJO II.

1 Azyile gore wao wi kenj' ibe, ayanj' ibe gw' ado mao! ja owenja w' ajenja, wi denda so, kânde si re go ngulu y' agâ mao.

2 Wi tânginl' intyaga, awânga *so* nli mbao; nl' inago, nl' awânga *so:* yenlâ pitakanla wao oma nli nag'wë, vanganl' oma nl' ijigi së.

3 Sambo yenlâ bulie Jehova; vënlâ mi bonde mondâ mbe go nago yinlâ, yi re nluë ay*â*lie tombinl' impele yanli; nlâ kanganla nl' ekale: kând' egombe zinlâ zi *re* eṽe.

4 Go ntyugu mëyâ oma be kove nkogo gore nluë, alenla edingo evolo, awulia 'nlë, Azu' akwërio polo; are kalunlia pa mbëi y' anlagi wam: are tomba pa yo gore mië së! nkegwaga are kera p' intyagi sazyo.

5 Sambo o be doanla nl' oma o be pung' ogulu nl' eganlo go nkândâ yi Jehova.

6 Av*â*ganli, *bulia wao gore mângi* pâga: wi be p*â*ginla wao, kâ w' aw*â*nge ntyânli.

7 ¶ Awë *o fwelio* 'nlë, nago yi Jekâb, inlinla nyi Jehova ny' akângizo? sinlâ nl' ijanji së? agambi mam mi dende mbia gore yë o kanganla gore?

8 Vanganle vâtëvënlâ mângi am wi re nângwa pa g' oloṽaloṽi: anluë syorunl' onlamba nli ngâi avila gore wao wi piaganla mbiambië g'anlaga wi bik' igâvi.

9 Anto w'anlagi wam wi re tombo pa nluë avila gw' inago sao imbia; avila gor' awanli wao anlu' are tomba p' ivendi nyam go kânlakâ.

10 Gumanlanli, agëndaga; kânde yinlâ ga mbori *yanli* y'ijâwa: kânde yi re fevizo pa, yi be jiliza *nluë*, vanganle nl' ijiliza sibe.

11 J'âm̃' akanganla nl' inlinla nl' itemiza anloka, inlë, m' be pâginlâ g'oŋwanja w'ivë nl'ijâng' ijâle; vanganl' ayë be doanl' ovâgisi wi mângi sinlâ.

12 Giligili m' be datiza, anluë du Jekâb; Giligili m' be datize mbëi yi re tiganla pa yi Isreël; m' be datiza wao ta g' adâmbe mi Bozra, g'olemba go gare y' ogombi wao: wi be pange nyângâlë mpolo g' oŋwanja wi *mbunli y'* anlaga.

13 Ogwërisi e pandą g' obosyo yao: wi re syazyo pa, aviaganla g' ompombanla, nl'agâgwa nla wo; nl'ogi wao e be piaganla g' obosyo yao, nli Jehova go wonjo yao.

EWONJO III.

1 Nl' awuli mję 'nlë, Yâgânli, kâkâlânli, Anluë wonjo yi Jekëb nl' anlu' injalië si nago yi Isreël; Zye' gore nluë go m' ijëkëlia?

2 Wi numbe mbia, arânde mbe; wi jokunle bandi yao avila gw' ikui yao, nl' izyonle avila go pi yao;

3 Wi nya kë ozyonle w' anlagi wam, nl' aromb' ebanda avila gw' ikui yao; kâ wao mâgunle pi yao, arenla yo simbëi, ga go ntyuanla, nla g'ozyonle go ntyuanla mpolo.

4 Wi be tonginle Jihova, ndo e be j*â*ginlo wao: e be jumbunl' ozyo wë avila gore wao gw' egombe më; ga nt' are wao dendinla p' ikui yao mbe gw' ijanji sao.

5 ¶ Yenlâ bulie Jihova g' oŋwanja w' ivâgisi yi pange mângi yam fwema, wi nom̃a nl' anâ mao, aronga 'nlë, Am̃ënjë; nl' ayë o re e fela gw' agwanli mao, wi kekiza vanganl' igâvi gore yë.

6 Sambo ogwëra wi be doanla gore nluë, kâ nluë ay*e*nle nyili-

nlo; be doanle mpiri gore nluĕ, kâ nlu av*â*ga; nkombe yi be poswa gor' ivâgisi, nl' owenja wi be doanle mpiri gore wao.

7 Egombe mĕ ivâgisi yi be jenle ntyânli, nli mângi wi jen' inyilinlo wi be saya: iñ, waodu wi be pug' inlumbu yao; kânde zyele sijivira gor' Anyambiĕ.

8 ¶ Ndo rĕti mi are ralie nli ngulu nl' Inlinla nyi Jihova, nla y' ijĕkĕlia, nla yi ngulu, go takilia gore Jekâb ipavi sĕ, nla gore Isreĕl ibe sĕ.

9 Yâgânli *osaon* winlâ, kâkâlâanli, anluĕ wonjo yi nago yi Jekâb, nl'injaliĕ si nago yi Isreĕl, wi bik' ijĕkĕlia azapil' orĕti wodu.

10 Wi nloge Zaiŏn nli ntyinla, nli Jeruselĕm nl' ipava.

11 Wonjo ya yo wi jĕkĕlia go dĕnge yâma, nl' iminisĕ si nĕnja gw' ipa, nl' ivâgisi ya yo wi pâga gw' anliva: ndo wi jĕzya gore Jehova, awulia 'nlĕ, Jehova azye nl' azuĕ? zye ibe si be bia gore zuĕ.

12 Sambo Zaiŏn yi be tumbo *ga* ntyaga gw' inyangi nyanli, nli Jeruselĕm be kalu' ikondo, nli nomba yi nago, ga wogo londui y' iga.

EWONJO IV.

1 Ndo be toa gw'intyugu inuunla inlĕ, nomba yi nago yi Jehova yi be doanlizo go ntyai y' inomba, yi be pendio viaganlo nli sadomba; nl'anlaga wi be pava go yo.

2 Nl' anlângâ amenge mi be bia, awulia nlĕ, Oviroanli, azuĕ ga vandenli go nomba yi Jehova, nla go nago y' Anyambiĕ yi Jekâb; kâ yĕ nĕnja zuĕ impanli sĕ, kâ zuĕ kanganla gw' impânlâ sĕ: kânde ivanga nyi be kâgwa go Zaiŏn, nl' igamba nyi Jehova avila go Jeruselĕm.

3 E be jĕkĕlia go gare y' anlag' awenge arevunl' anlângâ mingulu mabo: wi be tunl' ikwari yao gw' imianga yi tumbe ntye, nl'agângi mao gw' imianga yi tenle rere: inlângâ nyi be tombinl' okwara gw' inlângâ, nla wi be fâ nĕng' igâṽi nyĕnlĕ.

4 Ndo wi be doanla tu omedu g' odolongo w' ogâli wĕ, nla g'odolongo w' erere zĕ zi mponde: zyele oma o be tieza *wao:* kânde ogwanla wi Jehova yi mbĕli are kamba pa yo.

5 Kânde anlaga waodu wi be kanganla omedu gw' ina ny' Anyambiĕ yĕ, nl' azuĕ be kanganlaga gw' ina nyi Jehova Anyambiĕ yazyo go kânlakâ.

6 Go ntyugu mĕyâ bulie Jehova, m' be datizĕ o tĕngunla, m' be kuminliĕ o re tombo pa, nl'ayĕ o re miĕ jenliza p' azyingo.

7 M' be pangĕ o tĕngunla mbĕi y' ariganle, nl'ayĕ o re falo pa bo inlângâ nyingulu: kâ Jehova panginla wao go nomba yi Zaiŏn avila vĕnlâ, vanganle go kânlakâ.

8 ¶ Nl'awĕ, nago njâle y'olemba, mbora njâle y' oŋwâ ñanto wi Zaiŏn, gore wĕ be bia vanganl' ipanginl' idonga; inlângâ nyi be bia gor' oŋwâ ñanto wi Jeruselĕm.

9 Vŏnlâ ezande zi tongâ nli ngulu? zyel' oga gore wĕ? owondisi wâ w'imondâ ajuwi? kânde inkazya si re kotâ pa g' oñanto o re nl' isyângâ.

10 Loa' nli nkazya ayanja go janla, Oŋwâ ñantŏ wi Zaiŏn, egâlanli g' oñanto o re nl' isyângâ; kânde vĕnlâ o be kâgwa avila go nka mpolo, nl'aloanla g' orove, o be kĕndâ *vanganle* go Babylŏn; ṽâṽâ o be sunginlo; ṽâṽâ Jehova be dandunlâ avila gw' agâ m' iloṽaloṽi yanli.

11 ¶ Vĕnlâ kĕ anlângâ amenge mi re datanla pa gore wĕ, wi bu-

lia inlĕ, e ga vevizo, antyâ mazyo mi ga vonle go *Zaiŏn*.

12 Ndo wi pa mia ipikilia, si Jehova, nlâ kotiza wao imondâ sĕ: kânde e be kuminlia wao g'ata go ndĕkĕ.

13 Gumanla kâ tula, Oŋwâ-ñanto wi Zaiŏn; kânde m' be pange mengo yâ oŋwanga, m'be pang' impândâ sâ si nyĕnlĕ: kâ tula anlag' awenge simbĕi: kâ mĕ pang' inyenli sao orunda gore Jehova, nl'agumbi mao gore Jehova yi ntye yodu.

EWONJO V.

1 Vĕnlâ latizanl' ikui yanlimĕ go sinkândâ, Oŋwâ-ñanto wi nkândâ: are kombinla pa zuĕ: wi be bol' oyĕkĕli w' Isreĕl nli nkâgu gw' iwugu.

2 Ndo awĕ, Bĕth-lehĕm Ifrata, *vanganl'* o doanl' oŋwango gw'intâzen si Juda, avila gore wĕ be bĕ gore mĕ, *o be* doanl' ovanginli gore Isreĕl; o re nl'ikâgwi sĕ *avila* gw' alonga, go kânlakâ.

3 Ndo e be tiga wao diĕnga, kao gw' egombe *zi* be janlĕ o sĕl' isyângâ: gambĕnlĕ mbĕi y' ariganli y'awângiĕ wi be fwinlia gor' awa wi Isreĕl.

4 ¶ Nla e be kumanla anyeza go ngulu yi Jehova, g' onjĕlĕnjĕlĕ w'ina nyi Jehova Anyambiĕ yĕ; kâ wao doanla: kânde vĕnlâ e be doanl' ompolo gw' intyai si ntye.

5 Nl' *oma* winlâ ayĕ be doanl' aññĕnje go be bia mângi w' Asyiria go ntye yazyo: nla go be jarĕ gw' inago sazyo impolo: gambĕnlĕ azuĕ be nângunlia gore yĕ ivenjavenji y'adâmbe orâgenlo, nl' anlag' avolo enlanlai.

6 Kâ wao jilize ntye y' Asyiria nl' okwara, nli ntye yi Nimrâd gw' ijinginla sa yo: yenlâ e be sunginla *zuĕ* avila gw' Asyirian, go be biĕ go ntye yazyo, nla go be jarĕ ikombinli sazyo.

7 Nli mbĕi y'ariganli gore Jekâb yi be doanla go garegare y' anlag' awenge, g' ompĕmbĕ avila gore Jehova, ga niugo gw'amanli, yi re nkândĕ y'avenginl' oma, y' avenginl' awa w'anloñe.

8 ¶ Nli mbĕi y' ariganli gore Jekâb yi be doanla gor' Anlângâ go gare y' anlag' awenge, ga njĕgâ go gare y' inyama s' iga, g' oŋwâ njĕgâ go gare y' ilemba y' adâmbe: yi re go piaganlĕ e jara asazunla simbĕi, nla zyel' omâ o re kâ sunginla.

9 Ogâ wâ wi be tombinlo gor' iloŏvaloŏi yâ, nl' iloŏvaloŏi yâ yodu yi be tenlo.

10 Nle be toa go ntyugu mĕyâ, bulie Jehova, inlĕ, m'be tenl' inkavali sâ avila go gare yâ, m' be jiliz' intyonle sâ:

11 Nla m' be tenl' inkal' impolo si ntye yâ, asyaz' imbor' injâli sâ sodu:

12 Nla m' be tenl' amembamemba avila g' ogâ wâ; kâ aŏâ doanla nyĕnlĕ nli mângi pâga.

13 M' be tenla kĕ ikanli sâ si mpanlago, nl' ikanli sâ s' agore avila gore wĕ; kâ aŏâ savinlag' ijanja s'agâ mâ.

14 M' be todunl' igi nyâ avila go gare yâ; yenlâ m' be jiliz' inkali sâ impolo.

15 M' be fwinlize ngâkâ nl' egunlu, nl' ibenda gor' anlângâ, onlângâ re wi pa *jâgâ* nli ñiâri.

EWONJO VI.

1 Yâgânli vĕnlâ nte bulie Jehova; Gumanlanli, zyâzyanle nl'inomba, sadomba yi ga yâgâ inyoi nyâ.

2 Yâgânli, inomba, ozyâzyâ wi Jehova, nl'anluĕ azang' ayâle mi ntye; kânde Jehova are nl'ozyâzyâ

nli mângi yě, kâ ye sâzya nli Isreël.

3 Anlagi wami, mi are dendinla pa nluě ande? mi are jasiza pa nluě nl'ande? rakilia atakwě gore mię.

4 Kândenlě, mi aṽagiâ avila go ntye yi Ijipt; alandunlâ avila go nago y'inyongo; nl'agěndizi mię g'obosyo yâ Mosěs, nli Aarân, nli Miriam.

5 Anlagi wam, yonginlianli věnlâ ga nt' awondi Belak y'oga wi Moab mondâ, nt' ayiviri Beleam y'oŋwa wi Biâr avila go Syitim go Gilgal; kâ nluě mi'oręti wi Jehova.

6 ¶ M'be bia nl'ande gore Jehova, nl'alěmbia g'ozyo w'Anyambię mpolo? mi g'aṽiage gore yě nl'ijirinya sipezyo, nl'awâ nyare w'ompuñi' oñâri?

7 Jehova be tândio nl'intâzen s'adâmbe anloñe, mbě igomi ny'intâzen ny'ilâvi y'agali? mi ga ve njalię yam *gw*'ipâvi sam, ilonda y'oku'wam *gw*' ibe s'inlinli nyam?

8 Are tuminliâ pa oma nt'are mbia; Jehova e bambia ande gore wě, kao go dend'ogore, go tânde nkěngâ, nl'aganganla nl'okendekende nl'Anyambię yâ?

9 Inyoi nyi Jehova nyi tonga go nka-mpolo, nl'*oma w*'imia e be jenl'ini nyâ: yâgâ nkâgu, nl'oma o re doṽia pa yo.

10 ¶ Igumba ny'arěgâ nyi pa re go nago y'aṽe, nl'egěnlizo z'egânga zi biko?

11 Mi ga range wao nkěrě wi re nl'idodo y'inoka, nl'ipuka s'itemiza?

12 Kânde nlañi ya yo yi re ralie nli mbao, nl'iloanla ya yo yi re kamba p'inoka, nl'inlěñě yao yi re nl'itemiza gw'agwanli mao.

13 Sambo m'be jâgizâ kě nli bolâ, nli pangâ ewoga g'oŋwanja w'ibe sâ.

14 O be nya, ndo o be jora; nl'iposyunlo sâ si *be doanla* go gare yâ; o be kota, ndo o be sunginla; nl'eza zi be sunginlo ndâ m'be pa z'okwara.

15 O be běnla, ndo o be tenla; o be jar'ilonda, ndo o be sag'agali; nl'ivě ny'onligi, ndo o be jáng'ivě.

16 Kânde intyale si Omri si penjavenjo, nl'ijanja si nago yi Ehab sodu, nl'anluě kanganla gw'imondâ sao: kâ mię pangâ ewoga, nl'iloanla ya yo si syělio: yenlâ m'be toanlia nluě ntyânli y'anlagi wam.

EWONJO VII.

1 Azyile gore mię! kânde mi are g'idatiza s'ilonda ntyanja, g'idatiza s'ilonda y'atiganla go ntyaga y'ogâli: zyel'akataka mi nyo: inlinli nyam ny'ajongunl' ilond' ilonga iwânde.

2 Omâ mbia ajuwi avila go ntye; nla zyel' ogore gor'anlaga: waodu wi syâta go ntyinla; wi but' omedu oŋwângię nl'isyinga.

3 ¶ Inlě, wi ga lend' ibe nl'agâ ambanli polo, enlañi e bambia, nl'oyěkěli e *bambia* gw'ipa; nl'*omâ* mpolo e kâgunl' ibe s'orěmi wě; yenlâ pinga wao so.

4 Omâ mbia mě gore wao, are g'irěndě: ogore mě are *itua viaganlo* nl'ogomba w'arěndě; ntyugu y'ovenginli yâ nl'ibali sâ, yi bia; věnlâ be doanl' isuñakete sao.

5 ¶ Avekilie ndego, avel' ibekelia gor' orevi: venjavenj' agugi m'ogwanli wâ, avila gore yě o nanla g'ontonlo yâ.

6 Kânde oŋwanla e pědie rere, oŋwâ ñanto e kumanla go sire ngi yě, oñanto jomba e sire ngwě y'onloñe; iloṽaloṽi y'oma *nle*, mângi yi nag' wěmě.

7 Yenlâ m'be ponla gore Jehova; m'be penginla gor' Anyambię y'isunginli sami; Anyambię yam e be jâgi..lo mię.

8 ¶ Ayenl' igeva gore mië, oloṽaloṽi wami; jâ mi akwa, m'be nângwa; jâ mi adoanla go mpiri, Jehova be doanl' ozange wam.

9 M'be sindinl' egunlu zi Jehova, kânde mi are janja p'ibe gore yë, kao asyâz' ozyâzyâ wam, alend' ijëkëlia gore mië: e be baga mië g'ozange, kâ mië jenl' orëti wë.

10 Gamběnlë *ayë o re* oloṽaloṽi wam e be jenla, nli ntyânli yi be pugë o wulinli mië 'nlë, Jehova Anyambië yâ are gwï? antyâ mami mi be jenlë: vënlâ e be jaro g'ombânla w'igala.

11 *Go* ntyugu yi be nogo ikombi sâ, *go* ntyugu më ozombio wi be tombo bo.

12 *Go* ntyugu më *kë* e be bia gore wë vanganle gw' Asyiria; nl'avila gw'inkal' injâle, nl'*avila* go nago njâle, vanganle g'olâṽi, nl'avila go ntyua agënda go ntyua, nl'*avila* go nomba agënda go nomba.

13 Ndo ntye yi be doanl' ewoga g'oŋwanji wao wi doanla go yo, v'ilonda y'ijanji sâo.

14 ¶ Nyez' anlagi wâ nli nkâgu yâ, olemba w'ijigi sâ, wi doanl' anka *gw*'iga, go gare yi Kamël: wi ga nye go Besyan nla go Giliëd, ga gw'intyugu s'alonga.

15 Egâlanli z'intyugu s'ikâgwi sâ avila go ntye y'Ijipt m'be tuminlië *isaon* y'imamo.

16 ¶ Anlângâ mi be jenla azuñ' akete go ngulu yao yodu: wi be nunj' agwanli mao nl'agâ, aroi mao mi be doanle mpoge.

17 Wi be nlëre ntyëngë g'oñamba, wi be kâgwa avila gw'impogonli yao g'ogu wi ntye: wi be tie Jehova Anyambië yazyo, aria g'oŋwanji wâ.

18 Anyambië mande egâlanli g'awë, o nyez' ibe, nl'aviaganla nl'ipava si mběi y' ijigi së? e p*ig*' egunlu zë go kânlakâ, kânde e tânde nkëngâ.

19 E be fâ fwiza, e be poginla zuë; e be syonl'ipavi sazyo; o be fal' ibe sao sodu g'orânga wi ntyua.

20 O be doanliz' orëti gore Jekâb, nli nkëngâ gore Ebreham, y'arangio ndâ oranga gor' irerë sazyo avila gw'intyugu s'alonga.

NEŬM.

EWONJO I.

1 Iroanlo nyi Nineva. Ezango zi nyilinlo yi Neŭm yi Elkosyait.

2 Anyambië a*re* ŋandi, nla Jehova e fwinlize ngâkâ; Jehova e fwinlize ngâkâ, a*re* nl'egunlu, Jehova e be fwinlize ngâkâ gor' iloṽaloṽi yë, avig' egunlu gor' iloṽaloṽi yë.

3 Jehova e sile benda, are nli ngulu mpolo, e be t*ig*'*ave* diënga du: Jehova a*re* nli mpânlâ yë gw'efizagëngë nla g'ogula, nli vindi yo *nle* ntyëngë y'intyozyo së.

4 E sëmbe mbenle, avanga yo kaminla, yi kaminl'ilâṽi 'yodu: Besyan e kw'oge nli Kamël, nl'ipunjinla si Lëbenën si kw'oge.

5 Inomba si syugazyugia gore yë, nli sadomba yi janginlia, ntye yi pezyo g'ozyo wë, iñ, ntye, nla waodu wi doanla go yo.

6 Mande o re kâ kumanla gw'egunlu zë? nla mande o re kâ kumanla gw'ereria z'egunlu zë? egunlu zë zi jiro g'ogonli, nl'ado mi kakwa nl'ayë.

7 Jehova ar'ombia, nli mbora njâle go ntyugu yi njuke; avoro wao wi bekelië.

8 Ndo nli ntonda yi povaga e be sulize mbora ya yo, nli mpiri yi be kâmbiz' iloṽaloṽi yĕ.

9 Ande zi bondo nluĕ imondâ imbe gore Jehova? e be suliza via! njuke yi be fâ nángwa nyângâ yi mbanli.

10 Kânde *wao* kenjo pa g'arĕndĕ, bângo pa *ga* yânga, wi be jilizo ga kumu yi re joma pa mbiambiĕ.

11 *R'omâri* kâgwa pa avila gore wĕ, o bond' imondâ imbe gore Jehova, owondisi w'imondâ simbe.

12 Yenlâ bulie Jehova; inlĕ, Vanganle *w'adoanla* kendekende, nl'awenge, yenlâ be tenlo wao, go be piaganlĕ gore wao. Vanga mi aduo ajenlizâ azyingo, m'be fâ jenlizâ mo nyĕnlĕ.

13 Kânde vĕnlâ m'be mâgunle mpangi yĕ gore wĕ, nl'arav' igoro yâ.

14 Nla Jehova are pa p'ivanga g'oŋwanji wâ, inlĕ, zyel' oma w'ini nyâ fâ bĕnlo: m'be tenl' oganla wi mpanlago, nl'oganla wi njirago avila go nago y'anyambiĕ sâ: m'be pang'oronginlo wâ; kânde o re feva pa polo.

15 Vonla gw'inomba intyozyo s'omâ bag' intyango imbia, si keriz'afñĕnje! Juda, venjavenj' intyago sâ, lend' impanganlo yâ: kânde aṽe wi be fâ piaganla gore wĕ; are tenlo pa via.

EWONJO II.

1 Ayĕ o jarunla simbĕi are panda pa g'ozyo wâ: venjavenj' imianga y'igâvi, ṽĕmbe mpânlâ, yâliz'oni *wâ*, yâlize ngulu *yâ* polo.

2 Kânde Jehova are kegunla p'ivenda nyi Jekâb, g'ivenda nyi Isreĕl: kânde mângi bonla wi re bonla pa wao, nl' awundakanla ampari mao m'igâli.

3 Nguṽa y'anlofñe wĕ wi ngulu y'apangio tenlatenla, anlofñe wa ṽembâ w'abândi g'angâla: intyonle si *be doanla* nl'ijo yi baminla go ntyugu y'ikekizi sĕ, nli rere yi fŭr yi be syugiazyugia polo.

4 Intyoŋle si be kĕnda nĕganĕga gw'agala, si be dokanla gw' impânlâ impolo: si be jenlanla g'ijo, si be pule mango g'anâmingwĕmbolo.

5 E be fâ tange vembi yĕ: wi be pofño nl'abaku gw'ikĕndi sao; wi be nĕgiza g'ogomba wa yo, nago y'izyâmbunlo yi be kekizo.

6 Aguge m'ilâvi mi be nungunlo, nli nago mpolo yi be sozwa

7 Nla Hŭzzab e be kĕndio mbwedi, e be bago, azyali mĕ mi be kĕndiĕ g'inyoi ny'ibembe, nyi bola gw' intonlo sao.

8 Ndo Nineva avila gw' alonga *are* g'eliṽa z'anlingo: ndo wi be fanga. *Wi be tonga* 'nle, Gumanla, gumanla; ndo be fwiz'oma go nyuma.

9 Wânganl' ifñanlo nyi syika yapupu nla yatenlatenla; kânde zyele ntyai gw'igumba, nl'ivenda avila go ya ṽia yodu.

10 Ar' orevo, nl'ewoga, nli mbundaki; nl'orĕma wi janginlia, nl'ampuva mi dukakanla, nli nkazya mpolo yi re g'ina yodu, nl'azyo mao modu mi jilanganla.

11 Iloanlo ny' iliŏn nyi *re* gwĭ, nl' inyenlo ny'awâ liŏn, liŏn yi re gwĭ, *vanganle* mbora y'aganganlagi liŏn onlĕrâ, nl'oŋwanla wi liŏn, kâ *w'ariezo* nl'oma.

12 Liŏn y'asazunli simbĕi kwĕkwĕ gor' awanliĕ, nl'aviar' ogonga gwi liŏn nyanto yĕ, ayonliz' ompogonli wĕ nl'afñanlo, nl'ibulungu yĕ nli ya yi sazunlo.

13 Vonla, mi *are* sirâ pa, bulie Jehova y'imbĕii, m' be pez' intyonle sĕ g'otutu, nl'okwara wi be jiliz' awa wi liŏn iwâ: m' be tenl'ifñanlo nyâ avila go ntye, nl'inyoi ny'iṽaṽi yâ nyi be fâ jáganlo nyĕnlĕ.

EWONJO III.

1 Azyile gore nka mpolo yi ntyinla! yi *re* du ralie nl'inoka *nl'*ikwĕra; iñnanlo nyi dubua;

2 Nyângâlĕ yi mpava, nli nyângâlĕ y' intyonle, nl'ikĕnda s'inkavala, nl'idogwa s'intyonle.

3 Oma wi nkavala e tombinl' okwar' oyâmbui nl'igânga ny'akĕlakĕla: *re* nkândâ yi mângi re juwa pa, nli bende yenge; zyele ntyai yi bende *yao;* wi poñno nl'ibaku go bende yao:

4 G'oŋwanja wi mbunli yi bandanliĕ y' eṽoṽe z'eranga, ngwĕ y'amembamemba, o kol'anlângâ ṽâ ibandi sĕ, nl'inago ṽâ ntyĕnli yĕ.

5 Vonla, mi sirâ, bulie Jehova y'imbĕli; m' be bowunl' ingâi sâ g'ozyo wâ, m'be tuminli' anlângâ otele wâ, nl'ipanginla ntyânli yâ.

6 M'be fala gore wĕ isĕkĕ si biko, aveṽizâ, m'be doṽiâ eza zi jenlo.

7 Be toa, *nle* waodu wi ponlâ wi be fanga avila gore wĕ, awulia 'nlĕ, Nineva ato' ewoga: mande be denlĕ? gwenli be buta miĕ mângi wi sindiâ?

8 O r' ombia viaganlo nli No-Amon, o loanlagi gw'ilâvi, *y'avegagi* anlingo vingovingo, mbora njâle, nl'ogombi wĕ w' ado w' avegagi avila go ntyua?

9 Ityiopia nli Ijipt w'*avegagi* ngulu yĕ, *y'avegagi* ntyai fâ; Put nli Lubim wao vegagi inlungunle yâ.

10 Ndo aroanlio, agĕndi mbwedi; awanliĕ arumbe w' awolio ba simbĕi gw' agala modudu: nl'avungi wao ganlo gor' anlagi wĕ wi dubo, nl'anloñne wĕ aṽolo w' agorio nl'azyungakanlo.

11 Awĕ ke o be bângo; o be jumbunlo, awĕ kĕ o be bute ngulu g' oŋwanja w'iloṽaloṽi.

12 Wogo yâ yâle yodu *yi be doanla* ga rere yi fig nl'ifig si donge bânda: ja s' asyugo, si poswa g' ogwanla w'omâ nya so.

13 Vonla, anlagi wâ wi re go gare yâ *re* anto: aguge mi ntye yâ mi be nungunlo zange gor' iloṽaloṽi yâ: ogonli wi be ny' ibo sâ.

14 Veranl' anlingo gore mângi re kombinla pa, yâlize wogo yâ yâle; gĕnda gw' iwonlo, ayara nyo, yâlize mbora yi pik' ibrik.

15 Ṽâṽâ be jilizo wĕ nl'ogonli; okwara wi be tenlâ, wi be nyâ g'ogu w'ijiliza: wunliz' okuwâ g'ogu w'ijiliza: wunliz' okuwâ g'isakampazyo.

16 O re bunlia pe mângiâ w'agolo g'igĕgĕnli y'orowa: ogu w'ijiliza, wi pazanganla nl'alogwa.

17 Mângiâ wi bâr' ikorowa wi *re* g' isakampazyo, nl'ingâwĕ sâ g' isakampazyo impolo, yi syamb' ilako gw' ikomba s' arĕndĕ go ntyugu y' ife, *ndo* ja nkombe y'atângwa gambĕ wi fanga, nli mbori yao yi fâ mio ṽâ *re* wao.

18 Ivenjavenji yâ y'adâmbe yi mĕga, oga w'Asyiria: nlañni yâ yi be doanla *go ntyĕngĕ:* anlagi wâ wi re pazanganla pa gw' inomba, nla zye' oma o datiza wao.

19 Mbipi yâ yi zyele nli njingio; evori zâ zi re ereria polo: wao du wi jâgâ ntyango yâ wi be bol'asyako gore wĕ: kânde wamande wi re ibe sâ si piaganla gore ye pĕkĕpĕkĕ?

HEBAKŬK.

EWONJO I.

1 Iroanlo ny' ayenlio nle Hebakŭk y'ovâgisi.

2 Olingo sĕ wi be tonga mĕ Jehova, kâ wĕ o *yâgâ*! *vanganle* tonga polo gore wĕ g'oŋwanja *wi* mbao, kâ, o az*u*nginla!

3 Ezande zi tuminliâ mĕ ibe, avanga *mĕ* jenl' ibaŋgatio? kânde ijiliza nli mbao yi *re* g'ozyo wam: re wao wi kwez' edungu nli mbĕlĕkĕ.

4 Yenlâ ivanga ny' ajeki, nl'ijĕkĕlia si k*â*gunlio: kânde a*v*e wi kombinl' agore, yenlâ ijĕkĕlia s'ibe si kâgwa.

5 ¶ Vonlanli gor' anlângâ, avikilia polo, kâ mamanli: kânde m'be janj' e*v*ilo gw'intyugu sanli, zi re nlu' ay*i*vira, vanganle z'abulinlio *nluĕ*.

6 Kânde, vonla, mi anângunlia Ikaldia, inlângâ nyi nonle inlĕge mĕnyâ, nyi be piaganla g'ompuzyu wi ntye, go niv' aloanlo minganli *mi re* mi zye imao.

7 Wi r' ereria nl'idirio, ijĕkĕli sao nl'ekale zao si pila gw'ikui yaomĕ.

8 Inkavali sao si r'inĕga viaganlo nl' injĕgâ, si r'ogasyo viaganlo nl' inlim̃a yi nkolo: nli mângi yao wi inka*v*ala wi be syambunl' ikui yaomĕ, nli mângi yao w' inkavala wi be bia avila go bo; wi be dogwa ga ngwanyânli yi nĕga go nya.

9 Waodu wi be bia go mbao: ikenja s'azyo mao si re g'obosyo, kâ wao datiz' imbwedi ga ntyĕngĕ.

10 Wi be pĕdi' aga, nl' injaliĕ si *be doanla* sipĕdio gore wao, wi be syĕl' imbora singulu sodu; kânde wi be kenje ntyĕngĕ awânga yo.

11 Gambĕnlĕ orĕmi *wĕ* wi be kalua, kâ yĕ piaganla, a*v*enda, *ave* ngulu yinlâ gor' anyambiĕ yĕ.

12 ¶ Awĕ aranga avila go kânlakâ, Jehova Anyambiĕ yam, wami mĕ W' orunda? Azuĕ be *ju*wa. Jehova o re do*v*ia pa wao gw' ijĕkĕlia; Anyambiĕ yi ngulu, o re do*v*ia pa wao g' orevunlo.

13 *O re* nl'antyâ minkĕrĕ mĕ nla go ponl' ibe, kâ ay*e*nl' ipava: osaon nde wi ponlo ndâ wao wi janj' itemiza, nl' aloanla dâ jâg' omâ mbe e jiliz' *omâ re* ombia viaganlo nl'ayĕ?

14 Nl'avang' anlaga ga *v*ĕrĕ yi mbenle, ga ya yi dandalanda *yi re* yi zyele nl' omâ panginla yo?

15 Wi dura waodu nl' ilâ*v*â, wi kota wao nli mbuzyi yao, nl' aguminlia wao nl' elo*v*i zao; yenlâ wi jenle mbia nl'ige*v*a.

16 Yenlâ wi jire ntyago go mbuzi yao, avezy' aka mi nkango gw'elo*v*i zao; kânde mbĕi yao yi pâma nla zo, nl'inyi sao sijenge.

17 Sambo wi be sage mbuzi yao, kâ w'a*ri*ge jonl' anlângâ pĕkĕpĕkĕ?

EWONJO II.

1 M'be kumanla gw'ivenginlo nyami, aloanla go mbora ndondui, nla m'be penginla go jenla nte be bulinliĕ mĕ, nla nte be jivira mĕ jâgâ mi atevunlo.

2 Nl'ayivirio mĕ nle Jehova, awulia 'nlĕ, Rĕnde nyilinlo, avanga yo buebue gw'itavoro, inlĕ ayĕ o tangunla e ga vule mango.

3 Kânde nyilinlo yi pa *re* gw'egombe zi re teto pa, ndo go ntyai yi be kamba, kâ s'anloka: vanganle y'adinga, venginla yo; kânde yi bia giligili, yi be d*i*nga.

4 Vonla, inlinli nyĕ *nyi* re tombi-

nlo pa nyi zyele gore go re yě: ndo ogore wi be doanla nl'ibekeli sě.

5 ¶ Iñ kě, kande e pavaga nl'ivě, *ayě oma* w'ekale, e do*a*nla go nkali yě, o pendia ibeli sě g'ilombo, are g'ijuwa, ay*a*lie jorizo, ndo e datiz' anlângâ modu gore yě, aguminlia anlaga waodu gore yě:

6 Winlâ waodu wi be kâmbinlě egâmba, nli nkogo yi syělia gore yě, nl' awulia 'nlě, Azyile gore yě o bunlize ya *yi re yi* zyel' iyě! olingo sě? nla gore yě o toanliz' okuwě nl'iwonlo!

7 Wi be n*a*ngwa něganěga, wao wi be noñâ, nl'anlângwa wi be syugâ, kâ wě doanl' iñanlo gore wao?

8 Kânde o re kwěra p' anlângâ amenge, mběi y'anlaga yi re tiganla pa wi be kwěrâ; g'oŋwanja wi ntyinla y'anlaga, nla g'*onwanja* wi mbao yi ntye, nla go nka-mpolo, nla waodu wi doanla go go.

9 ¶ Azyile gore yě o jenle ŋandi y' ibe go nag' wě, nle e be doṽ' ikundu nyě gw'igonlo, kâ yě sunginlo avila go ngulu y' ibe!

10 O re bondinla pe ntyânli go nag' wâ nl' itenl' anlag' awenge, nl'ayanjinl' inlinli nyâ mbe.

11 Kânde ido nyi be tonga avila g'ozira, nl'enloñiě avila go ntimbe kě zi be jivira.

12 ¶ Azyile gore yě o noge ṅkala nli ntyinla, nl'aloanlize ṅka-mpolo nl'ipava!

13 Vonlanli, arange ndaga yi Jehova y'imběli, inle, anlaga wi ga yanje ṽanganle g'ogonli, nl'anlaga wi be jasiz' ikui yaomě ṽâ nyawě nyawě?

14 Kânde ntye yi be jonlio nl'imia s'ivenda nyi Jehova, ga nte jonliz' anlingo ayonlie mbenle mpolo.

15 ¶ Azyile gore yě o pe ndeg' wě ijânga, o doṽie mbute yâ gore *yě*, avangě bângo kě, kâ wě jenl' otele wao!

16 O re ralie nli ntyânli, gw' ivenda: yânga kě, kâ ntyai yâ tombo: ingongo ny' ogâ nloñiě wi Jehova wi be kegunlo gore wě, nl'itoṽa sintyânli si *be doanla* gw' ivendi nyâ.

17 Kânde mbao yi Lěbenǒn yi be pugâ, nl'ikwěra s'inyama, s' avangi wao tia, g'oŋwanja wi ntyinla y'anlaga, nli mbao yi ntye, yi nkampolo, nla waodu wi doanla gogo.

18 Oba nde wi pango nl'oganla wi mpanlago, wi panlo nl'omâ vangi wo; oganla wi janginlio, nl'onlěnji w'inoka, wi re ovangi wa wo, e jěginla wo, go pang' ikanla s' añamu?

19 Azyile gore yě o bulinl' erere 'nlě, Nlângwa; gor' ido ny' iñamu inlě, Gumanla, nyi be něnja! Vonla nyi *re* jago pa nli syika yatenlatěnla nla yapupu, wo wi zye nl'oŋwei du go gare ya wo.

20 Ndo Jehova are go nag' wě y'orunda: ntye yodu yi ga vânle dâ g'ozyo wě.

EWONJO III.

1 Inkâlâ si Hebakǔk y'ovâgisi, go Syigionǒt.

2 Jehova mi are jâgâ p'igambi nyâ, nl'arienli miě: Jehova nlângunli' evilo zâ go gare y'impuña, go gare y'impuña vanga zo mio; gw'egunlu yonginlie nkěngâ.

3 Anyambiě aṽienli avila go Timan, nla Oma w'Orunda mě avila go nomba yi Peran. Sila. Ivendi nyě ny'avug' orowa, nli ntye ya yonli nl'isuminli sě.

4 Nl'onjělěnjělě *wě* w'avegagi g'ozange; avegagi nl'imengo *kâgwaga* g'ogâ wě; nla ṽâṽâ *avegagi* izyâmbunlo nyi ngulu yě.

5 G' obosyo yě agěnd' evunga, nl'amingilia mi baminla m' avegagi gw'agolo mě.

6 Agumanli, agěnlize ntye: avo-

nli, azug' anlângâ bo; nl'inomba sakânlakâ s' avazanganli, sadomba yapěkěpěkě y'alěmbi: impânlâ sě si r' egombe zodu.

7 Mi ayenl' ikanja yi Kusyan go njuke: nl'inlamb' izambe yi ntye yi Midian y'arataminli.

8 Jehova avikinl' ilâvi? egunlu zâ z' avegagi gw'ilâvi? egunlu zâ z' avegagi go mbenle mpolo, kâ wě panda gw'inkaṽali sâ, nl'intyonle sâ s'isunginlo?

9 Elendinli zâ z'avegagi duro pa, *ga nta* r'irango y' imbuṽe, vanganl' igambi nyâ. Sila. O yarunli ntye nl'ilâṽi.

10 Inomba s' ayenliâ, kâ so tataminla: ntonda y'anlingo y' aviaganli mpiaganlaga: orânga w' agâgunl' inyoi nyě, nl'arombinl' agâ mě gw'igonlo.

11 Nkombe nl'ogwěli w' aloanli dâ gw'aloanlo mao: g'ozange wi lendinli yao y'agěndi, gw'ibaminla nl'ijenla s'igângi nyâ.

12 O gěndi go ntye pâkâsâ nl'egunlu, o yar' anlângâ nl'egunlu.

13 O gěndi gw'isunginla s' anlagi wâ, *vanganle* isungunlo gor' ogilio wâ; o yarunl' ewonjo zi nago y'arěgâ, nli syaz' izanga g'ompele. Sila.

14 O woli nl'inkâgu sě wonjo y'inkali sě inyango: w' aṽienli g' efizagěngě go pazanganla mě: igeṽi nyao ny' *avegagi* ga wi be jilize lěngě ntyâria.

15 O gěndi pâkâsâ go mbenle mpolo nl' inkaṽali sâ, *vanganle* ikondo y'anlingo ampolo.

16 Gw'ayâgio mě, iwuñu nyam ny'arataminli; nl' inlumbu yam y'arataminli nl'inyoi: ibânla s' ayinginli go pi yam, nl'arataminli mě měmě, inlě, kâ mě jâwa go ntyugu yi njuke: j' abia gor' anlaga, e be kombinla wao nl'inkândâ sě.

17 Vanganl' erere zi fig z' avunjinla, nlâ ilonda gw'igâli: ijanja si ŏlivi si be noka, nl'intyaga si be janl' ezâma; olemba wi be tenlo avila g'ogomba, kâ *avâ* doanl' ipa gar' inago s' inyare:

18 Ge m' be jenle mbia gore Jehova, m'be jenl' igeṽa gor' Anyambě y' isunginli sam.

19 Jehova Anyambě *nle* ngulu yam, e be pang' intyozyo sam ga sintyozyo si njiwo, e be panga mě kanganla gw'imbori sam indondui. Gore nyembi mpolo nl'abeka m'igâli.

ZĚFENAIA.

EWONJO I.

1 Igamba nyi Jehova ny'aṽienli gore Zěfenaia y'oŋwa wi Kusyai, y'oŋwa wi Gidelaiya, y'oŋwa wi Ameraia, y'oŋwa wi Hizkaia, gw'intyugu si Josaia y' oŋwa wi Emŏn, y'oga wi Juda.

2 M'be jilize *yâma* yodu via avila go ntye, bulie Jehova.

3 M'be jiliz' oma, nli nyama; m'be jiliz' inyânli s'orowa, nli ṽěrě yi mbenle, nl'abaku nl'anlag' aṽe; m'be tenl' oma avila go ntye, bulie Jehova.

4 Mě kě, m' be nyânyunl' ogâ wam go Juda, nl'iloanla yodu yi Jerusalěm; nla m' be tenle mběi y'atiganla yi Beal avila go mbora yinlâ, nl'ina nyi Tyemarim nl'iminisě;

5 Nla wao wi savinle mběli y'orowa gw' imianjamianja y'inago; nla wao wi savinla nli tang' orango nli Jehova, nla wao wi tang' orango nli Malkam;

6 Nla wao wi re kalunlio p'avila gore Jehova; nla wao wi re wi pa bute Jehova, ge bambia gore yĕ.

7 Loanlanli dâ g'ozyo wi Jehova Anyambiĕ: kânde ntyugu yi Jehova y'atoenli piĕrĕ: kânde Jehova are keḳiza pa ijirinya, are felia p'agĕndi wĕ.

8 Be toa go ntyugu y' ijirinya yi Jehova, m' be tevunle nlaffi, nl'awa w'aga, nl'oŋlângâ wi re bâra p'ambâra m' agĕnda.

9 Go ntyugu mĕmo m'be tevunla wao wi dogwa gw'enloffiĕ z'iguge, wi jonliz' inago s'ivanginli yao nli mbao nl'itemiza.

10 Be toa go ntyugu mĕ, bulie Jehova, inlĕ, *be doanle* nyângâlĕ y'edingo avila g'ompombanla wi ṽĕrĕ, nli mboginla avila go yi mbanli, nli nyângâlĕ mpolo yi tugwa nli yâma avila go sadomba.

11 Ronganli, anluĕ iloanla yi Maktĕs, kânde imasen sodu s'atenlio; waodu wi toanle syika yapupu w' atenlio.

12 Be doanla gw'egombe mĕ, inlĕ, m' be syilia Jeruselĕm nl'ijo, nl'arevunl' anlaga wi re tiganla pa go ndoanli yao: wi bulia nl'irĕmi yao inlĕ, Jehova e be denda mbiambiĕ, ge yĕ kĕ dende mbe.

13 Sambo, agumbi mao mi be kalua sikwĕra, nl'inago sao sintevo: wi be nog' inago kĕ, ndo wi doanla go so; wi be bĕnl' intyaga s'igâli, ndo wi be jâng' ivĕ nya yo.

14 Ntyugu mpolo yi Jehova *y'atoenli* piĕrĕ, yi nĕga polo, *vanganl'* inyoi nyi ntyugu yi Jehova: oma wi ngulu mĕ e be denla nli nonli.

15 Ntyugu mĕyânlâ ntyugu y'egunlu, ntyugu yi njuke nl'ijela, ntyugu yi mbundaki nl'orevo, ntyugu y' impiri nl'iwombe, ntyugu yi vindi, nli mpiri y'ogaṽa,

16 Ntyugu y'orâmbâ nli mboginla gw' inki-mpolo si re kombinlo p'ikomba, nla go wogo londui.

17 M'be bag' ijela gor' anloffie, wi be kanganla g'apâku, kânde wi re janja p'ibe gore Jehova: nli ntyinli yao yi be jiro ga ntyĕngĕ, nl'izyonle yao g'ati.

18 Nlâ syiki yao yapupu ge nlâ yatenlatenla yo kâ jâlie sunginla wao go ntyugu y'egunlu zi Jehova; ndo ntye yodu yi be jilizo nl'ogonli wi ŋandi yĕ: kânde e be sunge pang'ojili gore waodu wi doanla go ntye.

EWONJO II.

1 Latanlanli ta, iñ, latanlanli ta, inlângâ nyi re nyi belo;

2 Igamba gâgwaga râ, owenja viaganlaga *râ* ga wulu, egunlu z'ereria zi Jehova viagaga râ gore nluĕ, ntyugu yi Jehova y'egunlu viagaga râ gore nluĕ.

3 Wutanli Jehova, anluĕ du ikendekende yi ntye, wi re janja p'ijĕkĕli sĕ; wutanl' orĕti; wutanli okendekendé: vendetua anluĕ be jumbunlo go ntyugu y'egunlu zi Jehova.

4 Kândenlĕ Geza be biko, nli Askilon ewoga: wi be tombe Asdŏd offiand' ompolo, nli Ekrŏn e be todunlo.

5 Azyile gor' iloanla y'inkala si mbenle, inlângâ nyi Kĕretyits! igamba nyi Jehova nyi *re* gore nluĕ; Kenean, ntye yi Filistins, m'be jilizâ, kâ avâ doanl' anlaga nyĕnlĕ.

6 Nli wogo yi mbenle yi be doanl' aloanlo nli y' iga yi mângi penjavenj' adâmbe, nla sikomba go vuginlia.

7 Nli mbora yi be doanla gore mbĕi yi nago yi Juda; wi be nya ṽâṽâ: gw'inago si Askilŏn be nanla wao nkolo; kânde Jehova Anyambiĕ yao e be jenla wao, arombe mbwedi yao.

8 Mi are jâgâ pa ntyânli yi Moab, nl'irâwo y'awa wi Amŏn, go yo wi re jenlizo pa anlagi wam ntyânli, nl'avend' *ikui yaomě* g'ozambi wao.

9 Sambo, vâ *re* mě bâ, bulie Jehova y'imběli, Anyambě yi Isreěl, Rěti Moab e be doanla ga Sŏdom, nl'awa wi Amŏn ga Gomŏra, *vanganle* ijanla s'ejamba nl'amemba m' ezanga, nl'ewoga za pěkěpěkě: anlagi wam amâri wi be bundakanlia wao, nli mběi yam y'anlaga yi be bânga wao.

10 Yinlâ yo be děngo wao gw' ekale zao, kândenlě wi re jenliza pe ntyânli nl'avendiz' *ikui yaomě* gor' anlaga wi Jehova y' imběli.

11 Jehova e *be* doanl' ereria gore wao: e be doanliz' anyambě si ntye sodu nli njanla; *anlaga* wi be savinlě, omedu avila go mborě, koanga gw' inĕnge sodu s'anlângâ.

12 Anluě Ityiopians kě, anluě *be* jilizo nl'okwari wam.

13 E be nyânyunl' ogâ wě go nkâmi, ayiliz' Asyiria; nl'avange Nineva ewoga, nla yoma g'igi'volo.

14 Nl'ilemba yi be nanla bu go gare ya yo, inyama s' anlângâ sodu: iruvanli nli nomba yi be doanla gw'enlomiě z'igonlo za yo; amoi *mao* mi be jemba gw' asangala; orevo wi *be doanla* gw' aguge, kande e be tiga bwě evilo z'oyila.

15 Yinlâ *nle* nkala y'igeva y'avegagi monda fâ, y' awuli g' orĕmi wě 'nlě, *nle* mě, *zyel'* omâ nwĕnlě: a kalu' ewoga sě, mbore nanl' inyama! omedu o be piaganla piĕrě nl'ayě e be syělia, *nl'*awiz'agâ.

EWONJO III.

1 Azyile gore yě o re nl' isĕkě nli fevizo pa, go nkala mpolo yi re bangatio pa!

2 E *jâ*ginlo inyoi; e *bâng'* orevunlo; e p'*i*gumu gore Jehova; e sy*u*sya piĕrě nl' Anyambě yě.

3 Injalě sě si *re* nla yě so s'iliŏn si kungula; iyĕkĕli yě nlima yi nkolo; wi boge pa kao bunya.

4 Ivâgisi yě yi r' isyâlâ fâ nli nfevi: iminisě sě impolo wi re feviza pe nago y' Anyambě, wi re denda pe mbao gw' ivanga.

5 Jehova y' ogore are go gare ya yo; alendiz' ibe: bangi edu e bag' ijĕkĕli sě g'ozange, avoswize; ndo arĕgâ wi mě ntyânli.

6 Mi are tenla p'anlângâ: wogo yao londui ya toe woga, mi apang' impânlâ sao sintevo, kâ aviaganl' oma: inkali sao impolo s'ajilizo, yenlâ re zyel' oma, zyel' oloanla.

7 Mi abulia 'nlě, Rĕti e be tia mě, o be děng' ikotiza; yenlâ iloanlo nyao ny' arenlo, ge kě mi arevunli wao: ndo w'anlângw' ibanga, awânliz' ijanji sao sodu.

8 Sambo, venginlanli mě, bulie Jehova, kao go ntyugu yi be kumanla mě gw' iměanlo: kande ipikili sam si *re* go datiz' anlângâ, kâ mě kuměinlia imbuve go jir' egunlu zam gore wao, *vanga* nl' egunlu zam z'ereria: kande ntye yodu yi be pozyo nl'ogonli wi nandi yam.

9 Gamběnlě m'be kalunlia gor' anlaga nkambinli mbia, kâ waodu fwel' ina nyi Jehova, go janjinlě nl' ijivir' imo.

10 Avila go nkova mâri y'ilâvi yi Ityiopia mângi yam wi kambinla, vanga nl' onwâ-měanto yi mângi yam o re tombakanlo pa, e be bag' ijirinya sam.

11 Go ntyugu mě e be doanle ntyânli gw' ijanji sâ sodu, si re wě pava pa mě: kande m'be tomba go gare yâ wao wi jenle mbia gw' ekale zâ, kâ o vâ doanl' odando g'onwanja wi nombi yam y'orunda.

12 M'be tiga kĕ go gare yâ mângi kâmbizo nli lĕngĕ, kâ wao bekel' ina nyi Jehova.

13 Mbĕi y' atiganla yi Isreĕl yi be janj' ibe, ge kamb' inoka; ge dĕngo nl' onlĕñĕ w' itemiza gw' agwanli mao: kânde wi be nya anlanla bu, nl'oma fâ o tieza wao.

14 Yemba, oŋwâ-ñanto wi Zaiŏn; yenle mbia, Isreĕl; yenle mbia kâ jenl' igeva nl'orĕma wodu, oŋwâñanto wi Jeruselĕm.

15 Jehova are tomba p'ijĕkĕli sâ sodu, are fala p'iloválovi yâ: oga wi Isreĕl, *vanganle* Jehova, are go gare yâ: o be jenl'ibe nyĕnlĕ.

16 Go ntyugu mĕyâ be bulio gore Jeruselĕm, 'nlĕ, Aria: *nla go* Zaiŏn, Arig' agâ mâ doanle dĕla.

17 Jehova Anyambiĕ yi re go gare yâ are ngulu; e be sunginla, e be jenl' igeva gore wĕ nli mbia; e be jâwa gw' itândi sĕ, e be jenle mbia gore wĕ nl'ijembo.

18 M' be datiza *wao wi re* nl' ekĕva g'olatanlo w'orunda, *wi* re wao iwâ, ntyânli *yao* yo iroanlo.

19 Vonla, gw'egombe mĕzâ m' be to' alenda waodu wi kâmbizâ: m'be sunginlĕ ayĕ o tĕngunla, nl' alatizĕ o gâgunlio; m'be dĕngi-nla wao idubiĕ, nl' elumi go ntye edu yi re wao jenlizo pa ntyânli.

20 Gw' egombe mĕzâ m'be *fâ* baga nluĕ, vanganle gw' egombe zi be datiza miĕ nluĕ: kânde m'be panga nluĕ ina nla si suminlio gor' anlaga waodu wi ntye, go be fwiniza miĕ imbwedi gw' antyâ manli, bulie Jehova.

HAGEAI.

EWONJO I.

1 G' ompuñia w' imbanli wi Deriüs y' oga, g' ogwĕli w' orova, go ntyugu nonga y' ogwĕli, avienl' igamba nyi Jehova nli Hageai y' ovâgisi gore Zerübeĕl y' oŋwa Syialtiĕ, ngâwĕ yi Juda, nla gore Jŏsyue y' oŋwa wi Joseděk, minisĕ mpolo, inlĕ,

2 Yenlâ kamba Jehova y' imbĕli, inlĕ, Mângi sinlâ bulia, inlĕ, Egombe zi pa toa, egombe zi be nogo nago yi Jehova.

3 Nl' avienl' igamba nyi Jehova nli Hageai y' ovâgisi, inlĕ,

4 *E'* egombe gore nluĕ, Anluĕ, go doanla gw' inago sanli *pango pa go gare*, kâ nago yinlâ *doanl'* ewoga?

5 Vĕnlâ sambo Jehova y' imbĕli, e bulia yenlâ 'nlĕ; Vikilianl' impanli sanli.

6 Anluĕ are nyĕnya pa polo, nl' avagi oŋwâ zâma; anluĕ nya, ndo anluĕ pa jora; anluĕ jânga, ndo aranga gw' ijora; anluĕ noanlio, ndo zyel' oma o re mpiu; nla yĕ o janja gw' ipa, e janja gw' ipa *go fela so* go puka nl'impogonle.

7 ¶ Yenlâ bulia Jehova y' imbĕli, 'nlĕ; Vikilianl' impanli sanli.

8 Vandanli go nomba, avage ntimbĕ, kâ nloge nago; kâ miĕ jenle mbia go yo, nla m' be pendizo, bulia Jehova.

9 Anlu' avonli go yenge, ndo vonla, y' *aroenl'* oŋwâ zâma; nla gw' avagio *yo* nl' anluĕ go nago, mi aviki yo. Ezande? bulia Jehova y' imbĕli. Kânde g' oŋwanja wi nag' wam yi *r'* ewoga, kâ nluĕ pule mango omedu go nag' wĕmĕ.

10 Sambo orowa gw' igonlo nluĕ wi simbio g'ompĕmbĕ, nli ntye yi simbio *gw'* ilondi yĕ.

11 Mi aṽeli gw' esyove evolo go ntye, nla gw'inomba, nla gw'imba, nla gw' ivě inyanla, nla gw'agali, nla go ya yi janlo nli ntye, nla gor' anlaga, nla go vuginlia, nla gw'ijanja sodu s' agâ.

12 ¶ Ndo Zerŭbeběl y'oŋwa wi Syialtiěl, nla Jŏsyue oŋwa wi Joseděk, minisě mpolo, nli mângi y' ariganli gor' anlaga, w' ayâgěnlo inyoi nyi Jehova Anyambiě yao, nl'agamba mi Hageai y' ovâgisi, ga nt' aroñio yě nli Jehova Anyambiě yao, nl'anlaga w' arienli g' ozyo wi Jehova,

13 Nl'agambi Hageai oṽâṽi wi Jehova gw' ibulia si Jehova gor' anlaga, inlě, mi *are* gor' anluě, bulia Jehova.

14 Nl'azyâkâli' Jehova inlinla nyi Zerŭbeběl y' oŋwa wi Syialtiěl, ngâwě yi Juda, nl' inlinla nyi Jŏsyue y' oŋwa wi Joseděk, minisě mpolo, nl'inlinla nyi mângi y' ariganli gor' anlaga: nl'aṽienli wao, nl'ayanji go nago yi Jehova y'imběli, Anyambiě yao,

15 Go ntyugu y'agomi mbanli nli ntyugu nlai, g' ogwěli w'oroṽa, g'ompuñia wi mbanli wi Deriŭs, y' oga.

EWONJO II.

1 G'*ogwěli* w'orâgěnlo, gw'agomi mi ntyugu mbanli, nli *ntyugu* mâri y' ogwěli, igamba nyi Jehova ny' aṽienli nl' ovâgisi Hageai, inle,

2 Gambanli věnlâ gore Zerŭbeběl y'oŋwa wi Syialtiěl, ngâwě yi Juda, nla gore Jŏsyue y' oŋwa wi Joseděk, minisě mpolo, nla gore mângi w' ariganli gor' anlaga, inlě,

3 Re tiganla gore nluě mande o yenli nago yinlâ gw' ivendi nyi nonga? nl' anluě jenla yo nlěnlâ sě? yi zyele gw'antyâ manli nl'egâlanli ga nyawěnyawě?

4 Ndo věnlâ Zerŭbeběl, loanle ngulu, bulia Jehova; nl'aloanle ngulu, Jŏsyue, y' oŋwa wi Joseděk, minisě mpolo; nl'aloanle ngulu, anluě. mângi wi ntye waodu, bulia Jehova, kâ janjanli: kânde mi *are* nl'anluě, bulia Jehova yi mběli:

5 *Ga nt' ar'* igamba ny'ayekanli miě nl' anluě gw'aṽienli nluě avila go Ijipt, yenlâ inlinli nyam ny' atiganli nl' anluě: *ar*ianli.

6 Kânde yenlâ bulia Jehova y' imběli; nl' oŋwâ lingo m' be syug' irowa, nli ntye, nli ntyuṽa, nli *ntye* yakaka;

7 Nla m' be syug' anlângâ modu, nl' ijongunla s' anlângâ modu si be bia; kâ mi jonlie nago yinlâ nl' ivenda, bulia Jehova y' imběli.

8 Syika yapupu *nle* iyam, nli syika yatenlatenla iyam, bulia Jehova y'imběli.

9 Ivenda nyi nago yinlâ nuunla be doanla ivolo viaganlo nla nyi yi nonga, bulia Jehova y' imběli; nla go nago yinlâ m' be p' añěnje, bulia Jehova y' imběli.

10 ¶ Gw' agomi mi *ntyugu* y' imbanli nli ntyugu nlai, g'*ogwěli* wi nl'agomi, g'ompuñia wimbanli wi Deriŭs, igamba nyi Jehova ny' aṽienli nli Hageai y' oṽâgisi 'nlě,

11 Yenlâ bulia Jehova y' imběli inlě; Ṽambianli věnlâ iminisě g' *onwanja* w'ivanga, inlě,

12 Jâgâ om' atoanli' ozyonl' orunda g'olamba wi ngâi yě, nl'aṽata nl' olambi we mpěmba, mbě osyuka, mbě ivě, mb' agali, mb' inya edu, wi be doanl orunda? Nl'ayiṽire iminisě, awulia, Nyawě.

13 Nl'awuli Hageai 'nlě, J' *om' o re azye pupu* ṽâ ebende bata ya yinlâ edu, zi be doanla zye pupu? Nl'iminisě w'ayiṽiri awulia 'nlě, zi be doanla zye pupu.

14 Nl'ayiṽiri Hageai, awulia 'nlě, Yenlâ *nle* mângi sinlâ, nla yenlâ *nle* inlângâ nyinlâ g' ozyo wam, bulia Jehova w'imběli; nla yenlâ *do-*

anl' ijanj' edu s' agâ mao; nl' eza zi daṽia wao, zi zye pupu.

15 Nla vĕnlâ, kâkâlianli, vikilia avila go nlĕnlâ nla go nyuma, ido loṽiaga râ gw'ido go nago mpolo yi Jehova;

16 Avila gw'avegag' *intyugu* mĕsânlâ, gw'aṽienl' *oma* go nkonda y' agomi ambanli mi *genlizo*, y'avegag' igomi *dadie:* gw' aṽienli *oma* gav' egĕnlizo go kubunla agomi m'intyĕnge avila gw'egĕnlizo, ndo avegag' agomi ambanli *dadie.*

17 Mi awoli nluĕ nl' ijoma, nl' ifeva, nli ningo y'ado, gw' ijanji s' agâ manli sodu: ndo anluĕ pa kalui gore mié, bulia Jehova.

18 Vikilianli vĕnlâ avila go nlĕnlâ nla go nyuma, avila g' agomi ambanli nli ntyugu yanlai, s' *ogwĕli* enlâgomi, *vanganli* go ntyugu y' aloṽio izange yi nago mpolo yi Jehova, vikilianli *yo.*

19 Ilonda yi pare go nago y' igumba? iñ, ndo igâli, nl' erere z' ifig, nli pomegranĕt, nl' erere zi ŏlivi, zi pa janla: avila go nlĕnlâ winlâ m' be savinl' *anluĕ.*

20 ¶ Nl' aṽâ bienl' igamba nyi Jehova gore Hageai nl' agomi ambanli, nli *ntyugi* yanlai y' ogwĕli, inlĕ.

21 Gamba nli Zerŭbebĕl, ngâwĕ yi Juda, inlĕ, m' be syug' irowa nli ntye;

22 M' be jiliz' eka z' anlângâ, kâ mi jilize ngulu y' ipanginla s' anlaga: m' be jiliz' intyonli, nla wao wi kĕnda nla so: nl' inkavala nli wao wi bataminla so be syonlio, omedu nl' okwara w' oŋwângié.

23 Go ntyugu mĕ, bulia Jehova y' imbĕli, m' be bângâ, Zerŭbebĕl, nyongo yam, oŋwa wi Syialtiĕl, bulia Jehova, kâ mié pangâ ga oñoro: kânde mi are pinjâ pa, bulia Jehova y' imbĕli.

ZAKARAIA.

EWONJO I.

1 G' ogwĕli w' enlanlai, w' impuñ' imbanli yi Dariŭs, aṽienl' igamba nyi Jehova gore Zakaraia y' oŋwâ wi Bĕrekaia, y' oŋwâ wi Ido y' ovâgisi, inlĕ,

2 Jehova are bendinla p' ireri sanli polo mĕ.

3 Yenlâ wulinlia wao inlĕ, yenlâ bulie Jehova y'imbĕli; inlĕ, Ṽizanli gore mié, bulie Jehova y'imbĕli, gambĕnlĕ mi aṽiza gore nluĕ kĕ, bulie Jehova y'imbĕli.

4 Aloanli g' ireri sanli, w' alenliago nl' ivâgisi y' alonga, inlĕ, yenlâ bulie Jehova y' imbĕli; Ṽizanli pelĕ avila gw' intyale sanl' imbe, nl'avila gw' ijanji sanl' imbe: ndo wi jâgâ, ge poganlio mié, bulie Jehova.

5 Ireri sanli, wi *re* nla gwi? ivâgisi, yi doanl' egombe zodu?

6 Ndo agambi mam nl' intyali sam, s' azombio mié inyongo sam ivâgisi, si kotanla nl' ireri sanli? nl' aṽizi wao awulia 'nlĕ, nt' are Jehova y' imbĕli pikilia pa go denda gore zuĕ, nt' are intyale sazyo nl' ijanj'isazyo, yenlâ re yĕ denda pa nl' azuĕ.

7 ¶ Gw' agomi m' intyugu ambanli nl'intyugu nlai s' igomi nl' ogwĕl' oñâri, wi re wo nle ogwĕli wi Sibat, g' ompuña wimbanli wi Dariŭs, aṽienl' igamba nyi Jehova gore Zakaraia, y' oŋwâ wi Bĕrekaia, y' oŋwâ wi Ido y' ovâgisi, inlĕ,

8 Nl' ayenli mié ogwĕra, aṽonl'

oma o re bataminla pa go nkavala yatenlatenla, kumanla pa go garegare yi rere yi mŭrtlĕ y' *avegagi* go ntye; go nyumi yĕ *avegagi* inkavala satenlatenla, nla saboke, nla sapupu.

9 Nl' awuli miĕ 'nlĕ, andĕ mĕyinlâ, reri am? Nl' oṽâṽi w' agambagi nla miĕ awulinli miĕ inlĕ, m' be tevâ ya mĕyinlâ.

10 Nl' omâ avegagi gore go rere yi mŭrtlĕ ayiviri awuli 'nlĕ, Winlâ *nle wao* wi re toffia pa nli Jehova go kanganla avila gwinlâ agĕnda gonlâ go ntye.

11 Nl' ayiviri wao gore oṽâṽi wi Jehova o vegagi kumanla pa go gare yi rere yi mŭrtlĕ, awulia 'nlĕ, Azuĕ re kanganla pa gwinlâ nla gonlâ pâkâsâ go ntye, nla vonla, ntye yodu yi re kendekende, nla y' ijâwa.

12 ¶ Be jivirĕ oṽâṽi wi Jehova awulia inlĕ, Jehova y' imbĕli, olingo sĕ wi be tuo' ndâ o loanle nkĕngâ nli Jeruselĕm, nl' ink' impolo si Juda, si re wĕ bendinla pa agomi m' impuñia minlâ orâgĕnlo?

13 Be jivire Jehova *nl'*agamb' ambla gore oṽâṽi o gambagi nla miĕ *nl'*agamba m' isindia.

14 Yenlâ agambi oṽâṽi w' agambagi nla miĕ 'nlĕ, Ronga, inlĕ, yenlâ bulie Jehova y' imbĕli 'nlĕ, mi jenle Jeruselĕm nli Zalŏn ŋandi, ŋandi mpolo.

15 Mi aṽendinl' anlângâ polo m' avegagi tugetu; mi avegagi nl'egunlu zakwĕ, kâ wao jâliz' ikui yao gw' ibe.

16 Sambo yenlâ bulie Jehova; mi afwinlia go Jeruselĕm nl' inkĕngâ: nag' wam yi be nogo gogo, bulie Jehova y' imbĕli, nl'egĕnlizo zi be kĕnlizo go Jeruselĕm.

17 Ṽâ tonginli 'nlĕ, Yenlâ bulie Jehova y' imbĕli; Inkali sam impolo ṽâ ombiambiĕ si be fâ penda; Jehova kĕ e be sindie Zalŏn, kĕ fâ pinje Jeruselĕm.

18 ¶ Nla rombinla miĕ antyâ mam gw' igonlo, nl'ayenla, vonla, mengo nlai.

19 Be bulinlia miĕ oṽâṽi w' agambagi nla miĕ 'nlĕ, Sinlâ andĕ? Nl' ayiviriĕ miĕ 'nlĕ, Sinlâ nl'imengo s' avazanganli Juda, Isreĕl, nli Jeruselĕm.

20 Nl' aruminlio miĕ nle Jehova akĕngĕkĕngĕ anlai.

21 Nl' awulia miĕ inlĕ, Mângi sinlâ w' abie go dend' andĕ? Nl' agambĕ inlĕ, Sinlâ nl' imengo s' avazanganli Juda, kâ arombinl' oma ewonjo: ndo mângi sinlâ w' abia go tieza wao, go tomb' imengo s' Anlângâ, m' arombinl' imengo sao go ntye yi Juda go pazanganla yo.

EWONJO II.

1 Nle be fâ tombinla miĕ antyâ mam, aṽonla, ayenl' oma nl'egĕnlizo g' ogâ wĕ.

2 Be bulia miĕ, inlĕ, O kĕnda nla gwi? Be bulinliĕ miĕ 'nlĕ, Go kĕnlize Jeruselĕm, go mi' iṽendinli, nl' elaṽinli zĕ.

3 Ndo vonla, be kĕnda oṽâṽi w' agambagi nla miĕ, be kĕnd' oṽâṽi oŋwĕnlĕ go datanla nl'ayĕ,

4 Awulinliĕ inlĕ, Ṽule mango, ge bulinlie iwanjâ nyinlâ, 'nlĕ, Jeruselĕm e be jonlio *ga* inkala si re s'ikomba fâ nl' inkândâ s'anlaga nli vuginlia go yo:

5 Kândenlĕ miĕ, bulie Jehova, m' be doanla gore yĕ g' ogomba w' ogonli vingovingo, kâ miĕ doanl' ivenda go garegare yĕ.

6 E, e, *yogo gunlu*, kâ fanga avila go ntye yi nkâmi, bulie Jehova: kânde mi are syambunlia pa nluĕ g' impung' inlai y' orowa, bulie Jehova.

7 Romb' okuwâ, Zaiôn, awë yi doanla *nl'* onwâñanto wi Babilôn.

8 Kânde yenlâ bulie Jehova yi mbëli; Ivenda viaganlo be toñië mië gor' anlângâ m' awundakanliâ: kândë ayë o bwatâ e bwat' onwâ w'intyâ nyëmë.

9 Kânde, vonla, m' be ayugiazyugi' ogâ wam gore wao, kâ wao doanl' iñanlo gor' inyongo sao; gambënlë anlu' amia inlë, mi atoñio nle Jehova yi mbëli

10 ¶ Yemba kâ jenl' igeva, awë onwâ-ñanto wi Zaiôn; kânde mi bia, m' be doanla go garegare yâ, bulie Jehova.

11 Nl'anlângâ anaenge mi be jongo nli Jehova go ntyugu më, kâ wao doanla anlagi wam; kâ mië doanla go garegare yâ, kâ wë mia 'nlë, Jehova yi mbëli, ayë toñii mië gore wë.

12 Kâ Jehova jige Juda mbëi yë go ntye y'orunda, kë fâ pinje Jeruselëm.

13 Loanlanli dâ, izyonle yodu, g' ozyo wi Jehova: kânde are tombinlo pa avila gw' iloanlo nyë ny' orunda.

EWONJO III.

1 Be tevë mië Jôsyue yi minisë mpolo yi re kumanla pa g'ozyo w'ovâvi wi Jehova, nli Setan kumanla pa g'ogâ wë onloñië go sirë.

2 Be bulinlie Jehova Setan inlë, Jehova e sëmbâ awë, Setân, vanganle Jehova yi re pinja pe Jeruselëm e sëmbâ; winlâ g'ozakilia wi re tombo pa gw'inu?

3 Vënlâ Jôsyue avegagi bâra pa sësëgë, kumanla pa gor' ovâvi.

4 Be jivirë awulinlia wao w'avegagi kumanla pa g'ozyo wë, inlë, Rombanli sësëgë y'ingâi avila gore yë. Nla gore yë be bulië 'nlë, Vonla, mi atomb' ibe sâ gore wë m'be bâriâ nl'iwâr' inyânla.

5 Nl'awuli mië 'nlë, e ga wonlio ipaki ivia gw'ewonjo zë. Nle be bonlio yë ipaki ivia gw'ewonjo zë, awarië ingâi. Nl'avegag' ovâvi wi Jehova gore.

6 Be buli' ovâvi wi Jehova gore Jôsyue, inlë,

7 Yenlâ bulie Jehova y'imbëli; Jâ oñ' akanganla gw'impânlâ sam, kâ penjavenj' isombi sam, gambënlë o be jëkëlie nag' wam, nli penjavenje kë vungu yam, gambënlë m'be pâ irevi yi be kanganlago ndâ gor' anlaga winlâ wi re gore.

8 Vënlâ voganlio, awë Jôsyue yi minisë mpolo, awë nl'anlagi wâ wi re nl'awë; kânde wao anlaga wi mamo; vonla, m'be bage nyongo yam y'IVARI.

9 Kânde vonl' ido nyi re mië dimbinla pa gore Jôsyue, gw'ido *be doanla* antyâ orâgënlo, vonla, m'be tok' irëndâ go nyo, bulie Jehova y'imbëli, kâ mië tomb' ipava si ntye mëyâ ntyugu mâri.

10 Go ntyugu më, bulie Jehova y'imbëli inlë, anluë be fwelia om' edu oganganlo wë go ntye y'ogâli nla g' odolongo wi mponda.

EWONJO IV.

1 Nla vâ bienli ovâvi w' agambagi nla mië, ayëmi mië, g' omâ jëme avila gw'antyâvinlâ më.

2 Awulinlia mië inlë, O jenl' ande? Nl'awuli mië inlë, mi are ponla pa, ayenl' onwanga w'ojo wi syika yatenlatenla, nli ntyënge dovio pa gw'igonlo nya wo, nl'ijo yë orâgënlo gogo, nl' izyâ orâgënlo gw'ijo orâgënlo, yi *re* gw'igonlo nya yo:

3 Nli rere yi ôlivi vanli g'ozamba wa yo, eñiâri g'*ozamba* w' ogâ nloñië wi nytënge, eñiâri g'o*zamba* w'ogâ nyantwë wi ntyënge kë.

4 Yenlâ ayivisi mië awulinl' ovâ-

ṽi w' agambagi nla mië inlë, Ande
mëyinlâ rerë yam?
5 Oṽâṽi w'agambagi nla mië ayi-
viri awulinlia mië inlë, O mie isaon
mëyinlâ? Nl' awuli mië 'nlë, Nya-
wë, rerë yam.
6 Nl' ayivirië, agamba nla mië
inlë, nyinlâ nl'igamba nyi Jehova
gore Zerübeběl, inlë, Aranga nli
mběli ge nlâ nli ngulu, ndo nl'i-
nlinli nyam bulie Jehova y' imbë-
li.
7 Awë mande, nomba mpolo!
g'ozyo wi Zerübeběl *o be kalu'* oro-
ve; kâ yë kâgunl' ido ny'ewonjo
gogo nli mboginla, ntongaga inlë,
Idaṽia, idaṽia, go nyo.
8 Nl' aṽienl' igamba nyi Jehova
gore mië inlë,
9 Agâ mi Zerübeběl mo re dimbi-
nla p' izanga nyi nago yinlâ; agâ
më kë mo be suliza yo; gambënlë
oñia' mia 'nlë, Jehova y' imběli ayë
atoñia mië gore wë.
10 Kânde mande re pëdia pe
ntyugu y'isaon imiango? kânde wi
be jenl' igeṽa, nli jenl' egënlizo
g'ogâ wi Zerübeběl *nla* mëmâ orâ-
gënlo: mo *nle* antyâ mi Jehova, mi
kanganla gwinlâ nla gonlâ vingo-
vingo ntye yodu.
11 ¶ Nl'ayiviri mië awulinlië inlë,
rere yi ölivi yinlâ ṽanli yi re *g'ogâ*
nloñië g'oŋwanga w'ojo wi syika
yatenlatenla nla *g'ogâ* nyantwë yi
re se?
12 Nl'avâ jiviri mië, awulinlië
inlë, ampari mi ölivi minlâ amba-
nli mi re së, nl' izyâ yi syika
yatenlatenla imbanli yi pueza
agali mi syika avila go yo mi re
së?
13 Nl'awulinlië mië inlë, O mie
isaon yinlâ? awuli mië 'nlë, Nya-
wë, rerë yam.
14 Nl'awulië inlë, yinlâ nle igilio
imbanli yi kumanla y'ozamba wi
Jehova yi ntye yodu.

EWONJO V.

1 Be kegwa mië, nl' arombinla
antyâ mâm, ayenla, vonla, yenlâ
ompurago wi dogwa.
2 Be bulinlië mië, 'nlë O jenl'
ande? Ayiviri mië 'nlë, Mi ajenl'
ompurago wi dogwa: idava sa wo,
si re agomi mi kubît ambanli, nl'
ompuzyu sa wo, si re igomi nyi
kubît.
3 Be bulinlië mië inlë, Winlâ *nl'*
ozavo wi kënda kwanga go ntye
yodu; kânde om' edu o jufa e be
tenlo *ga* nta re ozamba winlâ, nta
re nyo; nl'om' edu o tang' oran-
go e be tenlo *ga* nt'are ozamba
mëwâ nt'are nyo.
4 M' be kâgunlia wo, bulie Jeho-
va y'imběli, kâ wo kënda go nago
y'ofe, nl'ayë o tang' orango w'
inoka gw' ini nyam: kâ wo ti-
ganla go gare yi nag' wë, nl' ayi-
liza yo, intimbe nl'ado ta.
5 ¶ Be këndag' oṽâṽi w' agambagi
nla mië, awulinlia mië 'nlë, Vënlâ
nlungunl' antyâ mâ, kâ jenl' osaon
winlâ wi kënda.
6 Be bulia mië 'nlë, Ande? Be
bulië 'nlë, Winlâ otondo mpolo wi
kënda. Be bulië ke, Zinlâ *nl'*egâla-
nli zao go ntye yodu.
7 Vonla, arombinlo erenle zi syu-
mbu; winlâ oñanto o re tu g'oto-
ndo.
8 Be bulië 'nlë, Sinlâ *nl'* ipava.
Be falë so go gare y'otondo: nle be
pungë elirinlo zi syumbu g'ogwa-
nla wa wo.
9 Be tombinla mië antyâ mam,
avonla, ayenl' anto aṽanli wi kâ-
gwa, nl' ompunga *gw'*ampavi mao;
w'avegagi nl'ampava ga nyânli
mpolo; be tombinla wao otondo
ntyâ ntye, ntyâ orowa.
10 Be bulia mië gor' oṽâṽi w'
agambagi nla mië, 'nlë, Mângi si-
nlâ wë kënda nl'otondo nla gwi?
11 Be bulinlië mië inlë, Go nogi-

nla wo nago go ntye yi Syaina; kâ yo doanlizo, aloṽio ṽâṽâ gw' izang' inyĕmĕ.

EWONJO VI.

1 Nl' agegwi mié, nl' arombinl' antyâ mam, avonla, nl' ayenle intyonle nlai si kâgwa ntyâ nomba mbanli; nl' inomba s' *avegagi* si nyĕnliĕ.

2 Go ntyonle nonga y' avegagi nl' inkavala satenlatenla; nla go ntyonle yi mbanli s' inkavala saviâviâ;

3 Nla go ntyonle yi ntyaro s'inkavala sapupu; nla go ntyonle yi nlai inkavala saboke; nla sagawa.

4 Nl' ayiviri mié awulinli' oṽâṽi w' agambagi nla mié inlĕ, ande mĕyinlâ rere yam?

5 Nl' ayiviri oṽaṽi awulinlia mié inlĕ, Minlâ nl' anlinl' anlai m'orowa, mi kĕnda avila go kumanla g'ozyo wi Jehova yi ntye yodu.

6 Inkavala saṽiâṽiâ si re ṽâṽâ si kĕnda gw' inlângâ nyi nkâmi; nla sapupu si songa wao; ndo saboke si kĕnda gw' inlângâ ny' olomba.

7 Nl' agĕndagi sagawa, go bele kĕnda avila gwinlâ agĕnda gwinlâ pâkâsâ go ntye; nl' awulié 'nlĕ, Gĕndanlio, gĕnda gwinlâ nla gonlâ go ntye yodu. Yenlâ aganganli so gwinlâ nla gonlâ go ntye.

8 Be tonginlĕ mié, agamba nla mié inlĕ, Vonla, sinlâ si kĕnda go nkoṽa yi nkâmi s' apânliz' inlinli nyam go nkoṽa yi nkâmi.

9 ¶ Nl' aṽienl' igamba nyi Jehova gore mié, inlĕ,

10 Wânga gore *wao wi* mbwedi, *vanganle* yi Hĕldai, yi Tobaija, nla yi Jĕdaia, si re pila pa go Babyilŏn, kâ bi' awĕ ntyugu mĕmo, kâ kĕnda go nago yi Josaia y'oŋwa wi Zĕfenaia;

11 Nl' awânge syika yapupu nla yatenlatenla, avang' ikorowa, awonlia *so* gw' ewonjo zi Jŏsyue y'oŋwa wi Josedĕk yi minisĕ mpolo;

12 Kâ kamba nl'ayĕ, 'nlĕ, Yénlâ bulie Jehova y' imbĕli; inlĕ, Vonla omâ re ina 'nlĕ, IVARI; e be poñ' avila go mbori yĕ, kâ yĕ noge nago y'Anyambié yi Jehova:

13 Vanganle ayĕ be noge nago y'Anyambié yi Jehova; kâ yĕ bâng' ivenda, kâ yĕ doanla tu avanginla gw' eki zĕ; kâ yĕ doanle minisĕ gw' eki zĕ; nl' erungu z' añĕnje kâ zo doanla ntyâ wao aṽanli.

14 Nl' ikorowa si be doanla nli Helĕm, nla gore Tobaija, nla gore Jĕdaia, nla gore Hen y' oŋwa Zĕfenaia, go sijonginlia go nago y'Anyambié yi Jehova.

15 Nla wao *wi re* tomba pa bo, wi be bia anloga go nago y'Anyambié yi Jehova, kâ nluĕ mia 'nlĕ Jehova y' imbĕli ayĕ toña mié go re nluĕ. Nl' isaon *yinlâ* yi be toa, ja nlu' apoganlio inyoi nyi Jehova Anyambié yanli.

EWONJO VII.

1 Aṽienli g'ompuña wi nlai gore Deriŭs, y' oga, igamba nyi Jehova aṽienli gore Zakaraia go ntyugu yi nlai y' ogwĕli nl' enlâgomi *vanganli* yo Kislu:

2 Gw' agĕndizi wao go nago y'Anyambié, Syiriza nli Rigĕm-milĕk, nl'anloñe wao, go kĕ kambinla g' ozyo wi Jehova.

3 Nla go kamba nl' iminisĕ impolo s'*avegagi* go nago yi Jehova y'imbĕli, nla gor' ivâgisi, inlĕ, Mié ga lenle y' ogwĕli w' atanli, nkĕrag' oku' wamimĕ, ga ntare mié denda pa yenlâ impuñ' imienge.

4 Nl' aṽienl' igamba nyi Jehova y'imbĕli gore mié, 'nlĕ,

5 Gamba nl' anlaga wi ntye wao-

du, nla gor'iminisë inlë, Gw' avegagi nlue esonge nl' iwâga g' *ogwëli* w' atanli nla w' orâgënlo, vanganle agomi m'impuñia mëwâ orâgënlo, anlu' avenginli mië esonge? *vanganle* mië?

6 Gw' anyagagi nluë, nla gw' ayângagi nluë, anluë zye anyagage *gw' ikui yanli më*, nli jângaga *gw' ikui yanli më?*

7 *Anlu'* ar*â*nde *jâg'* agamba m' arongago nle Jehova nl' ivâgisi y' alonga, gw' avegâgi Jeruselëm nl' anlaga nl' ombiambië, nl' inkala s' avegagië vingovingo, gw' awâng' *anlaga* olomba nla y' orove?

8 Nl' aṽienl' igamba nyi Jehova gore Zakaraia, inlë,

9 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli 'nlë, Lend' ijëkëlia sa rëti, kâ tevanli nkëngâ, nl' ipoginla, om' edu gor' oŋwângië:

10 Kâ av*â*ngatianli oñant' otigo, ge nlâ oŋwâ tigo, ogënda, ge oyunge: kâ av*i*kili' oma mbe g' orëmi wë gore oŋwângië.

11 Ndo w' aviki poganlio, aṽizi oṽegi, anlunj' aroi mao, kâ w'ay*â*gâ.

12 Iñ, w' aṽang' irëmi yao g' ado mi jâla, wi vende jâgâ ivanga, nl' agamba m' aroñio nle Jehova y' imbëli nl' Inlinli nyë, nl' ivâgisi longa; yenlâ aṽienli egunl' eṽolo avila gore Jehova y'imbëli.

13 Sambo aroenli 'nlë, gw' aroŋgië, kâ w' ay*â*gâ; yenlâ arongi wao, kâ mi ayâgâ, bulie Jehova y' imbëli.

14 Ndo mi avazanganli wao nl' efizagëngë gw' anlângâ modu m' aroenlio wao w' am*i*a; yenlâ ariganli ntye ntevo gore wao, kâ agënd' oma ge fwinlia: kânde w' agalunli ntye mbia ntevo.

EWONJO VIII.

1 Be fâ b' igamba nyi Jehova y' imbëli *gore mië*, 'nlë,

2 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; mi avegagi nli ŋandi gore Zaiën, nli ŋandi mpolo, nl' aloanli mië nli ŋandi nl' egunlu evolo gore yë.

3 Yenlâ bulie Jehova; mi aṽinlia go Zaiën, m' be doanla go gare yi Jeruselëm: nli Jeruselëm yi be fwelio inlë, Nka mpolo y' orëti; nli nomba yi Jehova y' imbëli, Nle nomba y' orunda.

4 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; Be fâ doanl' anloñie anlërâ, nl' anto anlërâ, gw' agala mi Jeruselëm, om' edu nli nkâgu yë g' ogâ nl' onlërâ.

5 Nl' agala mi nka mpolo mi be doanla ralie nl' awanloñie nl' awâñanto syevaga gw' agala ma yo.

6 Yënlâ bulie Jehova y' imbëli; jâ ado' ndaga yi mamo gw' antyâ mi mângi sinlâ wi re tiganla pa gw' intyugu sinlâ, kâ doanla kë inlë, ndaga yi mamo gw' antyâ mam? bulie Jehova y' imbëli.

7 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; Vonla, m' be sungil' anlagi wam avila go ntye yi tângwa nli nkombe, nl' avila go kwa nla yo;

8 M' be baga wao, kâ wao doanla go gare yi Jeruselëm: kâ wao doanl' anlagi wam, kâ mië doanla Anyambië yao, g' orëti nl' ogore.

9 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; Agâ manli mi ga loanle jâla, anluë yi jâgâ intyugu sinlâ agamba minlâ gw' agwanla m' ivâgisi, y' *avegagi* go ntyugu y' agënlizo izanga nyi nago yi Jehova y' imbëli, inlë, nago y' Anyambië yi ga nlogo.

10 Kânde intyugu sinlâ v*i*agaga râ, p*e*gag' onlivi w' oma, ge onlivi wi nyama; ge nlâ añënje gore yë o gâgwi ge o jingiñla, g' oŋwanja wi kâmbizo; kânde mi avang' anlaga om' edu amëpanla nl' oganganlo wë.

11 Ndo vënlâ m' *be* fâ doanla nli ntango yinlâ yi re tiganla pa ga gw' alonga, bulie Jehova y' imbëli.

12 Kânde olonda wi *be* bunla; ogâli wi be p' inlond' iyë, nli ntye yi be p' ibunli së, nl' irowa wi be p' impëmbë yao; kâ mië pange mângi sinlâ wi re tiganla pa go jig' *isaon* yinlâ yodu.

13 Nle be toa 'nlë, gw' avegagi nluë ozavo gor' anlângâ, Nago yi Juda, nli nago yi Isreël; yenlâ be sunginla mië nluë, kâ nluë kalu' ozavinlo; arianli, *ndo* yâlianl' agâ manli.

14 Kânde yenlâ bulie Jehova y' imbëli; Nt' avikili mië go tevunl' anluë, gw' avendizio mië nle reri yanli, bulie Jehova y' imbëli, kâ mi avâ kalunlia:

15 Yenlâ re mië fâ pikilia p' intyugu sinlâ go denda mbiambië nli Jeruselëm, nli nago yi Juda: arianli.

16 ¶ Yinlâ *nl'* isaon yi be dendo nluë; Om' edu e ga gamb' orëti gor' oganganlo wë; lendand' ijëkëlia s' oreti, nl' afënje gw' ikombi sanli:

17 Avikili' oma gore nluë ibe g' orëmi wë, gor' oganganlo wë; arândanl' irango yanyawë: kânde isaon yinlâ yodu *nle yi* biko mië, bulie Jehova.

18 ¶ Nl' avienl' igamba nyi Jehova y' imbëli gore mie 'nlë,

19 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; Esonge z' *ogwëli* w' anlai, nla z' *ogwëli* w' atanli, nl' esonge z' *ogwëli* w' orâgënlo, nl' esonge z' *ogwëli* w' igomi, yi be doanla go nago yi Juda igeva nli mbia, nl' intyago si mbia: sambo rândanli orëti nl' afënje.

20 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; *be toa* 'nlë, be bi' anlaga, nl' anlaga w' ink' impolo sinyenge:

21 Nl' anlaga wi *nka mpolo*, mâri wi be kënda gore anlaga wi nka mpolo nyënlë, inlë, Okanli nëganëga go kambinla gore Jehova, nla go bute Jehova y' imbëli: Mi toa kë.

22 Ifi, anlag' awenge nl' anlângâ ayâle wi be bia go bute Jehova y' imbëli go Jeruselëm, nla go kambinla g' ozyo wi Jehova.

23 Yenlâ bulie Jehova y' imbëli; gw' intyugu më *si be toa*, inlë, igomi ny' anlofie nyi be kota, avila gw' inkambinli sodu s' anlângâ, vanganle kota ngwasi ogombinlo w' ingâi më, ayë o re oŋwâ Ju, inlë, Azuë be kënda nl' awë: kânde azu' are jâgâ pa 'nlë, Anyambië *are* nl' awë.

EWONJO IX.

1 Iroanlo ny' igamba nyi Jehova go ntye yi Hedrak, nli Demaskës nyo nl' ijâwa sa yo: j' antyâ m' oma, ga m' imbuve sodu si Isreël, mi *be doanla* gore Jehova.

2 Nli Hemath kë be doanla g' ozamba; Tairës, nli Zaidën kânde w' adoa nl' imia.

3 Nl' azanloginli Tairës oku' wëmë mbora njâle, aguminlie syika yapupu ga ntyëngë, nli syika mbia yatenlatenla, g' ombânla w' agala.

4 Vonla, Jehova e be falë gw' igala, kâ yë bole ngulu yë go mbenle; kë pezyo nl' ogonli.

5 Askelën be jenla *nyo*, kâ yë tia; Geza kë *be jenla nyo*, kë doa nl' ekëv' evolo, nli Ekrën; gw' idevinli së e be jenle ntyânli; nl' oga e be jilizo avila go Geza, nli Askelën e be jigo.

6 Nl' oŋwâ wi nkângë e be doanla go Asdëd, kâ mië tenl' ekale z' Ifilistia.

7 M' be tombe intyinli së avila g' ogwanli wë, nl' isëkë së avila gw' anyanganyanga m' anâ më:

ndo ayĕ o tiganla vanganle yĕ, *be doanla* gor' Anyambiĕ yazyo, kâ yĕ doanla ga gâvĕn go Juda, nli Ekrŏn ga Ijĕbusait.

8 M' be s̆yamb' olako vingovingo nag' wam g' oŋwanja w' igâvi, g' oŋwanji wĕ o piaganle mpiaganlaga, nla g' oŋwanji wĕ o fwinlia: nla zyel' omâ bangatia o fâ piaganla gore wao nyĕnlĕ: kânde vĕnlâ mi ajenli nl' antyâ mam.

9 Yenle mbia polo awĕ Oŋwâ 'm̃anto wi Zaiŏn; ṽoginla awĕ Oŋwâ m̃anto wi Jeruselĕm: vonl' Ogi wâ e bia gore wĕ: ar' ogore, nli doa, nl' isunginla; okendekende, nli bataminla pa go buru, nla g' oŋwâ buru.

10 Kâ miĕ tenle ntyonle avila gore Ifraim, nli nkavala avila go Jeruselĕm, nl' elendinla z' igâvi zi be tenlo: kâ yĕ kamb' am̃ĕnje gor' anlângâ: nl' ipanginli sĕ si be doanla avile mbenle agĕnde mbenle, nl' avila g' olâvi koanga gw' intyai si ntye.

11 Gore wĕ kĕ, ṽâ ntyinla yi njeki yâ mi are kĕndiza p' imbwedi sâ avila gw'ivemba nyi *re* anlingo fâ.

12 ¶ Ṽizanli go mbora njâle, anlu' imbwedi s' ibekelia: vanganle nlĕnlâ takilia miĕ 'nlĕ, m' be fwinlizâ nyângâ mbanli.

13 Jâ mi adĕmbize Juda gore miĕ, ayonliz' elendinla nli Ifraim, nl' aṽom̃i awanliâ Zaiŏn, azir' awanliâ Grisi, avangâ g'okwara w'oma wingulu.

14 Gambĕnlĕ Jehova e be jenlo gore wao, kâ ozyângâ wĕ kĕnda g' inânyingwĕmbolo: nli Jehova Anyambiĕ e be tong' orâmbâ, kâ yĕ kĕnda nl' ifizagĕngĕ y' olomba.

15 Jehova y' imbĕli e be penjavenja wao; kâ wao jiliza ageṽa nli pung' ado mi mpungaga; kâ wao jânga, avange nyângâlĕ ga wi re bângo pa nl'ivĕ; kâ wao jonlio ga sintyĕnge, nla g' intulungu si âlta.

16 Nla Jehova Anyambiĕ yao e be sunginla wao go ntyugu mĕ g' olemba w'anlagi wĕ: ka *wao doanla g'* ado mi korowa, tombinlo pa ga ntyanga go ntye yĕ.

17 Kânde mpendinli nde yi r' ombi' wĕ, mpendinli nde yi r' erangi zĕ! imba si be pang' iwanjâ mbiambiĕ, nl' iv' inyânla inyong' inyanto.

EWONJO X.

1 Ṽambianli gore Jehova ningo gw' egombe zi ningo nuwunla; kâ Jehova pange vindi yapupu, aṽa wao inyĕngĕ yi ningo, gor' omedu amanli g' orove.

2 Kânde ikanla s' akambi egambanyambiĕ, nl'aganga w'ajenli sinoka, nl' awul' inyiliṇlo sinoka; wi sindia ṽâ nyawĕ nyawĕ: sambo w'agĕndi gw' inkovi sao g' olemba, w'ayenli njuke, kânde pegag' ovenjavenji.

3 Egunlu zam z' aṽam̃inli gor' ivenjavenji, nl' arevunli miĕ imbonli: kânde Jehova yi mbĕli a re jenla pa olembi wi nago yi Juda, nl'avanga so ga nkavali yĕ mbia gw' igâvi.

4 Avila gore yĕ agâgwi ntulungu, avila gore yĕ ntyângâ, avila gore yĕ elendinla z'igâvi, avila gore yĕ iwangatia yodu.

5 ¶ Wi be doanla g'*anlaga* wi ngulu, wi jar' *ilovalovi yao* gw' imbânla y' agala gw' igâvi; wi be noa, kânde Jehova *are* nla wao, nl' ivandisi y' inkavala yi be sum̃akete.

6 M' be jâlie nago yi Juda, kâ miĕ sunginle nago yi Joseĕf, kâ miĕ fâ baga wao go doanliza wao; kânde mi poginla wao: kâ wao doanla ga m'pa fala wao: kânde

mië *nle* Jehova Anyambië yao, m' be jâginlo wao.

7 Nla wao wi Iframm wi be doanla g' *onlome* wi ngulu, nl' irëmi yao yi be jenl' igeṽa ga w'ajâng' ivë; iñ, awanli wao wi be jenla *nyo*, kâ wao jenle mbia; irëmi yao yi be jenl' igeṽa gore Jehova.

8 M' be tonginla wao ososi, alatiza wao; kânde mi are dandunla pa wao: kâ wao bunla ga nt'are wao bunla pa.

9 Kâ mië bënla wao gor' anlaga: kâ wao jonginlia mië gw' anlângâ ma daṽa; kâ wao doanla nl' awanli wao, nl'aṽâ fwinlia.

10 M' be fâ kâgunlia wao avila go ntye yi Ijipt, alatiza wao avila go Asyiria; m' be baga wao go ntye yi Giliëd nli Lëbenŏn; kâ alëngo *mbora* gore wao.

11 Kâ yë piaganle mbenle nli njukë, kâ yë bol' ikeṽa yi mbenle, nl' irânga y' ilâvi yodu yi be kaminla: kâ ekale zi Asyiria syonlio go ntye, kâ nkâgu yi Ijipt këndaga bo.

12 Kâ mië jâlia wao gore Jehova; kâ wao pandiaga nli jamaga gw'ini nyë, bulie Jehova.

EWONJO XI.

1 Nl'ungunl' agugi mâ, Lëbenŏn, kâ ogonli nye rere yâ yi sida.

2 Ronga, erere zi fŭr, kânde erere zi sida z'aposwi; kânde mângi wi ngulu w' abundakanlio: ronganli, anluë rere yi oki yi Besyan; kânde iga nyi janl'ilonda ny' aposwi.

3 ¶ *R*'inyoi nyi mboginla ny'ovenjavenji; kânde ivendi nyao ny'abundakanli; inyoi ny' ikungula s' iliŏn inyango; kânde ekali zi Jâdan z'abundakanlo.

4 Yenlâ bulie Jehova Anyambië yam; Nyez' olemba wi bazyo;

5 Inlivisi ya yo jonla wao, nl'agot' ikui yaomë ogara fâ: nla wao wi kola wao, wi bulia inlë, Ozavinlo *gore* Jehova; kânde mi apagi: nl'ivenjavenji s'aomë yi poginla wao.

6 Kânde m'be fâ poginle mângi wi ntye, bulie Jehova: ndo, vonla, m'be p' anlaga omedu gw'agâ m'oganganlo wë, nla g'ogâ w'ogi wë; kâ wao bole ntye, nla go ntyâmë yao m'be fâ tomba *wao* nyënlë.

7 Mi anyez' olemba w'ibazyo *vanganle* nluë iyunge y'olemba. Nl' awângi mië intongo imbanli; oñâri mi aṽelia yo inlë, Eranga, nl' oñâri mi aṽelia yo inlë, Igoro; nl'anyezi mi olemba.

8 Ivenjavenj' iraro mi arenli wao g'ogwëli oñâri kë; kâ inlinli nyam ny' aṽiki wao, ka inlinli nyao ny' aṽiki mië kë.

9 Nl' awuli mië inlë, m'be nyeza nluë; eza zi juwa, zi ga yuwe; nl'eza zi re go tenlo, zi ga renlo; kâ w'ariganl' oñâri nya, omedu ozyonle w'oñâri.

10 ¶ Nle be bânga mië nkâgu yam vanganle Eranga, nl'arenla yo ekwë, inlë, mi ga yonle ompanganlo wam w'avangio mië nl'anlaga waodu.

11 Nl'ayarunlo yo ntyugu më: nla mienli lënge y'olemba o venginlagi mië inlë, nyinlâ nle igamba nyi Jehova.

12 Nle be bulinlia mië wao 'nlë, j'anlu' apikilia mbiambië ṽanli *mië* njonli yam; j'azya nlânlâ riganli. Yenlâ avesyi wao go njonli yam agomi mi syika yapupu araro.

13 Nle be bulie Jehova inlë, Ṽale yo gor' omâ pang' intyuanla sayogo: igol' iṽia ny' avenlio mië go yo. Nle be bânga mië agomi mi syika yapupu araro, avunga yo gor' omâ pang' intyuanla sayogo go nago yi Jehova.

14 Nle be tenla mië nkâgu yami

mě, vanganle Igoro, go bangwanle ngwěmo ntyâ Juda ntyâ Isreěl.

15 Be bulinlio mię nle Jehova inlě, Wânga gore wě imianga y'ovenjavenji w'edâsyu.

16 Kânde vonla, m'be pomi' ovenjavenji go ntye, wi re *wi* be jenla wao wi re tenlo pa, ge but' idâmb' inyango, 'ge jinga nyi re mâgunlo pa, ge nyeza nyi kumanla gore: ndo e be ny'ozyonle y'agali, nla ayarunl' ifěri sao,go simběi.

17 Azyile gor' ovenjavenji w'isyâlâ fâ wi tig' olemba! Okwara w'iwâra wi be doanla g'ogâ wě, nla gw'intyâ nyě inlofiię; ogâ wě wi be joma, kâ intyâ nyě inlofiię nyi be nlimo via.

EWONJO XII.

1. Iroanlo ny'igamba nyi Jehova gore Isreel, bulie Jehova, yi syambunli' orowa, alov' izanga nyi ntye, avang' inlinla ny' oma go gare yě.

2 Vonla, m'be pange Jeruselěm ingongo nyi tataminla gore anlaga waodu vingovingo, go be pingwavingwa wao Juda nli Jeruselěm.

3 Nla go ntyugu mě m'be pange Jeruselěm ido ny'iroanlo gor' anlaga waodu: waodu wi kumb' iroanlo nya nyo wi be tenlo simběi, vanganle anlaga waodu wi ntye w'adatizo ta go nyo.

4 Go ntyugu mě bulie Jehova, m'be bole nkaval' edu nl'imama, nl'ovandisi wě nl'eranlia: m'be nungunl' antyâ mam buě go nago yi Juda, kâ mię bole nkaval' edu y'anlaga nl'ipâku.

5 Nl'igâvěn si Juda si be bulia gw'iremi yao, 'nle, Anlaga wi Jeruselěm wi *be doanle* ngulu yam, gore Jehova y'imběli Anyambię yao.

6 Go ntyugu mě m'be pang' igâvěn si Juda g'inu ny'ogonli gw'ikonli, g'ojo w'ogonli gw'ita; kâ wo jiliz' anlaga waodu wi re vingovingo, g'ogâ onlofiię nl'ogâ onyantwě: kâ Jeruselěm fâ jigo go mbori yěmě, *vanganle* go Jeruselěm.

7 Jehova kě e be donge sunginl' ikanja yi Juda, kâ ivenda nyi nago yi Devid, nl'ivenda ny'anlaga wi Jeruselěm wi pend' *ikui yaomě* gore Juda.

8 Go ntyugu mě yo be sunginle Jehova anlaga wi Jeruselěm; nl'ayě o re děla gore wao go ntyugu mě e be doanla ga Devid; nli nago yi Devid yi *be doanla* g'Anyambię, g' ovâvi w'Anyambię go bosyo yao.

9 Be doanla go ntyugu mě 'nlě m'be bele jiliz' anlângâ modu mi dovalove Jeruselěm.

10 M'be jira go nago yi Devid, nla gor' anlaga wi Jeruselěm, inlinla ny idavia nla ny'ikambinla; kâ wao ponla mię o rumio wao igânga, kâ wao doanl' iwâgi nyě g'omâ doanl' iwâga ny' *onwanlię* omo, kě doanl' ekěv' evolo gore yě, g'omâ re nl'ekěva gore njalię *yě*.

11 Go ntyugu měyâ be doanl' iwâg' ivolo go Jeruselěm g'iwâga nyi Hadadrimŏn g'olânga wi Migidŏn.

12 Ntye yi be doanl' iwâga, mbuv' edu ntyanganendię, mbuve yi nago yi Devid ntyanganendię, anto wao ntyanganendię; mbuve yi nago yi Netyan ntyanganendię nl'anto wao ntyanganendię;

13 Mbuve yi nago yi Livai ntyanganendię, nl'anto wao ntyanganendię, mbuve yi Syimeai ntyanganendię, nl'anto wao ntyanganendię;

14 Imbuve sodu s' atiganla, mbuv' edu ntyanganendię, nl'anto wao ntyanganendię.

EWONJO XIII.

1 Go ntyugu mě be nungunlo evero go nago yi Devid nla gor'

anlaga wi Jeruselĕm gw' ibe nla gw' isĕkĕ.

2 ¶ Bĕ doanla go ntyugu mĕ, bulie Jehova y' imbĕli, 'nlĕ, m' be tenl' ana m' ikanla avila go ntye, kâ mo m' avâ jonginlio nyĕnlĕ; nla kĕ m' be pang' ivâgisi nl' anlinla ml nanga piaganla avila go ntye.

3 Be doanla kĕ inlĕ, om' edu o be fâ pâga, gambĕnlĕ reri yĕ nli ngi yĕ y' ayanliĕ wi be bulinliĕ inlĕ, o be tola; kânde o kamba sinoka gw' ina nyi Jehova: nla reri yĕ nli ngi yĕ y' ayanliĕ wi be tumĕ pâkâsâ j' apâga.

4 Be toa go ntyugu mĕ 'nlĕ, ivâgisi yi be jenle ntyânli om' edu nli nyilinlo yĕ, jâ apâga: ge w' abâre ngâi mbe go temiza:

5 Ndo e be bulia inlĕ, miĕ g' ovâgisi. Mi' ombilo wi ntye; kânde oŋwanlaga anlĕnji miĕ go penjavenje vuginlia avila gw' erumbe zam.

6 *Omâri* e be bulinliĕ inlĕ, Ṽora yinlâ y' ande yi re gw' agâ mâ? Kĕ jivira inlĕ, *Yinlâ* y' abânjo miĕ go nago y' indego sam.

7 ¶ Nlângwa, okwar' iwâra, gor' ovenjavenji wam, nla gore omãre oganganlo wam, bulie Jehova y' imbĕli: wol' ovenjavenji, gambĕnlĕ adâmbe m' apazanganla: gambĕnlĕ mi akegunla ogâ wam gor' awadâmbe.

8 Gambĕnlĕ be toa go ntye yodu, bulie Jehova, mbĕi mbanli go mo mi be tenlo, ayuwa; ndo yintyaro yi be tigo gogo.

9 Kâ miĕ bage mbĕi yintyaro g' ogonli, kâ miĕ janginlia yo ga nte janginlio syika yapupu, kâ miĕ kĕnliza yo ga nte kĕnlizo syika yatenlatenla: wi be fwel' ini nyam, kâ miĕ jâginlo wao: m'be bulia inle, Wao anlagi wam: kâ wao bulia 'nlĕ, Jehova *nle* Anyambiĕ yam.

EWONJO XIV.

1 Vona, ntyugu yi Jehova yi bia, kâ igumbi nyâ nyi nkeraga, go gare yâ.

2 Kânde m' be datiz' anlângâ modu go nloa nli Jeruselĕm; kâ nkala bângo, kâ inago kwĕro, kâ anto bando nkotago; nl' erenle zi nka mpolo zi be kenda simbwedi, nl' ontango w' anlaga wi tiganla wi be tenlo avila go nka mpolo.

3 Gambĕnlĕ Jehova e be kĕnda, go nloa nl' anlângâ mĕwâ, ga nta nloenliĕ go ntyugu y' igâvi.

4 ¶ Nl' intyozyo sĕ si be kumanla go nomba yi Ŏlivi ntyugu mĕ yi re go bosyo ỹi Jeruselĕm go tângwa nli nkombe, nli nomba yi Ŏlivi yi be jarua go gare, mbĕi go tangwa nli nkombe, mbĕi go kwa nli nkombe, *vâvâ be doanl'* olâng' ompolo; nl' erenle zi nomba zi be kĕnda go nkâmi nl' erenle g' olomba.

5 Kâ nluĕ fanga gw' ilânga yi nomba; kânde ilânga yi nomba yi be boŋwa go Ezal: iñ, anluĕ be fanga, ga nt'avangi nluĕ gw' iŋyugiazugia si ntye gw' intyugu si Ŭzaia, oga wi Juda: nli Jehova Anyambiĕ yam e bia, *nl'* iyâmbui yodu nl' awĕ.

6 Be doanla go ntyugu mĕ, ozange wi be bamba buĕ, *ge* mpiri:

7 Ndo be doanle ntyugu mâri, yi be mio gore Jehova, arang' omãnda, g' ogwĕra: ndo be toa inle, nkolo be doanl' ozange.

8 Be doanla go ntyugu mĕ 'nlĕ anlingo m' emĕnlâ mi be kâgwa avila go Jeruselĕm; amĕwâ go mo, go mbenle ya bosyo, amĕwâ go mbenle yi nyuma; ntyanja nl' ĕnlomo be doanla yo.

9 Nli Jehova ayĕ be doanl' oga wi ntye yodu: go ntyugu mĕ, be doanle Jehova mâri, nl' ini nyĕ imo.

10 Ntye yodu zi be kalunlio g' orove, avila go Giba go Rimŏn, g' olomba wi Jeruselĕm; yi be tombinlo, nl' ayigo go mbori yĕ, avila gw' iguge nyi Bĕnjemĭn, agĕnda go mbora y' igug' ilonga, gw' iguge nyi ntulungu, nl' avila go mbora njâle yi Hananil agĕnda go mbore piarinl' ivĕ y' oga.

11 Kâ *anlaga* doanla gogo, be doanl' ijiliza sipolo sijĕnlĕ; ndo Jeruselĕm e be jigo mbiambiĕ.

12 ¶ Nla sinlâ nl'evunga zi be bole Jehova anlaga waodu wi re nloa pa nli Jeruselĕm; Izyonle yao yi be sulaga wao gore, nl' antyâ mao mi be jinginla gw' ilânga y' antyâ mao, nl' inlĕm̃ĕ yao yi be fwinlia gw' agwanli mao.

13 Be doanla go ntyugu mĕ 'nlĕ, nyângâlĕ mpolo yi be pila gore Jehova yi be doanla gore wao; kâ wao kotanla om' edu g' ogâ w' oganganlo wĕ.

14 Nli Juda kĕ e be nloa nli Jeruselĕm; nl'agumba m' anlângâ mi re vingovingo mi be datizo ta, syika yatenlatenla, nla yapupu, nl' ingâi nyenge mĕ.

15 Nla yenlâ be doanl' evunga zi nkavala, zi mule, zi kaměl, zi buru, nl' inyama yodu si be doanla gw' ikanja yinlâ, g' evunga zinlâ.

16 ¶ Re kĕ, 'nlĕ om' edu o riganli gw' imbuve sodu s' aṽienli go nloa nli Jeruselĕm, e ga gĕnde ompum̃' edu go savinl' Oga, Jehova y' imbĕli, nla go penjavenje ntyago y' ikanja.

17 Be doanla inlĕ, omedu o re a ṽia avila gor' imbuve sodu si ntye go Jeruselĕm go savinl' Oga, Jehova y' imbĕli, vanganle gore wao be doanle ningo.

18 Nla jâ mbuṽe yi Ijipt y' agĕnda, ge bia, měyânlâ yi zye nli *ningo;* gogo be doanl' evunga, gogo Jehova e be bol' anlângâ mi re ma ṽia go penjavenje ntyago y' ikanja.

19 Winlâ wi be doanl' orevunlo wi Ijipt, nl' orevunlo w' anlângâ modu mi re m'aṽia go penjavenje ntyago y' ikanja.

20 ¶ Go ntyugu mĕ be doanla gw' egelinge m' inkavala, ORUNDA GORE JEHOVA; nl' intyuanla si nago yi Jehova si' be doanla g' intyĕnge si re go âlta.

21 Iñ, ntyuanl' edu yi re go Jeruselĕm nla go Juda yi be doanl, orunda gore Jehova y' imbĕli: nla waodu wi jir' inya, wi be bie go bânga so, anlamba nla so; go ntyugu mĕ be doanle Kenenait nyĕnlĕ go nago yi Jehova y' imbĕli.

MALEKAI.

EWONJO I.

1 Iroanlo ny'igamba nyi Jehova gore Isreĕl nli Malekai.

2 Mi are tânda pa nluĕ, bulie Jehova. Ndo anluĕ bulia 'nlĕ, O re zuĕ tânda pa nla gwi? Isâ e pegag' oŋwângwĕ wi Jekâb? bulie Jehova: Ndo mi arândagi Jekâb,

3 Nl'aviki mĕ Isâ, nl'arigi mĕ inombi sĕ nl'ijigi sĕ bundakanla gor' iñamba y'ig' ivolo.

4 Bulie Idŏm inlĕ, Azu' are kugizo pa, ndo azuĕ be fwinia, nla ṽâ noge woga; yenlâ bulie Jehova y' imbĕli, Wi be noga, ndo m'be syazya; wi be fwelia wao, inlĕ, Ozamba w'ibe, nl'anlaga wi re nl'egunlu zi Jehova pĕkĕpĕkĕ.

5 Nl'antya manli mi be jenla, kâ

nluě bulia 'nlě, Jehova e be pendio, avila go nkova yi Isreěl.

6 ¶ Oŋwâ nloñe e dube reri, nli nyongo omâ panginlě: jâ mi *adoanl'* ozâmbi, idubo sam si *re* nla gwi? jâ mi *adoanl'* ovanginli, itio sam si re nla gwi? bulie Jehova y'imběli gore nluě, iminis' impolo, si pěd' ini nyam. Kâ nluě bulia 'nlě, azu' are pědia p'ini nyâ nla gwi?

7 Auluě pe mpěmba yi re fevizo pa go âlta yam; kâ nluě bulia 'nlě, Azu' afevizâ nla gwi? Go bulia nluě 'nlě, Tavoro yi Jehova yi pědio.

8 Ndo ja nlu' apa ipâku go jirinya, *měyá* ga mbe? ndo jâ anluě apa nlěma, nli mângi jâgâ, *měyá* ga mbe? ṽarenli yo věnlâ gore gâvěn yanli; kâ tândinla nluě, ge bâng' ikui yanli? bulie Jehova y'imběli.

9 Nla věnlâ, mi akwenla nluě nkâlâ, gwenanl' Anyambiě inkâlâ, kâ yě poginla zuě: yinlâ yi re pila pa gw'ipikili sanli: ayě kâ tând' ikui yanli? bulie Jehova y'imběli.

10 Mande *re měvânlâ* vanganle gore nluě kâ nunj' aguge *vâ nyawě?* ge nluě baminl' *ogonli* go âlta yam ṽâ nyawě. Mi azye nla sitânda gore nluě, bulie Jehova y'imběli, ge miě fâ bâng' ijirinya gw'agâ manli.

11 Kânde avila go tângwa nli nkombe, agěnda gw'ikwa sa yo, ini nyam *be doanl'* ivolo gor' anlângâ; nla go mbor' edu nkeva yi nkango yi *be* po gw'ini nyam, nl'ijirinya sinkěrě; kânde ini nyam nyi *be doanl'* ivolo gor' anlângâ, bulie Jehova y'imběli.

12 ¶ Ndo anluě are bundakanlia pa yo, go bulia nluě 'nlě, Tavoro yi Jehova y'afevizo; nl'olonda kě wa yo, *vanga* nl'eṽěrě zě, zi pědio.

13 Anluě bulia kě 'nlě, vonlanli sijasa nde sinlâ! kâ nluě syělia, bulie Jehova y'imběli; kâ nluě bage *ya yi re* syazyunlo pa, nli nlěma, nli mângi jâgâ; yenlâ abaga nluě ijirinya: miě kâ bânga yinlâ gw' agâ manli? bulie Jehova.

14 Nd'ozavo gor' oremisi, o re g'olemb' iwě nl'inloñe, nl'arang' orango, nl'ayirinya gore Jehova eza zi re bânla pa: kânde mi' Og' ompolo, bulie Jehova y'imběli, nl'ini nyam *nyi* r'ereria gor' anlângâ.

EWONJO II.

1 Nla věnlâ, Anluě iminisě ivanga nyinlâ nyi re gore nluě.

2 J' anluě ay*á*gâ, j' anlu' aṽela *nyo* g'orěma, go p'ivenda gw'ini nyam, bulie Jehova y'imběli, vanganle m'be tom' ozavo gore nluě, gamběnlě m'be sav' izavinlo yanli: iñ, mi asavi yo pelě, kânde anluě fwela *nyo* g'orěma.

3 Vonla, m' be feviz' olondi wâ, agil' ati gw'azyo manli, *vanganle* ati m' intyago sanli s'orunda; nl'oñâri e be bânga nluě nla so,

4 Kâ nluě mia inlě, mi are baga p'ivanga nyinlâ gore nluě, kâ njeki yam doanla nli Livai, bulie Jehova y'imběli.

5 Njeki yam y'aroenli nl'ayě y' eñěnlâ nl'añěnje; nl'avenli miě yě so gw'itia s' ariagagi nluě miě, nlaria gw'ini nyam.

6 Ivanga ny'orěti ny'avegagi g'ogwanli wě, nl'isapilia si děngo gw'inlumbu yě: aganganlagi nla miě nl'añěnje nl'orěti, kâ yě kegunli' awenge avila gw'ibe.

7 Kânde inlumbu y'iminisě yi ga venjavenj' imia, kâ wao butag' ivanga g'ogwanli wě: kânde ayě nl'oṽâṽi wi Jehova y'imběli.

8 Ndo anlu' are dubua p'avila go mpânlâ; anlu' are panga p'awenge poñio nl'abaku gw'ivanga; anlu' are bânliza pa njeka yi Livai, bulie Jehova y'imběli.

9 Sambo mi are panga pa nluě ipědio nl'ibiko gor' anlaga waodu,

ga nt'are nluĕ penjavenj' impânlâ sam, ndo anlu' are diva p'ozamb' oñâri nl'ivanga.

10 Azu' edu ga rerĕ mo? azuĕ pango nl'Anyambiĕ mo? azuĕ doanle nl'itemiza omedu kĕ sir'oŋwângiĕ sĕ, nli jonle njeka y' ieri sazyo?

11 ¶ Juda are doanla pa nli nfevi, ibe si re janjo pa go Isreĕl nla go Jeruselĕm; kânde Juda are feviza p'orunda wi Jehova w'arândiago ndĕ, nl'ayomb' oŋwa-ñanto w'anyambiĕ ogĕnda.

12 Jehova be tenla nkwĭ oma o denda yinlâ, oyĕmisi nl' oyivirisi, avila gw' ikanji yi Jekŏb, nla yĕ o davi' idaviĕ gore Jehova y'imbĕli.

13 Nl' anluĕ avâ dendi yinlâ, pugaga âlta yi Jehova nl'antyânli, nl' idenla, nli ntongaga, yenlâ 'nlĕ, azy' isyâlâ nl' idavia nyĕnle, ge bânga *so* nli ntândinli mbia avila gw' agâ manli.

14 ¶ Ndo anluĕ bulia inlĕ, Ezande? Kânde Jehova aloanl' oyenli ntyâ wĕ nli ntyâ y'oñanto w'erumbe zâ, o re janjinla pa nl' itemiza; ndo aye ndeg' wâ, nl' oñanto wi njeki yâ.

15 Ndo e pang' oñâri? Ndo avegagi nl' Inlinla yi tigânli. Nl' ezande oñâri? inlĕ, e ga wut' ilonda y' Anyambiĕ. Sambo vandaminla gw' anlinli manli nl' arig' oma' janjinl' oñanto w'erumbe zĕ nl' itemiza.

16 Kânde Jehova Anyambiĕ y' Isreĕl, e bulia inlĕ, e bik' itomba; kânde oñâri e puge mbao nli ngâi yĕ, bulia Jehova y' imbĕli; yenlâ vandaminla gw' inlinli nyâ, inlĕ, anluĕ ayanjinla nl' itemiza.

17 ¶ Anluĕ re jasiza pa Jehova nl' agambi manli. Ndo anluĕ bulia, inlĕ, Nl' ezande zi re zuĕ jasiza pa *yĕ?* J' anluĕ bulia inlĕ, omedu o janj' ibe ar' ombia, g'ozyo wi Jehova, kâ jenla mbia gore yĕ; ge Anyambiĕ y'ijĕkeliĕ are gwi?

EWONJO III.

1 Vonla, m'be toñ' ovâvi wam, kâ yĕ kekize mpânlâ go bosyo yam: nli, Jehova, yi buto nluĕ, e be bia nĕganĕga go nag' wĕ y'Anyambiĕ, vanganle ovâvi wi njeka, o tândo nluĕ: vonla, e bia, bulie Jehova y'imbĕli.

2 Ndo mande be doanla go ntyugu yĕ yi bia? mande be kumanla j' aboŋwa? kânde are g'ogonli wi janginlia, nli ntyavo yi jâmbwiza:

3 E be doanla g'omâ janginlia, nl'omâ kanjunle syika yapupu; kâ yĕ kanjunl'awa wi Livai, nl'ayovunla wao pupu ga syika yatenlatenla, nla yapupu, kâ wao jira gore Jehova inya nl'ogore.

4 Gambĕnlĕ ijirinya si Juda nli Jeruselĕm sa'doanla sibia gore Jehova, ga gw'intyugu inonga, nla g'impum' ilungu.

5 M'be bia piĕrĕ gore nluĕ gw'ijĕkĕlia; m'be doanl' oyenl' onĕge gore mângi monda, nla gore bandanliĕ, nla gore mângi tâv' irâwo imbe, nla gore wao wi bangati' omâ janja gw' ipi *sĕ*, oñanto otigo, nl'oŋwâ re juno pa nle reriĕ, nl'omâ kalunl' ogĕnda *avila go mbĕmi yĕ*, kâ yĕ aria miĕ; bulie Jehova y'imbĕli.

6 Kânde miĕ nle Jehova, mi kalunlia; yenlâ re anluĕ awa wi Jekâb anluĕ ayilizo.

7 Avila gw'intyugu s' ireri sanli anluĕ are kĕnda pa bo avila gw'intyale sam, kâ anluĕ avenjavenja so. Vinlianli gore miĕ, kâ miĕ fwinia gore nluĕ, bulie Jehova y'imbĕli. Ndo anluĕ bulie, Azuĕ be fwinlia nla gwĭ?

8 Oma kâ kwĕr' Anyambiĕ? Ge anluĕ akwĕri miĕ. Ndo anluĕ bulia 'nlĕ, Azuĕ akwĕrâ nla gwi? Gw'imbĕi s'agomi nl'ijir' inya.

9 Anluĕ *are* savo pa nl'ozavo: kânde anlu' are kwĕra pa miĕ *vanganl'* inlângâ nyinlâ nyodu.

10 Ṽaganli yare y'agomi yodu go nago yi penjavenj' agumba, kâ inya doanla go nag' wam, kâ syilianli mĕ nla so, bulie Jehova y' imbĕli, inlĕ m'be n*u*ngunla nluĕ asyangala m'orowa, nli jirinla nluĕ ozavinlo, kâ doanle *mbora* kwĕkwĕ *yi simbia wo.*

11 M'be sĕmb' iyilisi gw'anyangi manli, kâ yĕ ay*i*liz' ilonda yi ntye yâ; ge ogâli wâ p*u*ng' olonda g'orove egombe v*i*agaga râ, bulie Jehova y' imbĕli.

12 Nl' anlângâ modu mi be fweliâ 'nlĕ, ozavinlo; kânde anluĕ be doanle ntye ya sitânda, bulie Jehovâ y' imbĕli

13 ¶ Agambi manli mi re doanla pa ayâle gore mĕ, bulie Jehova. Ndo anluĕ bulia 'nlĕ, Ande zi re zuĕ kamba pa *polo* gore wĕ?

14 Anluĕ are buliâ pa 'nlĕ, Re ndaga ya nyawĕ go savinl' Anyambĕ: nl'oba nde *wi re* zuĕ penjavenja p' ampangi mĕ, nl'azuĕ are kanganla pa nl'edingo g'ozyo wi Jehova y' imbĕli?

15 Nla vĕnlâ azuĕ fwel' idando 'nlĕ mbiambĕ; iñ, wao wi janj' ibe wi re pendio pa; iñ *wao wi* kenliz' Anyambĕ wi re sunginlo pa.

16 ¶ Gambĕnlĕ wao wa riagagi Jehova wa gambagi polo oñâri gor' oñâri: be poganlio Jehova, ayâgâ *yo;* nl'arĕndio ezango z'ijonginlia g'ozyo wĕ gore wao wi tie Jehova, nla w'avikiliag' ini nyĕ.

17 Wi be doanl' iwam, bulie Jehova y'imbĕli, go ntyugu mĕyâ go be panga mĕ yâmi yam yi syika; m'be kaṽa yo, g'omâ kaṽa oŋwaŋlĕ mĕ o janjinlĕ.

18 Gambĕnlĕ anluĕ be fwlinia, nl'agera ntyâ agore nl'arĕgâ, ntyâ yĕ o savinl' Anyambĕ nl'ayĕ o re e s*a*vinlĕ.

EWONJO IV.

1 Kânde, vonla, ntyugu yi bia, yi be pia g' inu; nli mângi w' ekale, iñ, nla wao wi janj' ibe, wi be doanle kumu: nli ntyugu yi bia yi be pezya wao, bulie Jehova y' imbĕli, yi be t*i*ga wao vanganl' oramba g'ivari.

2 ¶ Ndo gore nluĕ yi tia ini nyam, anluĕ be bambinlo nle Nkombe y'orĕti nl' ijinga gw' ampavi mĕ, kâ nluĕ kĕnda, nl'aṽoñia g'awâ nyare wi re g'ogomba.

3 Nl'anluĕ be jar' anlag' aṽe; kânde wi be doanl' ombu gw'agando manli m'intyozyo, go ntyugu yi be denda mĕ *yinlâ*, bulie Jehova y' imbĕli.

4 ¶ Yonginlianl' ivanga nyi Mosĕs yi nyongo yam, ny' azombi mĕ yĕ go Horĕb gore Isreĕl waodu, *nl'* ampanga nl' ijĕkĕlia.

5 ¶ Vonlanli, m' be toñ' Ilaija y' ovâgisi gore nluĕ, ntyugu mpolo y'ereria yi Jehova v*i*agaga râ:

6 Kâ yĕ kalunl' irĕma y' irerĕ gor' awanli wao, nl' irĕma y'awanla gor' ireri sao, mĕ vende bia awole ntye nl'ozavo.

AISAIA.

EWONJO I.

1 Nyilinlo yi Aisaia y'oŋwa wi Emöz, y'ayenlio ndě g'oŋwanja wi Juda nli Jeruselěm, gw'intyugu si Uzzaia, Jotham, Ehaz, *nli* Ezikaia, aga wi Juda.

2 Yâgâ, irowa; kâ p'oroi, ntye: kânde Jehova akambi; mi are nyeza pa nli pomi'awanla, kâ wao pav'agambi mam.

3 Nyare y'avoro om' o nlivi yo, nli buru mbora ya rerië yi penjavenj' imba: ndo Isreël am*ie*, anlagi wam wi p*i*kilia.

4 Azyili mbuve y'ibe, anlaga wi re dirinlo pa nl' ibe, olonda w' iyanjisi y'ibe, awanla wi mângi wi feviza: wi re tiga pe Jehova, wi re bendia pa Oma mě w'Orunda wi Isreël gw'egunlu, wi re fwinlia pa nli nyuma.

5 ¶ Anluě be fâ bolo sě? anluě be kaluagalua viaganlo: ewonjo zodu zi jâgâ, nl' orěma wodu w'ajasi.

6 Avila gw'igando nyi ntyozyo agěnda gw' ewonjo, zyele mbora ya mbiambië; kao vora, nl'ikanli, nl' inkanli si re bânla pa: si pa jingo, ge korinlo, ge dělizo nl'agali.

7 Inlângâ nyanli ny'ato' ewoga, inkali sanli impolo s' apezyo nl'ogonli: ntye yanli, agěnda w'ajilizi yo gw' azyo manli, y'ato' ewoga, ga yi re jilizo pa nl'agěnda.

8 Nl'oŋwâ-ŋwanto wi Zaiön are tigo pa g'esapala go ntyaga y'igâli, g'okanja go ntyaga yi kukâmbâ, ga nkala yi re kombinlo pa.

9 Kao Jehova yi mběli atiginla zuě mběi nyango, azu' arâ doanli ga Södam, azu' arâ doanli ga Gomöra.

10 ¶ Yâgânl' igamba nyi Jehova, anluě ivanginli yi Södam; voganlionl' ivanga ny' Anyambië yazyo, anluě anlaga wi Gomöra.

11 Go ntinla nde y' intyago sanli nyenge go re mië? bulie Jehova: mi ajasi nl'intyago s'adâmb' anlom̃e, nl'agali m' inyam' impâme; mi t*â*nde ntyinla y' inyar' inlom̃e, ge y' aw' adâmbe, ge y' imbonl' inlom̃e.

12 Go bia nluě go bowunlia g'ozyo wam, mande re bambia pa yinlâ gw'agâ manli, go jara go vungu yam?

13 Av*a*ganl' intyago si syâlâ fâ nyěnlě; nkeṽa yi nkango yi re mbe gore mië; agwěl' am̃ânla, nl' isyânâ, ifwelia s' idatanlo, mi az*i*ndinle so; so s'ibe, vanganl' idatanla s'orunda.

14 Agwěli manli am̃ânla nl'intyago sanli so biko nl' orěmi wam: so sinjuke gore mië; mi ajasi sindinla *so*.

15 Jâ anlu' asyambunli' agâ manli, m'be jumbunl' antyâ mam avila gore nluě; iñ, jâ anlu' apang ikambinla sijenge, m'be j*â*gâ: agâ manli mi re ralie nli ntyinla.

16 ¶ Zyâvunlanli, vanganl' ikui yanli pupu; rombanl' ibe s'injanjinli sanli avila gw'antyâ mam; riganli janj' ibe;

17 Nlěnganli go denda mbiambië; wut' ijěkělia, yavur' om' o re bangatio pa, yěkěl' oŋwâ tigo, gambinl' oŋwanto otigo.

18 Yogonli věnlâ, kâ zuě kambagamba ta, bulie Jehova: vanga ibe sanli s'abânda g'angâla, si be jâmbua ga sino; vanganle s' abânda ga ntyinla, si be doanla g' imia y'adâmbe.

19 Ja anlu' adoa' nl' ijivira nl' ijâginlo, anluĕ be ny'ambia mi ntye:
20 Ndo jâ anlu' abika nl'avava, anluĕ be jilizo nl'okwara: kânde ogwanla wi Jehova wo re kamba pa *nyo*.
21 ¶ Nka mpolo y' ibekelio y' ato' eṽoṽeṽoṽe sĕ! *y'* avegagi ralie nl' ijĕkĕlia; orĕti w' aloanlagi ṽaṽa; ndo ṽĕnlâ iyonlisi y' anlaga.
22 Syiki yâ yapupu y'akalui ati mi syika, ivĕ nyâ ny'adatizo nl'anlingo:
23 Injaliĕ sâ anlaga wa s'ipava, nl' iganganlo y'ife: waodu wi tânde mpagago, nl'azong'ipa: wi jĕkĕli'oŋwâ tigo, ge ndaga y' oŋwanto tigo boŋwa gore wao.
24 Sambo bulie Jehova, Jehova yi mbĕli, Ongulungulu mĕ wi Isreĕl, A, m' be pânli' oku' wam avila gor' iloṽaloṽi yam, nl' aṽinlize ngâkâ yam gor' iloṽaloṽi yam:
25 ¶ Gambĕnlĕ m' be kegunl' ogâ wam gore wĕ, nli tomba ati mâ mi syika mbiambiĕ, nl' aromb' ingongo nyâ nyodu:
26 Gambĕnlĕ m' be p' iyĕkĕli yâ ga gw' alonga, nli mângi yâ wi tevunla ga gw' avakili: viaganlo ṽaṽâ o be fwelio, inlĕ Nka' mpolo y' orĕti, nka' mpolo y' ibekelio.
27 Zaiŏn be dandunlo nl'ijĕkĕlia, nli mângi yĕ wi fwinlia nl' orĕti.
28 Nl' ijiliza si mângi pava, nli mângi janj' ibe si *be doa'* ta, nla wao wi tige Jehova wi be sulizo.
29 Kânde wi be jenle ntyânli gw' imbimo si re nluĕ bela pa, anluĕ be syum' akete gw' intyaga si re nluĕ pinja pa.
30 Kânde anluĕ be doa' ga mbimo yi jom' ijavi, nli ntyaga yi re yi zye nl' anlingo.
31 Nli mângi ngulu wi be doanla g' asusa, nl' ovangi wa mo ga nkĕgĕnli, kâ wao aṽanli pia mpâ mo, nl'oma fâ o nlima *wao*.

EWONJO II.

1 Igamba ny' ayenlio nle Aisaia y' oŋwa wi Emâz g' oŋwanja wi Juda nli Jeruselĕm.
2 Be toa gw' intyug' inuunla, inlĕ, nomba yi nago yi Jehova yi be doanlizo gw' igonlo ny' inomba, kâ yo pendio gw' igonlo y' inomba nl' anlângâ modu mi be pova go yo.
3 Nl' anlag' awenge wi be kĕnda awulia, 'nlĕ, yogonli, azuĕ panda go nomba yi Jehova, go nago y' Anyambiĕ yi Jekŏb; kâ yĕ nĕnja zuĕ impânlâ sĕ, kâ zuĕ kanganla gw' impânlâ sĕ: kânde go Zaiŏn be kĕnd' ivanga, nl'igamba nyi Jehova avila go Jeruselĕm.
4 Kâ yĕ jĕkĕlia gw'anlângâ, nl' e be sĕmba anlag' awenge: wi be tul' ikwari yao gw' imianga yi tumbinle ntye, nl' agânge' mao gw' imianga yi nĕk' intyai si rere: inlângâ nyi be fâ tombinl' okwara gw' inlângâ, ge fâ nĕng' igâvi nyĕnlĕ.
5 Nago yi Jekŏb, yogonli, azuĕ ga ganganlenli g' ozange wi Jehova.
6 Sambo o re fala p' anlagi wâ, nago yi Jekŏb, kânde wi re bunlio p' avila go tângwa nli nkombe, wao aganga ga Filistins, kâ wao tând' ikui yaomĕ nl' awa' w' agĕnda.
7 Ntye yao kĕ yi re ralie nli syika yapupu nla yatenlatenla, ge zyele ntyai y' agumbi mao; ntye yao kĕ yi re ralie nl' inkavala ge *doânle* ntyai y' intyonli sao:
8 Ntye yao kĕ yi re ralie nl' ikanla; wi savinl' ijanja s'agâ maomĕ, s' ayanjo nl' iñenlo yaomĕ:
9 Nl' elĕngĕ e dĕmbia go ntye, nl' om' âmpolo e syonli' oku' wĕmĕ: sambo anyeza wao.
10 ¶ Yinginla gw' ido, kâ syâ-

mbunla go ntyĕngĕ, gw' itia si Jĕhova, nl' ivenda ny' onjĕlĕnjĕlĕ wĕ.

11 Ekali z' antyâ z' oma zi be syonlio, nl' odando w' anlaga wi be syonlio go ntye; nli Jehova dadiĕ ayĕ be pendio go ntyugu mĕ.

12 Kânde ntyugu yi Jehova yi mbĕli yi be doanla gor' om' edu o r' odando nl' ekale, nla gor' om' edu o re tombinlo pa; kâ yĕ syonlio go ntye.

13 Nla gw' ayila modu mi Lĕbenŏn, mi re gw'igonlo tombinlo pa, nla gw' imbimo sodu si Besyan,

14 Nla gw' inomb' indondui sodu, nla go sadomba yodu yi re tombinlo pa,

15 Nla go mbor' edu ndondui, nla g' ogomb' edu wi re kombinlo pa,

16 Nla gw' amatanga modu mi Tasyisi, nla gw' intyal' imbia sodu.

17 Nl' ekale z' oma zi be syonlio go ntye, nl' odando w' anlaga wi be syonlio go ntye; nli Jehova ayĕ dadiĕ, ayĕ be pendio go ntyugu mĕ.

18 Ikanla sodu, e be mĕnliza so sodu.

19 Wi be kĕnda gw'ibulungu y' ado, nla gw'amemba mi ntye, gw' itia si Jehova, nla gw' ivenda ny' onjĕlĕnjĕlo wĕ jâ akumanla go syugazyugiĕ ntyĕ polo.

20 Go ntyugu mĕ oma e be fal' ikanli sĕ si syika yapupu, nla yatenlatenla, s' avangio wao om' edu g' oku' wĕmĕ go savinla, gor' imbumbe nla gor' inkânjâ;

21 Go kĕnda gw' igĕla y' ado, nla gw' intyai s' ado ambe, gw' itia si Jehova, nla gw' ivenda ny' onjĕlĕnjĕlĕ wĕ, jâ akumanla go syugiazyugie ntye polo.

22 Rig' oma, o re oŋwei wĕ gw' izyâgunli yĕ y' ompombo: kânde vâ ande gore yĕ go bekelio?

EWONJO III.

1 Kânde, vonla, Jehova, Jehova yi mbĕli, e tomb' avila go Juda nl' avila go Jeruselĕm orugo nli nkâgu, orugo wodu wi mpĕmba nl'orugo wodu w' anlingo,

2 Oma wi ngulu, nl' oma w' igâvi, Oyĕkĕli, nl' ovâgisi, nl'oma w' okeli, nl' onlĕrâ,

3 Ngâwĕ y'agom' atanli, nl' oma w' idubo, nl' owondisi w' imondâ nl' okĕngĕkĕngĕ, nl' okambi ompolo.

4 M' be p' awanla *go doanl'* injaliĕ sao, nli kĕikĕi yi be panginla wao.

5 Nl' anlaga wi be bangatio, om' edu nl' oñiari, om' edu nl' oganganlo wĕ: oŋwanla e be pang' oku' wĕmĕ ekale gor' onlĕrâ, nl' elĕngĕ gor' odubo.

6 Gambĕnl' oma e be bâng' iyanlo nyĕ go nago ya reri yĕ, *inlĕ*, o re nl' ambâra, loanl' ovanginli wazyo, kâ ijilizi sinlâ *doanla* g' ogâ wâ:

7 Go ntyugu mĕ e be tang' ôrangO 'nlĕ, m' be doanl' onlungunle; kânde go nag' wam zyele mpĕmba g' ambâra: av*a*nga mi' ovanginli w' anlaga.

8 Kânde Jeruselĕm ajilizo, nli Juda aposwi: kânde onlĕmĕ wao nl' ijanji sao si sire Jehova, go bendi' antyâ m' ivendi nyĕ.

9 Ambâra' m' ozyo wao wi takilia g'oŋwanji wao; takil' ibe sao ga Sŏdam, wi j*u*mbunla *so*, Azyile gw' anlinli mao! kânde wi re bânga p' ibe gw' ikui yaomĕ

10 Wulinl' ogore inlĕ, *be toa* mbiambiĕ *nla yĕ:* kânde wi be ny' ilonda y'ijanji sao.

11 Azyile gor' om' âmbe! *be doanle* mbe *nla ye:* kande ipa s' agâ mĕ so be po yĕ.

12 ¶ Gor' anlagi wam, awanla *nle* iv̂angati' yao, nl' anto wi panginla

wao. Anlagi wam, wao wi kěndiâ we kěndiâ go fwema, nla go jilize nkova y'impânlâ sâ.

13 Jehova e kumanla go kanla, nl' agumanla go jěkěl' anlaga.

14 Jehova e be kěnda gw' ijěkělia nl' anlagi wě alonga, nl' injaliě kě: kânde anlu' anyenli ntyaga y' igâli; ikwěra s' iyunge si *re* gw' inago sanli.

15 Anluě pikilia sě go syiv' anlagi wam yenlâ, go kil' azyo m' iyunge? bulie Jehova Anyambiě yi mběli.

16 ¶ Viaganlo kě, Jehova e bulia inlě, Kânde awaňanto wi Zaiǒn wi r' ekale, wi kanganla nl' impel' iyâle nl' antyâ m' asěsě, kěndaga nli pang' ivangi nl' intyozyo sao:

17 Sambo Jehova e be bola nl' ikanga korowa y' ewonjo z' awa ňanto wi Zaiǒn, nli Jehova e be bounl' isaon yao y' ayumbunlo.

18 Go ntyugu mě Jehova be tombe ntyěga y' ambâra *gw' agolo mao* nl' asar' imao m' ewonjo, nli yâma yi bâro wao igâma g' ogwěli,

19 Impanga, nli lumbago, nl' inlamba yi pug' ozyo,

20 Pokolo, nli nkěmbâ y' agolo, nl' itumba y' ewonjo, nl'ado ambia, nl' iňoro,

21 Ilonga, nli syika y' ompombo,

22 Ambâra mbia mi njonli, nl' inlamb' impolo imbia, nl' inlamba yi mpugaga, nl' ipuka si syika,

23 Yenlo, nli liněn mbia, nl' ikoruě y' ewonjo imbia, nl' inlamba yi pug' ozyo.

24 Be toa' inlě, gw' inyanga nyi nkango mbia, be fâ doanl' ompunla; gw' inyanga ny' otumba, s' ijokwa, gw'inyanga ny' asar'ambia ikanga; gw' inyanga nl' onlamb' ombia wi ntonlo, esěsěgě; nl' idogola s'ogonli gw' inyanga ny' eranga.

25 Anloňe wâ wi be poswa nl' okwara, nl' anlagi wâ wi ngulu gw' igâvi.

26 Nl' aguge mě mi be denla nli peng' iwâga; nl' ayě, orevo e be doanla go ntye.

EWONJO IV.

1 Nla go ntyugu mě anto orâgěnlo wi be kot' onloňi' oňâri, inlě Azuě be ny' inyi sazyo, awâre lingi yazyo; kao dadiě go felio gw' ini nyâ, go tombe ntyânli yazyo.

2 Go ntyugu mě be doanl' ivari nyi Jehova iva nli pendio, nl' olonda wi ntye wi be doanl' ombia nl' itândo gore wao wi re pera pa go Isreěl.

3 Be toa 'nlě, *ayě o re* tigo pa go Zaiǒn, nl' *ayě o re* tiganla pa go Jeruselěm, e be felio inlě, orunda, *vange* om' edu o re těndo pa gw' anlaga wa bâ go Jeruselěm:

4 Jâ Jehova ajovunle nanga y' awa ňanto wi Zaiǒn, nl' ayovunle ntyinla yi Jeruselěm avila go gare ya yo nl' inlinla ny' ijěkělia, nl' inlinla nyi baňinla.

5 Nli Jehova e be panga gw' iloanlo edu nyi nomba yi Zaiǒn nl' inando sě sodu, evindi nl' otutu oňanda, nl' elongo z' ogonli ogwěra: kânde gw' ivenda nyodu *be doanle* nguva.

6 Be doanl' okanja gw' iviri, oňanda go mpiu, nli mbora yi fanginlo, nl' olako gw' igula nl' iningo.

EWONJO V.

1 Věnlâ m' be jembinl' irândi nyam evanda z' irândi nyam, g' onwanja wi ntyagi yě y' igâli. Irândi nyam are nli ntyaga y' igâli gw' esadomb' eva;

2 Nle be kombě y' ogomba nl' aguminli' ado modu gogo nl' avěnla yo nl' igâli mbia, nl'anloge

nago ndondui go gare ya yo, nl' avang' eza zi piarinl' ivě gogo: nl' ayenliě inlě, yi be janl' ilonda, nl' ayanli yo ilond' imbe.

3 Nla věnlâ, iloanla yi Jeruselěm, nl' anlofňe wi Juda, yěkělianli, mi kwenla nluě inkâlâ, ntyâ miě nli ntyâ ntyaga y' igâli yam.

4 Arâ fâ dendio sě go ntyagi yam y' igâli, zi pa dendo miě go yo? Sambo gw' ayenli miě inlě, yi be janl' ilonda, ayanli yo ilond' imbe?

5 Ndo věnlâ kâkâlâ, m' be bulinliâ nte be denda miě go ntyagi yam y' igâli: m' be tomb' ogomba wa yo, kâ yo nyo; nl' arugunli' ozira, kâ wo jarago:

6 Kâ miě tiga yo ntyanganendiě: yi be sěngo ge tumbo; ndo go go be felia arěndě nl' ifalifa: miě kě m' be sombi' evindi, inlě, y' anlâge ningo go yo.

7 Kânde ntyaga y'igâli yi Jehova yi mběli *nle* nago yi Isreěl, nl' anlofňe wi Juda nl' owângâ wě ombia: nle be ponlě gw' ijěkělia, ndo vonla sibangatio; g' oněti, ndo vonla edingo.

8 ¶ Azyile gore wao wi jonge nago go nago, wi jonge ntyaga go ntyaga, kâ avâ doanle mbora, kâ wao doanlizo anka go gare yi ntye!

9 Gw' aroi mam, *bulie* Jehova yi mběli, G' oněti inago sinyenge si be tiganla sintevo, *vanganl'* impolo nl' imbia, anlaga fâ.

10 Ifi, igomi ny' inyova nyi ntyaga y' igâli nyi be doanl' egěnlizo mâri, nl' olonda wi homa winlâ wi be janle ěfa mâri.

11 ¶ Azyile gore wao wi nângw' ibanga ntye mpiri, go song' ijâng' ijâle; wi kěnda kwang' ogwěra, kao ivě ny' apezya wao.

12 Nl' iŋâmbi, nli ntyambi, nl' ibeka nl' ivě yi re gw' intyago sao: ndo wi penjavenj' ijanja si Jehova, nlâ pikil' ikěndagěnda s' agâ mě.

13 ¶ Sambo anlagi wam w' akěndagi go si mbwedi, kânde *wi* zyele nla s' imia: nl' anlagi wao wi dubo wi re nli njanla, nli nkândâ yao y' akaminli nl' esyově.

14 Sambo ilombo y' apendiz okui wěmě, nl' anlungunl' ogwanli wě egěnlizo fâ: nl' ivendi nyao, nli nkândâ yao, nl' igevi nyao, nl' ayě o jenle mbia, e be suminla gogo.

15 Nl' elěngě zi be syonlio, nl' oma wi ngulu e be syonlio, nl'antyâ m' ekale mi be syonlio:

16 Ndo Jehova yi mběli e be pendio gw' ijěkělia, nl' Anyambiě yi r' orunda e be jâmbunlio nl' ogore.

17 Gamběnlě aw' adâmbě wi be nya onlângâ wao, nli wogo yi re bundakanla pa vâme yo be nyo nl' agěnda.

18 Azyile gore wao, mâng' dur' ibe nl'igulu y' ibe, nl' ayanj' ibe g' ogâl' ompolo wi ntyonli.

19 Wi bulia inlě, e ga yavurie, nl' anlěgiz' evilo zě, kâ zuě jenla *zo:* kâ imondâ s'Orunda Mě wi Isreěl syusya piěrě nl' avia, ka zuě mia!

20 ¶ Azyile go re wao wi fweliė mbe, inlě, mbia, nli mbia inlě, mbe; wi fele mpiri g' ozange, nl' ozange go mpiri; wi fele nonle g' onligi, nl' onligi go nonle!

21 Azyile gore *wao wi re* nl' imia gw' antyâ maomě, nl' okeli gw' ijenlanli saomě!

22 Azyile gore *wao wi re* ngulu go jâng' ivě, nl' anlaga wi ngulu wi bundunl' ijâng' ijâle:

23 Wi p' orěgâ mběm gw' ipa, nl' awâng' oněti w' ogore avila gore yě!

24 Yenlâ ga nte pezy' ogonli kumu, nl' ibafňinla pezye wulu, *yenlâ* be doanl' irambi yao g' ibânla,

nl' ipunjinli sao si be panda g' ombu: kânde w' afali' ivanga nyi Jehova yi mbĕli, nl' avĕd' igamba ny' Oma w' Orunda mĕ wi Isreĕl.

25 Sambo yinlâ re egunlu zi Jehova bañiinla pa gor' anlagi wĕ, are nyânyunla p' ogâ wĕ gore wao, nl' awoli wao: nli sadomba y' arataminli, nli bende yao *y' avegagi* g' ati go gare y'agala. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zĕ zi dubua, ndo ogâ wĕ wi pare nyânyua pa.

26 ¶ E be tombinle ntyanga gor' anlângâ avila go bo, e be tonginla wao ososi avila go ntyai yi ntye: nla vonla, wi be bia nli ngulu nĕganĕga:

27 Zyel' om' ojasa ge poño nl' ibaku gore wao; zyel' om' omĕga ge naul' antyâvinlâ; ge nlâ itumb' iyao y' ona purunlo; ge igâli yao y' intyozyo tava:

28 O r'izângâ yao iruenli, nli lendinli yao ruĕ, nl' impândâ sao s' inkavala si be bângo g' ido nyi njali, nl' intyonle sao g' efizagĕngĕ.

29 Ikungunl' isao si be doanla ga liŏn, wi be kungula g' awâ liŏn; iñ, wi be kungula, nl' agot' eĕrĕ, nl' agĕnda nla *zo* mbiambiĕ, nl' oma fâ o tomba *zo*.

30 Nla go ntyugu mĕ wi be kungula gore wao g' ikungula si mbenle: ndo j'*omari* aponla go ntye, vonla mpiri nl'ekĕvâ; nl' ozange w' ajilanganlio gw' irŏwa ya wo.

EWONJO VI.

1 G' ompuma w' ayuwi Ŭzaia oga, mi ayenli Jehova tu gw' eka, gw' igonlo tombinlo pa, nl' onlambi wĕ w' ayonli nago mpolo.

2 Gw' igonlo nya yo avegagi isĕrefim; mâri y'avegagi nl' ampav' orova; nli mbanli be pugĕ ozyo wĕ, nli mbanli be pugĕ intyozyo sĕ, nli mbanli be dogwĕ.

3 Oñâri arongi gor' oñâri inlĕ, Orunda, Orunda, Orunda, nle Jehova yi mbĕli: ntye yodu yi re ralie nl' ivendi nyĕ.

4 Nl' amĕngâ m' iguge m' azyugazyug' nl' inyoi nyĕ o rongi nl' ayonli nago nl' otutu.

5 ¶ Nle be bulia miĕ inlĕ, Azyile gore miĕ! kânde mi ajuwi; kânde miĕ oma w' inlumbu y' isĕkĕ, mi doanla go gare y' anlaga w' inlumbu y' isĕkĕ: kânde antyâ mam m' ajenl' Oga, Jehova yi mbĕli.

6 Nle be dogwe sĕrefim mâri gore miĕ, nl' imingilia nya bâ g' ogâ wĕ, *nyi* re yĕ bânga pa nli mbanla avila go âlta:

7 Nle be dimbinlĕ *nyo* g' ogwanli wam, awulia inlĕ, Vonla, nyinlâ nyi re kota p' inlumbu yâ; nli mbe yâ y' atombio, nl' ifwemi sâ jâmbunlio pa.

8 Miĕ kĕ, mi ayâgio inyoi nyi Jehova nyi bulia 'nlĕ, M' be toma mande, nla mande be kĕnda gore zuĕ? Nl' awuli miĕ inlĕ, Miĕ winlâ; roma miĕ.

9 ¶ Nle be buliĕ 'nlĕ, Gĕndaga, nl' awulinlie mângi sinlâ inlĕ, Yâgânli rĕti, ndo agotizanli; kâ jenlanli rĕti, ndo agotizanli.

10 Vang' irĕma y' anlaga winlâ pâma, kâ pang' aroi mao dira, kâ nunj' antyâ mao; wi vende jenla nl' antyâ mao, nli jâgâ nl' aroi mao, kâ wao kotiza nl' irĕmi yao, nl' agalua, kâ wao tolizo.

11 Nle be bulia miĕ inlĕ, pa re olingo sĕ? nle be buliĕ 'nlĕ, kao inkala s' ajilizo anlaga fâ, inago oma fâ, kâ ntye tiganle ntevo;

12 Kâ Jehova tomb' *anlaga* bo, kâ doanl' ojil' ompolo go ntye.

13 ¶ Ndo go yo *be doanle* mbĕi y' igom, kâ yo fwinlia, kâ yo nyo: g' olosi g' erere, zi mbimo zir' igumba gore wao, jâ wa fal' *ijavi sao;*

yinlâ *be doanl'* olonda w' orunda igumba nya zo.

EWONJO VII.

1 Nl' aroenl gw' intyugu si Ehaz y' oŋwa wi Jotham, oŋwa w'Azaia, Aga wi Juda, inlĕ, Rizin y'oga wi Syiria, nle Pika y' oŋwa wi Rimelaia, y'oga wi Isreĕl, w'agendi go Jeruselĕm go noa nla yo, ndo wi jdlie bânga yo.

2 Nle be bulinlio nago yi Devid inlĕ, Syiria are jekanla pa nli Ifreim: kâ orĕmi wĕ syugiazugia, nl' irĕma y' anlagi wĕ, ga rere y' iga yi syugiazugio nl' ompunga.

3 Be bulinlie Jehova Aisaia inlĕ, gĕndaga go datanla nli Ehaz', awĕ, nli Shia-jashâb y' oŋwanli yâ, go ntyai y' oñbâma gw' evero z'olemba, nla go mpânlâ y'omâ pang' intyale s'inlamba.

4 Nl' awulinlĕ nle, Ṽandaminla kâ doa kendekende; aria, kâ orĕmi wâ w' alĕla g'oŋwanja w' ikwend' imbanli yi wumbu y'ikonli y'otutu, gw' egunlu z'ereria zi Risin nli Syiria, nla y' oŋwanla wi Rimelaia.

5 Kânde Syiria, Ifreim, nl' oŋwa wi Rimelaia, wi re pe mondâ mbe gore wĕ inlĕ,

6 Azuĕ ga vande go Juda, go syuga yo, kâ zuĕ pange mpânlâ go wo gore zuĕ, kâ zuĕ doṽi 'oga go gare ya wo *vanganle* oŋwa wi Tebial:

7 Yenlâ bulie Jehova Anyambiĕ, yi be kumanla, ge jenlo.

8 Kânde ewonjo zi Syiria *nle* Demaskâs, nl' ewonjo zi Demaskâs *nle* Risin; kânde vâ agomi m'impuñña oroṽa n' limpuñ' itanli Ifraim e be bundakanle, kâ avâ doanl' anlaga.

9 Nl' ewonjo zi Ifreim *nle* Semeria, nl' ewonjo zi Semeria *nl'* oŋwa wi Rimelaia. Ja anlu' ayivira, reti anlue be doanlizo.

10 ¶ Be fâ bulie Jehova gore Ehaz inlĕ,

11 Ṽambinl' okuwâ elingilio gore Jehova Anyambiĕ yâ; vambia zo gw' irânga, ge gw' igonlo.

12 Be bulie Ehaz nli, m'be bambia, ge kĕnlize Jehova.

13 Be buliĕ nlĕ, vĕnlâ, Yâgânli, nago yi Devid; Re ndaga nyango gore nluĕ go jasiz' anlaga, ndo anlue kâ jasiz' Anyambiĕ yam kĕ?

14 Sambo Jehova ayĕmĕ e be pa nluĕ elingilio; Vonla izyali nyi be pundiga ayanl' oŋwa nloñe, kĕ fwelio ini nyĕ nlĕ Imanuĕl.

15 Bâtâlâ nl' onlĕmbĕ, yo be nyagago ndĕ, kâ yĕ mia go bik' ibe kĕ pinje mbia.

16 Kânde oŋwanla miagaga râ go bike mbe, avinje mbia, ntye yi biko ndâ, yi be tigo nl'agi wĕ aṽanli.

17 ¶ Jehova e be baga gore wĕ, nla gore anlag' iwâ, nla go nago ya reri yâ, intyugu si re si pa bia, avila go ntyugu y'agĕndi Ifreim avila go Juda; *vanganl'* oga w' Asyiria.

18 Be toa go ntyugu mĕ nlĕ, Jehova e be tong' ososi gore ntyinli yi re g' ozamb' oñâri w' ilâvi yi Igipt, nla gore nyowe yi *re* go ntye y' Asyiria bo.

19 Yi be bia aṽataminla gw' idĕdĕ yi re irevo, nla gw' impogonli y' ado nla gw' arĕndĕ modu, nla gw' iga nyodu.

20 Go ntyugu mĕmo Jehova e be syĕnginla nl'ovenda wi re po pa ipa inlĕ, gore wao g'ozamba w'olâvi, gore oga w' Asyiria, o re gw' ewonjo, nl' itui s'agolo kâ wo pez'alĕlu.

21 Be doanla go ntyugu mĕ nlĕ, oma e be poñiza nyare nyango nl' adambĕ ambanli.

22 Be doanla nlĕ, gw' ibunla s'ambĕnlingo mi be po wao, e be nye bâtâla: kânde bâtâlâ nl' onlĕmbĕ yo be nyo nl'om'edu ore tiganla pa go ntye.

23 Be doanla go ntyugu mĕ, nlĕ, mbor' edu yi be doanla, gw' ave-

gagi ntâzen y' igâli go ntâzen yi syika yapupu, yi be doanla *vanganle* gw' ifalifa nl' arëndë.

24 Nl'izyângâ, nli lendinla, *anlaga* wi be bia gogo; kânde ntye yodu yi be kalu' ifalifa nl' arëndë.

25 Nla *go* sadomba yodu yi be tumbo nl' ombâga, gogo be b' itia s' ifalifa nl' arëndë: ndo yi be doanla gw' ikëndiz' inyare nla gw' ijare si vuginlia yango.

EWONJO VIII.

1 Vonla Jehova awulinli mië nlë, Wânge tavoro, kâ tënda go yo nl'oŋwanga w'oma g'oŋwanja wi Mahashalal-has-baz.

2 Nl' awângi mië iyenl' imbia yi bekelio, Uraia yi minisë mpolo, nli Zëkeraia y'oŋwa wi Jëberekaia.

3 Nl' agëndi mië gor' ovâgisi w'ofmanto, nl' avundigië ayanl' oŋw'onlofme, nl' awulinlio mië nli Jehova nlë, fwel' ini nyë nlë, Mahashal-ihas baz.

4 Kânde oŋwanla miagaga râ go denla, rere yam, nli ngwë yam, igumba nyi Demaskâs nl' ifmanlo nyi Semeria nyi be bângo g'ozyo w'oga w'Asyiria.*

5 ¶ Nl' avâ kambi Jehova nla mië nlë,

6 Ga nt'aviki mângi sinlâ anlingo mi Shiloa mi pova nli nkëngâ, nl' ayenl' igeva gore Rizin, nl'oŋwa wi Rimelaia;

7 Sambo, vonla, Jehova e baga gore wao anlingo m'olâvi, mingulu nl' amenge, *vanganle* oga w'Asyiria nl' ivendi nyë nyodu: e be bia go livi yë yodu, nl' agënda gw' intombi së sodu:

8 E be piaganla pâkâsâ Juda; e be pova nl' aviaganla, e be boŋwa vanganle g' ompele; nl' isyambunli së s'ampavi më si be jonli' evendinli zi ntye yâ, Imanuël.

9 ¶ Latanlanli anluë nl' anluë, nlaga, gambënlë anluë be jarunlo s'imbëi; kâ p'oganlionli aroi anlu' anlângâ madava: Lirianl' itumbi yanli, gambënlë anluë be jarunlo s'imbëi;

10 Wondanli mondâ ta, gambënlë yi be doanla vâ nyawënyawë; gambanl' igamba, gambënlë nyi be dendo: kânde Anyambië are nl' azuë.

11 ¶ Kânde Jehova agambi yenlâ nla mië nl' og' oyâle, nl' anlënja mië nlë, mi aganganla nli mângi sinlâ inlë,

12 Awulianli nlë, njëka, gore waodu wi be bulinlio nle mângi sinlâ nlë, njeka; ge nluë tia iti sao ge nlâ fanga.

13 Lubanli Jehova yi mbëli ayëmë; kâ yë doanl' iti sanli, kâ yë doanl' ereri' zanli.

14 E be doanle mbora y'orunda; ndo gw'ido ny' abaku, nl' ido ny' ikweza gw'inago mbanli si Isreël, gw'isinga, nli mondo gor' anlaga wi Jeruselëm.

15 Nl' awenge gore wao wi be pofmo nl' abaku, nl' avoswa, nl' ayarunlo nli koto go mondo, nl' awângo.

16 Gorinl' atakwë, veb' ivanga gor' ongili wam.

17 M'be penginle Jehova yi jumbunl' ozyo wë avila go nago yi Jekëb, kâ mië penla gore yë.

18 Vonla, mië, nl' awa wi re Jehova pa pa mië, azuë lemba nl' isaon yi mamo gor' Isreël, avila gore Jehova yi mbëli yi doanla go nomba yi Zaiën.

19 ¶ Jâ w' abulinlia nlë, Wuta wao wi re aganga, nl' intyënli mâng' intyâwizâwi nla wi siminla: anlaga w' awute Anyambië yao? kânde mângi wabâ gore wi re juwa pa?

20 Gw'ivanga nla gw'atakwë: jâ w'agamba ga ut'are igamba nyinlâ, gambë zyel' ozange gore wao.

21 Wi be piaganla go ntye, avitakanlo nli njanla; be doanla nlĕ, go be jâgâ wao njanla, wi be benda, arâw' ogi wao nl' Anyambiĕ yao, avonla gw'igonlo.

22 Wi be ponla go ntye; nl'ayenle njuke nli mpiri iwombe nl'ovitakanlio nli mpiri yadâvadâva.

EWONJO IX.

1 Ndo, iwombe nyi *be doanla* g'onlângâ w' *avegagi* gw'egunlu zĕ, gw'alonga agugizi ntye yi Zĕbulŏn, nli ntye yi Nafteli, nla viaganlo vâvâ avâ kugiz' anlaga viaganlo nli mpânlâ yi mbenle, g'ozamba wi Jârdan, go gare yi Galili y'imbuve.

2 Anlaga w' aganganlagi go mpiri w'ajenl' ozang' ompolo: wao wi doanla go ntye y' ivri ny'ijuwa, gore wao re bamba p'ozange.

3 O're bunlia pe mbuve, kâ o wunliz' igeva: wi jenl' igeva gore wĕ ga nt' ar'igeva gw'egombe z'itenla, nla ntĕ jenl' *anlome* igeva jâ wi ker' iñanlo.

4 Kânde o re tava pe mpanga y'iroanlo nyĕ, nli nkâgu y'ovegi' wĕ nli ntongo y'ovangati' wĕ, ga go ntyugu yi Midian.

5 Kânde igâvi' edu ny' evĕmba nyi re nli nyângâlĕ y'igâvi, nl' ingâi tĕvizo pa nli ntyinla; ndo igâvi nyinlâ nyi be doanla nl' ipezyo nl'isakilia s'ikonli.

6 Kânde gore zuĕ re janlo pa oŋwanla, gore zuĕ re papa oŋwânloñe: nl' ipanginla si be doanla g'ovegi wĕ: nl'ini nyĕ nyi be fwelio 'nlĕ, Iñañia, Omâ bond' imondâ, Anyambiĕ yi ngulu, Rerĕ y'egombe zodu, Njaliĕ y'añĕnje.

7 Gw'ibunla s'ipanginli sĕ nl' añĕnje *mi be* doanla nli ntyai, gw' eka zi Devid, nla gw'inlângâ nyĕ, go kambinla nyo, nla go doanlize nyo nl' ijĕkĕlia, nl'agore, avila vĕnlâ agĕnda go kânlakâ. Onongâ wi Jehova yi mbĕli yi be doanlisa yinlâ.

8 ¶ Jehova agĕndiz' igamba gore Jekŏb, ndo ny' abamb' ozange gore Isreĕl.

9 Nl'anlaga waodu wi be mia, *vanganle* Ifreim nl'anlaga wi Semeria, wi bulia gw'ekale, nl'ipenda s'irĕma inlĕ,

10 Ado m' aposwi, ndo azuĕ be noga nl' ado mi re panlo pa: rere yi sikemoa y'abegio, ndo azuĕ be kalunlia *yo gw'* ikume.

11 Sambo Jehova e be dov' ilovalovi yi Rizin gore yĕ, nl'alatiz' ilovalovi yĕ ta;

12 Isyirian g' obosyo, nl' Ifilistin go nyuma; wi be mĕnle Isreĕl nl' ogwanla wa bue. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zĕ zi pa kegwa nd' ogâ wĕ wi pa re nyânyuâ.

13 ¶ Kânde anlaga wi kegwa gore yĕ o bola wao, ge bute Jehova yi mbĕli.

14 Sambo Jehova e be tenla avila go Isreĕl ewonjo nl' okwende, ivari nl' inkuwu ntyugu mo.

15 Onlĕrâ nl'omâ dubo ayĕ re gw' ĕwonjo; nl' ovâgisi wi nĕnj', inoka' ayĕ nl' okwende.

16 Kânde igĕndisi yi kĕndie mângi sinla yi fwemiza *wao;* nla *wao wi kĕndio* nle wi be jilizo.

17 Sambo yenlâ Jehova e be doanla nl' igeva gw' awanjâ mao, ge doanla nla sipoginla gw'itiganli sao rerĕ fâ nl' anloñe fâ: kânde om' edu ombiagwanla nl' oyanjisi w'ibe, nl' ogwanl' edu wi kamb' ifwema, gw' isaon yinlâ yodu egunlu zĕ zi pa kegwa, nd' ogâ wĕ wi pa re nyânyuâ.

18 ¶ Kânde ibe si pia g'ogonli: wi be pezy' ifalifa nl'arĕndĕ, kâ wo baminla gw' abaka m'iga; kâ wo panda g'ompurago w' otutu.

19 Vâ egunlu zi Jehova yi mbĕli re ntye jilanganla pa, kâ anlaga doa-

nla g' isakilia s'ikonli: zyel' oma o be davia oŋwângiě.

20 E be tenla nl' ogâ nlomiě kě jâgâ njanla; wi be nya nl' ogâ nyantwě kâ w' ayora: wi be nya om' edu ozyonle w'ogâ wěmě:

21 Manasa, Ifreim; nli Ifreim, Manasa; nla wao avanli wi *be* noa nli Juda. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zě zi pa kegwa, nl' ogâ wě wi pa re nyânyuâ.

EWONJO X.

1 Azyile gore wao wi pang' ampanga m' orěgâ, irěndisi wi těnde mbao yi re wao doanliza pa;

2 Go tomb' oyunge avila gw' ijěkělia, nli tomb' oréti avila gor' anlagi wam w'ikugi, kâ anto wi tigo doanla imanlo yao, kâ wao kwěr' awa wi re rerě fâ!

3 Anluě be denda sě go ntyugu yi jěkělia, nl' ijiliza si be pila bo? anluě be fanga gore mande go nungunlo? nla be tiga nluě ivende nyanli gwi?

4 Miě mi azya wi be dova akatâlâ gor' imbwedi, wi be poswa gore mângi re juwa pa. Gw' isaon yinlâ yodu egunlu zě zi pa kegwa, nd' ogâ wě wi pa re nyânyuâ.

5 ¶ Asyirian, ntongo y' egunlu zam, nli nkâgu yi re gw' agâ mao yo nl' ibend' isam.

6 M' be tomě go mbuve y' imbiagwanla, nla gor' anlaga w' egunlu zam m' be pe inyanga, go bâng' ifianlo, nla go bâng' evěrě nla go jara wao ntyěngě yi ntye.

7 Ndo e bonda yenlâ, orěmi wě wi pikilia kě yenlâ; ndo re g' orěmi wě go jiliza nl' arenl' anlângâ, arang' aměwâ.

8 Kânde e bulia 'nlě, Nlami yam ga aga?

9 Kalno azye ga Kasyimis? Hemati azye ga Apad? Semeria azye ga Demaskus?

10 Ga nt' are ogâ wam děnga p' anlângâ m' ikanla, nl' ikanli sao s' apiaganlo wao wi Jeruselěm, nla wi Semeria;

11 Mi alenda, ga nt' are miě denda pa go Semeria nl' ikanli sě, yenlâ kě go Jeruselěm nl' ikanli sě?

12 Sambo be toa inlě, jâ Jehova adoanliz' evilo zě zodu go nomba yi Zaiŏn nli Jeruselěm, m' be tevunl' olonda w' orěm', ompolo w' oga w' Asyiria, nl' ivenda ny' odando wě.

13 Kânde e bulia 'nlě, vâ ngulu y' ogâ wam mi are denda pa *yenlâ*, nla vâ imi' sam; kânde mi are nl' okeli, mi are tomba p' elingilio y' anlaga, nl' agwěr' agumb' imao mi are syonlia p' anlaga g' evěmba:

14 Nl' ogâ wam wi re děnga pa, g' ikundu syika y' anlaga: g' omâ kuwinli' ake mi re tigo pa, yenlâ re miě adatiza pa ntye; pegag' oma o syus' ivava, ge nungul' ogwanla, ge ntyâwizâwi.

15 Erěm zo kâ suminl' oku' wěmě go re yě o bega nla zo? g'egwasa zo kâ pendi' oku' wěmě go re yě o syugazyugia zo? ge ga ntongo yo kâ syugazyug' *oku' wěmě* go re wao wi tombinla yo, ge nkâgu tombinla yomě are nle yo g*a* rere.

16 Sambo Jehova, Jehova yi mběli, e be toma gore iwě avâmě egânga; nla g' odolongo w' ivende nyě e be baminli' elongo g' elongo z' ogonli.

17 Nl' ozange wi Isreěl wi be doanla g' ogonli, nl' iwě w' Orunda go nkěgěnli: kâ wo pezya nli jiliz' ifalif' iye nl' orěndi mě go ntyugu mo;

18 Nl' ay' ivenda ny'igi nyě, nl' intyagi sě mbia s' ilonda, ta inlinla nl' okuwa: kâ wao doanla g' omâ jâgâ kwa p' oge.

19 Nli rere fiâri y' igi nyě yi be doanle yěwâ, k' oŋwango těnda yo.

20 ¶ Be doanla ntyugu mě inlě, mângi re tiganla pa wi Isreěl, nl' onta-

ngo wi re tola pa wi nago yi Jekŏb, wi be fâ doanla nla yĕ nyĕnlĕ o woli wao; ndo wi be doanla nli Jehova, Orunda Mĕ yi Isreĕl, nl' orĕti.

21 Mângi re tiganla pa wi be fwinlia, *vanganle* mângi w'ariganli wi Jekŏb, gore Anyambiĕ yi ngulu mĕ.

22 Vanganle anlagi wâ Isreĕl w'adoanl' ibunla ga ntyĕngĕ y' ozyĕgĕ, *gambĕnlĕ* ntango nyĕwâ yi tiganla yi be fwinlia: ntyale yi kânga nli nkanli yi be pova nl' orĕti.

23 Kânde Jehova Anyambiĕ yi mbĕli, e be pange nkanli yi kângiza, yi re bulie pa go gare yi ntye yodu.

24 ¶ Sambo yenlâ bulie Jehova Anyambiĕ yi mbĕli, Anlagi wam wi doanla go Zaiŏn, arianli Asyirian: e be bolâ nli ntongo, kâ yĕ tombinle nkâgu yĕ gore wĕ, go ntyale yi Ijipt.

25 Ndo g' oŋwâ lingo wakwĕ, egunlu zi be pânla, nl' egunlu zam gw' ijilizi sao.

26 Nli Jehova yi mbĕli e be nângunl' ozyiõo gore yĕ ga nt' are ijonlo si Midian gw' ido nyi Orĕb: ga nt' *avegagi* ntongo yĕ go mbenle, yenlâ be tombinlĕ yo go ntyale yi Ijipt.

27 Nle be doanla go ntyugu mĕ inlĕ, iroanlo nyĕ nyi be tombo avila g'ovegi wâ, nli mpangi yĕ avila g' ompele wâ, nli mpanga yi be jilizo g' oŋwanja wi jiro agali.

28 Are bia pa go Eath, apiaganli go Migrŏn; are kĕndia p' intyonle go Mikmas:

29 W'adali': w'abâng' izimbinlo nyao go Giba; Rema y'atienli; Gibia yi Sâl afangi.

30 Rombinl' inyoi nyâ Oŋwâ ñanto wi Galim: vanga nyo jâganlo go Leis, Anatyŏt y' okugi.

31 Madmena y' adubwi; anlaga wi Gibim w' adatanli ta go fanga.

32 E be donge tiganla go Nŏb ntyugu mĕ; e be syugazyug' ogâ wĕ go nomba y' Oŋwâ ñanto wi Zaiŏn, esadomba zi Jerùselĕm.

33 Vonla, Jehova, Jehova yi mbĕli e be tenl' ampari nl' ereria: nl' alondui mĕ ala *wi be* bego, nli mângi w' ekale wi be syonlio.

34 E be tenl' abaka m' iga nl' oŋwanga, nli Lĕbenŏn yi be poswa nl' ompolo wĕ.

EWONJO XI.

1 Be kâgwe ntongo avila g' oramba wi Jĕsi, nl' ivari nyi be poña avila gw' irambi yĕ.

2 Nl' Inlinla nyi Jehova nyi be doanla nla yĕ, inlinla ny' imia nl' ikotiza, inlinla nyi mondâ nli ngulu, inlinla ny' omiĕnlĕ nla ny' itia si Jehova;

3 Kâ yĕ pangĕ s'ikotiza sa nĕganĕga gw' itia si Jehova: kâ yĕ ayĕkĕlia gw' ijenla s' antyâ mĕ, ge sĕmba gw' ijâgâ s' aroi mĕ:

4 Ndo nl' orĕti e be jĕkĕl'ikugi, e be sĕmba nl' orĕti, gor' ikendekende yi ntye: e be bole ntye nli ntongo y' ogwanli wĕ, e be jiliz' arĕgâ nl' oŋwei w' inlumbu yĕ.

5 Nl' orĕti wo be doanl' otumba w' oni wĕ, nl' ijivira otumba w' oni wĕ.

6 Njĕgâ yi be doanla nl' oŋw' idâmbĕ, nli njĕgâ yi be nanla nli mbonli; nl' oŋwâ nyare nli liŏn nyango nl' inyam' impâñe ta; kâ oŋwâ rumbe be kĕndia so.

7 Nyare nli bear wi be nye mbora mo; awanli wao wi be nanle mbora mo: nli liŏn yi be ny' amanli ga nyare nloñe.

8 Nl' oŋwa jŏnga e be syeva g' ompogonli w' ompenle, nl' oŋwa o re tiga p' iwĕnlĕ e be fel' ogâ wĕ g' ompogonli w' ekere,

9 Wi be jâgize nkaza, ge jiliza go nombi yam y' orunda: kânde ntye yi be jonlia ralie nl' imia si

Jehova, ga nte pug' anlingo avuge mbenle mpolo.

10 ¶ Go ntyugu mĕ be doanl' oramba wi Jĕsi, wi be kumanla ga ntyanga gor' anlaga; anlângâ mi be buta yo: nl' ijâwisĕ si be doanl' ivend' ivolo.

11 Be doanla go ntyugu mĕ 'nlĕ, Jehova e be tali ogâ wĕ nyângâ nyĕnlĕ yi mbanli go toliz' anlagi wĕ wi re tiganla pa, wi be tiganla go Asyiria, nl' avila go Ijipt nl' avila go Petrŏs, nl'avila go Kush, nl'avila go Ilam, nl'avila go Syina, nl' avila go Emath, nl' avila gw' inĕnge si mbenle mpolo.

12 E be dove ntyanga gor' anlângâ, nl' alatiz' awa wi Isreĕl, nl' alatiza ta mângi re pazanganla pa wi Juda, avila gw' intulungu nlai si ntye.

13 Gŋandi yi Ifreim kĕ yi be manla, nl' ilovalovi yi Juda yi be tenlo; Ifreim e be jenle Juda ŋandi, nli Juda e be sy*ug*' Ifreim.

14 Ndo wi be dogwa gw' ampava m' Ifilistins go kwa nli nkombe; wi be bundakanla wao go tângwa nli nkombe ta: wi be talia ogâ wao gore Idŏm nli Moab; nl' awa wi Amŏn wi be jâginlo wao.

15 Jehova e be jiliz' onlĕmĕ wi mbenle yi Ijipt; nl' ompungi wĕ ompolo e be syugiazyugi ogâ wĕ g' olâvi, kâ yĕ bola wo go ngerombenl' orâgenlo, kĕ pang' anlaga dalia go ntye yakaka.

16 Be doanle mpânlâ mpange gore mbĕi y' anlagi wĕ wi be tiganla avila go Asyiria; ga nt' aroenli gore Isreĕl go ntyugu y' agâgwĕ avila go ntye yi Ijipt.

EWONJO XII.

1 Go ntyugu mĕ o be bulia 'nlĕ, Jehova, m' be savinlâ: vanga gw' avegagiâ miĕ nl' egunlu, egunlu zâ z'adubui, kâ sindia miĕ.

2 Vonla, Anyambiĕ *nl'* isunginli sam, m' be bekelia, kâ mi aria: kânde Rerĕ Jehova nle ngulu yam nl' evanda; ayĕ kĕ atoenl' isunginli sam.

3 Yenlânl' igeva anluĕ per' anlingo avila go vero y'isunginla.

4 Nla go ntyugu mĕ anluĕ be bulia 'nlĕ, Zuminlianli Jehova, velianli ini nyĕ, wulianl' ijanji sĕ gor' anlaga, retanl' ini nyĕ, inlĕ, nyi ga vendio.

5 Yembanli gore Jehova; kânde are denda p' isaon yi mamo: yinlâ yi *re* mio pa go ntye yodu.

6 Ronganli kâ boginlanli, anluĕ iloanla yi Zaiŏu: kânde ompolo mĕ nle yĕ Orunda Mĕ wi Isreĕl go gare yâ.

EWONJO XIII.

1 Iroanlo nyi Babilŏn ny' ayenlio nle Aisaia y'oŋwa wi Emŏz.

2 Rombinlanli ntyanga go nomba ndondui, vendianl' inyoi gore wao, zyugazyug' ogâ, kâ wao kĕnda gw' aguge m'anlag' avolo.

3 Mi are sombia p' anlagi wam wi re jâmbunlio pa, mi are fwelia p'anlagi wam kĕ wi ngulu gw' egunlu zam, *vanganle* wao wi jenl' igeva gw' ipendi sam.

4 Nyângâlĕ yi nkândâ gw' inomba, yi re g' anlag' awenge; nyângâlĕ mpolo y'anlângâ m' imbuve datizo pa ta: Jehova yi mbĕli e datize ntango yi mbĕli y' igâvi.

5 W' apila gw' inlângâ nyadava, avila yo ntyai y' orowa, *vanganle* Jehova, nl' imianga y' ibendi sĕ go jilize ntye yodu.

6 ¶ Ronganli; kânde ntyugu yi Jehova y' atoenli piĕrĕ; yi be bia g' ojili' avila gor' Oŋgulungulu mĕ.

7 Sambo intyâmĕ sodu si be kwa sike, nl' orĕma w' om'edu wi be janginlia:

8 Wi be tia: inkazya nli kĕva yi

be kota wao; wi be doanla nli nkazya g' omanto o re nl' isyânga: wi be mamanlaga omâri gor' omâri; azyo mao mi *be doanla ga* sinkĕgĕnli.

9 Vonla, ntyugu yi Jehova yi bia, ngosyu ta gor' ibenda nl'egunlu z'ereria, go tige ntye ntevo: kâ yĕ jiliz' anlag avĕ gogo avila go yo.

10 Kânde nlĕ igĕgĕnli y' orowa, nl' idatanla ta s'igĕgĕnli yi be pe ozange: nkombe yi be jilanganlo go kĕnda yo, nl' ogwĕli wi be pe inlangi nyĕ go bamba.

11 M' be tevunle ntye gw' ibe *sao*, nl arĕgâ gw' ipavi sao; m' be pang' ekale z'odando manla, m' be syonli' ekale z'ereria.

12 M' be pang' oma njonli viaganlo nli syika yatenlatenla mbia; vanganl' oma viagianlo nl' ozĕnlâ wi syika yatenlatenla yi Ofa.

13 Sambo m' be syugiazyug' orowa, nli ntye yi be dubua avila go mbori yĕ, gw' egunlu zi Jehova yi mbĕli, nla go ntyugu yĕ y'ereria.

14 Yi be doanla ga nkambi yi kâmbizo, g'idâmbĕ nyi re ny' agoto nl'oma: wi be doanl' om' edu kĕ finlia gore mângi yĕ, kâ wao fanga om' edu go ntye yĕmĕ.

15 Om' edu o be dĕngo e be tumo pâkâsâ; nl' om' edu o be jongo *nla wao*, e be juwa nl' okwara.

16 Awanli wao kĕ wi be bolo simbĕi gw'antyâ mao; inago sao si be kwĕro nl' anto wao fevizo nli ngulu.

17 Vonla, m' be jagimia Imide gore wao, wi re wi be nake syika yapupu; nla go syika yatenlatenla wi be tanda yo.

18 Lendinli *yao* yi be bol' awanjâ go simbĕi; wi be doanla nl' ekeva g'owângâ wi re gw' iwumu; antyâ mao mi be jenl' awanl' ekĕva.

19 ¶ Nli Babilŏn y'ivenda ny' anlângâ, eranga z'onjĕlĕnjĕlĕ z' Ikaaldis, zi be doanla ga nt' ayiliz' Anyambiĕ Sŏdom nli Gomâra.

20 Yi be doanlo nl' anlaga du genlâ doanlo avila go mbamba agĕnda go mbamba; ge nlâ Arebian syamb' okanja vâvâ; genlâ ovenjavenji w' adâmbĕ pang' ogomba vâvâ.

21 Ndo inyam' imbendi s' iga si be doanla vâvâ, nl' inago sao si be doanla ralie nli vuginlia yi benda, nli kuru yi be doanla vâvâ, nli satyrs si be jinla gogo.

22 Nl' inyam' imbendi s'inĕnge si be tonga gw' inago sao intevo, nl' inyam' imbendi gw' inago *sao* imbia: nl' egombe zĕ z'atoenli piĕrĕ go bia, nl'intyugu sĕ si be davizo.

EWONJO XIV.

1 Kânde Jehova e be poginle Jekŏb, kâ yĕ pinje Isreĕl, nl' aloanliza wao go ntye yaomĕ: nl' agĕnda wi be datanla nla wao, kâ wao jonga go nago yi Jekŏb.

2 Nl' anlaga wi be bânga wao, avaga wao go wogo yaomĕ: nli nago yi Isreĕl yi be jiga wao go ntye yi Jehova go sinyongo sinlofme nla sinyongo sinyanto: kâ wao bânga wao simbwedi, imbwedi s' avegago wao; kâ wao panginle mângi bangatia wao.

3 Be doanla go ntyugu mĕ inle, be po nluĕ nle Jehova ijâwa avila gw' ekevi zanli, nl' avila gw' iti sanli, nl' avila g' orugo oyâle w' avanginlio nluĕ go janja,

4 ¶ Inlĕ o be bânge nkogo yinlâ gor' oga wi Babilŏn, awulia 'nlĕ, Ovangati amanli go sĕ! nka mpolo yi syika yatenlatenla y' amanla nl' ande!

5 Jehova are mâgunla pe ntongo y' arĕgâ, *nli* nkâgu yi mângi panginla.

6 Ayĕ o wol' anlaga gw' egunlu

nl' idoka sapĕkĕpĕkĕ, ayĕ o vangi-nl' imbuve nl' ibenda, akâmbizo, oma fâ o divinla.

7 Ntye yodu yi re gw' ijâwa, avânla dâ; wi boginla nl' ijembo.

8 Ifi, atanda mi jenl' igeva gore wĕ, nl' ikufie yi Lĕbenŏn inlĕ, Awĕ ga poswe, zy' orenlisi bia gore zuĕ.

9 Olombo avila go ntye wi re syusyo pa gore wĕ go datanla nl' *awĕ* gw' ibi sâ: wi syugazyugie bende gore wĕ, *vanganle* anlag' avolo mĕ go ntye; wi re kumanlia p'avila go ki yao aga w' anlângâ waodu.

10 Mi be kambo gore wĕ 'nlĕ, Awĕ kĕ, om' atoenli dĕia g' azuĕ? Om' atoenli g' azuĕ kĕ?

11 Igevi nyâ ny' asuminli g' oronginlo, nli nyângâle y' iŋâmbi sâ: ogu nyi re janlio pa gw' agolo mâ g' inlanlo, nl' igu yi be pugâ.

12 O re poswa p' avila g' orowa sĕ, Lusifa? oŋwa w' ibanga! o re bego pa go ntye sĕ, yi re dĕliza p' anlângâ!

13 Kânde o re bulia pa g' orĕmi wâ inlĕ, m' be boŋwa g' orowa, m' be pendi' eki zam gw' igonlo ny' igĕgĕnli y'Anyambiĕ: m' be doanla go nomba y' ovago, gw' inkova sinkâmi:

14 M' be panda gw'igonlo nyi vindi; m' be doanla ga Igonligonloĕ.

15 Ndo o be syonlio g' ogonli, gw' izamba y' ivemba.

16 Wao wi jenlâ wi be syiliâ piĕrĕ, nl'ankilia gore wĕ, *'nlĕ*, winlâ *nl'* om' ovangi ntye syugiazyugia, o zyugazyug'anlângâ;

17 O vangi ntye g' ig' ivolo, nl' ayiliz' inkala sa yo; o roenl' anlungunle nago y' imbwedi sĕ.

18 Aga waodu w' anlângâ, *vanganle* waodu, wi nanla gw' ivenda, om' edu go nag' wĕ.

19 Ndo o re tombo pa g' oronginlo wâ g' ivar' ive, *nla* g' ingâi sa wao wi re jonlo pa, tumo pa pâkâsâ nl' okwara, wi suminla gw' ado m' ivemba; g' ebende zi jaro nl' intyozyo.

20 O be datanla nla wao gw' ibĕnlo, kânde o re jiliza pe ntye yâ, nl' ayonl'anlagi wâ: olonda w' iyanjisi y' ibe yi be teto.

21 Gekiz' ijonlo gor' awanliĕ, gw' ibe s' irerl sao; kâ wawowunlia ge bânge ntye, ge jonlie ozyo wi ntye nl' ink' impolo.

22 Kânde m' be kumanla gore wao, bulie Jehova yi mbĕli, nl' arenla avila go Babilŏn ina, nli mângi tiganla, oŋwanla nl' oŋwa w' oŋwângwe ya bulie Jehova.

23 M' be panga y' ompogonli w' iŋomba, nli vero y' anlingo: M' be jambunla yo nl' ezâmbâlâ z' ijilizâ, bulie Jehova yi mbĕli.

24 ¶ Jehova yi mbĕli are tanga p' orango 'nlĕ, Rĕti are ga nta mi are pikilia pa, yenlâ be doanla; nla nta re miĕ kenja pa, yenlâ be doanla;

25 Inlĕ m' be tomb' Asyirian go ntye yam, nla gw' inombi sam m' be jarĕ go ntyozyo: gambĕnlĕ mpangi yĕ y'adubua avila gore wao, nl' iroanlo nyĕ dubu' avila gw' ibegi sao.

26 Yinlâ *nle* mondâ yi re bondo pa go ntye yodu; winlâ nl' ogâ wi re nyânyunlo pa gor' imbuve sodu.

27 Kânde Jehova yi mbĕli are bonda pe mondâ, nla mande be tomba yo? nl' ogâ wĕ wi re nyânyunlo pa, mande o be pura wo?

28 G' ompufia w' ayuwi nli Eaz y' oga aroenl' iroanlo nyinlâ.

29 ¶ Ayenlanl' igeva anluĕ Palĕstina yodu, kânde ntongo y' omâ woli nluĕ y'amâgwi: kânde avila

g' oramba w' oñañiba be bi' ekere, kâ olondi wĕ *doanl'* oñañiba w' ogonli wi dogwa.

30 Nli njalié y' oyunge yi be dĕng' inya, nl' okugi e be nanla nl' añĕnje: kâ mié jonl' orambi wâ nli njanla, kâ yĕ jonl' anlagi wâ w' atiganla.

31 Ronga, iguge; lenla nka mpolo; awĕ Palĕstina yodu, o *re* janginlio pa; kânde be bia avila go nkâmi otutu, be doanl' oma ayĕ anka gw' egombe zĕ zi re tevo pa.

32 Oñari kâ jivira sĕ gor' iv̆âv̆i yi mbuve? Inlĕ, Jehova are dov̆ia pe Zaiŏn, nl' ikugi y' anlagi wĕ wi be bekelia yo.

EWONJO XV.

1 Iroanlo nyi Moab. Kânde ogwĕra Ar yi Moab y' ajilizo, kâ yĕ pânlio dâ; kânde g'ogwĕra Kâ yi Moab y' ajilizo, kâ yĕ pânlio dâ.

2 Akĕndagi go Bajith, nla go Dibŏn, wogo londui go denla: Moab bĕ tonga gore Nibo, nla gore Midiba: wonjo yao yodu yi *be doanl'* akanga, nli lĕlu syĕnginlo pa.

3 Gw' agali mao wi be noanl' iku yaomĕ nli sĕsĕgĕ: gw' imianjamianja y'inago sao, nla gw' agali mao, om' edu e be tonga, ndenlaga polemĕ.

4 Nli Hĕsbŏn be tonga nli Iliela; inyoi nyao nyi be jâganlo *vanganle* go Jehaz: sambo isâzyĕ singulu si Moab si be denla; eñĕnlâ zĕ zi be doanl' ekĕv̆a gore yĕ.

5 Orĕmi wam wi be denla gore Moab; iveraveri yĕ yi *be fanga* go Zoa, oŋwâ nyare w'impuñi' iraro: kânde gw' ipanda gw' igonlo nyi Luhith nl' idingo wi be panda nla zo; kânde go nkova yi Horoneim, gogo be denl' edingo z'ojiliza.

6 Kânde anlingo mi Nimrim mi be doanl' arevo: kânde irondo y' ajomi, amanli m'ajuwi zy' eza zabâ.

7 Sambo ibunla si re wao dĕnga pa, nla nyi re wao kenja pa, wi toanla nyo g' oŋwâlâvi w' Arebia.

8 Kânde edingo z' âkĕndi vingovingo gw' izamba yi Moab; mboginla koanga go Eglam, nli mboginla go Bia-elim.

9 Kânde anlingo mi Dimŏn mi be doanla ralie nli ntyinla: kânde m'be baga ijiliza sijengĕ gore Dimŏn, iliŏn gore yĕ o pera go Moab, nla wi tiganla wi ntye.

EWONJO XVI.

1 Roanlizanli onw' idâmbĕ gor ovanginli wi ntye avila yo Sila gw' ig' iv̆olo, go nomba y' oŋwaŋanto wi Zaiŏn.

2 Kânde yi be doanla ga nyânli yi kĕndagĕnda yi re syazinlo p' ikundu, yenlâ be doanla awa wanto wi Moab gw' intomba si Anân.

3 Wânge mondâ, loanliz ijĕkĕlia; vang' iviri nyâ g' ogwĕra go gare yi nkombenyondo; yumbunl' anlaga wi re pazanganla pa; amiez' ayĕ o kĕndagĕnda.

4 Anlagi wam wi re pazanganla pa wi ga loanle nla wĕ Moab; loanla mpugo gore wao avila g' ozyo w' ogwĕrisi: kânde ogwĕrisi asuki, ogwĕrisi atigi, mângi bangatia w' ajilizo go ntye.

5 Eka zi be dôanlizo nli nkĕngâ: kâ yĕ doanla go zo nl' orĕti go nago yi Devid, njĕkĕliaga, nli but' ijĕkĕlia nli nĕgiz' orĕti.

6 Azu' âre jâgâ pa gw' ekale zi Moab, *ar'* odand' ombe: *vanganl'* odando wĕ nl' ekale zĕ, nl egunlu zĕ: *ndo* inoki sĕ si *be* doanlizo yenlâ.

7 Yenlâ Moab e be boginle Moab, om' edu e be boginla: kânde azanga mi Ka'haris-ĕth be seminla nla mo; rĕti si re bolo pa.

8 Kânde intyaga si Hĕsbŏn s' ajomi, nl' ogâli wi Sibma: nlañi y' anlângâ yi re bundakanla p' ilond' imbia yi ntyaga, w' abienli kwanga go Jeza, w' agĕndi gw'ig' ivolo: ampari mĕ m' asyambui m' akĕndi kwanga go mbenle.

9 Sambo m' be denla nl' edingo zi Jeza y' ogâli wi Sibma: m' be tĕvizâ nl' antyânli mam Hĕsbân, nli Iliela: kânde mboginla y' ilondi yâ yi ntyanja nl' egombe zâ z' itenla z' aposwi.

10 Kânde mbia nl' igeva yi re tombo p' avila go ntyaga y' inyijenge; gw' intyaga s' igâli be doanl' ijembo, ge doanle mboginla: mângi piara wi be piar' ivĕ go wogo yi piarinla; mi are panga pe mboginla y' ivĕ nyao inyenge manla.

11 Yenlâ iwumu nyam nyi be doanla ga ŋâmbi gore Moab, nl' isaon yam yagare go Ki-yarĕs.

12 ¶ Be doanla inlĕ, jâ ajenle 'nlĕ, Moab ajasi go mbora ndondui, e be bia go nago yĕ y' isyânâ go kambinla; ndo e be keva.

13 Nyinlâ *nl'* igamba nyi re Jehova kamba pa g' oŋwanja wi Moab avila gw' egombe mĕzâ.

14 Ndo vĕnlâ Jehova are kamba pa inlĕ, Gw' impuñ' iraro g' impuñia y' omâ janja gw' ipa, ivenda nyi Moab nyi be syazyo, nli nkândâ mpolo mĕŷâ; nli ntango y' atiganla yi *be doanle* nyango, *nli* dĕla.

EWONJO XVII.

1 Iroanlo nyi Demaskâs. Vonla, Demaskâs atombio go *doanle* nkala kâ yo doanl' okondo wa sijilizo.

2 Inki mpolo si Eroa s' atigio; si be doanla gw' ilemba, yi be nanla bu, kâ s' ariezo nl' oma.

3 Wogo yingulu yi be manla go Ifreim, nl' inlângâ avila go Demaskâs, nli ntango yi tiganla yi Syiria: wi be doanla g' ivenda ny' awa wi Isreĕl, bulie Jehova yi mbĕli.

4 Nla go ntyugu mĕ be doanla inlĕ, ivenda nyi Jekâb nyi be doanla tĕtĕ, nl' ivâñia ny' ozyonle wĕ nyi be kânga.

5 Be doanla g' omâ tenla akuminl' imba, nl' arenla itongo nl' agâ mĕ; kâ doanla ga yĕ o kuminl' imba g' olânga wi Rĕfeim.

6 Grapes si tiganla go zo, g' isyugiazyugia s' erere zi ŏliv, ilond' imbanli g' iraro go ntyai y' ivari ny' intyai, inlai g' itanli gw' ampari mijanla ma zo, bulie Jehova, Anyambiĕ yi Isreĕl.

7 Go ntyugu mĕ oma e be ponla gore Ovangi wĕ, kâ antyâ mĕ dub' ompolo Orunda wi Isreĕl.

8 E be ponla go âlta, ijanja s' agâ mĕ, ge duba eza z' iñenlo yĕ re panga pa, ge wogo yi savinl' ikanla.

9 ¶ Go ntyugu mĕ inkali sĕ injâle si be doanla g' ivare nyi re tigo pa, g' ivari nyi ntyai mĕ, ny'arigio wao g' oŋwanja w' awa wi Isreĕl: kâ gogo doanl' ewoga.

10 Kânde om' adevanl' Anyambiĕ y' isunginli sâ, kâ avikil' Ido nyi ngulu yâ, sambo o bĕnl' ilond imbia, kâ dovia yo nl' ampari amânla:

11 Go ntyugu o be poñi' owângi wâ, nl' ibanga o be pang' olondi wâ bunla: *ndo* itenla si be *doanl'* okondo go ntyugu yi njuke nl' ekev' evolo mĕ.

12 ¶ Azyile gore nkândâ y' anlag' awenge wi pange nyângâlĕ ga nyângâlĕ yi mbenle mpolo; ga mbĕli y' anlângâ, g' ipanda s' anlingo amenge!

13 Anlângâ wi be panda g' ipanda s' anlingo amenge: ndo Anyambiĕ e be sĕmba wao, kâ wao fa-

nga bo, kâ wao kâmbizo ga wulu yi nomba g' ompunga, nla g' ompurago gw' efizagĕngĕ.

14 Ndo, vonla, nkolo njuke; nl' ibanga owenja yenjagarâ azyele. Yinlâ *nle* mbĕi yi mangi bundakanla zuĕ, nli ntyai yao wi kwĕra zuĕ.

EWONJO XVIII.

1 Azyile gore ntye yi diṽinlo nl' ampava, yi *re* g' ozamb' om̃âri w' ilâvi yi Ityiopia;

2 Yi tom' ivâvi nli mbenle, vanganle amatanga m' inkuwu gw' anlingo, inlĕ, Gĕndaganli, ivâv' inlĕge, gw' inlângâ nyi re pazanganla pa nl' agwĕro, gw' anlaga w' ereria avila gw' avakili wao avia vĕnlâ; inlângâ nyi re kĕnlizo pa nl' ayaro go ntye, nyi re ntye yao bundakanlo pa nl' ilâvi!

3 Anluĕ du anlaga wi ntye, nl' iloanla yi ntye, yenlanli, jâ atombinle ntyanga gw' inomba; nla jâ atong' orâmbâ, kâ jâgânli.

4 Kânde yenlâ awulinlio miĕ nle Jehova, m' be bâng' ijâwi sam, m' be ponla gw' iloanlo nyam, ga mpiu mpolo gw' amanli, nla g' evindi z' ompĕmbĕ go mpiu yi ntyanja.

5 Kânde ntyanja viagaga râ, jâ ipunjinla s'atoa kwĕkwĕ, kâ olond' ombezyo bânda gw' ivari, e be tenl' ampar' amango nl' imianga yi tenla, aromba, nli tenl' ampari.

6 Yi be tigo ta gw' inyânli s' inomba, nla gw' inyama si ntye: nl' inyânli si be tola go mo ntyanja, nl' inyama si ntye sodu si be tola go mo enlom̃o.

7 ¶ Gw' egombe mĕzâ mpago yi be bago gore Jehova yi mbĕli, nl' anlaga wi re pazanganla pa nli kwĕro, nl' avila gor' anlaga w' ereria avila gw' ipakili sao kwanga vĕnlâ; inlângâ nyi re kĕnlizo pa nl' ayaro nl' intyozyo, ntye yi re bundakanlo pa nl' ilâvi, go mbora y' ina nyi Jehova yi mbĕli, yi nomba yi Zaiŏn.

EWONJO XIX.

1 Iroanlo nyi Ijipt. Vonla, Jehova e bataminla gw' evindi enlĕge, avia go Ijipt; nl' ikanla si Ijipt si be syugio g'ozyo wĕ, nl' orĕma wi Ijipt wi be janginlia go gare ya wo.

2 M' be doṽ' Ijiptians gor' Ijiptiâns; kâ wao noa om' edu nl'oŋwângiĕ, nl' om' edu nli ndeg' wĕ; nka mpolo nli nka m̓polo, inlângâ nl' inlângâ.

3 Nl' inlinla nyi Ijipt nyi be poswa go gare ya nyo; m' be jilize mondâ ya nyo; wi be but' ikanla, nli m̓ânge pang' igeṽa, nla gore wao wi re nl' anlinl' ambe.

4 Nli Ijiptians, m' be pa wao gore rerĕ yi ngosyu; wi be panginlo nl' oga w' ereria, bulie Jehova, Jehova yi mbĕli.

5 Nl' anlingo mi be poswa avila go mbenle mpolo, nl' olâvi wi be bundakanlio nl'avua kaka.

6 Ilâvi yi be kalunlio bo; nli yĕlâvi yi sunginla yi be pezyo kaka: ikongolia nl' indigo si be joma.

7 Yango y' ikongolia yi re go yĕlâvi, gw' agwanla mi yĕlâvi, nl' ezâm' edu zi bĕnlo gwi yĕlâvi, yi be joma, yi be syugo, kâ y' avâ doanla nyĕnlĕ.

8 Iyonlisi yi ṽĕrĕ kĕ yi be do' iwâga, nla waodu wi pung' alâṽâ go yĕlâvi wi be denla, nla waodu wi pung' imbuzya gw' imbenle wi be jenl' ekĕṽa.

9 Viaganlo ṽâṽâ wao wi janja nl' inyŏng' injonle, nla wao wi nog' inyŏng' inoge, wi be jenle ntyânli.

10 Wi be jarunlo gw' imondâ, wao wi luunl' inkumba, nli yĕliṽa yi ṽĕrĕ.

11 ¶ Rĕti injalië si Zoan so dâsyu, mondâ y' anlaga w'imia w'imondâ wi Fero, y' atoenli edâsyu: anluë bulinlië Fero sĕ inlĕ, mi' oŋwanla w' oma wa simia, oŋwanla w' ag' alonga?

12 Wi *re* gwi? anlagi wâ w'imia wi *re* gwi? wi ga wulinliâ pelĕ, kâ wao mia nte be bonde Jehova yi mbĕli go Ijipt.

13 Injalië si Zoan s'atoenli dâsyu, injalië si Nŏf s'atemizo; w'atemizi Ijipt, *vanganle* iloanla, y' imbuṽe ya yo.

14 Jehova are datiza p' inlinla ny' inoka go gare ya yo: wi re panga pa Ijipt kegwa gw' eṽilo edu, g' eyânga zi sambakanla gw' arovi mĕ.

15 Genlâ fâ doanl' eṽilo go Ijipt, zi r' ewonjo, ge okwende, ivari g' imbângi, kâ janja.

16 Go ntyugu mĕyâ Ijipt be doanla g' anto; kâ yĕ tia nl' aṽanga, g' oŋwanja w' isyugazyuga s'ogâ wi Jehova yi mbĕli, wi syugazyugo ndĕ ṽâṽâ.

17 Nli ntye yi Juda yi be doanl' ereria gore Ijipt; om' edu teta yo e be ti' ayĕmĕ, g' oŋwanja wi mondâ yi Jehova yi mbĕli, yi re yĕ pikilia pa go denda ṽâṽâ.

18 ¶ Go ntyugu mĕ nkala ntyanli go ntye yi Ijipt si be kamba nkambinli ga y' Ikenean, nl' arang' orango gore Jehova yi mbĕli; mâri yi be fwelio 'nlĕ, Nka yi jiliza.

19 Go ntyugu mĕ be doanle âlta gore Jehova go gare yi ntye yi Ijipt, nl' inyĕngâ g' ozamba wa yo gore Jehova.

20 Kâ yo doanla gw' elemba nl' elingilio gore Jehova yi mbĕli go ntye yi Ijipt: kânde wi be denla gore Jehova g' oŋwanja w' ibangatio, kâ yĕ kĕndiza wao ozyunge, nl' ompolo mĕ, kâ yĕ sunginla wao.

21 Kâ Jehova mio go Ijipt, nl' Ijiptians wi be mie Jehova go ntyugu mĕ, kâ wao dend' intyago nl' impago; iñ, wi be tang' orango gore Jehova nl' aloanliza *wo*.

22 Nli Jehova e be bole Ijipt; e be bola kĕ jinga yo: kâ wao fwinlia *vanganle* gore Jehova, kâ yĕ janjinlo mbiambië nli wao, kâ yĕ jinga wao.

23 ¶ Go ntyugu mĕ be doanle mpânlâ avila go Ijipt agĕnda go Asyiria, nl' anlaga w' Asyiria wi be bia go Ijipt nl' Ijiptian go Asyiria, nl' Ijiptians wi be janja ta nl' Asyirians.

24 Go ntyugu mĕ Isreël nyi be doanla ny' araro, nl' Ijipt nl' Asyiria, *vanganl'* ozavinlo go gare yi ntye:

25 Wi be savinlo nle Jehova yi mbĕli, inlĕ, Ozavinlo gore Ijipt y' anlagi wam, nl' Asyiria ijanja s' agâ mam, nl' Isreël ijigi sam.

EWONJO XX.

1 G' ompuñia w' avienli Tatan go Asdŏd (gw' aromio yĕ nle Sagŏn y' oga w' Asyiria), go noa nli Asdŏd, nl'awânga yo;

2 Gw' egombe mĕ mo agambi Jehova nli Aisaia y' oŋwa wi Emŏz, inlĕ, Gendaga, kâ tombe sĕsĕgĕ y' inlamba avila g' oni wâ, kâ tombe ntyozyo yatangi yâ avila go ntyozyo yâ. Nl' aloanliĕ yenlâ, aganganliĕ tele nl' intyozyo gw' igala.

3 Be bulie Jehova 'nlĕ, Nt' are nyongo yam Aisaia kanganla pa tele, nl' intyozyo gw'igala impuñ' iraro gw' elemba nli ndaga yi mamo gore Ijipt nla gore Ityiopia;

4 Yenlâ be kĕndia oga w' Asyiria Ijiptians simbwedi, nl' Ityiopians simbwedi, oŋwârumbe, nl' onlĕrâ, tele nle ntyozyo yatanga fâ, ṽanganle tinli yao gw' igala, go ntyânli yi Ijipt.

5 Wi be tia nli jenle ntyânli gor' Ityiopia y' ibekeli sao, nla gor' Ijipt y' ivendi nyao.

6 Nl' anlaga wi nĕnge yinlâ wi be bulia go ntyugu me, 'nlĕ, Vonla, sinlâ nl' ibekeli sazyo, go be fanga zuĕ gw' inungunlo go sunginlo avila gor' oga w' Asyiria: azuĕ be pera sĕ?

EWONJO XXI.

1 Iroanlo ny' ewoga zi mbenle mpolo. Ga nte piaganle fwizagĕngĕ g' olomba bo; yenlâ bia zo avila gw' iga, avila go ntye y' ereria.

2 Nyilinlo y' ereria yi re tuminlio pa mié; Om' o re feve doanla e doanla nl' ifeve doanla, nl' omâ mbundaki e bundakanla. Ṽanda Ilam; gombinla Midia; intyiñi sodu mi apangi so manla.

3 Sambo yenlâ oni wam wa jori nli nkazya: nkazya y' akoti mié, ga nkazya y' oñanto janla: mi alĕmbizo go ntye gw' ijâgâ *sa yo;* mi avero nl' ipikilia gw' ijenla *sa yo.*

4 Orĕmi wam wi bola, itataminla s' ariezi mié: ogwĕra w'igevi nyam are wo kalunlia pa s' itia gore mié.

5 Gekizanli tavoro, ṽĕmbaganli go nago yi bĕmba, nyagaganli jângaganli; gumanlanli, injalié, kâ syagie nguṽa agali.

6 Kânde yenlâ re Jehova bulinlia pa mié, Gĕndaga, kâ doṽi' omâ penginla, ke bulia nte jenlĕ.

7 Nl' ayenlié ntyonle nl' anlaga wi nkaṽal' aṽanli, ntyonle y' iburu, *nli* ntyonle yi kamĕls; nl'avoganlio yĕ mbiambié nl' ikotiza:

8 Nle be tongĕ 'nlĕ, liŏn; Rerĕ yam, mi kumanla pĕkĕpĕkĕ gw' ivenginlo ja oñanda, nla mi are doṽia pa gw' ipenjavenja igwĕra yantuntu.

9 Vonla, vĕnlâ bie ntyonle y' anloñe, nl' anlaga w' inkaval' aṽanli. Nl' ayivirĕ awulié 'nlĕ Babilŏn aposwi, aposwi; nl' ikanla s' anyambié sĕ ajonli so go ntye.

10 Ijari sam nl' imba si ntye yam: mi re mié jâgâ pa gore Jehova yi mbĕli, Anyambié yi Isreĕl, mo re mié bulinlia pa nluĕ.

11 ¶ Iroanlo nyi Duma. Aṽeli mié avila go Siĕr, Om' o penginla, ande y' ogwĕra? Om' o penginla, ande y' ogwĕra?

12 Om' o penginla e bulia 'nlĕ, Ibanga si bia, nl' ogwĕra kĕ: jâ anluĕ be bambia, ṽambianli: ṽienianli, yogonli.

13 ¶ Iroanlo gor' Arebia. Gw' iga ny' Arebia nyo be doanlo nluĕ, anluĕ inkândâ sikanganla si Didenim.

14 Anlaga wi ntyę yi Tima w' aṽag' anlingo gore yĕ o vegagi nl' esyove, w' alegi nli mpĕmbi yao ayĕ o ṽangi.

15 Kânde w' aṽangi avila gw' ikwara y' ambâra, avila g' okwara w' avegagi duro pa, nl' avila gw' elendinla z' avegagi ruĕ, nl' avila gw' azyingo m' igâvi.

16 Kânde yenlâ re Jehova bulinlia pa mié, G' ompuña ga nta re impuña y' om' âjanja, nl' ivenda nyodu nyi Kida nyi be pera.

17 Nl' ontango w' ariganli go mângi w' ilendinla, anlaga wi ngulu w' awa wi Kida, wi be kânga: kânde Jehova Anyambié yi Isreĕl are kamba pa.

EWONJO XXII.

1 Iroanlo ny' olânga wi nyilinlo. Osaon nde wi re nl' awĕ, yi re wĕ kĕnda pa gw' imianjamianja y' inago?

2 Awĕ yi re ralie nl'itia, nka mpolo y' edungu, nka mpolo y' igeṽa: anlagi wâ wi re jonlo pa,

wi zyĕ jonlo pa nl' okwara ge jonlo gw' igâvi.

3 Mângi yâ wi pangiula wi re fanga pa ta, wi re tia pa kâ w' afalize lendinla: waodu wi re dĕngo pa gore wĕ wi re ta, wi re fanga pa avila go bo.

4 Sambo bulia miĕ inlĕ, Rombanl' antyâ avila gore miĕ; m'be denla buku, ay*a*njanle go sindia miĕ, kânde g' oŋwanja w' ibundakanla s' oŋwâ m̃anto w' anlagi wam.

5 Kânde *yo nle* ntyugu yi njuke, nli jara lia, nl' isapilia nli Jehova Anyambiĕ yi mbĕli, g' olânga wi nyilinlo, njarunlag' ikomba, nl' idenla gw' inomba.

6 Nl' awâng, Ilam ekoto z' izyângâ, nl' intyonle s' anlaga nli mângi w' inkavala, nl' arombi Kŭr nguṽa.

7 Be toa 'nlĕ, ilângi yâ imbia yi be jonlia nl' intyonle, nli mângi nkavala wi be kenj' ikui yaomĕ nl' imianga gw' iguge.

8 ¶ Be syazyĕ ompugo wi Juda, nl' avonliâ owenja mĕ nguṽa yi nago y'ig'iṽolo.

9 Anlu' are jenla p' igĕla yi nka mpolo yi Devid, inlĕ, yi r'imienge: nl' alatizi nluĕ ta anlingo m' evero z' igonlo.

10 Anlu' are tanga p' inago si Jeruselĕm, nl' inago anlu' are so syazya pa go jâliz' ogomba.

11 Anlu' avang' iṽemba go gare y' izir' imbanli gw' anlingo m' eṽero elonga: ndo anluĕ pa ponla gor' ovangi wa zo, ge dub' om' o vangi zo gw' alonga.

12 Nla go ntyugu mĕ aṽeli Jehova Anyambiĕ yi mbĕli go denla nla gw' iwâga, nl' itue fâ, nli bâre sĕsĕgĕ:

13 Nla vonla, igeṽa nli mbia, jonl' inyare, nli jonl' adâmbe, ny' agag' izyonle, njângag' ivĕ: azuĕ ga nye nl' ijânga; kânde mĕnlĕ gambĕnlĕ azu' ajuwa.

14 Nl' awowunlio yo nle Jehova gw' aroi mam inlĕ, Rĕti mbe yinlâ yi be jovunlo avila gore nluĕ kao anlu' ajuwa, bulie Jehova Anyambiĕ yi mbĕli.

15 ¶ Yĕnlâ bulie Jehova Anyambiĕ yi mbĕli, Gĕnda, bânginl' okuwâ mĕ gor' ovenjavenji w' anliva, *vanganle* go Syĕbna, o re gw' *ewonjo* zi nago, *awulia inlĕ*,

16 Ande zi re nl' awĕ vĕnlâ, nla mande o re nl' awĕ vĕnlâ inlĕ, o rĕ wĕ tumbinla p' oronginlo vĕnlâ, ga yĕ o tumbinlĕ oronginlo gw' igonlo, nl' ayĕ o tokunl' iloanlo g' oku' wĕmĕ gw' ido?

17 Vonla, Jehova be toanliâ nli mbwedi yi ngulu, kâ yĕ pugâ rĕti.

18 Rĕti e be kegwa nli ngulu avungâ *g'* isanli gw' inlâng' iṽolo: o be juwa gogo, nl' intyonle s' ivendi nyâ si *be doanle* ntyânli go nago ya reri yâ.

19 M' be syugâ avila go mbori yâ, e be syonliâ avila go ndoanli yâ.

20 Be doanla go ntyugu mĕ inlĕ, m' be fwelie nyongo yam Ilaiakim y' oŋwa wi Hilkaia;

21 M' be bârie nl' ingâi sâ, nl' ayâliĕ nl' otumbi wâ, m' be p' ipanginli sâ go ntyâmĕ yĕ, kâ yĕ doanle rerĕ gw' anlaga wi Jeruselĕm, nla go nago yi Juda.

22 Nl' isyape si nago yi Devid, m' be dimbinla so g' ôṽegi wĕ; yenlâ jâ anungunla, kâ anl*u*njo nl' omâ' ŋwĕnlĕ; kâ yĕ nunja, kâ omâ ŋwĕnlĕ anl*u*ngunla.

23 M' be kâminlĕ ga ntyângâ go mbora njâle; kâ yĕ doanla gw' eka z' ivenda go nago ya reri yĕ.

24 Wi be banlia gore yĕ ivenda nyodu nyi nago ya reriĕ imbamba, nl' awanla, anlângâ m' intyĕnge

modu, avila gw' intyĕng' inyango agĕnd' imbute.

25 Go ntyugu mĕ, bulie Jehova yi mbĕli 'nlĕ, ntyângâ yi re kâminlo go mbora njâle, yi be todunlo, avego, nl' avoswa; nl' iroanlo ny' apegaga vâvâ, nyi be tenlo: kânde Jehova are kamba pa nlânlâ.

EWONJO XXIII.

1 Iroanlo nyi Tair. Woginlanli, anluĕ afiatanga mi Tasyis; kânde y' ajilizo, kâ avâ doanle nago, zyele mbora yi jinginlo: avila go ntye yi Tyitim yi re bwĕ gore wao.

2 Loanlanli dâ, anluĕ iloanla y' inĕnge; anluĕ anlag' avolo w' ikola wi Zaidŏn, wi piaganla nli mbenle anlu' are bunlia pa.

3 Gw' anlingo ampolo olonda wi Siyâ, owângâ w' olâvi, nl' inyisĕ; ayĕ kĕ igolinlo ny' anlângâ.

4 Yenle ntyânli, awĕ Zaidŏn: kânde mbenle y'akambi, *vanganle* ngulu yi mbenle, inlĕ, miĕ syĕl' isyângâ, ge janl' awanla, ge pomi' aw' anlofie, go pomi' azyali.

5 Ga nt'are ntyango g' onwanja Ijipt, *yenlâ* be jenla wao nkazya go ntyango yi Tair.

6 Viaganlanli go Tasyisy; woginlanli, anluĕ iloanla, y' inĕnge.

7 Yinlâ nle nkali yam mpolo y' igeva, oroenl' ivom' inyĕ gw' intyugu s' alonga? intyozyo sĕmĕ si be kĕndiĕ bo go doanla.

8 Mande re bânga pe mondâ yinlâ gore Tair, *nkala* yi korowa, yi r' imasen s' injaliĕ, mângi kola, wao nl' anlag' avolo wi ntye?

9 Jehova yi mbĕli are doanliza pa yo, go bundakanliĕ ekale z' ivenda nyodu, *nla* go syonli' avolo wi ntye waodu.

10 Viaganla pâkâsâ go ntye yâ g' olâvi, awĕ onwâfianto wi Tasyisy: gogo zyele ngulu nyĕnlĕ.

11 Anyânyunl' ogâ wĕ go mbenle, azyugazyug' anlângâ: Jehova are pa p' ivanga go Kenean go jiliz' imbor' injâle sa yo.

12 Be buliĕ 'nle Ayenle mbia nyĕnlĕ, awĕ izyali nyi bangatio, onwâfiantо wi Zaidŏn: gumanla, viaganla go Tyitim; gogo kĕ o be dĕnga sijâwa.

13 Vonle ntye yi Kaldians; anlaga winlâ wi pegaga, kao Asirian w'adenginla wao yo, wao wi doanla gw' igi volo: wi pang' imbor' indondui sa yo, w' avendiz' inago s' aga sa yo; nl' ayilizĕ yo.

14 Woginlanli, anluĕ afiatanga mi Tâsyisy: kânde mbora njâle yanli ya to' ewoga.

15 Be toa gw' egombe mĕ inlĕ, Tair e be devanlo agomi m' impufia orâgĕnlo, ga nt'ar' intyugu s'og' ofiâri: viaganlo go ntyai y' agomi m' impufia orâgĕnlo, Tair e be jemba g' evovevove.

16 Wânge ntyambi, gĕndagĕnda go nka' mpolo, awĕ evovevove zi re devanlo pa; yemba nl' avonlo, yembe vanda yenge, kâ wĕ jonginlio.

17 ¶ Be toa inlĕ, go ntyai y' agomi m' impufi' orâgĕnlo, inlĕ, Jehova e be biagaga go Tair, kâ yĕ fwinlia gw' ipi sĕ, kâ yĕ pango nl' anlângâ mi ntye modu, g' ozyo wi ntye.

18 Nl' agumbi mĕ nl' obi wĕ wi be doanl' orunda gore Jehova: nyi be kenjo ge penjavenjo go nago; kânde ogoli wĕ wi be doanla gore mângi doanla g'ozyo wi Jehova, gw' ibunla s' inya nl' ambâr' ambia.

EWONJO XXIV.

1 Vonla, Jehova e pange ntye ntevo; nli panga yo woga, agalunla yo bundu, avazanganla anlaga wa yo.

2 Yenlâ be doanla, ga nl' anlaga yenlâ nl' iminisĕ; nli nyongo, ga rerĕ; nli nyongo nyanto, ga ngwĕ; nl' om' o kola, ga omâ fwinize kola;

nl' omâ pe ntyâmbâ, g'omâ bângě ntyâmbâ; nl'omâ bâng' oba g' ayě o p' oba gore yě.

3 Ntye yinlâ yi be tigo ntevo, kâ yo bundakanlio: kânde Jehova ayě re kamba p' igamba nyinlâ.

4 Ntye yi do' iwâga kâ yo pula. ntye yi děla kâ yo joma, anlag' alondui wi ntye wi děla.

5 Ntye kě yi re feva pa g' odolongo wi mângi doanla go yo, kânde wi re pava p' ivanga, agalunle ntyale, ayonle njeka yakânlakâ.

6 Yenlâ re kě ozavo w'ajilizi ntye, nla wao wi doanla go yo w'atoenl' orevo: sambo iloanla yi ntye y'apezyo, kâ anlaga wakwě tiganla.

7 Iv' inyânla nyi denla, ogâli wi re nl' iwâga, irěma y' igeṽa yodu yi be siminla.

8 Igeṽa ny'intyambi nyi be manla, nyângâlě ya wao wi jenle mbia yi be manla, igeṽa nyi ŋâmbi nyi be manla.

9 Wi be jáng ivě nl' evanda; ijâng' ijâle si be doánle nonle gore wao wi jânga so.

10 Nka mpolo yi ntyěmbâ ya syazyio: nagw' edu y'anlunjo, kâ ayinginl' oma.

11 *Re* denlo edingo z'ivě gw' igala; igeṽa nyodu ny' ajilanganlio igeṽa nyi ntye ny' amanli.

12 Nkala yi re tiganla pe ntevo, nl'iguge nyi re jonlo pa nl' ijiliza.

13 ¶ Go be doanla yenlâ go gare yi ntye gore anlaga, be doanla g' isyugazyuga s' erere zi ŏliv, g' ikuṽinlia s' ilonda y' igâli s'amanli.

14 Wi be tombinl' amoi mao, wi be jemba gw' ipenda si Jehova, wi be tonga nli ngulu avila go mbenle.

15 Věnlâ vendianli Jehova go tângwanli nkombe, *vanganl'* ina nyi Jehova Anyambiě yi Isreěl gw' iněnge si mbenle.

16 ¶ Avila go ntyai yi ntye azu' are jâgâ pa vanda, *vanganl'* ivenda gor' agore. Ndo mi bulia inlě, Egângi zam, egângi zam, azyile gore miě! iremisi wi re doanla pa nl' itemiza; iñ, mângi pândia wi re doanla pa nl' ipândia polo.

17 Ereria, nl' ivemba, nli mondo yi *re* gore wě, awě oloanla wi ntye.

18 Be doanla inlě, ayě o be fanga avila go nyângâlě y' ereria e be poswa gw' ivemba; nl' ayě o be kâgwa avila go gare y' iṽemba, e be koto go mondo: kânde asyangala m' igonlo mi re bwe, nl' azanga mi ntye mi syugazyugia.

19 Ntye y'asyazio, ntye y'ajanginlio, ntye ya syusyo polomě.

20 Ntye yi be timbiarimbia g' eyânga, kâ yo pombiavombia g' owanda; nl' ipava sa yo si be doa sidire go yo; yi be poswa kâ y' avâ nángwa nyěnlě.

21 Be donla go ntyugu mě 'nlě, Jehova e be tevunlě mběli y' anlaga w' igonlo mě *wi re* gw' igonlo, nl' aga wi ntye wi re go ntye.

22 Kâ wao datizo ta, ga simbwedi si re datizo pa ta gw' ivemba, kâ wao nunjo go ntyogo, nla viaganlo sintyugu sinyenge kâ wao kě bienlo.

23 Gamběnlě ogwěli wi be syazyo, kâ nkombe jenlizo ntyânli, go be pende Jehova y' mběli go nomba yi Zaiŏn, nla go Jeruselěm, nla gw' azyo m' anlagi wě alonga nl' ivend' iṽolo.

EWONJO XXV.

1 Jehova, awě nl'Anyambiě yam; m' be pendiâ, m' be savinl' ini nyâ; kânde o re denda p' *isaon* yi mamo; imondâ *sá* salonga nl' ijivira nl' oreti.

2 Kânde o m̃' apangi nka' mpolo okondo; nkala y'avegagi kombinlo pa ojili: nago y' agěnda kâ aloanle nkala; yi be fâ nlogo.

3 Sambo mângi ngulu yi be pe-

ndiâ, nka mpolo y' anlângâ m' ereria yi be tiâ.

4 Kânde o re doanla pe ngulu gor' oyunge, ngulu gor' oyunge go njuke yě; izyâmbunlo g' ogula, iviri avila go mpiu; oŋwěi w' anlaga w' ereria mě wi re g' ogula g' ozyira.

5 O be syonlie nyângâlě y' agěnda, ga mpiu go mbora yakaka; g' oŋwěi gw' iviri ny' evindi: o be syonl' igeva nyi mângi w' ereria.

6 ¶ Go nomba yinlâ Jehova yi mběli e be panginl' anlaga waodu ntyago yi y'avâme, ntyago yi nkizyi y' ivě, nli y'avâme yi re ralie nli ntyâmbě, nl'ivě nyi nkizyi kanjunlo pa mbiambiě.

7 E be tomb' opugo wodu wi re puga p' anlaga go nomba yinlâ, nl' evělě zi re syambo pa gor' anlângâ modu.

8 E be suliz' ijuwa nl' ikeva; nli Jehova Anyambiě e be siz' antyâ nli gw' azyo modu; nli ntyěmbâ y' anlagi wě e be tomba yo avila go ntye yodu: kânde Jehova are kamba pa *nyo*.

9 ¶ Kâ bulio go ntyugu mě inlě, Vonla winlâ nl'Anyambiě yazyo; azu' apenginlage, kâ yě penjavenja zuě; winlâ nle Jehova; azu' apenginlagě, azuě be jenle mbia nl' igeva gw' isunginli sě.

10 Kânde go nomba yinlâ be jâw'ogâ wi Jehova, kâ Moab jaro nle yě, g' amanli mi jaro gw' iyela.

11 E be syambunli' agâ mě go gare ya wao, g'ayě o jâga go syambunliě *agâ* go jâga: kâ yě syonli' ekale zao ta nl' iñanlo ny' agâ mao.

12 Nli nago y' igâvi ndondui y' ogombi wâ yi be syonlio, alimbinlo limbinle, *vanganle* go ntyěngě.

EWONJO XXVI.

1 Go ntyugu mě be jembo evanda zinlâ go ntye yi Juda; Azu' are nli nka mpolo njâle; isunginla si be dovio nl' Anyambiě gw' ikomba nli wogo yâle.

2 Nlungunlanl' aguge, kâ inlângâ ny' orěti nyi penjavenj' omiěnle jinginla.

3 O be pěnjavenjě nl' añěnje ampolo, o re nl' ipikili sě gore wě: kânde e bekeliâ.

4 Vekelianli Jehova egombe zodu: kânde gore Rerě Jehova *re* ngulu yakânlakâ.

5 ¶ Kânde e syonlia wao wi doanla gw' igonlo; nka polo ndondui e syonlia yo sěgěrě; e nanliza yo bu go ntye, e syonlia yo *vanganle* go ntyěngě.

6 Ntyozyo yi be jara yo lia, *vanganle* intyozyo si lěngě, nl' ijara s'ikugi.

7 Mpânlâ y' ogore *nle* omiěnlě: awě y' ogore mě, o pesye mpânlâ y' ogore.

8 Iñ, go mpânlâ y' ijěkěli sâ, Jehova azu' are penginlâ pa; ibela s' inlinli *nyazyo* si re gw' ini nyâ, nla gw' injonginli sâ.

9 Mi are butâ pa nl' inlinli nyam ogwěra; iñ, gw' inlinli nyam m' be butâ ayenjinla: kânde jâ ijěkěli sâ si *re* go ntye iloanla yi ntye yi be něng' orěti.

10 Nkěngâ yi ga ruminlio gor' ave, ge anlěng' ogore: go ntye y' ogore e be kanganla nl' isapilia, kâ yě avonla onjělěnjělě wi Jehova.

11 Jehova *jâ* ogâ wâ w' atombinlo, wi be jenla: ndo wi be jenla, nl' ayenle ntyânli yi ŋandi yao gor' anlaga; iñ, ogonli w' ilovalovi yâ wi be nya wao.

12 ¶ Jehova o be lovi' añěnje gore zuě: kânde awě kě aw' ayanji vilo yodu yi re nl' azuě.

13 Jehova Anyambiĕ yazyo, inyamþ' *imâri* si re panginla pa zuĕ; ndo nl' awĕ dadiĕ, azuĕ be tet' ini nyâ.

14 W' ajuwi, wi be tola; wi re juwa pa, wi be nângwa: sambo o re bia pa nl' ayiliza wao, nl' avang' ijonginli sao pera.

15 O m̃' abunliz' inlângâ Jehova, o m̃' abunliz' inlângâ o re pendio pa: o m̃' asyusyi *yo* bo gw' intyai si ntye sodu.

16 Jehova, wi re bia pa gore wĕ go njuke; w' ayir' inkâlâ gw' avienl' orevunlo wâ gore wao.

17 G' oñanto o re nl' inyeme, o re syusya pa piĕrĕ nl' ijanla nl' isyângâ, alenla nli nkazya; yenlâ re zuĕ doanla pa g' ozyo wâ Jehova.

18 Azu' apili nl' inyeme, azu' apili nl' isyângâ, azu' are piaganla p' ompunga; azuĕ pa denda isunginla go ntye; ge nlâ iloanla yi ntye poswa.

19 *Anlagi* wâ wi re juwa pa, wi be doa bâ, *ta nl'* oku wam wi be tongunlio wao. Nlângwanli kâ jembanli, anluĕ yi doanla go ntyĕngĕ: kânde ompĕmbĕ wâ wi *re* g' ompĕmbĕ w' ebĕ, nli ntye yi be kâgunlie bende.

20 Yogonli anlagi wam, yinginlanli gw' inântye sanli, kâ nunjanl' aguge manli, yumbunlanl' ikui yanli g' oŋwâ lingo wakwĕ kao egunlu z' apiaganla.

21 Kânde, vonla, Jehova e be kâgwa avila go mbori yĕ go tevunl'-iloanla yi ntye gw' ipavi sao: ntye kĕ yi be kâgunle bende, kâ y' avâ puge bende nyĕnlĕ.

EWONJO XXVII.

1 Go ntyugu mĕ Jehova nl' okwari wĕ oruenli e be jarunle ŋando nyama mpolo mĕyâ, vanganle ŋando; kâ yĕ jonl' oñamb' ombe wi mbenle.

2 Go ntyugu mĕ yembinlanli yĕ, 'nlĕ, Ntyaga y' ilonda y' ivĕ nyatenlatenla.

3 Miĕ Jehova miĕ penjavenja yo; m' be tĕṽiza yo igwĕri edu: yi vende jâgizo nl'oma nkazya, m' be penjavenja yo ogwĕra nl' oñanda.

4 Egunlu *zi* zyele nla miĕ: mande o re kâ dimbinl' arĕndĕ nl'ifalifa gore miĕ gw' igâṽi? Miĕ kâ tola mo pâkâsâ, miĕ kâ pezya mo ta.

5 E ga gote ngulu yam ngwasi, kâ yĕ pang' añĕnje nla miĕ; e be pang' añĕnje nla miĕ.

6 E be bulinlia wao w'apila gore Jekŏb go bâng' oramba: Isreĕl e be punjinla kâ yĕ janla, kâ yĕ jonlie ntye ralie nl' ilonda.

7 ¶ Ajonliĕ, ga'nta yonliĕ wao w' ayonliĕ? a jonlio ga bende y' ijuwisĕ?

8 Gwi tombĕ o yĕkĕliĕ nli nkĕngâ; vanganle gw' agĕndiâ nl' ayĕ nl' ompung' oyâle gw' egombe zi bolo, g'ompunga wi pila go tângwa nli nkombe,

9 Nli ndaga yinlâ ipava si Jekâb si be tombo; yinlâ *nle* ntinla yi be tombo nl' ibe sĕ sodu; go be pangĕ ado mi âlta, g' ado mi mpĕmba mi re jaruayarua pa, rere nl' ikanla si be fâ kumanla nyĕnlĕ.

10 Nka' mpolo yi re kombinlo pa yi be kalu' ewoga, kâ loanlo tombo, kâ yo doanla g' igi volo: oŋwâ nyare wi be nyagaga ṽâṽâ, kâ wo nanlaga ṽâṽâ, nl' ag'ampari ma yo.

11 J' ampari mayo m'ajoma, mi be bego: anto wi be bia, avezya mo nl' ogonli; kânde wao anlaga wi re sikotiza fâ: yenla re ayĕ ovangi wao e be poginla wao, nl'ayĕ o doanliza wao e be teva wao nkĕngâ.

12 ¶ Be toa go ntyugu mĕ inlĕ, Jehova e be dula avila g' orânga

w' olâvi, agĕnda go mbenle yi Ijipt, kâ nluĕ datiz' omâri omâri, anluĕ awa wi Isreĕl.

13 Be toa ntyugu mĕ inlĕ, Orâmbâ ompolo wi be tongo, kâ wao bia wi re kekizo pa go pera go ntye y' Asyiria, nl' awa wi re pazanganla pa 'go ntye yi Ijipt, kâ wao savinle Jehova go nomba y' orunda go Jeruselĕm.

EWONJO XXVIII.

1 Azyile gore korowa y' ekale, gore yânga yi Ifreim, yi re eranga z' ivendi nyao ilanga yi kawa, wi re gw' ewonjo z'idĕd' ívâme ya wao wi kevo nl' ivĕ!

2 Vonla, Jehova are nl' ompolo mĕ, nla wi ngulu, o re g' ogula w'ado, nl' ogula w' ijiliza, ga ntonda y'anlingo amenge mi pova, yi be bolo go ntye nl' ogâ.

3 Korowa y' ekale, yânga yi Ifreim, yi be jaro nl' intyozyo:

4 Nl' eranga z' ivenda, zi re gw' ewonjo z' odĕdĕ ovâme, zi be doanle ilanga yi kawa, nla y' olonda wi sunge punjinla go ntyanja; wi re ayĕ o ponla wo j' ajenla, vâ re wog'ogâ wĕ, e nya wo.

5 ¶ Go ntyugu mĕ be doanle Jehova yi mbĕli korowa y'ivenda, nl' okorowĕ w' eranga, gore mângi yĕ wa tiganla.

6 Nla gw' inlinla nyi jĕkĕlia gore yĕ o doanla gw' ijĕkelia, nli ngulu gore wao wi kegunl' igâvi g' ompombanla.

7 ¶ Ndo wao kĕ wi re fwema pa g' oŋwanja w' ivĕ, nla g'oŋwanja w' ijâng' ijâle, wi re dubua pa go mpânlâ; minisĕ, nl' ovâgisi wi re kegwa pa g' oŋwanja w' ijâng' ijâle wi re mĕnla pa gw' ivĕ, wi re dubua pa v'ijâng' ijâla: wi jĕrua gw' inyilinlo, wi pofio nl' abaku gw' ijĕkĕlia.

8 Kânde itavoro sodu si re ralie nl' arovi nl' isĕkĕ, kâ alĕngo mbora ya *pupu*.

9 ¶ Mande o be nĕnjo ndĕ ikotiza? nla mande o be pango ndĕ go kotiza inĕnja? *wao wi re* tombo pa gw' ambĕnlingo nl' arombo gw' ivĕnlĕ,

10 Kânde isombia si *ga loanle* gw' isombia, isombia gw' isombia; egĕnlizo gw' egĕnlizo; egĕnlizo gw' egĕnlizo; oŋwa zâma vĕnlâ, nl' oŋwa zâma mĕvânlâ;

11 Kânde nl' inlumbu y' igaguma nl' onlĕm' oŋwĕnlĕ e be kamba nli mângi sinlâ.

12 Awulinli wao inlĕ, Sinlâ nl' ijâwa si be jâwo nle mângi re jasa pa; sinlâ ijâwa; ndo wi be jâgâ.

13 Ndo igamba nyi Jehova ny' avegagi gore wao isombia gw' isombia, isombia gw' isombia; egĕnlizo gw' egĕnlizo; vĕnlâ oŋwâ zâma, mĕvânlâ oŋwâ zâma; kâ wao kĕnda, avoswa nli nyuma, ayarunlo, nl' agoto go mondo, awângo.

14 ¶ Sambo yâgânl' igamba nyi Jehova, anluĕ mângi w' ipĕdie, wi panginla mângi sinlâ wi *re* go Jeruselĕm.

15 Kânde anluĕ are bulia pa inlĕ, Azu' are jekanla pa nl' ijuwa, nl' ilombo azuĕ are panga p' ompanganlo; go be pov' injuke ga ntonda yi be piaganla zuĕ, kâ ya via piĕrĕ nl' azuĕ: kânde izyâmbunlo nyazyo nyi rĕ zuĕ panga pa ny' inoka, nla g' odolongo w' izyâmbunlo nyawĕ nyawĕ re zuĕ syâmbunla pa:

16 ¶ Sambo yenlâ bulie Jehova Anyambiĕ, Vonla, mi dimbinla go Zaiŏn gw'izanga ido, ido nyi re kĕnlizo pa, *ido* nyi ntulungu nyi njonli ivia, izanga nyarĕti: ayĕ o jivira e be nĕgiza.

17 Ijĕkĕlia kĕ m'be dimbinla so gw' egĕnlizo, nl' orĕti g' ogâli wi kĕnliza: nli ningo y' ado yi be jâmbunla azyâmbunlo m' inoka, nl'

anlingo mi be jambunlia wogo yi syâmbunlo.

18 ¶ Nl' ompanginlo wanli nl' ijuwa wi be syazyo, nl' ikwezanganli sâ nl' ilombo si be kumanla; go be poṽ' intonda s' azyilé si be piaganla; gambĕnlĕ anluĕ be jaro nle so.

19 Gw' egombe s' apiaganla gambĕnlĕ sa toanla nluĕ: kânde banga nl' ibanga yi be piaganla, owanda nl' ogwĕra: be doanl' ereria dadie go jâgâ ntyango.

20 Kânde odo wi r' ope viaganlo nli nt' are oma go nyânyunl' oku' wĕ: nl' eza zi syavuza ezango viaganlo nli nt' are oma go syavuza.

21 Kânde Jehova e be kumanla ga nt' avegagi go nomba yi Pirezim, e be benda ga nt' aroenli g' olânga wi Gibiŏn, go janj' evilo zĕ, evilo zĕ z' egĕnda; kĕ dend' osaon wĕ, osaon wĕ w'ogĕnda.

22 Vĕnlâ sambo aloanlanl' ivĕdisi, igoro yanli yi vende jâlio nli ngulu: kânde mi are jâgâ pa avila gore Jehova Anyambiĕ yi mbĕli inlĕ, ojili, avikilia go ntye yodu.

23 ¶ Vanl' aroi, kâ jâgânl' inyoi nyam; voganliomli, kâ jâgânl' igambi nyam.

24 Omâ sage ntye e saga yo owenja wodu go bĕnla? e nungunla ayarunl' amunga mi ntye yĕ?

25 Jâ ayĕ panga pa ntye mbiambiĕ e nyĕny' ilonda nl' avazanganle kŭmin, nl' avĕnle whiti, nli bale, nli rai go wogo yao?

26 Kânde Anyambiĕ e pĕ imia, nl' anlĕnjĕ.

27 Kânde osange wi pa sango nl' onwanga, ge nlâ ntyonle fizaṽiza go kŭmin; nd' osange wi tulo nli nkâgu, nli kŭmin nli ntongo.

28 Mpĕmba y' *imba* yi re tulo pa; kânde e be doanlag' egombe zodu go sanga so, nlâ kila so nli ntyonle yĕ, nla tula so *nli* mângi yĕ wi nkavala.

29 Imia sinlâ kĕ si pila gore Jehova yi mbĕlĕ, yi r' eria gw' imondâ, nl' imĕpa gw' ijanja.

EWONJO XXIX.

1 Azyile gore Eriĕl, gore Eriĕl, nka-mpolo y'aloanlagi Devid! yonganl' ompuñia g' ompuñia; intyago si ga loanle vingovingo.

2 Iñ, m' be jilize Eriĕl, kâ doanl' azyingo nl' ekĕva: kâ mo doanla gore miĕ ga Eriĕl.

3 M' be syamb' olako gore wĕ vingovingo, m' be kombinlâ nli nomba, m' be pange wogo londui gore wĕ.

4 O be syonlio go ntye, kâ kambag' avila go ntye, nl' igamb, inyâ nyi be doanla go ntye go ntyĕngĕ, nl' inyoi nyâ nyi be doanla g' omâ re nl' inlinl' iṽe, avila go ntye, nl' igamb' inyâ nyi be kamba nli nkĕngâ go ntye.

5 Ndo, nkândâ y' agĕndi wâ yi be doanla ga ntyĕngĕ nyango mĕ, nli nkândâ y' anlaga w' ereria mĕ yi *be doanla* ga wulu yi piaganla: iñ, yi be doanla ndumbaga nĕganĕga.

6 O be bienlo nli Jehova yi mbĕli nli njalitoṽa, nl' isyugiazyugia si ntye, nli nyângâlĕ mpolo, nl' ogula nl' efizagĕngĕ, nli nkĕgĕnli y' ogonli wi baminla.

7 ¶ Nkândâ y' anlângâ modu mi noa nli Eriĕl, vanganle waodu wi noa nl' aye nli wogo yĕ yâle, mĕyâ yi pang' azyile gore yĕ, be loanla ga nyilinlo y' ogwĕra.

8 Be doanla g' *omâ* re nli njanla ajilinlo nyilinlo, nl' avonla, e nya; ndo e nângwa, nl' inlinl' inyĕ nyi re irevo; ge g' *omâ* re nl' esyove ajilinlo nyilinlo, nla vonla, e jânga; ndo e nângwa, nla vonla, a kwenl' oge, nl' inlinl' inyĕ nyi re nl' ibela: yenlâ be doanle nkândâ y' imbuve sodu, si noa nli nomba yi Zaiŏn.

9 ¶ Loanlizanl' ikui yanli mĕ, kâ mamanli; ronganli, kâ tonganli: w' abângio, ndo aranga nl' ivĕ; wi timbiarimbia, ndo aranga nl' ijâng' ijâle.

10 Kânde Jehova are jira pa gore nluĕ inlinla ny' antyâvinlâ ampolo, nl' anlunj' antyâ manli: ivâgisi nl' ivanginli yanli, iyenlisi yi re divinlo pa.

11 Inyilinlo sa waodu si re toa pa gore nluĕ g' agamba m' ezango zi re bĕbo pa, zi po nl'*anlaga* gor' oñâri o re nenga pa, inlĕ, Rangunla zinlâ, mi kwenlâ nkâlâ: be bulie 'nlĕ, mi arangunle; kânde zi re bĕbo pa:

12 Kâ ezango po gore yĕ o re e pa nĕnga, inlĕ, Rangunla zinlâ, mi kwenlâ inkâlâ: kĕ bulia inlĕ, m' pa nĕnga:

13 ¶ Sambo bulie Jehova 'nlĕ, anlaga wi syusya piĕrĕ gore mie nl' agwanli mao, aluba mie nl' inlumbu, ndo wi re tomba p' irĕma yao bo avila gore mie, nl' iti' sao gore mie si nĕnjo nl' isombia s' anlaga:

14 Sambo, vonla, m' be fâ denda gore mângi sinlâ ndaga mpolo yi iñañio, *vanganle* ndaga yi ñañio nl' elemba: kânda imia s' *anlagi* wao wi mia si be pera, nl' ikotiza s' *anlagi* wao w' okeli si be pera.

15 Azyile gore wao wi bela polo mĕ go jumbunl' imondâ sao gore Jehova, nl' ijanji sao si re go mpiri, wi bulia 'nlĕ, Mande jenla zuĕ? mande mia zuĕ?

16 Rĕti isapili sanli s' isaon si re g' omâ pang' intyuanla yogo kĕ bângo g' iwonlo nyi pango ndĕ: kânde ijanja si be bulia gor' omâ vangi so 'nlĕ, E panga mie? g' eza zi re pango pa bulianlia omâ vangi zo 'nlĕ, E pegaga nl' ikotiza?

17 G' oŋwâlingo wakuĕ gambĕnlĕ Lĕbenŏn yi be kalunlio g' orove ombia w' ilonda, nl' orov' ombia w' ilonda wi be bângo gw' ig' ivolo?

18 ¶ Nla go ntyugu mĕ mpoge yi be jâgâ agamba m' ezango, nl' antyâ m' ipâku mi be jenla zange avila gw' inombe nli mpiri.

19 Ikendekende wi be bunl' igeṽi nyao gore Jehova, nl' iyunge gor' anlaga wi be jenle mbia gor' Orunda Mĕ wi Isreĕl.

20 Kânde w' ereria mĕ e be bia ṽâ nyawĕ, nl' ovĕdi e be jilizo, nla waodu wi bembag w' ibe wi be tenlo:

21 Wao wi sir' oyunge go ndagi yĕ, nl' avur' imondo gore yĕ okanla g' ompombanla, nl' ayĕ o sir' ogore nli ndaga yi syâlâ fâ.

22 Sambo yenlâ bulie Jehova g' oŋwanja wi nago yi Jekŏb, ayĕ o landunli Ebraham; Jekŏb e be jenle ntyânli nyĕnlĕ, ozyo wĕ wi be fâ kânga.

23 Ndo jâ ajenl' awanli wĕ, ijanja s' agâ mam, go gare yĕ, wi be jâmbunl' ini nyam, nl' ayâmbunl' Orunda Mĕ wi Jekŏb, ari' Anyambie yi Isreĕl.

24 Wao kĕ w' ayĕrui gw' inlinla wi be dĕng' imia, nla wao w' alagalagi wi be dĕng' ikotiza.

*PB-45343-SB
75-46T
~~C~~
BT

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

2235.103.5
The books of Ecclesiastes, Song of
Widener Library 002820474
3 2044 086 558 707